

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_204173

UNIVERSAL
LIBRARY

OUP—552—7-7-66—10,000

OSMANIA UNIVERSITY LIBRARY

Call No. *T86/C54V* Accession No. *T3908*

Author *నరసింహ శర్మ*

Title *విద్యార్థి జీవితం.*

This book should be returned on or before the date
last marked below.

శ్రీ వివేకానంద లేఖావళి

(రెండవ భాగము)

అనువాదకుడు :

శ్రీ చిరంతనానంద స్వామి

పరికా రచయిత :

ఆంధ్ర విశ్వకళాపరిషదుపాధ్యక్షులగు

డాక్టర్, సర్ కట్టమంచి రామలింగారెడ్డి

ఆంధ్ర బుక్ హౌస్

అంకనెల్లెర్పు అంతు సర్కిషర్సు
సుల్తాన్ బజారు, హైదరాబాద్

శ్రీ రామకృష్ణమఠము

మైలాపూరు :: మద్రాసు

మద్రాసు శ్రీరామకృష్ణమఠాధ్యక్షునిచే బ్రకటింపబడినది

మలికూర్పు

1951

నర్వస్వామ్యసంకలితము

విజ్ఞప్తి

వివేకానంద లేఖావళి వివేకానంద హృదయ దర్పణము :
 భారతదేశ భక్తులకేకాక, భారతవర్ష పునర్నిర్మాణ కర్తల
 కెల్లరకును మార్గదర్శిని; భారతీయులు దేశభక్తిరహితులై
 స్వధర్మచ్యుతులై, పాశ్చాత్యనాగరికతా వ్యామోహితులై
 యుండ, భారతీయ వైజ్ఞానిక వియత్తలమున మెరిసిన
 విద్యుల్లేఖావళి.

Letters of Swami Vivekananda అను గ్రంథము
 నకు మా యనువాదమగు దీనిని రెండు భాగములుగాఁ బ్రక
 టించియున్నాము. సాధ్యమైనంతవఱకు వెల తగ్గించి జనుల
 కందుపాటుగా నుండునట్లు చేయు తలంపున, మూలమునఁ
 జదువరుల కంతగా ప్రయోజనకరముకాని కొన్ని లేఖలను,
 అట్టి భాగములను విడిచినను, ముఖ్యమగువాని నన్నిటిని
 వెలువరించియున్నాము. ఆయా వివరములు గ్రంథాంత
 మునఁ దెలుపఁబడినవి.

ఎంతటి కార్యనిమగ్నులైయున్నను, ఎట్లో తీటిక చేసి
 కొని యీ లేఖావళికి పీఠిక వ్రాసిన డాక్టర్, సర్ కట్టమంచి
 రామలింగా రెడ్డిగారికి శ్రీ రామకృష్ణ భగవానుఁడు చిరాయు
 రారోగ్యములను, పరిపూర్ణ భక్తి జ్ఞానములను బ్రసాదించి
 వారిచే నిత్యోధిక జేతభాషా సేవలను జేయించుఁగాక !

తూర్పుగోదావరిజిల్లా, రాజోలు తాలూకా, జనిపి
రెడ్డివారిపాలెము వాస్తవ్యులు, కీర్తిశేషులు శ్రీ కంచెర్ల
మంగమ్మ - చెంకటస్వామిగార్ల జ్ఞాపకార్థము వారి కుమార్తె ఈ
పుస్తకప్రకటనకై ప్రథమముద్రణావసరమున నూట డెబ్బది
యైదు రూపాయల ధనసహాయ్య మొనర్చి వెల తగ్గించుటకు
మాకు దోడ్పడియున్నారు. శ్రీ రామకృష్ణ భగవానుడు
వారిని వారి కుటుంబమును అనుగ్రహించుగాక !

శ్రీ రామకృష్ణమఠము
పైలాఫూరు, చెన్నపురి
మార్చి, 1947.

చిరంతనానందస్వామి

పీఠిక

చిరంతనానందస్వాములవా రాంధ్రవాఙ్మయమున నిదివఱ
లోనే మంచిపేరును బ్రసిద్ధిని గన్న మహనీయులు.
గద్యరచనయం దాధునికులలో నద్వితీయులు. నన్నయ్యను
చిన్నయ్యను జ్ఞప్తికిఁ దెచ్చువారు. వీరి శైలి మనోహరము;
అద్భుతము. శైలికంటెను ముఖ్యమైనది వీరు నివేదించు
విషయములు. వీరు వ్రాయనది వినోదార్థము కాదు, క్రీడగా
కాదు; గొప్ప మనస్సుతో, నిండుహృదయముతో జనుల
యొక్క ఐహికాముష్మిక వినియోగార్థము. ఇట్టి గొప్పవిష
యములను ఇంత రసవంతముగా వ్రాయుట చాలా దుస్సర
మైన పని. దానిని నెఱవేర్చఁజాలిన కొలఁది సంఖ్య గొప్ప
వారిలోఁ బూర్వాశ్రమమున (బ్రహ్మచర్యాశ్రమమున)
మాధవచైతన్యులనియు, సన్న్యాసానంతరము చిరంత
నానందస్వామి యనియుఁ బేరుపడిన యీ గ్రంథకర్తగా
రొకడు.

కొన్నిసంవత్సరముల క్రిందట వీరితో సల్లాప
సౌఖ్యము ననుభవించుచు, వివేకానందస్వాములవారి లేఖ
లను తెనిగించి యాంధ్రలోకమునకు వికాసము కల్పింపుఁ
డని సూచించితిని. నా సూచన యధికప్రసంగమని నాకుఁ
దెలియకపోలేదు. నా యాతురత ఆ జిహ్వాచాపల్యమునకుఁ
బాల్పఁడఁజేసినది. తమ మనోరథమును గర్తివ్యమును ఆ
దిక్కుననే ప్రసరించి యుండుటచేత అనాధూనముగ సంగీ

కరించిరి. ఆ సంభాషణ నిమిత్తమాత్రము; హేతువు వారి మనోరథము.

వేయిన్ని తొంబన్నుట యెనిమిదవ సంవత్సరమున ననగా ముప్పదియేడేండ్ల క్రిందట వివేకానందుల లేఖలను గుఱించి మైసూరు పట్టణములోఁ బ్రసంగించితిని, ఆ సభకు వచ్చినవారి మాటలనుబట్టి యా కాలమునకు వానికిఁ దగినంత ప్రాచుర్యము వచ్చి యుండలేదని తోచినది, ఇప్పటికిని వచ్చియున్నదో లేదో విచార్యము. వివేకానందుల రాజయోగాది తత్త్వగ్రంథములకును, ప్రసంగములకును లభించినంత వ్యాప్తి వారి లేఖలకు రాలేదు కాఁబోలు.

ఇది యెంతయు శోచనీయము. భారతదేశములోఁ బ్రతియింటను ఉండవలసిన పుస్తకములలో నది యొకటి. బాలికా బాలకులెల్లరును శ్రద్ధతో పదే పదే చదువవలసిన పుస్తకములలో నది యొకటి. నేను చిన్ననాడే దీనిని జదివితినీ, నా యల్పజీవితమును కొంతకుం గొంత బహుశః తాత్కాలికముగా మేలునకుఁ దెచ్చుటకై పనికివచ్చిన గ్రంథములలో నదియు, శ్రీరామకృష్ణ పరమహంసగారి దివ్యచరిత్రమును, ఉపదేశములును ముఖ్యములు.

ఈ లేఖలలోని విశేషము లెవ్వి? ఇవి అప్పు డప్పు డనేక ప్రదేశములనుండి వ్రాయఁబడినవి. వివేకానందులు హిందూతత్త్వ ప్రచారార్థము 'అమెరికా' ఖండమునకు యాత్రసలుపునపుడు 'జపాను' మొదలైన మధ్యదేశములను

దర్శించిరి. అచ్చటి స్థితిగతులను గమనించిరి. 'అమెరికా' లోఁ జేరినపిదప ఆ దేశముయొక్క బౌద్ధత్యమును, అచ్చటి స్త్రీపురుషుల విద్యాదిగుణసంపత్తిని జూచి యద్భుతముతో సహా ఆమోదమును జెందిరి. అట్టి తరుణములలో హిందూ జనుల స్థితిగతులకును, ఆ యభివృద్ధి జెందిన దేశముల స్థితి గతులకును ఉండు వ్యత్యాసములు గ్రుడ్డివానికై నఁ గన్నులఁ గట్టినట్లు స్ఫురింపకపోవు. ఇఁక దివ్యదృష్టిఁ గలిగిన వివేకా నందుల సంగతిఁ జెప్పవలయునా! చూచినది చూచినట్లు వ్రాసిరి, తట్టినది తట్టినట్లు తెలిపిరి; ఎప్పుడెప్పు డేయే విషయములు గోచరించెనో, యేయే యోజనలు ప్రభవితై నో వానిని వేడివేడిగా నివేదించిరి. అట్లనుటచే నివి శాశ్వత త్వములేని తాత్కాలికములైన సంచలన సంజనిత బుద్బుద ములనుట యేమాత్రము కాదు. వివేకానందునివంటి దివ్య దృష్టి, దీర్ఘదర్శిత్యముఁ గల యఖండ జ్ఞానులయందు క్షణిక ములకు, సనాతనములకు భేదము అట్టె యుండదు. అవకాశ మప్పటిద కావచ్చును; సిద్ధాంతమెప్పటిదియ.

ఈ లేఖలకు నుత్తేజకమైన కారణము వివేకానందుల దేశభక్తియు, దైవభక్తియు. 'దైవం పురుష రూపేణ.' దేవుని యందుఁ జెమైన భక్తిఁగలిగినవాఁడు మానవకోటియందుఁ బ్రేమఁజూపకపోడు. మరియు భగవంతుని కృపావిశేష ముచేఁ దాను ఉద్దేశించిన ప్రయోజనములన్నియుఁ దప్పక నెఱవేఱునను విశ్వాసమును వహించినవాఁడగును. జయము సిద్ధమని నమ్మినవాఁడు కార్యములయం దుత్సాహమును

జూపును. ఈ లేఖలయందు దైవభక్తి, మానవరక్తి, కార్యాసక్తి—ఇవి నిరంతర సంయోగము; చాల్చి జీవితాంధకారమును దొలగింపజేయు జ్యోతిగ నుండుట స్పష్టము.

మానవులయందలి ప్రేమ ముఖ్యముగాను సహజము గాను బ్రభవించి, ప్రవహించు రంగము తన దేశము, తనజాతి. భారతీయులపై స్వాములవారి కుండు ప్రేమావేశము ఇంతింతనరానిది; కులభేదములు, మతభేదములు మొదలగు వైషమ్యములచే నేచూత్రము దూషితము, పరిమితము కానిది; ఐనచు జాలితోఁ గూడికొన్నది. ఈ జాలి, శోకము, ఎందులకు? మన హీనస్థితినిగూర్చి. హిందువుల తత్త్వశాస్త్రములు, ధర్మోపదేశములు భావాంబరమున ఉచ్చస్థానము నధిష్ఠించియుండు నఖండతేజస్సులు. మఱి, వారి శీలము, దినదినవర్తనము, జీవితము వ్యక్తులనుబట్టి గణించినను సరే; సమష్టి సాంఘికముగా లెక్కించినను సరే; చాలహీనము, కార్గత్యపూరితము; ఐకమత్యము లేదు, పరస్పర విశ్వాసము లేకున్నది. సత్యము విశ్వాసమున కాలవాలము. ఒకరియందొకరికి నమ్మకములేదన్న, వీనిమాటయందు వానికి, వాని మాటయందు వీనికి నమ్మకము లేదనుట. అనగా, వీరి డసత్యపరుడని వాడు, వాడిసత్యపరుడని వీడు శంకించుట. సత్యము సామాన్యముగాఁ బ్రవర్తిల్లనేని సంఘమున నిట్టి సంశయము లుండవు. దానిసంఘటనము విఘటనము కానేరదు. హిందువులలో విద్యతక్కువ; చాదస్తములేకున్నది,

తాత్రము లేదు; బానిసల భావములు తటచు, కావున నిక్కమైన సాత్త్వికమును అరిది, ఆర్థికముగ త్తయము, తామము పట్టినవారలు, కోటానఁగోట్ల జనులకు ఆనాఁడు ఒక్కపూటయైనఁ గడుపు నిండ కూడు దొరకుట కష్టము.

ఏమీ! ఐహికమునుగుఱించి యంత తెలిసిన వారు వర్తనమున నింత నీచస్థితికి రానేల? పరలోకమునకు సమీప స్థులగుటవలననా, ఈ లోకమునకు దూరులైరి? ఐహికా ముష్మికములు పరస్పర విధ్వంసకములూ, యన్యోన్యాశ్రయ ములు కావా? ఒక్క భగవంతుఁడే కదా యీ రెంటికిని గారణభూతుఁడు? ఒక్క బుగ్గనుండియ మొకవంక పాలు, నొకవంక ఏషముఁ బ్రవహించునా? హిందువులలో విచ్చిన్న మైన జీవితమును బునస్సంధాన మొనరించి యేకాగ్రముగఁ బరివర్తించునట్లు చేయుట సాధ్యముకాదా? అట్టి పురోవృద్ధి మార్గము లెవ్వి ఇత్యాది గంభీరములైన భావములతో నిండి భారతీయులకును—అందుఁ బ్రధానముగా హిందువుల కును—అమూల్యములైన వితర్కములతోను ఉపదేశముల తోను నిండియున్నదీ లేఖాకృతి.

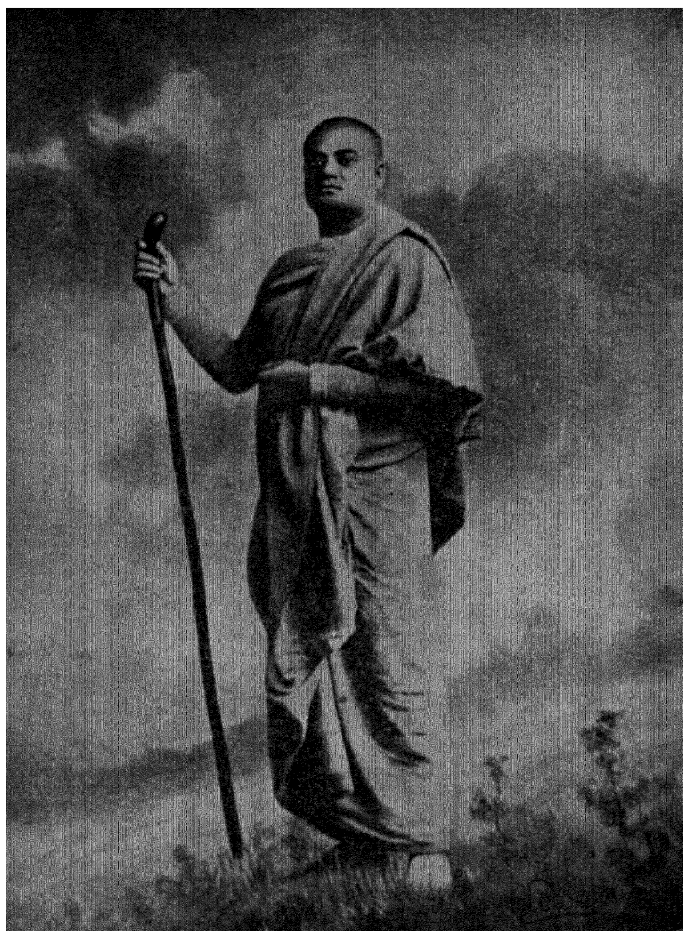
వ్యక్తికి సంఘమునకు, మతమునకుఁ బ్రకృత్యాది శాస్త్రములకు, ఇహమునకుఁ బరమునకుఁ, ద్యాగమునకు నాథి కాభ్యుదయమునకు, శాంతమునకు తాత్రమునకు, విమ ర్శనదృష్టితోఁ జూచినయెడలఁ బరస్పర వైరుధ్యము లే దనియు, నవి నిత్యమును నిరంతరమునైన సంయోగమును మనయందుఁ దాల్చిననే కాని, మన జీవితము పరిష్కృతము,

పరిపక్వము, పరిపూర్ణము కానేరదనుట యీ లేఖల
యమోఘమైన సిద్ధాంతము.

కావుననే కదా మన భారతీయులలో నాశాలగోపాల
మెల్లరును జదివి యనుష్ఠానమునకుఁ దెచ్చుకొనవలసిన
మహాత్మర గ్రంథములలో నిది యొక్కటి యని మొట్ట
మొదటనే నేను సాహసించి నివేదించియుండుట? ఈ
కర్తవ్య మాంధ్రులలో సులభముగ నెఱవేఱఁ జేయఁబడు
టకునై చిరంతనానందస్వాములు తెనుఁగున నాకర్షకశైలి
యందు దీనిని రచించి మనకెల్లరకు వందనీయులైరి. వారి
కృషికి వారు కోరు ఫలమొక్కటియ. మనయొక్క
శీలాభివృద్ధి, మనదేశముయొక్క పురోవృద్ధి, నీనికై వలసిన
ప్రయత్నములను ద్రికరణశుద్ధిగఁ జేసి, వారి ఋణమును
దీర్చి, వారికి మనకృతజ్ఞతను దెలిపి ధన్యులమగుదుముగాక
యని నా ప్రార్థన.

పద్మప్రభాస,
చిత్తూరు,
9-2-'46.

కట్టమంచి రామలింగారెడ్డి

విదేశమున స్వామి

ఓమ్

ఓం నమో భగవతే శ్రీ రామకృష్ణాయ!

శ్రీ వివేకానంద లేఖావళి

1

1894.

ప్రాణాధిక—...సరియేకాని నాయనా, భారతదేశమున
ధర్మమేమైన నింకను మిగిలియున్నదనియా నీ యభి
ప్రాయము! జ్ఞానయోగము, రాజయోగము, భక్తి
యోగము—ఇవన్నియుఁ బలాయనమైనవి—ఇక నస్పృ
శ్యత యొకటియే, ‘నన్ను ముట్టుకొనకుము!’ అను యోగ
మొక్కటియే నిలిచియున్నది. ‘ప్రపంచమంతయు నశుద్ధము,
నే నొక్కడనే శుద్ధుఁడను!’ పరిశుద్ధ బ్రహ్మజ్ఞానము!
శ్రీరామరక్ష! ఈరోజులలో బ్రహ్మ మంతరంగమునఁగాని,
కైలాసమునఁగాని, వైకుంఠమునఁగాని, సకలజీవకోటిలోఁ
గాని లేదు—మఱి యెచటనున్నదనిన, వంటకుండలో, “త్రిభు
వన ముపకారశ్రేణిభిః ప్రీయమానః”—తమ యుపకార
పరంపరలచే ముల్లోకముల నానందింపఁజేయుట పూర్వము
మహాపురుషలక్షణముగాఁ జెప్పఁబడుచుండెడిది—ఇప్పుడో
యనిన, “నే నొక్కడనే శుద్ధుఁడను, జగమంతయు నశు
ద్ధము—పోయి ధనము గైకొనివచ్చి నా పాదసన్నిధిని సమ
ర్పింపుము” అనునది మహాపురుషలక్షణము...ఇచటి నా
ప్రచారమును జాలించి యింటికి మఱలుమని వ్రాయు
ధీమంతునకు “ఈ దేశమే నాయిల్లు—హిందూదేశమున

నేమున్నది!” అని చెప్పము. ధర్మము నాదరించువా రెవరు? విద్య నాదరించువా రెవరు?

ఇంటికి మఱలుటయా!! ఇల్లెక్కడ! ముక్తినిగాని, భక్తినిగాని నేను లక్షింపను, వానికంటె “వసంతవల్లోక హితం చరంతః” యనునట్లు (నిరాడంబరముగా) వసంతము వలె లోకహిత మొనరించుచు, లక్షపర్యాయములైనను నరకమునకైనను సరియే, వెడలుటయే నా యభిమతము, నా ధర్మము. అలసుల, కఠినహృదయుల, క్రూరుల, స్వార్థ పరుల—జోలి నాకేల? ఎవఁ డదృష్టవంతుఁడో వాఁడే యీ మహాకార్యమునఁ దోడ్పడుఁగాక.

...అచటివా రందఱును నాకుఁ బ్రేమపాత్రులే— ఈ విషయమును వారందఱకును దెలుపుము. అందఱి తోడ్పాటును నాకుఁ గావలసియున్నది. ధనమువలనఁగాని, పేరువలనఁగాని, ప్రతిష్ఠవలనఁగాని, పాండితివలనఁగాని లాభము లేదు. కష్టపర్వతములను బటాపంచలు చేయఁజాలునది శీలము, సత్స్వభావము. ఈ సంగతి మఱవకుఁడు. — సదా మీ స్నేహపాత్రుఁడు, వివేకానందుఁడు.

2

షికాగో, 3-1-1895.

ప్రియవర—ప్రేమ—విశ్వాస—కృతజ్ఞతాపూర్ణ హృదయుఁ డనై మీకు వ్రాయుటకై కలము చేపట్టితిని. స్థిరబుద్ధియు శ్చిరభావములును గల వ్యక్తులను లోకమున నే నింతవఱ కే కొలఁదిమందినో చూచినాను. — అట్టివారిలో మీరొకరని

చెప్పవలసియున్నది. ఆచరణశక్తియే కాక, యత్యద్భుత సమ్మేళన మొందియున్న జ్ఞానమును సానుభూతియు మీ వశమైయున్నవి. మఱియు మీరు నిష్కపటహృదయులు, కావున, నాయభిప్రాయములను గొన్నిటిని మీకు విప్పి చెప్పెదను.

భారతదేశమున మన యుద్యమము చక్కగా నంకురించినది, దానిని మనము సంరక్షించుటయే కాక, విశేషశక్తిసామర్థ్యములతో వికాసము నొందింపవలసి యున్నది. ఇదే తరుణము, ఇది దాఁటిన, మఱియొకతరుణము దొరకదు. పరిస్థితులను బాగుగాఁ బరిశీలించినపిమ్మట నాకిట్లు తోచుచున్నది. చెన్నపట్టణమున మొట్టమొదటఁ దత్త్వకళాశాలను స్థాపించుట మంచిది; తరువాతఁ గ్రమముగాఁ దదాశయములను నవకాశమును విస్తరింపవచ్చును; వేదములందును వివిధమైన భాష్యములందును వీనితోఁబాటు ప్రపంచమందలి యితరమతధర్మములందును విద్యార్థులకుఁ గూలంకషమైన విద్య గఱపవలయును. మఱియు నీ కళాశాలనుండి యాంగ్లమునందును దేశీయభాషయందును నొక పత్రికను నడపవలయును.

ఇది కేవలము మొదటి మెట్టు; అల్పారంభములే మహాకార్యములై పరిణమించును గదా. ప్రాచీన నవీన జీవనదృక్పథములను రెంటిని గణుతించుటచేఁ జెన్ననగర మిప్పుడు మహత్తరమైన మధ్యేమార్గము నవలంబించుచున్నది.

గుణదోషములను బరిశీలించి సమాజమును బునర్నిర్మాణము చేయవలసియున్నదనుటలో విద్యాధికులతో నేను బూర్తిగా నేకీభవितును. కాని దీనికి మార్గము? సంస్కర్తల విధ్వంసకమార్గములు నిష్ఫలములైనవి. నా మార్గమిది. గతకాలమున మనము చేసినపని దోషభూయిష్ఠము కాదు, ఎన్నిటికిని కాదు. మన సంఘము చెడ్డదికాదు, మంచిదే, ఇంకను మంచిది కావలయునని మాత్రమే నేను జెప్పెదను. భ్రమను వీడి సత్యమును, చెడుగును వీడి మంచిని గ్రహింపవలయుననుట కాదు, కాని సత్యమునుండి—శ్రేయము నుండి—అధికతర శ్రేయమును బరమశ్రేయమును బొందవలసియున్నది. నా దేశీయులకు నేను జెప్పెడిదిది: “ఇంత వఱకు మీరుచేసినది చక్కగనే యున్నది; మఱింత చక్కని పనిచేయుటకుఁ దరుణమిది.” ఉదాహరణమునకు వర్ణవ్యవస్థ నెత్తుకొందము. వర్ణమనఁగా జాతి. సృష్టివిషయమున మొదటఁ దోచు భావమిదియే. సృష్టియనఁగా విచిత్రత—అనఁగా జాతి. “ఏకమగు నే ననేకమగు చున్నాను.”* సృష్టికిఁ బూర్వ మేకత్వ మనునది యుండవలయును. భిన్నత్వమే—వైచిత్ర్యమే—సృష్టి. వైచిత్ర్యము నశించినచో సృష్టియే నశించును. ఏజాతియైనను సజీవమై, వీర్యవంతమైయున్నంతవఱకు వైచిత్ర్యమును వెలువరించుచుండవలయును. వైచిత్ర్యమును వెలువఱుచుట మానినంతనే జాతియు నశించును, వ్యక్తి తన స్వభావమును—

* “ఏక ఏక అగ్ర ఆసీత్, సోఽమనృత బహుస్యాం ప్రజాయేయ ఇతి.”—శ్రుతి.

ప్రకృతిని—జాతిని—వ్యక్తమొనర్ప స్వతంత్రమైయున్నది—
 ఇదియే జాతియందలి మూలభావము. కావుననే జాతివ్యవస్థ
 వేలకొలది సంవత్సరములనుండియు నిలిచియున్నది. అతి
 నవీనస్మృతులలోఁ గూడ జాత్యంతర్భోజనము నిషేధింపఁ
 బడలేదు, అతిప్రాచీనస్మృతులలోనైనైత మంతర్వివాహము
 నిషేధింపఁబడలేదు. అగుచో, భారత దేశపతనమునకుఁ గారణ
 మేమి?—పైనిదెల్పిన జాతిభావమును విడనాడుటయే. గీత
 తెలుపు రీతిని జాతి నశించిన, లోకమే నశించును. ఈ వైచి
 త్ర్యమును నిరోధించుటచేఁ బ్రపంచమే నశించునని తేలు
 చున్నది. నేటి వర్ణవ్యవస్థ సరియైనదికాదు, పైపెచ్చు
 తద్వికాసమునకుఁ బ్రతిబంధకము. జాతియొక్క వ్యాపార
 మగు వైచిత్ర్యప్రకటనమును స్వేచ్ఛగా సాగనీయక నిజముగా
 నిది యరికట్టియున్నది. చైతన్యహీతమై, పాపాణతుల్య
 మైన యే యాచారమైనను, ఆధిక్యమైనను, ఎట్టిపరంపరాను
 గతవర్ణమైనను జాతిని సంపూర్ణవికాసము నొందనీయక
 నిరోధించును; మఱియు నే జాతియైనను, సమాజమైనను,
 ఈ బహుళవైచిత్ర్యమును వెలువఱుచుట మానినంతనే
 నశించితిరును. కావున స్వదేశీయులారా! నామాట వినుఁడు,
 జాతివ్యవస్థను మీరు నిరోధించి వెలివేయుటచేతనే భారత
 దేశ మధోగతి పాలైనది. పాపాణతుల్యమైన యే “అగ్ర
 జాతి” యైనను జాతి యనిపించుకొనఁజాలదు. అది జాతి
 వ్యవస్థకు ఘాత. స్వేచ్ఛగా జాతి నాత్మవికాసము నొంద
 నిండు; ఆటంకములను దొలగింపుఁడు, అప్పుడు మన
 మభివృద్ధి నొందుదుము. ఐరోపాఖండమును గనుఁడు. వ్యక్తుల

పురోగమనమార్గమందలి యాటంకములను జాలవఱకుఁ దొలగించి, ప్రతివ్యక్తియుఁ దనజాతిని వికసింపఁజేసికొను సదవకాశ మొసఁగి, — యిట్లు జాతికి స్వాతంత్ర్య మీయఁ గలుగుటచేతనే యైరోపాఖండ మభివృద్ధిపొందినది. అమెరికాలో సరియగు జాతివ్యవస్థ వికాసమునొందుటకు మహాత్తమమైన యవకాశము గలదు. కావుననే యమెరికా దేశీయులు ఘనులైనారు. శిశువు జన్మించినంతనే జ్యోతిషి కులు తదీయజాతిని నిర్ణయింపఁబూనుదురని ప్రతి హిందువు నకును దెలియును. ఇదియే నిజమైనజాతి, నిజమైన వ్యక్తిత్వము; జ్యోతిషము దానిని గుర్తించియున్నది. మఱల జాతికి సంపూర్ణస్వాతంత్ర్యము నొసఁగుటచేతనే మన మభివృద్ధి నొందఁగలము. వైచిత్ర్యమనఁగా నసమత్వమని కాని, ప్రత్యేకాధికారమనికాని భావింపరాదు. హిందువులు దేనిని విడనాడనక్కఱలేదనియు బహుళతాబ్దాగత దాస్యఫలిత మగు మాంద్యమును వీడి, మహర్షులు చూపిన మార్గమునఁ జరింపఁదగుననియు వారికిఁ దెలుపుదును — ఇదియే నా విధానము. ప్రజావీడనముతోఁగూడిన... ప్రభుత్వమున మన యభివృద్ధి వెనుకఁబడినదనుట వాస్తవము, ఏలన నపుడభివృద్ధిమాట యటుండ, 'ఉండుటయా, యూడుటయా' యను సమస్య యేర్పడినది, ఇపు డాయొత్తిడి తొలగి పోయినది కావున మనము ముందంజవేయవలయును, — స్వధర్మత్యాగులును మిషనరీలును దెలుపు విధ్వంసకమార్గమునఁగాక స్వధర్మమార్గమున — ముందంజవేయవలయును. భవనము పూర్తికానిచో నంతయు వికృతముగాఁ గాన్పిం

చును — మనవిషయముకూడ నిట్టిదే. ప్రజాపరిపీడనముతోఁ గూడిన శతాబ్దములలో భవననిర్మాణము నాఁపివేయవలసి వచ్చినది. ఇప్పుడు భవనమును బూర్తిచేయుఁడు — చేసినచో సర్వము యథాస్థితియందు వెలయుచు దివ్యసుందరమై దీపించును. ఇదియే నాకార్యవిధానము. ఇది నాదృఢవిశ్వాసము. ప్రతిజాతియందును బ్రతినంఘమునను జాతీయజీవనవాహిని ముఖ్యమగు నొక మార్గమునఁ బ్రవహించుచుండును ; భారతదేశమున నీ ముఖ్యమార్గము మతము, పరమార్థము. దీనిని మీరు బలపఱచినచో, నిరువైపులనున్న జలమును దీనితోఁబాటు ప్రవహించితీరును. నా కార్యక్రమమునం దిదియొక ప్రధానాంశము. కాలక్రమమున మిగిలిన కార్యక్రమమునంతను దెలుపనెఱును. ఐనను బ్రస్తుత మీ దేశమున సైతము నేను నిర్వహింపవలయు నొకకార్యము గలదని తోచుచున్నది. మఱియు వేతెచ్చటనుండియుఁగాక, యీ దేశమునుండియే తోడ్పాటు లభింపఁగలదని యాశించుచున్నాను. కాని యింతవఱకు నాయాశయములను వ్యాప్తి చేయుటకంటె మఱేపనిని చేయఁజాలనైతిని. ఇప్పుడు భారత దేశమున సైత మిట్టిప్రయత్న మే జరుగవలయునని కోరెదను... భారతదేశమునకు నే నెప్పుడురాఁగలనో నాకే తెలియదు. భగవదాజ్ఞాబద్ధుఁడను. నేను వానిచేతిలో నున్నాను.

“ప్రభూ! సర్వేశ్వరా! ఈ లోకమున నిధినిక్షేపముల నన్వేషించుచు, నీవే నా పెన్నిధివని—చింతామణి వని—కనుగొంటిని. నన్ను నీకు సమర్పించుకొనుచున్నాను.

“ప్రీతిపాత్రుని వెదకుచు, నీవే నా ప్రాణప్రియుడవని కనుగొంటిని. నన్ను నీకు సమర్పించుకొనుచున్నాను.”
(యజుర్వేదసంహిత.)

భగవానుడు మిమ్ము సదా, సర్వదా, అనుగ్రహించుఁగాక!—సదా కృతజ్ఞతాబద్ధుడు, భవదీయుడు, వివేకాసందుడు.

3

పికాగో, 11-1-1895.

ప్రేమాస్పద—, ఇప్పుడే నీ లేఖ యందినది...ఎవరేమి యెఱ్ఱెత్తినను * హిందువుల వేదాంతమతము (విశ్వమత మహాసభలో) తన ‘తాహతును’ నిలువఁబెట్టుకొనఁగలిగినది. డాక్టర్ బా—యును ఆతరగతి వ్యక్తులును ‘శుద్ధ సనాతనులు,’ వారివలన నే నెన్నఁటికిని సాయము నపేక్షింపను...పరమేశ్వరుడు నా కీదేశములో మిత్రుల ననేకులను సమకూర్చియున్నాడు, వారిసంఖ్య నిరంతరము వృద్ధిపొందుచున్నది...భగవంతుడు వారి ననుగ్రహించుఁగాక!... ఇంతవఱకు సదా నీ దేశములో మహాకేంద్రము లనఁదగు న్యూయార్క్, బోస్టన్ పట్టణములనడుమ సంచరించుచున్నాను—బోస్టన్ ఈ దేశమునకు ధీశక్తి యనియు న్యూయార్క్ ఖజానాయనియుఁ జెప్పవచ్చును. ఈ రెంటి

* జె. ఎచ్. బారోస్ (Rev. J. H. Barrows) అను నాతఁడు వ్రాసిన The World's Parliament of Religions (విశ్వమత మహాసభ) యను గ్రంథమును చాడుఁడు.

యందునుగూడ నావిజయ మసామాన్యమై యొప్పినది. వార్తాపత్రికాప్రకటనలను నేను లక్షింపను, అట్టివానిని వేనిని మీకు నేను బంపుదునని మీ రాసింపరాదు. ఉద్యమ ప్రారంభమునకుఁ గొంచెము “హోదు” కావలసి వచ్చినది, అది చాలును.

...మీ రవలంబింపవలసిన కార్యక్రమము నిదివఱకే మీకుఁ దెలిపియున్నాను. ఇప్పుడు మీరు దాని నెంతవఱకు సాధింపఁగలరో కార్యరూపమున నాకుఁ జూపవలయును. అర్థ రహిత ప్రలాపము లిఁకఁ బనికి రావు, కార్యరంగమున దిగ వలయును ; నిజమైన పని చేసి చూపి, హిందువులు తమ మాటలను నిలువఁబెట్టుకొనవలయును, చేతఁగానిచో వారెందుకును బనికిరారన్నమాట...నావిషయమో యందురా, సత్యప్రకటనమే నా మతము, ఇచ్చటనైన నేమి, మఱెచ్చటనైన నేమి!

నన్నుగాని, మిమ్ముఁగాని, జనులు దూషింపనిండు, భూషింపనిండు, ఇఁకముందెన్నఁడు మీరు వానిని లక్షింపకుండు, పని సాగింపుండు, సింహబలసాహసములతోఁ బని సాగింపుండు, భగవంతుండు మిమ్మునుగ్రహించును. ప్రాణములున్నంతవఱకు నేను నాయుద్యమమును విడువను, మరణానంతరముకూడ లోకకల్యాణార్థము కృషిచేసెదను. అగత్యముకంటె సత్యము కోటిరెట్లు ఘనతరము ; సౌజన్యవిషయము నిట్టిదే. సత్యసౌజన్యములు మీవద్దనున్నచో, అప్రతిహతమగు మార్గ మేర్పడును.

...ఉత్తములు వేలకొలదిమంది నన్ను గణించుచున్నారు ; ఇది మీకుఁ దెలియును గావున భగవంతుని యందు విశ్వాసము గలిగియుండుడు. వార్తాపత్రికాఘోషలన్నియు నాకుఁ గలుగఁజేయుఁగలిగిన దానికంటె విశేషమైన పలుకుబడి క్రమముగా నాకీ దేశమునఁ గలుగుచున్నది...

శీలము, నైర్మల్యము, సత్యవ్రతము—వ్యక్తిత్వము—వీని ప్రభావమే ప్రభావము. ఇవి నావద్దనున్నంతవఱకు నా శిరోజమునైన నెవ్వఁడును దాఁకఁజాలఁడు, నా విషయమై మీరు తాపత్రయపడనక్కఱలేదు. నాకార్యవిఘాతము చేయఁబూనిన వారియత్నము భగ్నమగును, భగవద్వాక్యమును స్మరింపుఁడు...పుస్తకములలో, వాదములలో నేమున్నది? ప్రత్యక్షజీవితమే, ఆచరణమే, అఖండశక్తిమంతము, ఇదియే మానవుల హృదయమును వశమొనర్చుకొనును. ఆచరణమే వ్యక్తిప్రభావ నిలయము...విషయమును నానాటికి భగవంతుఁడు నాకు విస్పష్ట మొనర్చుచున్నాడు. కృషిచేయుఁడు, తీవ్రకృషిచేయుఁడు. అర్థరహిత ప్రసంగము లిఁకఁ జాలును ; భగవంతునిగూర్చి మాటలాడుఁడు. ఆయుఃప్రమాణ మత్యల్పము, వంచకులను గూర్చియు వెడఁగులను గూర్చియుఁ బ్రసంగించుచుఁ గాలయాపన చేయుటకు వ్యవధిలేదు.

ప్రతి దేశమును బ్రతిమానవుఁడును దన్ను దానే యుద్ధరించుకోవలయును ; పరులు వచ్చి సాయముచేయుదురని యాసింపకుఁడు. ఇచటఁ దీవ్రకృషిచేసి మీయుద్య

మమునకుఁగాను నేనపుడపుడు కొంచెము డబ్బు పంపఁగలను—అంతవఱకే, దీనికోసము మీరు వేచియుండ వలసివచ్చిన పక్షమునఁ బని చాలించుటయే మేలు. నా యాశయము లంకురించుట కిదిమహాక్షేత్రమనియుఁ హిందువులైననేమి, మహమ్మదీయులైననేమి, క్రైస్తవులైననేమి—భగవంతుని ప్రేమించువా రెప్పలైనను సరియే.—వారికి నేను దాసుఁడననియు గ్రహింపుడు.

... నెమ్మదిగా, నిశ్శబ్దముగాఁ బనిచేయవలయునని నాకోరిక, భగవంతుఁడే సదా నాకుఁ బ్రాప్తయైనాఁడు. నిష్కపటులై, స్వార్థరహితులై, యన్నిటికంటెను విశుద్ధ చరిత్రులై, మీ యిచ్చవచ్చినచో న న్ననుసరింపుడు. మీ కివే నా యాశీస్సులు. ఒకరినొక రభినందించుకొనుచుఁ గూర్చుండుట కిపుడు వ్యవధిలేదు. ఈ మహాసమరానంతరము మనసార మనమొందరుల నభినందించుకోవచ్చును. ఒందరులతో మన యాశయములను ముచ్చటించుకోవచ్చును. ప్రజలు పలుకకుండు. నడుములు బిగియింపుడు, పనిచేయుండు, కార్యశూరులు గండు! హిందూదేశమున మీ రింతవఱకుఁ జేసిన ఘనకార్యమేదో నాకుఁ జూపుడు—మీదే నిర్మించిన కేంద్ర మేదో, మీరు కట్టించిన దేవాలయ మేదో, నెలకొల్పిన భవనమేదో, నాకుఁ జూపుడు—మీతో సహకారమునఁ బనిచేయు వ్యక్తులెవరో నాకుఁ జెప్పడు—ఎంతసేపు ప్రగల్భములు, ప్రగల్భములు.—అంతే! మేము గొప్పవారము, మేము ఘనులము! అర్థరహితప్రలాపము! మన మర్భకులము, ఇది మనస్థితి! పేరుప్రతిష్ఠలు మున్నగు

బూటకములతో—ఈ ప్రాచులూటతో—నా కేమిపని? అవి
యేమైన నాకేమి? వందలకొలదిమంది భగవత్సన్నిధి కడు
దెంచుటయే నాకు వాంఛనియము! వారేరి? వాడు నాకుఁ
గావలసియున్నాడు, వారిని నేను గనవలయును. వా రెచట
నున్నారో మీరు వెదకి కనుగొనవలయును. నాకు మీరిచ్చు
చున్న వేమి? పేరుప్రతిష్ఠలు. వానిని గంగార్పణముచేసి,
యో ధీరులారా! నా భారతవీరులారా! మీరు కార్యరంగ
మున నుటుకవలసియున్నది. నా దీక్షను మీరింకను గుర్తింప
కున్నాడు—నా తత్త్వము మీ కింకను బోధపడలేదు!
మాంద్యము, భోగానుభవము—అను మీ ప్రాతఃపుంతల
లోనే నడయాడుచున్నాడు. అలసతను నైహికాముష్మిక
భోగములను విసర్జింపుడు. త్యాగాగ్నికీలలో దుమికి
జనులకుఁ బారమార్థికచింతఁ గలిగింపుడు.

నా ధైర్యమును నుత్సాహమును గ్రహింతుడుగాక
యని, మనఃపూర్వకముగా వర్తింతుడుగాక యని, కార్య
శూరులై రణరంగమున వీరమరణము నొందుదురుగాక
యని నిరంతరము ప్రార్థించు—వివేకానందుడు.

మఱియొకమాట.—మనలగూర్చి ప్రతికూలముగాఁ
గాని, యనుకూలముగాఁగాని, యేపుల్లయ్యయో, యెల్లయ్య
యో చెప్పు మాటలను నమ్మక, తమశక్తిసామర్థ్యముల
నన్నిటిని నుద్యమముపైఁ గేంద్రీకరింపుడని...తోడను
మిగిలినవారందఱితోడను జెప్పుము.—వి.

12-1-1895.

ప్రేమప్రతిష్ఠలనుగాని మఱియే బూటకమునుగాని నేను
లక్షించువాడను గానని నిష్కర్షగా గ్రహింపుడు. లోక
కల్యాణార్థము నాయాశయములను బ్రచారముచేయుటయే
నాయభిమతము. మీరు గొప్పపనిచేసితిరి, కాని ఫలిత
మేమి?—అది నాకుఁ బేరుప్రతిష్ఠలను గలుగఁజేసినది.
అమూల్యమగు నీ జీవితమును లోకుల పొగడ్తలను సంపా
దించుటకై వ్యయించుట పాడిగాదు. అట్టి వెట్టినడత నడ
చుటకు నాకు వ్యవధిలేదు. మన యాశయములను వ్యాప్తి
చేసి భారతదేశములో నొక వ్యవస్థను—ఒక సంఘమును—
నెలకొల్పుటకు మీరు చేసినపనియేమి? ఏమియు లేదు,
లేనలేదు.

అన్యోన్యసహకారము, అన్యోన్యగుణగ్రహణము—
వీనిని హిందువులకు బోధించు సంస్థ యత్యావశ్యకము.
ఇచటి నా యుద్యమమునుగూర్చి తమ యభినందనమును
బ్రకటించుటకై కలకత్తాలో నైదువేలమంది సమావేశమై
రనుచున్నారా?—మంచిది! కాని తలకొక యణా యిచ్చుని
మీరు వారి నడిగినపక్షమున వారిచ్చియుందురా? మన
జాతీయకథయంతయుఁ బసిపాపవలెఁ బరులపై నాధారపడు
టతోఁ గూడుకొనియున్నది. బువ్వ కలిపి నోటి కందించిన
యెడలఁ దినుటకు వారందఱును సిద్ధముగానున్నారు; కొండఱ
కదియుఁ జాలదు, పాపము!—గొంతులోనుండి దానిని

గ్రిందికిఁ ద్రోయవలయును. మీకు మీరు సాయపడఁజాల నిచో జీవించుటకు మీ రనర్హులు...

నా జనసామాన్యవిద్యాకార్యక్రమమును బ్రస్తుతము విరమించినాను. అది క్రమక్రమముగా సాగును. ప్రచండ దీక్షయు నుత్సాహమును గల ప్రచారకదళము—సేవక దళము—నా కిప్పుడు కావలయునదిది. ఒంటొంటితో సంప్ర తించురీతిని వివిధమతధర్మములను సంస్కృతమును వేదాంత మందలి వివిధసంప్రదాయములను ముఖ్యమైన కొన్ని దేశీయ భాషలను గఱపుటకై చెన్నపట్టణమున మన కొక కళాశాల యుండవలయును ; దీనితోఁబాటాక ముద్రణాలయమును దన్మూలమున నాంగ్లమునను దేశీయభాషలందును బత్రిక లును వెలువడవలయును. ఈ కార్యమును నెఱవేర్చినయెడల మీరేమైనను సాధించితిరని నే ననుకొనఁగలను. పనిచేయ సంసిద్ధులమని దేశస్థులను జూపిండు. భారతదేశమున నిట్టి కార్యమును మీరు దేనిని జేయఁజాలనియెడల నామాట తలపెట్టక నన్ను విడిచిపెట్టుడు. నాకు లోకమున కొసఁగ వలయు నొక సందేశము గలదు. ఎవ్వ రభినందితురో, ఎవ్వ రాచరితురో వారికి నేను దానినొసఁగెదను. దానిని స్వీకరించువా రెవ్వరైన నాకేమి ? “పరమపితయగు భగవంతుని యాజ్ఞ ననువర్తించువాఁ డెవ్వఁడో వాఁడే”* నావాఁడు...

* “He who doeth the will of My Father, is my own.”
—Bible.

నా పేరునకు మీరు ప్రాముఖ్యము చూపరాదు. కొనసాగవలసినవి, కార్యరూపము నొందవలసినవి నా యాశయములు—ఇదియే నా యభిమతము. ప్రవక్తలై, ఆచార్యులై వెలసినవా రందఱియొక్కయు శిష్యులు తమ గురుని భావముల ననివార్యముగా, అభేద్యముగా, నాతని వ్యక్తితో ముడివెట్టి, తుదకాతని పేరు నిలువఁబెట్టవలయు నను నాందోళనమున నాతని భావములను గంగపాలుచేసిరి. శ్రీరామకృష్ణుని శిష్యులును నీ పుంతనే త్రొక్కకుండుటకుఁ గాను జాగరూకులు కావలయును. వ్యక్తిగాదు, ఆశయములను లక్ష్యమున నిడుకొని పనిచేయుడు. భగవంతుఁడు మిమ్మనుఁగ్రహించుఁగాక!—ఆశీర్వాదములు.—సదా మీ వివేకానందుఁడు.

5

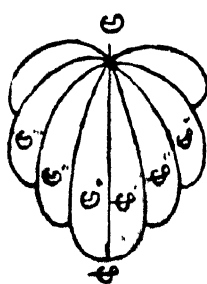
ధీరమాత యనునొక యమెరికా దేశీయ మహిళా
మతల్లి పితృవియోగము నొందిన సందర్భమున
స్వామి యామెకు వ్రాసిన లేఖ

బ్రూక్లిన్ జనవరి 1895.

...మీ నాయన తన శరీరమును జాలించునని నాకుఁ బొడకట్టినది; కఠోరమగు మాయాతరంగ పాతమునకు గుఱికానున్న సమయమున నెవ్వరికిని వ్రాయుట నాయాచారము కాదు. కాని యివియే (విపత్తులే) జీవయాత్రలో నూతనపథములను మనకుఁ జూపునవి. దుఃఖభారమున నీవు ధైర్యము కొల్పోలేదని నే నెఱుఁగుదును. సాగరో

పరిభాగము లేచుచుండును, మఱలఁ బడుచుండును, కాని సాక్షీభూతులగువారికి — ప్రాజ్ఞులకు — ప్రతిపాతమును మగ్నతయు సముద్రపు లోతును గర్భముననున్న రత్నరాసులను బ్రకాశిత మొనరించుచుండును. రాకపోకలనునవి వట్టి మాయ — ఆత్మ యెందుండియు రాదు, ఎచటికిని బోదు. దేశమనునదంతయు నాత్మయందే యున్నపు డెచటికిఁ బోవుట? కాలమనున దంతయు నాత్మయందే యున్నపు డొక వస్తువునందుఁ జొచ్చుటకుఁగాని, యొకవస్తువును వీడుటకుఁగాని సమయమేది?

సూర్యుడు తిరుగుచున్నాడను భ్రాంతిని గలుగఁ జేయుచు, భూమియే తిరుగుచున్నది. ఇట్లే ప్రకృతి, లేదా, మాయ మార్పుకొందుచు, ఒకదానివెంబడి నొకటిగాఁ దన తెరలను విప్పచు, జీవితగ్రంథమునందలి పుటలను ద్రిష్టచుఁ జరించుచున్నది. సాక్షీభూతమగు నాత్మయో, నిశ్చలమై, నిర్వికారమై, జ్ఞానసుధను గ్రోలుచుండును. ఇంతవఱకుండిన, ఇప్పుడున్న, ముందుండఁబోవు జీవులన్నియు వర్తమాన కాలముననే యున్నవి — భౌతికోదాహరణముతోఁ జెప్పచో — అన్నియు నొక బిందువున నిలిచియున్నవి. ఆత్మయందు

దేశసంబంధమగు భావమున కవకాశము లేదు: కావున మన వస్తువులై యిదివఱకుండినవియు నిప్పుడున్నవియు ముందుండఁబోవునవియు సదా మనవద్దనే యున్నవి, సదా మనవద్దనే యుండినవి, సదా మనవద్దనే యుండఁగలవు. వానియందు మన

మున్నాము, మనయం దవి యున్నవి. ఈ ప్రతిమలోని విభాగములను గైకొని చూడుము. ప్రతివిభాగమును వేర్వేరు వ్యక్తులై యున్నను నన్నియు 'అట' యను నక్షమునఁ గలియుచున్నవిగదా. అచట నవి యన్నియు నేకమగుచున్నవి. ఏ విభాగమును నీ యక్షమును దప్పించుకొని పోజాలదు. కైవార మెంత చెడినను నక్షరేఖవద్ద నిలిచినచో, మన మేయటలోనైనను బ్రవేశింపఁగలము. ఈ యక్షరేఖయే భగవంతుఁడు. అచట వానితో మన మైక్యమగుచున్నాము; సర్వమున సర్వ మేకీభవించుచున్నది. భగవంతునియం దన్నియు నైక్యమగుచున్నవి.

చంద్రుఁడు చరించుచున్నాడను భ్రమను గలుగఁజేయుచు చంద్రబింబముమీఁదుగా మబ్బు చరించుచున్నది. ఇట్లే యాత్మ చరించుచున్నదను భ్రాంతిని గలుగఁజేయుచు బ్రకృతి, శరీరము, చరించుచున్నది...

ప్రతిజీవియు నొక నక్షత్ర మనుకొనుము. అఖండ చిదాకాశమున — బ్రహ్మమున — ఈ నక్షత్రములన్నియు భాసించుచున్నవి. సర్వజీవుల యథార్థవ్యక్తిత్వమును సందేహనకొనియున్నది. మన దిశావలయమును దాటి వెడలిన యిట్టి తారలను గొన్నిటి నన్వేషించుటయే ధర్మమునకు, లేదా, పారమార్థికజీవనమునకుఁ బ్రారంభము. మన యునికిని వానియునికిని వానియందుఁ గాంచుటయే తద్గమ్యము. రహస్య మిది: మీ నాయన తన పూర్వవేషమును విసర్జించి, యనాదిగాఁ దానెచట నుండెనో యచట నెలకొని

యున్నాడు. ఈ లోకమునఁగాని, మఱి యేయితరలోకమునఁగాని యాతఁ డా వేషము మఱలఁ దాల్చునా? ఒక వేళ పూర్ణప్రజ్ఞతోఁ దాల్చినఁ దాల్పవచ్చునేమోకాని లేకున్నచో నట్లు చేయకుండుఁగాతమని మనఃపూర్వకముగా భగవానుని బ్రార్థించుచున్నాను. పూర్వకర్మవశేషర్తులై యెవ్వరు నట్లాకర్షింపఁబడకుండురుగాతమనియే నా ప్రార్థన. ఎల్లరును ముక్తులగుదురుగాతమని, యనఁగాఁ దాము ముక్తులమని గ్రహింతురుగాతమని, నా ప్రార్థన. ఒక వేళ మఱల వా రీ (సంసార) స్వప్నమును గందురో, వారి స్వప్నము శాంత్యానందమయమై వెలయుగాతమని ప్రార్థింతుము...—ఆప్తుఁడు, వివేకానందుఁడు.

6

త్రిగుణాతీతానంద స్వామియను నొక సోదరశిష్యునకు

న్యాయార్క్, 17-1-1895.

అయుష్మంతుఁడగు—రుద్రాక్షమాలలను గుశాసనములను నాకుఁ బంపితిని...వ్రాసి నాలుగునెలలైనది. కాని వాని టికాణా యింకను దెలియకున్నది...ఏమైన నీ పాతాళమునకు (అమెరికా ఖండమునకు) మీరు బంపు సరకులు విధాయకముగాఁ జేరుననుట సంతసింపఁదగిన సంగతి. సరకు లందినంతనే నీకు వ్రాయుదును. అధమము మూడునెలలైనను నీవు మానముదాల్చి యుండవచ్చును!...

పత్రిక ప్రారంభించుటకు నీ కిదియే తరుణము... రమ్మ, నీ కిచటఁ బనియున్నది, ఆ పత్రికను నడపుము.

బలవంతముగానైనను జనులను జందాదారులను జేయుము, భయపడకుము. భీరువులనుండియు నల్పబుద్ధులనుండియు నేమి ఘనకార్యము లాసింపఁగలము?—శుద్ధహాస్యము! ఈ సాగరము దాటుటకు నీకు వజ్రసన్నిభమైన సంకల్ప ముండవలయును. పర్వతములను బగుల్చునట్టి బల ముండవలయును. రాజోవు శీతకాలమున నేను వచ్చుచున్నాను. ప్రపంచమునఁ బ్రచండోత్సాహమును బురికొల్పుదము— ఇచ్చనచ్చినవారు మనతోఁ జేరి ధన్యులగుదురుగాక, రానివారిని శాశ్వతముగా వెనుకఁబడియుండనిమ్ము! నడుము కట్టుకొని నీవు సిద్ధముగా నుండుము...భయములేదు! నీ నాల్కపై సరస్వతీదేవి తాండవించును. నీహృదయమున భగవానుఁ డధివసించును. లోకము నాశ్చర్యచకితులను జేయు కార్యములను నీవుచేయఁగలవు. కాని, బాబూ, నీకంతపెద్దపే రెందులకోయి? కొంచెము కుదించుకొనఁ గూడదా? పుస్తకమున నీ వైపునుండి యా వైపునకుఁ బట్టు నంతపెద్దపే రెందులకోయి! భగవన్నామము మృత్యువును బాఱఁద్రోలు నందురు. ఊరక “హరి” కాదుకాఁబోలును, అనామము! “అఘభగనరకవినాశన,” “త్రిపురమదభంజన,” “అశేషనిశ్శేషకల్యాణకర”—ఇట్టి శ్రావ్యగంభీర నామములు యమధర్మరాజును సకుటుంబసపరివారముగాఁ బలాయనము చేయించును—కాదా? నీపేరు కొంచెము తగ్గించుకొనిన బాగుండదా? కాని యది నలుదిక్కులను వ్యాపించి నది కావునఁ దగ్గించుకొనినను నిక లాభ ముండదేమో! కాని నామాట నమ్ముము, మృత్యుంజయశీలము, ప్రపంచ

సమ్మోహనమునగు నామము, నీనామము!—నీ ప్రియ సోదరుడు, వి.

మఱియొకమాట. వంగదేశమునేగాక, నిజముగా భారతదేశము నంతను విలవిలలాడింపుడు? వివిధప్రదేశములలో కేంద్రములను నెలకొల్పుడు.

...ఇంగ్లాండు, అమెరికాదేశములతోఁ జెనరపప్పు, కందిపప్పు మొదలైన వానితో దిగ్విజయముగా వ్యాపారము సాగింపవచ్చునని—బాబుతోఁజెప్ప. తగురీతిని బ్రవేశపెట్టిన యెడలఁ బప్పుచారిక్కడఁ జక్కఁగాఁ జెలామణీయగును. పచనవిధానమును బైన వ్రాసి, చిన్న చిన్న పొట్లములలో నా పప్పులను సంబారములను నింటింటికి నందఁజేయుచు, సరకు నిలువఁజేయుట కొక 'డిపో' నెలకొల్పినపక్షమున మంచివ్యాపారము సాగును. ఇట్లే వడియములకుఁగూడ మంచి గిరాకి యేర్పడును. మనకుఁ జొరవ తక్కువ. అలసులమై జీవించుటవలన నేమియు సాధింపఁజాలము. ఎవరైనను నొక 'కంపెనీ' యేర్పఱిచి, యిచటకును నింగ్లాండు దేశములోని కిని సరకుల నెగుమతిచేసిన, మంచి వ్యాపారము సాగును. కాని మనవారు సోమరులు...

7

అమెరికా సంయుక్తరాష్ట్రములు, 28-1-1895.

ప్రేమాస్పద —, ... ఆమరణము బద్ధదీక్షితులు, విశ్వసనీయులు—ఇట్టివారే నన్ననుసరింపవలయు నని కోరెదను, జయాపజయములు నాకు గణనీయములు కావు...

నా యద్యమమును నేను బరిశుద్ధముగా నుంచవలయును, లేకున్నచో నుద్యమమును సాగింపకుండుటయే మేలు — ‘కలితీపనులు’ నాకుఁ బనికిరావు...—మీ వివేకానందుఁడు.

8

న్యూయార్క్, 24-7-1895.

స్నేహస్పదురాలగు—...నా శక్తిసామర్థ్యముల నన్నిటిని వినియోగించి పనిచేసినాను. అందేమైనను సత్యబీజమున్నయెడల సజీవమై వికాసము నొందితీరును. ఆవిషయమున నాకేమియుఁ జింతలేదు. ఉపన్యాసములన్నను, బాఠములనినను నాకు విసుగుపట్టుచున్నది. ఇంగ్లాండులోఁ గొలఁది నెలలపాటుండి, తరువాత భారతదేశమునకువచ్చి కొన్ని సంవత్సరముల పర్యంతము, లేదా, శాశ్వతముగా దాఁగుకొనియుందును. సోమరిపోతునై యుండలేదని నామట్టునకు నేను సంతృప్తుఁడను. ప్రపంచమంతటను నాతోఁ బర్యటనము చేసిన గమనిక పుస్తకము (Note Book) ఒకటి నావద్ద నున్నది. “ఇక నొకమూల చూచుకొని, మరణమును బ్రతీక్షించుచు నుండెదను!” అనుమాట లేడేండ్లక్రితమందు వ్రాయఁబడియున్నవి. ఐన నీకర్మమంతయు మిగిలినది. కర్మానుభవము పూర్తియైనదనుకొందును. ఈ ప్రచారకర్మము నుండియు నీ సుకృతబంధములనుండియు భగవంతుఁడు నన్నిఁక విముక్తుని జేయునని యాశపడుచున్నాను.

“ఆత్మయద్విత్తీయమని గ్రహించితివా, ఎవరికోసము, ఏకోరిక నిమిత్తము నీవు తాపత్రయపడుట?” లోకసంగ్రహము మొదలై నవన్నియు మాయాప్రభావమున నామనసునఁ బ్రవే

శించినవి—ఇపు డవి వీడుచున్నవి. జ్ఞానసాధనకుఁ జిత్తమును యోగ్యమొనరించుటకంటె—చిత్తశుద్ధికంటె—కర్మమునకు మఱియొక ప్రయోజనము లేదని నానాటికి నాకు ధ్రువపడుచున్నది. మంచిచెడుగులతోఁగూడిన యీ ప్రపంచము వివిధనామరూపములలో సాగుచునేయుండును. నిరుపద్రవ మగు శాశ్వతశాంతికై నామనస్సు తల్లడిల్లుచున్నది.

“నిస్సంగివికమ్ము, నిస్సంగివికమ్ము. నిస్సంగియగు వాని కెవ్వరితోడను దగవుండదు—ఎవ్వరిని నాతఁడు బాధింపఁడు, ఎవ్వరివలనను బాధపడఁడు.” ఆహా! నాకాషాయము, నాముండితమ స్తకము, నాయరణ్యవిహారము, నాభిక్షౌచరణమును మఱల నాకెప్పుడు లభించునోకదా! ఎన్నిలోపములుండుగాక, భారతదేశమొక్కటియే యంతఃకరణము, తన దైవమును స్వాతంత్ర్యమును గాంచఁదగు నిలయము. ఈ పాశ్చాత్య వై భవమంతయు వట్టి బూటకము, మనోబంధము. సంసారసారహీనత నింతకంటె విస్పష్టముగా నాజన్మములో నెన్నఁడును గాంచలేదు. ఎల్లరి బంధములను సర్వేశ్వరుఁడు విచ్ఛిన్నము చేయుఁగాకయని—ఎల్లరును మాయావిముక్తులగుదురుగాకయని—నిరంతరము ప్రార్థించు—వివేకానందుఁడు.

9

న్యూఢార్క్, 1-2-1895.

ప్రియసోదరికి—నీ లేఖ యిప్పుడే యందినది—చాల సంతోషము...ఔను, ఫలానుభవమైనను బొందకుండ, “ఇది నా విధ్యుక్త” మను భావముననే కర్మ మాచరింపవలసి

వచ్చుట మన కొక్కొక్కపుడు సుశిక్షణమగుచుండును. . . నీ విమర్శలనుజూచి చాల సంతోషించుచున్నాను, చింతించుట లేదు. మొన్న—ఇంటివద్ద ఒక “ప్రెస్ బిటీరియన్” పెద్ద మనుష్యునితోఁ దీవ్రవాదముచేసినాను, అతఁడు మామూలు గనే పరుషవాక్కు లాడుచు, కోపోద్రిక్తుడై దూషింప నారంభించినాఁడు. ఏమైన నిట్టిపనులు నాకార్యవిఘాతము కలుగఁజేయవచ్చుననుకారణమున. . . తరువాత నన్ను గట్టిగా మందలించినది. నీ యభిప్రాయము నట్టిదే యనుకొందును.

సరిగా నిపుడే నీవు దీనినిగూర్చి వ్రాసినందులకు సంతోషము, ఏమన, దీనినిగూర్చి పర్యాలోచించుచున్నాను. ఈ సంగతు లిట్లు జరిగినందులకు నా కెంతమాత్రము చింత లేదు. నీ కిది విసుగుపుట్టింపవచ్చును—అందు కవకాశము లేకపోలేదు. ఇంపుగా మాటలాడుటయు హృద్యముగాఁ బ్రవర్తించుటయు నైహికోన్నతి కెవ్వరికైనను నెంతమంచిదో నాకు బాగుగాఁ దెలియును. . . ఇంపితముగా నుండవలయు ననియే నేనును సర్వకార్యములను జేయుదును, కాని యంత రాత్మను జంపుకోవలసిన సందర్భమున నిఁక విరమింతును. వినయమున నాకు నమ్మకములేదు. సమదర్శితత్వమునకు— అందఱియెడలను సమభావమునకు—నేను దాసుఁడను. తనకు “దేవుడు” అగు సమాజముయొక్క యాజ్ఞలను బరిపాలించుట సామాన్యమానవుని విధి, కాని ప్రాజ్ఞు లెన్నఁడును నట్లు చేయరు. ఇది శాశ్వతనియమము. సంఘాభిప్రాయము లోడను బరిస్థితులతోడను సమాధానపడి భోగ్యవిషయ

ముల నన్నిటిని సమాజమువలన నొకఁడు పొందుచుండును, సంఘముట్టివానికిఁ గల్గుతరువు. మఱియొకఁడు స్వతంత్ర జీవితము సంఘమును దనవైపున కాకర్పించుకొనును, సమాధానపడువానికిఁ బూలబాట, పడనివానికి ముండ్ల బాట; కాని “లోకాభిప్రాయము” నారాధించువారు క్షణములో నశింతురు, సత్యారాధకులో, శాశ్వతజీవులు.

హరించుటయం దఖండశక్తిగల వస్తువుతో సత్యమును బోల్తును. మెత్తనివస్తువైనయెడల శీఘ్రముగను, నల్లరాతి వంటి కఠినమైనదైనయెడల మెల్లఁగను—ఇట్లది యెచటఁ బడినను నచట భగ్గున మండుచుఁ ద్రోవచేసికొనును, తప్పదు. అది బ్రహ్మవ్రాత, దానికిఁ దిరుగు లేదు. సోదరీ, ప్రతిశుద్ధాబద్ధముతోడను మోసముతోడను నేను రాజీపడ జాలనందులకు, సందర్భానుసార మింపుగాఁ బ్రవర్తింపజాల నందులకు, ఎంతో చింతించుచున్నాను. అది నావలనఁ గాదు, ఈ గుణమువలన యావజ్జీవము బాధపడినాను, కాని నావలనఁ గాదు; విశ్వప్రయత్నము చేసినాను, కాని నా వలనఁ గాలేదు. తుట్టతుడ కాప్రయత్నము విరమించినాను. సర్వేశ్వరుఁడు నన్నాత్మవంచకుఁడను గానీయఁడు. లోపల నేమున్నదో పైకిరానిమ్ము. అందఱును సంతృప్తులను జేయు మార్గమేదియు నాకుఁ గనఁబడలేదు, స్వభావవిరుద్ధముగా నే నుండఁజాలను, కృత్రిమము నా వలనఁగాదు. “యావ నము, సౌందర్యమును మాయమగును; జీవనము, సంపదలును నశించును; కేరును బ్రతిష్ఠయుఁ బలాయనమగును,

పర్యతములు సైతము ధూళియైపోవును; మైత్రియుఁ బ్రేమానురాగములును మటుమాయమగును. సత్యమొక్కటియే యనన్వరము. సత్యనారాయణా! నీవే నాప్రాపు, మార్గదర్శకుఁడవును. వయసు చెల్లినవాఁడను, కమ్మని మాటలను దియ్యని నడవడిని నేనిపు డలవఱచుకొనఁజాలను. ఎప్పటియట్లే నన్నుండనిమ్ము. “నిర్భయుఁడవై, ఫలాపేక్షతోఁ బ్రాణులూడక, శత్రువులు వచ్చినను మిత్రులు వచ్చినను గూడ లెక్కనేయక సత్యనిష్ఠుఁడవై, యోసన్నాస్మీ! ఈ తుణమునుండియు నిహపరములను నిస్సారమగు భోగములను సమస్తము త్యజించివేయుము.” సత్యనారాయణా! నీవే నాకు దారి చూపువాఁడవు. సోదరీ, పేరు ప్రతిష్ఠలందుఁగాని, భోగభాగ్యములందుఁగాని నాకు వాంఛలేదు, అవన్నియు నాకు ధూళి. నా (దీననారాయణ) సోదరులకుఁ దోడ్పడఁ గోరినాను. దేవుని ధర్మమాయని ధనార్జననైపుణి నాకు లేదు. అంతర్వాణి నాలకింపక లోకుల యాటలకును బాటలకును నేనేల తాళము వేయవలయును? దౌర్బల్యముచే, సోదరీ! అలాలోచితముగా మనస్సొక్కొక్కప్పుడై హిక సాహాయ్యము నపేక్షించుచుండును. ఐనను భయములేదు. భయమే మహాపాతకమని నామతము.

“ప్రెస్ బిటేరియన్” మతాచార్యునితో గతవాగ్వాదమును దరువాత... దీర్ఘవాదమును “ఏక ఏవ చ రేన్నిత్యం”*

* శ్లో. ఏక ఏవ చ రేన్నిత్యం సిద్ధర్థ మసహాయవాన్,
సిద్ధిమేకస్య సమ్యక్ స జహతి న హేయతే,

(సదా నిస్సంగివై చరింపుము) అనిసన్నాహికి మనువు చేయు బోధయందలి సత్యమును నాకు ధ్రువపఱచినవి. సమస్త మైత్రియు సమస్త ప్రేమానురాగములును—నన్నియు సంకీర్ణములు—మన కావరణమును గల్పించునవి. చెలిమి, ముఖ్యముగా స్త్రీలతోఁ జెలిమి, నిర్భంధించునట్టిది. ఓమ హద్దులారా! మీరు చెప్పిన మాట నిజము! పరుల నాశ్రయించువాఁడు సత్యదేవత నారాధింపఁజాలఁడు. మనసా! శాంతి వహింపుము! నిస్సంగివికమ్ము, పరమేశ్వరుఁడు నీదండనుండును. జీవనము మిథ్య! మరణము భ్రాంతి! జగత్తులేదు! బ్రహ్మమే సత్యము! మనసా, భయపడకుము, నిస్సంగివి కమ్ము! సోదరీ, మార్గము దూరము, కాలమో, అల్పము, సాయంసమయ మాసన్నమగుచున్నది, శీఘ్రముగా నేనింటికిఁ బోవలయును. మాటలలో, నడవడిలో, ఇంపును సాంపును నలవఱుచుకొనుటకు నాకు వ్యవధి లేదు. నాసం దేశమును దెలుపుటకే నాకు సమయము కాన్పింపకున్నది. మీరు యోగులు, ఎంతో దయామయులు; కాని కోప గింపకుఁడు, మీరందఱును గేవలము పసిబిడ్డలు.

మనసా! ఈ స్వప్నమిఁకఁ జాలును, ఈ స్వప్నమిఁకఁ జాలును! ఒక్కమాట—నాకు లోకమునకుఁ దెలుపవలయు నొక సందేశము గలదు. దానిని లోకమున కింపుగను సాంపుగను నుండునటు లొనరించుటకు నాకు వ్యవధిలేదు. అటులుండుటకుఁ జేయుఁ బ్రతియత్నమును నన్నాత్మవంచకుని జేసి వేయును. స్వదేశమగుఁగాక, పరదేశమగుఁగాక—ఈ

మూర్ఖలోకము చెప్పిన దానికెల్ల 'చిత్త'మనుచు, జీవచ్ఛవమువలె జీవించుటకంటె సహస్రప్రయత్నములు మరణించుటమేలని భావించును. నాకొక కార్యము గలదని... ఆమెవలె నీవును దలచునెడఁ బొరపడుచున్నావు. పూర్తిగాఁ బొరపడుచున్నావు—లోకమునఁగాని, లోకమున కవ్వలఁగాని నాకేకార్యమును లేదు. నేఁ దెలుపవలయున దొక సందేశము. దానిని నాపద్ధతిని నేను దెలుపుదును. నా సందేశమును క్రైస్తవీయముగాఁగాని, హైందవీయముగాఁగాని, మఱియే "ఈయము" గాఁగాని యొనర్పను, దానిని 'మదీయముగా' నొనర్తును, అంతే. ముక్తియే నామతము, నాధర్మము; దాని నడ్డగింపఁజూచున దేది గానిండు, పోరియో, పాటియో, దానిని దొలఁగించుకొందును. ఇస్సీ! మతాచార్యులను నేను సమాధానముప యత్నించుటయా!! సోదరీ, వేఱు విధముగా భావింపకుము. కాని మీరు బిడ్డలు, పసిబిడ్డలు; శిశ్మీతులగుటకై బిడ్డలు సమ్మతంపవలయును. "యుక్తిని యుక్తి శూన్యముగా—నశ్వరము ననశ్వరముగా—ఈలోకమును మిథ్యగా—నరుని నారాయణునిగా" జేయు తత్త్వామృతపానమింకను మీరు చేయలేదు. "లోకము" అనెడి యీ యజ్ఞానకూపమునుండి చేతనైనచో, వెలువడుదు. అపుడు నిజముగా మీరు ధీరులనియు స్వతంత్రులనియుఁ జెప్పెదను. చేతఁగానిచో, సంఘమనెడి యీ మిథ్యాదైవమును నేలఁగొట్టి సాంఘికదంభముపైఁ గాలిడ సాహసించువారిని జూచి సంతసింపుడు, హర్షధ్వను లొనర్చుడు; అదియుఁ జేతఁగానిచో నూరకుండుడు, ఇది నా

మనవి, అంతియే కాని “సమాధానపఱచుట” యనియు “ఇంపుగాఁ బలుకుట” యనియు నర్థరహిత ప్రసంగములచే, మాయోపదేశములచే, వారిని మఱల రొంపిలోనికి దిగలాగఁ జూడకుండు.

పరమదుర్మార్గములతో, శ్రీరంగసీతులతో—పెడ
పులపై మంత్రములతో, హృదయమునఁ దంత్రములతో—
మేఁకవన్నె బెట్టులులతో—పయోముఖ విషకుంభములతో—
అన్నిటికంటెను బారమార్థికపుఁ గోమటి బేరములతో—
గూడిన యీప్రపంచమనిన—ఈ పీడకలయనిన—నాకు
రోత. ఏమేమి! సాంసారిక దాసానుదాసులు చెప్పమాట
లనుబట్టి నాస్వభావమును నిర్ణయించుటయా!—ఇస్సీ! సోదరీ,
నీకు సన్న్యాసిత్వమింకను బోధపడలేదు. వేదశిరోభాగ
మున సన్న్యాసి సుప్రతిష్ఠితుడై యుండునని వేదములే చాటు
చున్నవి. ఏలన, మతములను సంప్రదాయములను ప్రవక్తలను
గ్రంథములను—ఈయార్భటమునంతను నాతఁ డతిక్రమించి
నాఁడు! మిషనరీలుగానిమ్ము, మతెవ్వరుగానిమ్ము, ఇచ్చవచ్చిన
ట్లటవనిమ్ము, యావచ్చక్తితోడను నన్నెదుర్కొననిమ్ము,
భర్తృహరియుఁ దులసీదాసును జెప్పినరీతిని నేనిట్లుభావించును:

ఉ. “మాలఁడొ వీఁడు విప్రకులమండనఁడో మఱి కూడ్రుఁడో తప
కీలుఁడొ సిద్ధుఁడో యనుచుఁ జెంతలఁ జేరి వికల్పజల్పవా
చాల జనంబు లాడఁగ వెసం గుపితాత్ములు గారు సమ్మదో
ద్యోలురుగారు మిన్నక భువిన్ విహరింతురు యోగిపుంగవుల్”*

* శ్లో. చడ్డాలః కి మయం ద్విజాలి రథవా కూద్రోఽథ కిం తాపసః
కిం వా తత్త్వవివేక పేశలమలి రోగీగీశ్వరః శ్రోఽపి కిమ్.

“ఏనుఁగు విపణివీధిని బోవుచుండఁ గుక్కలు మొఱుఁగుచుండును, కాని యది లేశమును లక్షింపదు. అట్లే లోకులు తన్ను నిందించుచున్నను సాధువగువాఁడు లేశమును దుర్భావము నొందఁడు.”*

*

*

*

సదా, సర్వదా, భగవంతుఁడు మిమ్మందఱ ననుగ్రహించుఁగాక!—ఈ మహా మాయాజాలమునుండి—ఈ సంసారమునుండి—విముక్తులను జేయుఁగాక! అనాదియైన యీసంసారమోహిని మఱల మిమ్మార్కరింపకుండుఁగాక! శంకరుఁడు మీకుఁ దోడ్పడుఁగాక! ఉమాదేవి తత్త్వజ్ఞానమును బ్రసాదించి మీ భ్రాంతులనన్నిటిని నాశమొనరించుఁగాక!—ఆత్మఁడు, ఆశీర్వాదకుఁడు, వివేకానందుఁడు.

10

న్యాయార్థ, 9-2-1895.

ప్రేమాస్పద —, . . . పరమహంస దేవుఁడు నాగురువు, —ఆతని గూర్చియు నాతని మహత్త్వమును గూర్చియు నే నెట్లు తలఁతునో లోకమును నటులే యేల తలఁపవలయును? ఈ

ఇత్యుత్పన్న వికల్పజల్పముఖరై రాభాష్యమాణా జనై

ర్షక్రుద్ధాః పథినై వ తుష్టమనసో యాన్తి స్వయం యోగినః.

— భర్తృహరిసుభాషితము, వైరాగ్యశతకము, 97.

* హతీ చలే బజారమే కుత్తా భోశే హజార,

సాధు ఓక దుర్భావ నషీ జబ నిందే సంసార.

—కులసీదాసు.

విషయమున మీరు పట్టుదల చూపినపక్షమున సంతయుఁ బాడుచేసినవా రగుదురు. గురుని భగవంతునిగా నర్పించు భావము వంగదేశమువెలుపల నెక్కడను గానరాదు, ఐనను నితరు లీ యాశయమును గైకొన సంసిద్ధులై యున్న వారు కారు....

...యోగవాశిష్ఠరామాయణమున కాంగ్లానువాదమును నాకుఁ బంపఁబ్రయత్నింపుము....

ఇదివఱకు నే నడిగిన పుస్తకములవిషయము— అనఁగా నారదశాండిల్య (భక్తి) సూత్రములనుగూర్చి— మఱవకుము.

“ఆశా హి పరమం దుఃఖం, నైరాశ్యం పరమం సుఖమ్—ఆశయే పరమదుఃఖము, నిరాశయే పరమ సుఖము.”—ఆప్తుఁడు, వివేకానందుఁడు.

11

న్యూయార్క్, 14-2-1895.

స్నేహస్పదురాలగు —,.... మాతృప్రేమతోఁగూడిన నీ హితవాక్కులకు నా మనఃపూర్వకమైన కృతజ్ఞతను గ్రహింపుము.

...తొందర యేమున్నది! భారతదేశము శతాబ్దములతరబడి నూరక వేచియున్నది, చేతివద్ద సిద్ధముగానున్న పని నెప్పుడును ముందు చేయవలయును—సిద్ధాన్నమును విడువరాదు.

సత్కార్యమునకుఁ గానిమ్ము, ధనము ప్రోగుచేయుట సన్నాహసికిఁ దగదని మనవు వచించును. ప్రాచీనమహర్షుల వాక్యములు యథార్థమని, న్యాయమని నాకిప్పుడు బోధ పడుచున్నది. “అశా హి పరమం దుఃఖం, నైరాశ్యం పరమం సుఖమ్—అశయే పరమ దుఃఖము, నిరాశయే పరమసుఖము.” ఇది చేయవలయు నదిచేయవలయుననెడి యీ బాల్యభావములు నాకుండినవి, ఇప్పుడివియన్నియు భ్రాంతులవలెఁ దోచుచున్నవి, తద్విముక్తుడ నగుచున్నాను.

“కోరికలను విడనాడి శాంతి వహింపుము. శత్రు మిత్రరహితుడవై నిస్సంగివి కమ్ము. ఈ విధముగా శత్రుమిత్రులను సుఖదుఃఖములను రాగద్వేషములను వీడి, యహింసావ్రతులమై, భగవన్నామ ప్రభావమును జాటుచు సూరూరను సంచరింతముగాక!”

“అధికులవలనఁగాని, యల్పులవలనఁగాని, యూర్ధ్వ లోకమునుండికాని, యధోలోకమునుండికాని యేసాయమును నపేక్షింపకుము. నిష్కాముడవై, సాక్షీభూతుడవై యీ మాయాదృశ్యమును గాంచుచు, దానిని సాగనిమ్ము.”

బహుశః ఈ పిచ్చికోరికలు న న్ని దేశమునకుఁదీసి కొనివచ్చుట కావశ్యకమై యుండి యుండవచ్చును. ఐన నీ యనుభవము నొనఁగూర్చినందులకు భగవానునకుఁ గోటి నమస్కారములు.

నాకిప్పుడు బ్రహ్మనందముగా నున్నది. అన్నమును నపరాలను లేదా, యవలను మేము వండుకొని నెమ్మదిగాఁ

దిందుము. అనంతర మేదియైనను వ్రాయుదును, లేక చదువుదును, లేదా, ఏమైనను నేర్వఁదలఁచివచ్చు పేదలను గలిసి కొందును,—ఈ రీతి నిపుడిచట (అమెరికాలో, మఱి యెచ్చటికంటెను) విశేషముగా సన్న్యాసి నై మనుచున్నట్లు తోచుచున్నది.

“ఐశ్వర్య మనుభవించుచో, దారిద్ర్యమెక్కడ సంభవించునో యను భయము కలదు, పండితుఁడనుగదా యనుకొనునపుడు ప్రతివాదులవలన భయముకలదు, చక్కఁదనము గలదనుకొనునపుడు ముసలితనము వచ్చునో యను భయము కలదు, యశోవంతుఁడ ననుకొనునపుడు నిందకుల వలన భయము కలదు. విజయమును సాధించితినిగదా యనుకొనునపుడు అసూయాపరులవలన భయము గలదు. అరసి చూచిన, లోకమున సర్వము భయాన్వితమే. వైరాగ్య మొక్కటియే భయరహితము.” *...

—నీ ప్రియపుత్రుఁడు, వివేకానందుఁడు.

12

న్యూయార్క్, 1895.

స్నేహస్పద—,...సంఘసంస్కారము జోలికిఁబోకు, ఏలన మొదట పారమార్థిక సంస్కారము లేనిదే యేసంస్కారమును బనిచేయదు...భగవంతునిగూర్చి బోధింపుము—

* ఇది యీ క్రిందిశ్లోకమందలి భావము :

శ్లో. భోగే రోగభయం కులే చ్యుతిభయం విత్తే నృపాలాద్యయమ్
మానే చైన్యభయం బలే రిపుభయం దూషే జరాయా భయమ్

జనుల మూఢవిశ్వాసములనుగూర్చిగాని, దోషములనుగూర్చిగాని దూషణభూషణలను జేయకు... అధైర్యపడకు, గురుభక్తి వీడకు, భగవద్భక్తిని వీడకు—నాయనా, ఇవి మూడును నీవద్దనున్నంతవఱకు నిన్నెవ్వరును ఏమియుఁ జేయఁజాలరు. ఆత్మబలమున నాసాటి కభివృద్ధి నొందుచున్నాను. వత్సలారా! ధీరులారా! కృషిచేయుఁడు. మీకు నా యాశీర్వాదములని గ్రహింపుఁడు. — సదా మీ వివేకానందుఁడు.

13

6-8-1895.

ప్రేమాస్పద—... ఈ (అమెరికా) దేశీయులు పారమార్థిక విషయములలో ననుభవము గలవారని యెన్నఁడును భావింపకుము. వారి యనుభవ మెంతసేపు ఆర్థికవిషయమున ; పారమార్థిక విషయమున ననుభవజీలులు హిందువులే.

... కార్యక్రమమునఁ బెద్ద పెద్ద పూహములు పన్నక, మీ బలమును బరిస్థితులను జూచుకొనుచుఁ జిన్న చిన్న పనుల లోడనే ప్రారంభింపుఁడు.

... వత్సలారా! ధీరులారా! ఉద్యమము సాగింపుఁడు. కాలక్రమమున వికాసము నందితీరుదుము.

వలయునది సామరస్యము, శాంతి... నెమ్మదిగా నుద్యమ మభివృద్ధి పొందనిండు. ఒక్కనాఁ డేమహాకార్య కాస్త్రీ వాడ భయం గుణే ఖలభయం కాయే కృతాస్తాదభయమ్ సర్వం వస్తుభయన్వితం భువిస్సకాం వైరాగ్య మేవాభయమ్.

—భర్తృహరివైరాగ్యశతకము, 81

మును సాధింపఁజాలము. మనకుఁ బ్రాపగువారిలో నొకఁ డగు మైసూరుమహారాజు గతించెను, కానిండు, మనకు సాయపడుటకై సర్వేశ్వరుఁ డితరులను బంపును.

వీలైనచోఁ గొన్ని కుశాసనములను బంపుడు. ఆశీర్వాచనములు. — సదా మీ వివేకానందుడు.

14

న్యూయార్క్, 21-3-1895.

స్నేహస్పదురాలగు—...మన మెల్లు ప్రవర్తించినను, అపవాదములను గల్పించు వ్యక్తులు కొందఱుండురు. షికాగోలో నావిషయమున నిట్టి ఘోరకలి నిత్యకృత్య మైపోయినది!...

హిందువుడు, క్రైస్తవుడు—మొదలైన యీ నామములన్నియు నొండారులయెడ సోదరభావమునకుఁ బ్రతిబంధకములని నా గురుదేవుడు వచించువాడు. ముందు వానిని మనము నిర్మూలింపఁ బ్రయత్నింపవలయును. వానియందలి శ్రేయస్కర సామర్థ్యమంతయు నంతరించినది, ఇంక నవి కేవలము చెడుగున కాలవాలమగుచున్నవి, తన్మూలమున మనలో నుత్తములుకూడఁ గేవల రాక్షసులవలె వర్తించుచున్నారు. ఏమైనను మనము కష్టపడి పనిచేయవలసియున్నది. చేసిన, విజయము నందితీరుదుము.

ఇందువలననే మన కొక కేంద్రము కావలసియున్నదని ఘోషించుచున్నాను. సంఘస్థాపనమున దోషములుండుగాక, కాని సంఘమనునది లేనిదే మన మేకార్యమును

సాధింపఁజాలము. ఇను లాడినదియాట, పాడినది పాటయు నని యంగీకరించుచు, దోడ్తోడనే మహాకార్యములను సాధింపఁగలిగిన వా రెవ్వరును లేరు—మీ రేమనుకొని నను నాయభిప్రాయమిది. అంతర్వాణి నొలకించి కృషి చేయుటయే మనవిధి, అది యోగ్యము, న్యాయ్యము నైనచో, మనయనంతరము శతాబ్దముల కగుఁగాక, సమాజము తనయభిప్రాయములను మార్పుకొనితీరును. త్రికరణ శుద్ధిగాఁ బూనుకొని మనము కార్యాంగణమున దిగవలయును. ఒకే యాశయనిమిత్తము సర్వము త్యజింపఁజాలకుండు సంతవటకు వికాసము మన కెన్నఁటికిని గలుగదు, కలనైనను గలుగదు.

మానవకోటికిఁ దోడ్పడఁగోరువారు తమ సుఖదుఃఖములను బేరుప్రతిష్ఠలను సమస్తమైన స్వలాభములను గట్టకట్టి గంగలోఁ గలిపి, తదనంతరము భగవంతు నాశ్రయింపవలయును. మహాత్ములందఱును జేసినదియుఁ జేసినదియు నిదియే....

ధనికులనఁబడువారివలన నేఘనకార్యమైనను లోకములో నింతవఱకెన్నఁజైనను జరిగినదా? హృదయము, మేదస్సు—ఘనకార్యములను సాగించున వివికాని సంచలు కావు.

సాయమునకై భగవంతు నర్థింపవలయును—మఱెవ్వరినిగాదు—నాయభిప్రాయము, నాయావజ్ఞీవి తానుభవము నిదియే! ఇదియే విజయ కీలకము ; ఈ విషయమున నాతో

మీ రేకీభవించురని నానమ్మకము.—చిరస్నేహం
స్పదుడు, కృతజ్ఞుడు, మీ విచేకానందుడు.

15

అమెరికా సంయుక్తరాష్ట్రములు, 4-4-1895.

స్నేహస్పద—,....అమెరికానుగూర్చి నీకు సరిగాఁ దెలి
యదు....బ్రహ్మాండమైన యీ దేశమున జనబాహు
ళ్యము మత విషయముల నంతగా లెక్క సేయదు.

కేవలదేశభక్తిరూపమునఁ గ్రైస్తవమత మిచట
నిలువఁబడియున్నది, అంతకంటె విశేషమేమియులేదు....
వత్సా! ఇవు డీక ధైర్యము వీడకుము.

...దౌర్బల్యము తోఁచినపుడెల్ల నీకేకాక, ఉద్య
మమున కంతకును హానికరమని గ్రహింపుము. అఖండ బల
విశ్వాసములే విజయప్రదాయకములు.

ఉత్సాహము బూనుము....నీయాదర్శము వీడకుము.
...అన్నిటికంటెను నితరులను నడపుటకును, వీరనునట్లు,
“కష్టపెత్తినము చేయుటకు”ను బ్రయత్నింపకుము. ఎల్లర
కును సేవకుఁడవైయుండుము. నీకు నా యాశీస్సులని
గ్రహింపుము.—సదా మీ వి.

16

న్యూయార్క్, 11-4-1895.

స్నేహస్పదురాలగు—,....నా కామె చాలఁ దోడ్పడు
చున్నది. ఆమెకు నేనెంతయో కృతజ్ఞుఁడను. ఆమె
దయార్ద్రహృదయ, మఱియు నిష్కపటహృదయయునని నా

నమ్మకము. నేను “సరియైనవారి” పరిచయము సంపాదించవలయునని యామె యభిప్రాయము. నాకు “కవాతు తరిబియతుచేయు గ్రంథమునకు” ఇది మలికూర్చేమోయనుకొందును! భగవంతుడెవ్వరిని నావద్దకుఁ బంపునో వారే “సరియైనవారు” — ఇదియే నా జీవితానుభవము. వారే నాకు సాయముచేయఁగలవారు, చేయువారును. మతెవ్వరైన నున్నచో, భగవంతుడు వారందఱకును దోడ్పడి నన్నువారి బారిపడకుండఁ గాపాడుఁగాక!

పేదలుండుచోట నివసించుటయు వారి కేబోధించుచుండుటయు—నిదంతయుఁ దుదకు నిరర్థకముగాఁ బరిణమించుననియు నిచటికి దొరసాను లెవ్వరు నెన్నఁడును రారనియు నా మిత్రులందఱును దలఁచిరి... ఐనను “సరియైనవారు” ఇచటికి రేయింబవళ్లు వచ్చుచునే యున్నారు.—ఆమెయును వచ్చుచున్నది. పరమేశ్వరా! నిన్ను, నీకటాక్షమును నమ్ముట, ఆహా! నరున కెంత దుర్లభము! శివా! శివా! సరియైన వారెవరు? కానివారెవరు? తల్లీ! సర్వము అల పరమేశ్వరుడే! పులియందు, మేకపిల్లయందు, పావ నాత్మునియందు నున్నవాడు అల పరమేశ్వరుడేకదా! మనోవాక్కాయములను వానినే నేను శరణుజొచ్చినాను. కన్నాకై నన్నింతవఱకుఁ గాపాడినవాడు, నాచేయిబట్టుకొని నడిపించుచున్నవాడు, నన్నిపుడు విడిచివేయునా? పరమేశ్వరుని కరుణాకటాక్షమే లేనిచో సాగరమున నీటి బొట్టయిననుండదే, మహారణ్యమున చిన్నపలవైన నిలువదే,

కుబేరునియింట పిడికెడన్నమైన దొరకదే! వాడు సంకల్పించినచో భిక్షాధికారి లక్షాధికారియగును, ఎడారులు నదీనద స్లావిలములై ప్రకాశించును. చీమ చిటుకుమన్నచో, భగవానునకుఁ దెలియును, తల్లీ! ఇవన్నియు వట్టిమాటలను కొనుచుంటివా? ప్రత్యక్ష జీవితానుభవములు!

“సరియైన విధానము” మొదలైన వీనికన్నిటికిని స్వస్తియగుఁగాక! శివా! సర్వేశ్వరా! నాయొప్పదమును దప్పిదమును నీవే. చిన్ననాటనుండియు నిన్నే నమ్మియున్నాను. సాగరగర్భమునఁ బయనించినను, పర్వతాగ్రముల సంచరించినను, ఎడారులలోఁ దిరుగాడినను, ధ్రువములకడ కరిగినను నీవు నాదండనుందువు. నాప్రాపు — నాజీవనజ్యోతి — నాశరణ్యము — నామిత్రము — నాగురువు — నాదైవము — నాయంతరాత్మయు నీవే, నీవు నన్నెన్నఁడును, కలనైనను విడువవు, ఇది నానిశ్చయము. ఏకాకినై, కష్టసాగరమున నీదులాడుచు, దుర్బలుఁడనై, యొక్కొకతఱి, తండ్రి, నరుని సాయమునుగూర్చి తలపోయుచుందును. నిన్ను దక్కమ రెవ్వరిని, ఎన్నఁడును, గలనైనను సాయమర్థింపకుండునట్టిదార్పణ్యమునుండి సదా నన్ను గాపాడుము. ఒకఁడు మఱియొక సజ్జనుని నమ్మియున్నచో, నాతఁడు వాని నెన్నఁడును విడనాడఁడు, ఎన్నఁడును మోసపుచ్చఁడు. శివా! శంకరా! ఆజన్మము నీదాసుఁడనని యెఱింగియున్న నీవు నన్ను విడనాడుదువా? పరులచే వంచితుండనగుటకై, లేదా, దోసమునఁ గూలఁబడుటకై నీవు నన్ను విడిచివుత్తువా?

తల్లీ ! అల పరమేశ్వరుడు విడనాడఁడని నానిశ్చయము. — నీవుత్రుడు, వివేకానందుడు.

17

అమెరికా సంయుక్తరాష్ట్రములు, 11-4-1895.

అయ్యుష్మంతుఁడగు —... “శరీరమాద్యం ఖలు ధర్మసాధనమ్” అనునట్లారోగ్యవిషయమున మొదట మీరు జాగరూకులు కావలయును. మీరు త్రాగు నీటిని గాఢి వడియఁగట్టుకొనుఁడు...మీ యన్యోన్య ప్రేమానురాగముల మీఁదనే మీ కార్యసాఫల్య మాధారపడియుండును. ద్వేషము, అసూయ, అహంకారము—ననునివి చెలరేగుచున్నంతవఱ కే శ్రేయమును గలుగఁజాలదు. పరోక్షముగా నితరులలోపముల నెన్నుట పాపమని గ్రహింపుఁడు. మీరు దానిని విషమువలె విడనాడవలయును. మనస్సున నెన్నేని తోచవచ్చును, కాని వానిని వెల్లడింపఁబూనినచో, గ్రమముగా గోరంతలు కొండంతలు చేయుచుండుము. క్షమచూపిన, సర్వము శాంతించును...విద్యావిషయమున మీరు ప్రత్యేకశ్రద్ధవహింపవలయును. తెలిసినదా ! మూర్ఖులను బెక్కుమందిని గుమికూడఁజేయకుఁడు. యోగ్యులైన వ్యక్తులను నలువురను సమావేశమొనర్చినను నాకు సంతోషమే.

శ్రీరామకృష్ణుని (వారు) నమ్మినను నమ్మకున్నను, ఎల్లరను ప్రేమసానుభూతులతోఁ జూడుఁడు, ఆదరింపుఁడు. శుష్కవాగ్వాదములకై యెవ్వరైనను మీ వద్దకు వచ్చిన, మర్యాదగా నొత్తిగిలుఁడు...సర్వమత సంప్రదాయస్థుల

యెడలను మీ సానుభూతిని బ్రకటింపవలయును. ప్రధానమైన యీగుణములు మీయందు వ్యక్తమైననాఁడే యఖండశక్తి సామర్థ్యములతోఁ బనిచేయుఁగలుగుదురు. ఊరక గురు నామమును ఘోషించినఁ బ్రయోజనములేదు. “మాచేతఁగాదు, మావలనఁగాదు” అనుచుఁ గూర్చున్నచో నేమియు సాధింపఁజాలరు, ఏమియు గ్రహింపఁజాలరు. ఉత్తమాశయముల నుదాత్తభావములను మనము ప్రకటింపవలసియున్నది. విద్యావంతుల కవి నచ్చును. ఊరక సంకీర్తన సమాజాదులను జేరఁదీసి కూర్చుండుటవలన లాభములేదు. ఈజన్మ దినోత్సవము శ్రీరామకృష్ణుని స్మారకోత్సవమగుటయేకాక, ఆతని దివ్యాశయములను దీప్తప్రచారము చేయుటకుఁగాను కేంద్రస్థానీయమగు సమావేశము కాఁగలదు...సర్వము సకాలమునఁ బ్రాప్తించును. ఐనను నే నొక్కొక్కప్పుడు చిట్టుమనుచుందును. పురోగమనము, పురోవృద్ధి—ఇదియే నాధర్మసూత్రము...ఆవుఁడు, వివేకానందుఁడు.

18

ఒక యాంగ్లేయునకు

న్యూయార్క్, 24-4-1895.

...ప్రాచ్యలోకమునఁ గానిమ్ము, పాశ్చాత్యలోకమునఁ గానిమ్ము, ఎచ్చటనైనను మానవస్వభావమునకు బలోన్నతులను బ్రసాదించి...మూఢవిశ్వాసములనుండి జనులను గాపాడఁగలిగినది యద్వైతమత మొక్కటియే

యను విషయమున మీతో నేనేకీభవించును. పాశ్చాత్య దేశములలో సీత త్వమెంత యావశ్యకమైయున్నదో భారత దేశమునందును సంత, అంతకంటె నెక్కువగాఁ గూడ, అవశ్యకమైయున్నది. కాని యిది బహుకష్ట సాధ్యమైనపని. ఏలన, మొదట మనము (జనులకు) అభిరుచి కలుగఁజేసి తరువాత బోధింపవలయును, అప్పుడే యీ మహా (అద్వైత) సాధమును నిర్మింపఁబూనఁగలుగుదుము.

అఖండనిష్కాపట్యము, పావిత్ర్యము, బ్రహ్మాండమైన ధీశక్తి, సర్వవిజయశీలమగు సంకల్పము—వీనితోఁ బదిమందిని బనిచేయనిండు, ప్రపంచమంతయుఁ బూర్తిగా మాటిపోవును.... సహససందీపితమగు శీలము, జ్ఞానోపబిధికి వలయు తీవ్రసాధన—ఇవియే లోకమున నెన్నఁటికైనను బరిణామమును గల్గించునవి. కొందఱు స్త్రీలను బురుషులను—ఒక చిన్న బృందమును—బ్రహ్మ సాక్షాత్కారము నొందుట కీ పద్ధతి ననుసరించి యీసంవత్సరము తరిలియతు చేయఁదలఁచుచున్నాను. ఇందు నేనెంతవఱకు విజయము నందఁగలనో నాకుఁ దెలియదు. ప్రత్యేకముగాఁ దన సంప్రదాయమునకును దన దేశమునకును గంటె విశేషము మానవకోటికిఁ దోడ్పడఁదలఁచువానికి పశ్చిమఖండమే తగిన కార్యాంగణము. పత్రిక విషయమున మీయభిప్రాయమును బూర్తిగా నే నామోదింతును. కాని యిట్టికార్యనిర్వహణమునకు నాకు వ్యవహార నైపుణ్యమేమియులేదు. బోధించుట, ప్రచారముచేయుట, ఒక్కొక్కప్పుడు కొంచెము వ్రాయుట

—ఇది నేను చేయఁగలిగిన పనులు. కాని సత్యమున—
పరమార్థమున—గా కఖండ విశ్వాసము, తోడ్పాటును
నాతోఁ గలిసి పనిచేయువారిని భగవంతుఁడే సమకూర్చును.
అకలంకుఁడను, నిష్కపటిని, స్వార్థరహితుఁ డను నై యుండ
నిండు, చాలును.

“సత్యమేవ జయతే నాన్యతమ్, సత్యేనైవ ఘ్నా
వితతో దేవయానః — సత్యమే జయించునది, అన్యతము
కాదు, సత్యముననే దేవయానమార్గము నెలకొనియున్నది.”

లోక కల్యాణార్థము స్వార్థము నెవ్వఁడు విడనాడునో
అట్టివాఁడు లోకమంతయుఁ దనదేయని కనుఁగొనును....
భగవంతుఁడే సకాలమునఁ ద్రోవఁజూపును.

19

న్యాయార్క.

“సత్యమే జయించునది, అసత్యముకాదు. సత్య
ముననే దేవయానమార్గము (బ్రహ్మమార్గము) నెల
కొనియున్నది.” అసత్యమనెడి తియ్యని యనుపానమును
గొంచేము చేర్చిననేకాని సత్యము పనిచేయఁజాలదనియు
శీఘ్రముగా వ్యాప్తిచెందఁజాలదనియుఁ దలఁచువాడు పొర
పడుచున్నాడు, ఒక్కచుక్కవిషము పాల నన్నిటిని బాడు
చేయునని క్రమముగా వాడు తెలిసికొందురు... నిష్కపటియు
సాహసోపేతుఁడు నగువాఁడే సర్వకార్యములను సాధించును.
భ్రాంతులనుండియు పిచ్చిభ్రమలనుండియు భగవంతుఁడు
సదా నిన్ను గాపాడుఁగాక! నీతోఁ బనిచేయుటకు నేను

సిద్ధముగానున్నాను, మొదట మనకు మనము మిత్రుల మైనచో, సర్వేశ్వరుడు వందలకొలది మిత్రులను మనకడ కంపును. “ఆశ్చర్యవహ్యత్వనో బంధుః — తనకుఁ దానే బంధువు.” (గీత). .

ఐరోపా సాంఘిక శక్తికిని, ఆసియా ఆధ్యాత్మిక శక్తికిని సదా నిలయమైయున్నవి. ఈ శక్తులు రెండును నొండొంటితో నొకప్పుడెక్కువగను మఱియొకప్పుడు తక్కువగను సమ్మేళన మొందుచుండు కథయే జగత్కథ, మానవ చరిత్రలో మెల్లఁగా నూతనాధ్యాయము ప్రారంభమగుచున్నది. ఇందులకు నిదర్శనము లెల్లెడలను గాన్పించుచునే యున్నవి, నూతన కార్యక్రమములు వందలకొలది నిర్మాణమగును, వందలకొలది విధ్వంసమగును, అర్హమైనదేదియో అదియే నిలుచును. సరియైనదియు, శ్రేష్ఠమైనదియుఁ దక్కనర్హమైనది మఱేమి?

20

న్యాయార్క్కు, 25-4-1895.

స్నేహస్పదురాలగు—, ... “అయోగ్యుల” నుండి “యోగ్యులను” వెలువడఁ జేయుటయే సదా యాచాద్యునివిధి...నాయల్పకార్యమును నాయంతట నేనే చేయుట మేలని నాయభిప్రాయము....

...కాని, తల్లీ, నేనొకని మొగమువైపుఁ జూచి నంతనే వాని గుణస్వభావము లిట్టివని రామకృష్ణుననుగ్రహమున సహజముగా, నించుమించుగా నమోఘముగా, గ్రహింతును....—సదా నీవుత్రుడు, వివేకానందుడు.

21

ఆవెరికా సంయుక్తరాష్ట్రములు, 2-5-1895.

అయ్యుష్మంతుఁడగు—, కావున నీవు సన్న్యసింతుటకు నిశ్చయించుకొన్నావన్నమాట, నీమనోరథమునుగూర్చి నాకు సానుభూతి లేకపోలేదు. స్వార్థత్యాగముకంటె మహత్తరమైన దేదియులేదు. కాని నీమీఁద నిర్భరపడియున్న వారి క్షేమార్థము నీయభీష్టమును ద్యజించుట తక్కువత్యాగము కాదనిమాత్రము నీవు గుర్తింపవలసియున్నది. శ్రీరామ కృష్ణుని బోధనల ననుసరించి నిర్మలమైన జీవనము నవలంబించుచు, నీకుటుంబకష్టసుఖములలోఁ బాల్గొనుచుండుము. నీకర్తవ్యమును నీవు నిర్వర్తించి మిగిలినదంతయు భగవంతునకు విడిచి పెట్టుము.

ఒకరికిని మఱియొకరికిని, ఆర్యునకును మ్లేచ్ఛునకును, బ్రాహ్మణునకును, జండాలునకును, దుడకుప్రీతిని బురుషునకును నడుమ నెట్టిభేదమును ప్రేమ పాటించదు. ప్రేమ సమస్తవిశ్వమును స్వీయనిలయముగా నొనరించును. నిజమైన వికాసము మెల్లఁగాఁ గలిగినను, అమోఘమై వెలయును. భారతదీనజనోద్ధరణమనెడి యద్వితీయ కర్తవ్యమునిమిత్తము తమ మనశ్శరీరములను సమర్పింపఁగలుగు యువకులను మేల్కొల్పుటకై నీ యావచ్చక్తిని వినియోగింపుము. ఒండొరులతో వారి నే కీభవింపఁజేయుము, ఈత్యాగాశయమును వారి హృదయమునఁ బురికొల్పుము, భారతదేశసాభాగ్యము యువకులమీఁదనే యాధారపడి యున్నది.

విధేయత నలవఱుచుకొనుము, కాని నీ విశ్వాసమును దృఢపఱుము, పెద్దలయెడ విధేయతయనునది లేనిచే కేంద్రీకరణముతో—సంఘీభావముతో—గూడిన యేకార్యమును గొనసాగఁజాలదు. వ్యక్తిగతశక్తుల నేకసూత్రబద్ధమొనర్చి యిట్లు కేంద్రీకరించినచే కాని యే ఘనకార్యమును సాధింపఁజాలము. కలకత్తా (శ్రీరామకృష్ణ) మఠము ప్రధాన కేంద్రము ; తన్నియమములతో నేకీభవించి వాని కనుగుణముగా శాఖాకేంద్రములలోని సభ్యులు వర్తింపవలయును.

అసూయను సహంభావమును విసర్జింపుము. ఇతరులతోఁ గలిసి పనిచేయ నేర్చుకొనుము, మనదేశమునకిది ముఖ్యావశ్యకము, ఆశీర్వాదములు, ఆప్తుఁడు, వివేకానందుఁడు.

22

6-5-1895.

ప్రేమాస్పద—...హిందువు లందఱును మాకేమని నిద్రపోవుచుండగా హిందూమతమును సమర్థించుచు నా శక్తిసామర్థ్యములను నేనేల వ్యర్థముచేసికోవలయును ? ముప్పదికోట్ల జనులు ఘోరందఱును, ముఖ్యముగాఁ దమ చదువుసందెలను జూచుకొని త్రుళ్లిపడు వారు, అచట నేమి చేయుచున్నారు ? బోధనప్రచారముల మాట నాకు విడిచి పెట్టి మీరేల సమరములోనికి దిగరాదు ? స్థాతనవ్యక్తుల నడుమ నేనిచట నహర్నిశము పెనఁగులాడుచున్నానుగదా... హిందూదేశమేమి సాయముచేయుచున్నది ? హిందూజాతి యంతటి దేశభక్తివిహీనమైన జాతిని బ్రపంచమెన్నఁడైనను

గని విని యెఱుఁగునా? ఐరోపా, అమెరికాలలోఁ బ్రచారము చేయుటకుఁగాను విద్యాధికులైన పదిపంజెండుగురు యవకులను బంపి, వారినిచటఁ జోషింపఁగలిగితిరేని నైతికము గనే కాక, రాజకీయముగఁగూడ భారతదేశమునకు మీరఖండసేవ చేసినవారగుదురు; భారతదేశముపట్ల నైతికసానుభూతి చూపు ప్రతివ్యక్తియు రాజకీయమిత్రుఁడగును. పాశ్చాత్యులలో ననేకులు మిమ్మధనగ్నులైన యడవిజాని వారనియు నాగరికతను మీకుఁ దరిబియ్యుతు చేయవలసియున్నదనియుఁ దలఁతురు. అది కాదని వారికి మీరేల చూపరాదు?...అని దూరదేశములో నొక్కఁడేమి చేయఁగలఁడు? నేను జేసినదానికైనను మీరనర్హులు....

ఇంతవఱకుఁ బశ్చిమదేశములకు వచ్చిన హిందువులు పాశ్చాత్యుల మెప్పుకోసమో, డబ్బుకోసమో, తమ మతమును తమదేశమును పడేపడే దూషించియున్నారు. పేరు ప్రతిష్ఠలను గడింపుటకు నేనిచటికి రాలేదన్నసంగతి మీకుఁ దెలియును; అవి నామూఁడ వచ్చి పడినవి. హిందూదేశమునకు నేనెందుకు మఱవలయును? నాకుఁ దోడ్పడు వారెవరు? మతిప్రచారము నిమిత్తము సంసారత్యాగము చేయువారు చెన్నపురిలో నేరి? తమదేశమును సమర్థింప సాహసించిన వాఁడను నేనొక్కఁడే నైతిని; ఒక హిందువు వలన వారెన్నఁడును ఆసింపనటువంటి యాశయములను వారికిఁ దెలివినాను. ఈ దేశమున నాకు మిత్రులైనవారు వేలకొలదిమంది కలరు, ఆమరణము నన్ననుసరించువారు

వండలకొలఁదిమంది కలరు ; ఏటేట వారి సంఖ్య వృద్ధి పొందఁగలదు, మఱి కొంతకాలముపాటు జీవించి వారితో నేను బనిచేసినపక్షమున నాజీవితాశయములును ధార్మికా దర్శములును గూడ నెఱవేఱఁగలవు. తెలిసినదా?

...కావున వత్సలారా! కృషిచేయుఁడు. ఒక నెల లోపలఁ గొంతధనము పత్రికకోసము పంపఁగలుగుదును. హిందూ (దేశపు) బిచ్చగాండ్రను యాచింప బయలుదేఱకుఁడు. సాబుద్ధితోడను బలమైన యీకుడిభుజముతోడను ఆ కార్యము స్వయముగా నేనే చేయుదును. ఇచటఁగాని హిందూదేశమునఁగాని మతెవ్వరి సాయమును నాకక్కఱ లేదు....రామకృష్ణుఁ డవతారమూర్తియని నమ్మనలయు నని లోకులను నిర్బంధింపకుఁడు.

నేను గనుఁగొనిన విషయము నిపుడు మీకుఁ జెప్పెదను. వేదాంతమున, అనఁగా ద్వైతము, విశిష్టా ద్వైతము, ఆద్వైతమునను మతములలోఁ దద్వైతమంతయు నిమిడి యున్నది! ఇవి మూడును గ్రహావస్థలు, మానవుని యాత్మవికాసమందలి స్థితులు. ఒక్కొక్కటియు మనకావశ్యకమైయున్నది. ఏధర్మమునకైనను నిదియే ప్రధానమగు తత్త్వము. భారతదేశమందలి వివిధ జాతి మతాచారముల కనువర్తించు వేదాంతమే హిందూమతము, ఐరోపాఖండమందలి వివిధజాతుల యాశయములకును భావములకును ననువర్తించు ద్వైతమను ప్రథమావస్థయే శ్రైస్తవమతము ;

అరబ్బులు మొదలైన వారి కనువర్తించునపు డదియే మహమ్మదీయ మతము. యోగానుభవరూపమున ననువర్తింపఁ జేయఁబడిన యద్వైతమే జ్ఞాన్ధాదిమతములై వెలసినది. మతమనఁగా వేదాంతమని యభిప్రాయము; వివిధజాతుల, వివిధదేశకాలపరిస్థితుల కనుగుణముగా ననువర్తన విధానము మాటవలయును. తత్త్వమొక్కటే యైనను శాస్త్రీయులు, శైవులు మున్నగు వివిధసంప్రదాయస్థులు దానిని దమతమ ప్రత్యేకసంప్రదాయములకును ఆచారములకును అనురూపముగా నొనర్చుకొనుచుందురు. ఈ మూడుసంప్రదాయములను (అనఁగా ద్వైతాద్వైత విశిష్టాద్వైతములను) గూర్చియు వాని వాని యాచారకాండ ననుంచి, యన్యోన్యసమన్వయమును గ్రమమును జూపుచు మీ పత్రికలో వ్యాసములను గుప్పింపుడు. తత్త్వమును బోధించి జనులను దమతమ మార్గములకును సంప్రదాయములకును యథాయోగ్యముగా వర్తింపఁజేసికొననిండు. ఈ విషయమున నేనొక పుస్తకము వ్రాయఁదలచియున్నాను, అందుకే భాష్యత్రయము * కావలయునని వ్రాసియున్నాను, కాని యింతవఱకు రామానుజభాష్య మొక్కటియే నా కందినది.

...స్వార్థమును బూర్తిగా విడనాడి దీక్షతోఁ బని చేయుడు; మనము ఘనకార్యములను జేయుదుము, భయపడకుడు....ఆశీర్వాదములు.—సదా మీ వివేకానందుడు.

* శంకర రామానుజ మధ్వాచార్యుల భాష్యములు.

23

న్యూయార్క్, 14-5-1895.

స్నేహస్పద—,...లోకమందలి యైశ్వర్యమంతటికంటెను
 ధీరులగు మానవులే విశేషమైన విలువగలవారు....
 అఖండ సైన్యము, అనంత సహనము, అపరిమిత దీక్ష—
 ఇవియే యే యుద్యమమునైనను విజయ రహస్యము.
 ఆశీర్వాచనములు.—సదా మీ వివేకానందుడు

24

ఆమెరికా సంయుక్తరాష్ట్రములు, 20-5-1895.

అయుష్మతుడగు—,...ఒక చిత్రము. మీలో నెవ్వరి
 కైనను జబ్బుచేసినది, దినంత తానుగాని, మిగిలిన నెవ్వ
 రైననుగాని యాతని రూపము ననుసంధానించి, స్వస్థుడై
 యున్నాడని దృఢముగా భావింపనిండు, శీఘ్రముగా నాతనికి
 నిమ్మలించును. వ్యాధిగ్రస్తునకుఁ దలియకున్నను, మీకును
 వానికిని నడుమ కలకొలది ముల్ల దూరమున్నను భయము
 లేదు,...

తన పిల్ల పెండ్లివిషయమై—ఆతని కంత చిత్తి
 తో భయెందులకో నాకుఁ దలియకున్నది....పిల్లకఁ గానిమ్ము.
 పిల్లవానికిఁగానిమ్ము, పెండ్లియనుమాటయే నా కసహ్యము.
 ఓయీ, మతిహీనుడే ! ఎవ్వరికైనను బంధము కల్పించు
 టకు నేను దోడ్పడవలయుననియీ నీయభిప్రాయము ? నా
 తమ్ముడు మ — పెండ్లి చేసికొననయెడల నావలకుఁ గ్రోసి
 వేయుదును. ఇది నా నిశ్చయము. ... — ఆవుడు
 వివేకానందుడు.

25

మార్చి, మే, 1895.

ప్రేమాస్పద—...అంతయు మన మేలునకే, సంయోగములన్నియుఁడుదకు వియోగమునకే. అసహాయుఁడనై పనిచేయఁ బూర్తిగా సమర్థుఁడను గాఁగలనని నా యాశయము....నరునిసాయము తగ్గినకొలదియు నారాయణుని సాయ మధికమగుచుండును....అన్న పానీయములవలె, ఉచ్ఛ్వాసనిశ్వాసములవలె, తత్త్వ భోధనము నాజీవితమున ననివార్యము, అత్యావశ్యకమునైన యంశమైనది.—మీ స్నేహస్పదుఁడు, విచేకాసందుఁడు.

మఱియొకమాట.... వంచకులచే లోకమెంత సులభముగా మోసగింపబడుచుండునో! మానవ చరిత్రయందు నాగరికత ప్రారంభమైనది మొదలు కొని—పాపము—మానవకోటి యెంతటిమోసము పాలగుచున్నదో!

26

సెప్టెంబర్, న్యూహాంప్ షైర్, 7-6-1895

ప్రేమాస్పద—, నేనింతవఱకుఁ జూచిన యత్యంత మనోహరప్రదేశములలో నిది యొకటి, మహారణ్య పరీవృతమైన పర్వతములనడుమ నున్న యొకసరోవరము నూహింపుము,—అందు మే మేకాంతముగానున్నాము! ఆహా! యిది యెంత మనోజ్ఞము! ఎంత ప్రశాంతము! ఎంత విశ్రాంతిదాయకము! పట్టణసంకుల ఘోషనుండి వెలువడి యిచటనున్న నాకిపుడెంత హాయిగా నున్నదో మీ రూహించుకోవచ్చును.

ఇచటి నివాసము నాకు సూతనజీవనప్రదము. ఏకాంతముగా నడవిలోనికి వెడలి గీతను జదువు కొనుచు హాయిగా నున్నాను. ఇట నుండి పదిదినములలో సహస్రద్వీప ద్యానము (Thousand Island Park) నకు వెళ్లెదను. నియమితకాలమున నచట ధ్యానించుచు, గేవల మేకాంతముగా నుందును. ఈభావనయే మహాత్మాహకరముగదా!—
మీ వి.

27

న్యూయార్క్, 22-5-1895.

స్నేహస్పద—,... నే నపజయముల కలవడినవాడనుగాను, ఇచట నేను నాటిన బీజము వృక్షము కానున్నది, ఐతీరును....—విశ్వసనీయుడు, వి.

28

1895.

స్నేహస్పద—,... రామకృష్ణపరమహంస యవతార మూర్తియనియు మఱి యేమేమోయనియు మీరు ప్రచారము చేయనక్కఱలేదు. లోకకల్యాణార్థమాత్రం డావిర్భవించెను—తనపేరు చాళుకొనటకు గాదు—ఈ సంగతి సదా మీరు జ్ఞప్తిలో నుంచు కొనవలయును. తమగురుని బోధనలను గంగలో గలిపి, శిష్యు లాతనిపేరు నిలువఁబెట్టుటకై ప్రాణులౌడుచుందురు—ఫలితమేమి?—స్వమత దురభిమానముగాదు....నీవు కర్మకలాపమును విడవఁ బ్రయత్నించుము. అది సుగమముల కుద్దేశింపఁబడినదికాదు, జ్ఞానోపలబ్ధిపర్యంతమే కర్మాచరణము చెప్పఁబడినది....

స్వమతాభిమానముతోడను — శాఖాసంప్రదాయస్పృహతో
 డను—కూపస్థమండూకజీవనముతోడను నా కెంతమాత్ర
 మును సంబంధము లేదు. రామకృష్ణపరమహంసదేవుని
 యుదారాశయములను బోధించుచుఁ దోడ్పడనే శాఖలను
 సంప్రదాయములను నెలకొల్పుట యసంభవము....నాకు
 బోధశుడున దొకేపని. అది లోకహితాచరణము, మిగిలిన
 దంతయుఁ జెడుగే. అందుచే బుద్ధదేవునికి నేను బాదా
 క్రాంతుఁడనగుదును....నేను వేదాంతిని—సచ్చిదానంద
 మయ బ్రహ్మమే నాదైవము, దివ్యమగు నాయంతరాత్మ
 కంటె మఱియొక దేవుఁడు నాకంతగా గోచరింపఁడు.
 ‘అవతారము’ అనగా బ్రహ్మజ్ఞానము నొందినవ్యక్తి,
 లేదా, జీవన్ముక్తుఁడని భావము, అవతారములలో విశేష
 మేమియు నాకుఁ గాన్పింపదు, బ్రహ్మాది స్తంబపర్యంతము
 కాలక్రమమున జీవన్ముక్తి నంది తీరును, ఆస్థితి నొందుటకుఁ
 గాను ఎల్లరకును దోడ్పడుటయే మనవిధి. ఈ తోడ్పాటే
 ధర్మము, కర్మము; మిగిలిన దంతయు అధర్మము, దుష్కర్మ
 ము,—అనియే నాకుఁ దోచుచున్నది. నైదిక తాంత్రి
 కాదులగు నితరకర్మములు ఫలప్రదములు కావచ్చును, కాని
 వాని నాచరించుట కేవలవ్యర్థమగు కాలయాపన, ఏలం
 దువా, కర్మాచరణగమ్యమగు చిత్తిశుద్ధి పరహితాచరణము
 వలననే ప్రాప్తింపును. యజ్ఞయాగాదులవలన భోగములు
 లభింపవచ్చును, కాని చిత్తిశుద్ధి నొందుట యసాధ్యము.
 ఎల్ల జీవుల యంతరాత్మయందును సర్వము నెలకొనియే
 యున్నది. ఎవ్వఁడు తాను ముక్తుఁడనని వక్కాణించునో,

నిశ్చయించునో, వాఁడేముక్తుఁడగును. తానుబద్ధుఁడననుకొనువాఁడు బద్ధుఁడుగనే యుండును. మానవుఁడు తానల్పుఁడననియు హీనుఁడననియుఁ దలఁచుట దోషమనియుఁ బాతకమనియు నజ్ఞానమనియు నా యభిప్రాయము. “ నాయనూత్మా బలహీనే న లభ్యః—ఈ యాత్మబలహీనులకు లభ్యముకానేరదు.” “ అస్తి బ్రహ్మవదసిచే దస్తి భవిష్యతి, నాస్తి బ్రహ్మవదసిచే న్నాస్త్యేవ భవిష్యతి—బ్రహ్మము కలదందువా, అస్తిత్వమే ఫలము, బ్రహ్మము లేదందువా, నాస్తిత్వమే ఫలము.” తాను దుర్బలుఁడ ననుకొనుచుండువాఁ డెన్నఁటికిని బలవంతుఁడు కానేరఁడు. తాను సింహబలాన్వితుఁడనని భావించువాఁడో, “ నిర్గచ్ఛతి జగజ్జాలాత్ పంజరాదివ కేసరీ—పంజరమునుండి కేసరిలీల జగజ్జాలమునుండి వెలువడును.” మఱియొక విషయమును మీరు గుర్తింపవలయును—రామకృష్ణపరమహంస యే నూతన తత్త్వములను బోధింపరా లేదు, ఐనను నాతని యాగమనము పురాతన తత్త్వములను సుప్రకాశిత మొనర్చి మించినది. ప్రాచీనభారతీయ ధార్మికవిజ్ఞానమంతయు నాతనియందు రూపుదాల్చినదని చెప్పనొప్పును. శాస్త్రతత్త్వము నరయుట కేమి, ప్రాచీన తత్త్వశాస్త్రగమ్యమును విధానమును నంతయు నవగాహన మొనర్చుకొనుటకేమి, యాతని జీవితమే నాకు సాధనభూతమైనది.

...జనులను వంచించుచు, కేవల కుక్షింభదుఁడనై కాలయాపన చేసియుండినచో, నాత్మహత్య చేసికొనియుం డెడి

వాడను. సోదరమానవులకు బోధింప ననర్హులమని గ్రహించియు, ఆచార్యవేషమును దాల్చి, జనులను వంచించుచుఁ గుఱింభద్రులై జనులేల సంచరింతురో నాకుఁ దెలియకున్నది. అది మహాపాతకము కాదా? ...—మీ యాప్తుఁడు, వివేకానందుఁడు.

29

అమెరికా సంయుక్తరాష్ట్రములు, 1-7-1895.

...మిషనరీల ప్రయత్నములను జూచి గ్రగ్గోలు చేయుచు, ఏమియుఁ జేయఁజాలక మీరు గంతులు వేయుచున్నంతసేపు మిమ్ములను జూచి నేను నవ్వుదును—మీరు వట్టి మట్టి బొమ్మలు, అది మీస్థితి... ఏండ్లు మీఱిన యీ యర్చకులకోసము స్వామి యేమి చేయఁగలఁడు!!

నాయనా! మిమ్ముఁ బురుషులను ధీరులను జేయుటకై నేను రావలసియున్నదని నాకుఁ దెలియును. హిందూ దేశమున నున్న వారబలమును నపుంసకులును ననుసంగతి నాకుఁ దెలియును. అందుచేఁ జికాకుపడకుము. ఇచటఁ బని చేయుటకు నాకు సాధన సంపద కావలసియున్నది. నే నర్చకుల చేతిలోఁ బడను. నీ వాందోళన పడనక్కఱలేదు. ఏ కొంచెమైనను నీ చేతనైన పని చేయుము. తుడుముమొదలు కొని దేవతార్చనవఱకు సంతయు స్వయముగా నేనే చేసికొనవలసి యున్నది.

...మీరేమి చేయఁగలరో చేసి చూపుఁడు, అపుడు నేను సంతసించును....నన్నుగూర్చి యేమూర్ఘుని యభి

ప్రాయము కోసమును నేను గనిపెట్టుకొనియుండలేదు. ఓ యర్థములారా! అఖండసహసము, అఖండదైర్య సాహసములు, అఖండప్రయత్నములు—వీని మూలముననే మహా ఫలములు, గలుగఁగలవని గ్రహింపుడు....

...అకలంకుడనై నేను వాని సేనకుఁడనై యున్నంత వఱకు నాశిరోజమునైన నెవ్వఁడును దాఁకఁజాలఁడు....

జనసామాన్యమునిమిత్తము మీరేమైనను గొంత పనిచేయుఁడు, అపుడు వారు మీకు దోడ్పడుదురు. వీరులై వర్తింపుఁడు, మరణ మొక్కసారియే. నా శిష్యులు పిఱికి పండలు కారాదు. మీరందఱును నాకుఁ బ్రేమపాత్రులని గ్రహింపుడు.—సదా మీవి.

30

శ్రీ క్షేత్రమహారాజునకు వ్రాయఁబడిన లేఖ

అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రములు, 9-7-1895.

...ప్రతిమహాకార్యమును హేళన, ప్రతిఘటన, అంగీకారము—నను నీ మూడుదశలను దాటవలసి యుండును. తమ్మధిగమించు వాని యాశయముల నెప్పుడును జనులపార్థము చేసికొందురనుట నిస్సంశయము. కావునఁ బ్రతిఘటనమును హింసయు యథేచ్ఛముగాఁ గలుగనిండు. స్థైర్యము, నైర్మల్యము, అఖండ భగవద్విశ్వాసము—ఇవి నాకుండినఁ జాలును, ఎన్ని యాటంకములు వచ్చినను క్షణములో మట్టుమాయమగును.

ఒక యాంగ్లేయునకు

న్యూయార్కు, 9-8-1895.

...అర్హమగున దేదియో అదియే నిలుచునని చరిత్ర మనకుఁ దెలుపుచున్నది ; శీలము గానిచో, సుస్థిరముగా నిలువఁగలుగునది మతేమి? అద్వైతమే యింక మానవ కోటియందు సమాలోచనాపరులగువారి మతమై వెలయును—ఇది నిస్సంశయము. ఎవ్వరు మహోత్తమ శీల సంపన్నులై ప్రకాశింతురో—ఎచట నున్నను—వారే సర్వమత సంప్రదాయములందును విజయపతాకమును చాల్చువారు.

ఈ విషయమున స్వానుభవమును గొంచెము తెలిపెదను. నా గురుమహాశయుఁడు తనువు చాలించిన పిమ్మట మేము పది పండ్రెండుగురము ఊరును బేరును లేని యువకులము. మేము తలయెత్తినంతనే అణచివేయుటకు బలాధ్యమగు శతసంస్థలు సిద్ధముగా నుండినవి. వాచాలతను వాక్పూరతనుగాక, పారమార్థిక జీవనము గడపవలయుననెడి మహావాంఛను, ఆమరణమగు తత్త్వయత్నమును రామకృష్ణుడు మాకుఁ బ్రసాదించియున్నాఁడు. నేఁడు భారతదేశమంతయు రామకృష్ణుని ప్రతిభాతిశయమును దెలిసికొని పూజించుచున్నది. అతఁడు బోధించిన తత్త్వములు సూర్యకిరణములవలె వ్యాపించుచున్నవి. అతని జన్మదినోత్సవమును జరుపుటకుఁ బదిసంవత్సరముల క్రితము నేను వంధ

మందినై నను సమావేశపఱుపఁజాలకుండఁగా నిరుఁడేబదివేల మంది సమావేశమైనారు.

వలయునది జనసంఖ్యకాదు, శక్తి సామర్థ్యములు కావు, విశ్వర్యముకాదు, పాండితికాదు, వక్తృత్వము కాదు,—నైర్మల్యము, ప్రత్యక్షచరణము, ఒక్కమాటలో—అనుభూతి—ఇదియే వలయునది. ప్రతిదేశమునను నిట్టి ధీరాత్ములు—బంధవిముక్తులు, బ్రహ్మనుభవముక్తులు—సిరి సంపదలనుగాని, యధికారమునుగాని, పేరు ప్రతిష్ఠలనుగాని, మఱి దేనినిగాని లక్షింపనివారు పదుగురు ఉండ నిండు,—ప్రపంచము నుజ్జూతఁజూచింపఁగలరు.

రహస్యమిది. సమస్తయోగసిద్ధులను బరిత్యజించిన వాఁడు ధర్మమేఘమును స్థితిని బడయునని యోగ జనకుఁడగు పఠంజలి వచించును.* అట్టి యోగి భగవంతుని దర్శించును, భగవంతుఁడగును, అట్టిస్థితిని బొందుటకై యితరులకుఁ దోడ్పడును. ఇదియే నేను బోధింపవలయు తత్త్వము. సిద్ధాంతములు కుప్పతిప్పలుగాఁ బ్రకటింపఁబడియున్నవి. కోట్ల కోలాది పుస్తకములు వెలువడియున్నవి. ఆహా! అణుమాత్ర మాచరణముండిన నెంత బాగుండెడిదో కదా!

* “ప్రసంఖ్యాకేఽప్యకుసీదస్య సర్వథా వివేకఖ్యాతేర్ధర్మమేఘస్సమాధిః—సకల తత్త్వములను జక్కఁగా వివేచించునట్టి జ్ఞానము నొందియు, ఫలాపేక్షలేక యుండునట్టి వాని కట్టి పరిపూర్ణ వివేక ఫలితముగ ధర్మమేఘము సమాధి కలుగుచున్నది.” పాఠంజలయోగ సూత్రములు, 4. 28,

...లోకులు నన్ను బ్రతిఘటించినకొలదియు నా సామర్థ్యము వెలువడియున్నది. రాజాధిరాజులు నా వాహనమును లాగిరి, నన్ను బూజించిరి, మఱియు మతాచార్యులును లోకులును సమానముగనే నన్ను దూషించిరి. ఐన నేమి? భగవంతుడు వారినందఱిని బ్రోచుగాక! వారందఱును నా యంతరాత్మయే కదా! నా శక్తి సామర్థ్యములు క్రమవికాసము నొందుటకై వారందఱును సాధనభూతులే కదా!

...యావజ్జీవము మనము చేయు కృషి ఫలన నొక్కఁడు—ఒక్కజీవి—సంసారబంధ విముక్తుఁడు కాఁగల్గినచో, మనము మన యుద్యమమును నిర్వహించిన వారమే. హరిః ఓమ్!

...మరియొకమాట. భారతదేశము నాకుఁ బ్రేమాస్పదమనుటకు సందియములేదు. కాని నానాటికి నాకు విషయము విస్పష్టమగుచున్నది. మనకు భారతదేశమన నేమి? ఇంగ్లాండుననేమి? అమెరికా యననేమి? అజ్ఞులచే నరుఁడనఁబడు నారాయణునకు మనము దాసులము. పాదతలమున నీరు వోయువాఁడు పాదపమున కంతకును నీరు వోసినవాడే కదా!

సాంఘికముగా ననుఁడు, రాజకీయముగా ననుఁడు, పారమార్థికముగా ననుఁడు—శ్రేయోమార్గ మొక్కటియే—నేనును నా సోదరుఁడును నేకమేయని గ్రహించుటయే యా మార్గము....

పేరు ప్రతిష్ఠలమీఁది వాంఛను, బదులను బరిపాలింప వలయుననెడి కాంక్షను వీడి పనిచేయుదముగాక. కామ క్రోధలోభములను వీడి వర్తింతముగాక. అపుడు తత్త్వము మనకుఁ గరతలామలక మగును !

32

సహస్రదీపాద్యానము, ఆగస్టు, 1895.

స్నేహస్పద—...నమ స్తజీవులందును మానవుడే యుత్త మోత్తముఁడను హైందవాశయము నానాటికి నాకు విస్పష్టమగుచున్నది. మహమ్మదీయుల యభిప్రాయము నిదియే. అల్లా దేవతలను ఆదాము మ్రోల మోకరింపుఁ డనెను. ఇబ్లిస్ మోకరింపలేదు, అందుచే నాతఁడు సైతా నయ్యెను...నరుడే నారాయణుఁడు కాఁగలఁడు, దైవత్వము నొందుటకు దేవతలును దిరిగి మానవజన్మమెత్తవలసి యున్నది...— మీ వివేకానందుఁడు.

33

అమెరికా సంయుక్తరాష్ట్రములు, ఆగస్టు, 1895.

...మిషనరీలనుగూర్చి నీవు బాధపడకు. నన్ను బాధ పెట్టకు. గోలచేయుట వారికి సహజము. అన్నము పడిపోవు చుండఁగా నెవరు గోలచేయరు?...ఐనను సర్వదా వారికి శుభము కలుగుఁగావుతమనియే కోరెదను. గురునందును భగవంతునియందును భక్తియు సత్యమున శ్రద్ధయు నున్నంత వఱకు, నాయనా! నిన్నవ్వరును నేమియుఁ జేయఁజాలరు... సత్యమే నా దైవము, విశ్వమే నాదేశము. కర్తవ్య మను

దానిని నేను నమ్మను. కర్తవ్యమనునది సంసారుల దురదృష్టము, సన్న్యాసికిఁ గర్తవ్యమనున దేమికలదు? అది మిథ్య. నేను ముక్తుఁడను, నా బంధములు విచ్ఛిన్నములైనవి. ఈ శరీర మేమైన నాకేమి?... పేరుప్రతిష్ఠ లనెడి బుద్బుదములను నే నెన్నఁడును గాంక్షించినవాఁడనుగాను. భగవత్పుత్రుఁడనగు నేను లోకమునకుఁ బరమార్థమును బోధింతును... ఆ పరమార్థమును - దత్త్వార్థమును — నాకుఁ దెలిపిన భగవంతుఁడే నాకుఁ దోడ్పడుటకై ధీరులను నుత్తమోత్తములను నాకడ కంపును... ఆశీర్వాదములు. — సదా మీ విచే కానందుఁడు.

34

ప్ర్యాసి, 9-9-1895.

ప్రేమాస్పద—, ..మిషనరీల ప్రలాపములను మీ రింతగా గమనించుట సాకాశ్చర్యముగా నున్నది... భారతీయులు నేను సరియగు హైందవాహారమునే తినవలయునని కోరునడల వెంటనే యొక వంటవానిని వలయు ధనమును బంపుఁడని వారికిఁ దెలియఁజేయుఁడు. అణుమాత్రమైనను సాయము చేయని యీ యవివేకుల వాచాలతను జూచిన నాకు నవ్వు వచ్చుచున్నది. మఱియు సన్న్యాసికిఁ బ్రధానవ్రతములగు బ్రహ్మచర్య త్యాగముల కెన్నఁడైనను వ్యతిరీక్తముగా వర్తించితి నని మిషనరీలు మీకుఁ జెప్పినయెడల వారువట్టి 'అబద్ధపు కోడు' లని తెల్పుఁడు....

ఇక నాసంగతి వినుఁడు. నేకొకరి యాజ్ఞలకు బద్ధుఁడనుగాను, నా జీవిత మెందుల కుద్దేశింపబడినదో

నాకుఁ దెలియును. స్వదేశదురభిమానముతోనాకు సంబంధము లేదు. మనఃపూర్వకముగాఁ జెప్పచున్నాను. నేను భారత దేశమున కెంత చెందుదునో ప్రపంచమునకును నంత చెందుదును....నాచేత నైనంతవఱకు మీకు సాయము చేసినాను. మీకిప్పుడు కావలసినది స్వయంసాహాయ్యము. ఏ దేశమునకుఁ గాని నా మీఁదఁ బ్రత్యేకమైన హక్కు లేదు, ఒక దేశమునకు నేను దానుఁడనుగాను. విశ్వాసహీనులగు నో నాస్తికులారా! అర్థరహితప్రసంగము లిక్కఁజేయఁబోకుఁడు.

కష్టపడి పనిచేసి, దొరకిన ధనమంతయుఁ గలకత్తాకుఁ జెన్నపట్టణమునకును బంపినాను. ఇంతచేసి, యవివేకుల యాజ్ఞలకు బద్ధుఁడనగుటయా! సిగ్గులేదా మీకు? వారికి నేను ఋణపడిన దేమి? వారు నన్ను దూషించిన నేమి, భూషించిన నేమి? నాయనా! నే నసాధారణుఁడను, నీ కైనను నాతత్త్వమింకను బోధపడ లేదు. మీపని మీరు చేయుఁడు, చేతఁగానిచో నూరకుండుఁడు; అంతేకాని యీ యర్థరహిత బోధలతో నన్నారక “సాధింపఁ” బోకుఁడు. దైవ మానవ రాక్షసశక్తులన్నిటికంటెను మహత్తరమైన శక్తి నాకాధారభూతమై యున్నది. ఇది నా ప్రత్యక్షానుభవము, నా కెవరి సాయము నక్కఱలేదు. యావజ్జీవము నితరులకు నేను సాయముచేయుచున్నాను...తమ దేశమున నావిర్భవించిన మహనీయుని—రామకృష్ణ పరమహంస దేవుని—కార్యమునకుఁ దోడ్పడుటకుఁగాను వారు నాలుగు రూపాయలను బ్రోగుచేయలేకపోయినారు, పై పెచ్చుతా

మెవని కెటువంటి సామును జేయలేదో, ఎవడు తమ కోసమే యావచ్చుక్కితోడను బాటుపడెనో, అట్టివాని నాజ్ఞాపింపజూచుచున్నారు ! కృతజ్ఞతయనునది యెట్టిదో యెఱుంగనిలోక మిటులుండును !

హిందూసంఘమున 'విద్యాధికు'లందు మాత్రమే కానవచ్చు స్వభాత్యహంకార పిశాచగ్రస్తులలో, మూఢ విశ్వాసపరులలో, దయా విహీనులలో, వంచకులలో, పిటికిపందలలో, ఒకఁడనై తుచ్చజీవనముచేసి చచ్చుటకు జన్మించినవాఁడ నని భావింపకుఁడు, పిటికితనమనిన నాకుఁ బరమాసహ్యము. పిటికిపందలతోఁగాని, రాజకీయ మార్ఖ్యముతోఁగాని నా కెట్టిసంబంధమును లేదు. రాజకీయమున నాకు లేశమును విశ్వాసములేదు. ప్రపంచములో భగవంతుఁడు, పరమార్థము—ఇవియే నారాజకీయములు, మిగిలిన దంతయుఁ జెత్త...తీర్థాదములు,— ఆపుఁడు, వి.

35

ఓం నమో భగవతే శ్రీ రామకృష్ణాయ !

1895.

నాయనా—...కలకత్తాలోనివారుగాని, మద్రాసులోనివారుగాని, హిందువులు, ఒక సభజరిపి, నన్ను దమ ప్రతినిధిగా గుర్తించుచు,—నాయెడఁ జూపిన దయకు అమెరికా జనుల నభినందించుచు—ఒక తీర్థానము చేసియుండిన యెడలఁ బరిస్థితు లెంతో బాగుండెడివి, ఉద్యమము విజృం

భించెడిది. కాని యొకసంవత్సరము గడచినను ఎవ్వరును ఏమియుఁ జేయలేదు...

మన దేశమునకు గతిలేదు. స్వతంత్రమైన భావ మొక్కటియు నెవ్వరికిని దట్టదు, ఎంతసేపు ప్రాతపుంతలనే త్రొక్కుచు, —రామకృష్ణ పరమహంస యింతవాఁడని అంత వాఁడని, తలయుఁ దోఁకయులేని గాథలను గల్పించుచు, వానినిగూర్చి తమలోఁ దాము తగవులాడుచు, గాలయాపన చేయుచుందురు. శ్రామ! రామ!! జనసామాన్యమునకును మీకును ఏమైనను దారతమ్యముగలదని లోకమునకుఁ జూపుటకుఁగాను మీరేమైనను జేయరా? —ఎంతసేపు మీ పిచ్చియేనా మీ కానందము!... నేఁడు (పురాజామందిరమున) మీ కొకఘంట, రేపు దానిపైన నొక జేగంట, మఱునాఁ డొక చామరము —లేదా, నేఁడొక శయ్య, మఱునాఁడు దాని కోళ్లకు పెండిమలామా —ఇక భక్తులకుఁ బరమాన్నమును బిండివంటలును; ఇకఁ దలయుఁదోఁకయు లేని వేయి గాథలు —వేయేల, బాహ్యకర్మ కలాపము —ఇదియేకాదా మీ కార్యక్రమము! మీ ధోరణి!! దీనికి అంగమున Imbecility (బుద్ధిహింస) అనిపేరు. ఈ విధమైన కుట్ర తనపుఁ జేష్టలకంటె మతేమియుఁ దల కెక్కనివారే Imbeciles (బుద్ధిహీనులు) అనఁబడుదురు. గంట కుడివైపున వాయించవలెనా! —చందనపుబొట్టు నుదుటనే పెట్టవలెనా, మతెచ్చటనైనను గూడ పెట్టవలెనా —హారతి మూడు సార్లీయవలెనా, నాలుగుసార్లీయవలెనా? ఈ విధమైన సమ

స్వలతో నహర్నిశ మెవ రించుమించుగాఁ గలవరపడు చుందురో వారే Wretches (నిర్భాగ్యులు) అనఁదగినవారు. ఈ ధోరణివలననే భాగ్యదేవతకు వెలియై, ప్రతివారిచేతను నేవగించుకొనఁబడుచుఁ, బ్రతివారికిని లోకువయై మనము మొట్టికాయలను దన్నులను దినుచున్నాము. పాశ్చాత్యులో, ప్రపంచాధిపతులై యున్నారు....త్యాగవైరాగ్యములకును సోమరితనమునకును హస్తీమశకాంతరము.

అభ్యుదయము నొందవలయుననిన, మికర్మ కలాపమును గంగలోఁ గలిపి, సజీవదైవమును, మానవదైవమును—ప్రతి మానవ రూపుని—విశ్వముననే కాక, ప్రతి వ్యక్తియందును వెలయు భగవంతుని—ఆరాధింపుఁడు. భగవానుని విశ్వరూపమే యీ ప్రపంచము. తదర్చనమే, లేక సేవనమే కర్మాచరణము, కర్మకలాపములందును ఆచారములందును నిమగ్నయైయుండుట కాదు. అన్నపుఁ బల్లెరము దేవునిముందు పదినిమిషము లుంచవలయునా, అటగంట సేపుంచవలయునా యని యాందోళన పడుటయు (కర్మము) కాదు—అది మతిభ్రమ; కాశీయందును, బృందావనమునందును దేవాలయపుఁదలుపులు తెఱచునపుడుగాని, మూయునపుడుగాని తదాదిగానవి దినమంతయు గణగణ మ్రోగుటకుఁ గాను లక్షలకొలది రూప్యములు వ్యయింపఁబడినవి! ఇప్పుడు దేవునకు అలంకార సమయము, ఇప్పు డారగింపు సమయము, ఇప్పుడు మనకుఁ దెలియని మతేదియో సమయము...ఇక నిదియంతయు సజీవ ప్రత్యక్షదైవము తిండిలేక మలమల

మాడుచున్నప్పుడు, చదువులేక 'అలో' లక్ష్యణా! యని విలపించుచున్నప్పుడు! తోడిమానవులకుఁ బ్రాణము మీఁదికి వచ్చినను వారేమియుఁ జేయరుకాని బొంబాయిలోని బనియాలు (వైశ్యులు) నల్లల యోగక్షేమార్థము ఆసు పత్రులను గట్టించుచున్నారు! ఈ యల్ప విషయము గ్రహింప మీకు బుద్ధిబలము చాలకున్నది—ఇదియే మన దేశమునకు ముప్పు, పిచ్చి సంస్థలు మన దేశమునఁ గుప్ప తిప్పలు... ప్రచండ దీక్షతో, మహాత్మాహముతో మీలోఁ గొందఱు నలుదిక్కులకును వెళ్లి మన దేశమున నింత వఱకెవ్వరును నిర్వహింపని యావిశ్వరూపారాధన ప్రచార మును సాగింపుడు, జనులతోఁ దగవులాడకుడు, ఎల్లరి తోడను మనము మైత్రితో మెలఁగవలయును....

భగవదనుగ్రహమున మీ నోటినుండి లక్షల కొలది వేదములును దండ్రములును బురాణములును వెలువడఁ గలవు... శిష్యపారంపర్య మనునది లేనిదే ఏమియు సాధింపఁ జాలము....

... ఇతరులకు ముక్తిని జేకూర్చుటకుఁగాను నరకమున కై నను సరియే పొమ్ము....

... ఈక్రింది సంగతులను సదా జ్ఞప్తిలో నుంచు కొనుము :

1. భక్తిని ముక్తిని భోగమును సమస్తము త్యజించి వేసిన సన్న్యాసులము మనము.

2. ఆచండాలము సర్వజనులకును హితమొనర్చుటయే మన వ్రతము....

3. లోకకల్యాణార్థము రామకృష్ణ పరమహంస యావిర్భవించెను. ఆతనిని మానవుడనుడు, భగవంతుడనుడు, అవతారమనుడు—మీమీ పరిజ్ఞానము ననుసరించి, మీ యిష్టానుసార మాతనితత్త్వమును గ్రహింపుడు.

రామకృష్ణ పరమహంస కంజలి ఘటించువా రాక్షణముననే దివ్యులై వెలయుదురు.

...—ఆవుడు, వివేకానందుడు.

36

ఓం నమో భగవతే శ్రీరామకృష్ణాయ!

1895.

...నాయనా! నీవు ముక్తిని బొందకున్న నేమి? కొలది పర్యాయములు నరకమునే యనుభవించిన నేమి? భర్తృహరి చెప్పినమాట యసత్యమా?

శ్లో. మనసి వచసి కాయే పుణ్య పీయూష పూర్ణా
త్రిభువన ముపకారత్రేణిభిః ప్రీణయంతః
పరగుణ పరమాణూన్ పర్వతీకృత్య నిత్యం
నిజవ్యాధి వికసంతః సన్తి సంతః కియంతః.

చ. “హృదయవచశ్శరీరముల నెంతయుఁ బుణ్యసుధాప్రపూర్ణులై ముదము బహూపకారముల మూడు జగంబులకున్ ఘటించుచున్ వదలక సాధుసద్గుణలవంబులు గొండలుసేసి మెచ్చుచున్ పుదిని వికాసయుక్తులగు మాన్యులు గొండలు వొల్లరిద్దరన్.” *

* భర్తృహరి సుభాషితము, సీతి శతకము, 70.

నీకు ముక్తి కలుగకున్న నేమి? (నీవనునది) ఏమి గాల్య ప్రలాపము! ఆహా! దృఢముగా నిరాకరింపఁగలిగినచో, గాలకూట విషమైనను శక్తిహీనమై పోవునని చెప్పుదురే! “నా కేమియుఁ దెలియదు!” “నేను అధముఁడను!” అనుట యేమి వినయమోయి! అది మిథ్యా నైరాగ్యము—నక్క వివరము—అని నేను జెప్పెదను...

మనకుఁ గట్టుదిట్టమైన యొక సంఘము కావలసి యున్నది....పని చేయునపుడు మీరు మద్రాసువారితో సంప్రతింపుడు. వారికి మంచి కార్యనైపుణి కలదు.

...ఉచితముగాఁ బంచిపెట్టిన పుస్తకములు జనులు చదువరు. కావున నామకార్థము కొంత వెలపెట్టుడు,

హరి సభలను నితర సంస్థలను మెల్లఁగా మనలోఁ గలుపుకొనవలయును....

నీవు నారాయణుఁడవు, నేను నారాయణుఁడను, నరుఁడు నారాయణుఁడు. మానవరూపముననున్న యీ నారాయణుఁడే లోకమున సమస్తము చేయుచున్నాడు. నారాయణుఁ డెక్కడో కొండమీఁదఁ గూర్చిండియున్నాఁడా! కావున నడుము కట్టుకొని కార్యరంగమునఁ బ్రవేశింపుము?

...హిందూదేశములోనున్న కొలఁదిమంది బ్రాహ్మణులకు మాత్రమే ధర్మాధికారముట!...(ఇట్టివారి) ఆచారములలో—సాధనలలో—గల తత్వార్థము సంగ్రహముగా నిది: “నేను బరిశుద్ధుఁడను, లోకమంతయు

నశుద్ధము!” పరమ నికృష్టమతము, పాపండమతము, ఘోరరాక్షస మతమిది!...ఇక వీరు చేయు ఘనకార్యములో!—“వంకాయ బంగాళాదుంపను దాకిన పక్షమునఁ బ్రళయము సంభవింపకుండఁ బ్రపంచ మెంతకాలము నిలుచును?” “చేతులను శుద్ధి చేసికొనుటకుఁగాను బండ్రెండుసార్లు మట్టివైచితోము కొనని యెడలఁ బితరులు పదునాలుగు తరముల వారా, అధోగతి పాలగువారు, ఇరువదినాలుగు తరముల వారా?”—జనాభాలో నాలుగవ వంతు తిండిలేక పస్తుండియుండగా నీ విధమైన ధర్మసూక్ష్మములను రెండువేల యేండ్లనుండి చర్చించుచున్నారు, ఇందులకు శాస్త్రీయోపపత్తులను గనుఁగొనుచున్నారు. ఎనిమిదేండ్ల పిల్లను ముప్పదియేండ్ల వానికిచ్చి తల్లిదండ్రులు బ్రహ్మానంద పడుచున్నారు. దాని నెవ్వరైనను బ్రతిఘటించినయెడల, “మా మతము ధ్వంసమై పోవుచున్నది” అని పెద్దగోల! యావనమైనను రాకమునుపే తమపిల్లలు తల్లులు కావలయునని యాందోళనపడుచు, నీ వైపరీత్యమునకు శాస్త్రోపపత్తులను జూపఁబోవువారి మతము నేమనవచ్చును? అనేకు లిక నీదోషమును మహమ్మదీయాగమనమున కంటఁగట్టుదురు. మహమ్మదీయుల దీదోషము, మనది కాదు! గృహ్యసూత్రములలో బాలికల వివాహవయస్సును జూడుదు....అతి బాల్యముననే బాలికలకు వివాహము చేయవలెనని యందు వక్కాణింపఁబడినది....ఇక వైదికమైన యశ్వమేధయాగమున నింతకంటె నధ్వానమైన సంగతులు చెప్పఁబడినవి. బ్రాహ్మణములన్నియు వానిని

సూచించును, వ్యాఖ్యానకర్తలందఱును యథార్థమని యంగీకరింతురు. వీనిని మీరెట్లు కాదనఁగలరు?

ఇంతకును నా యభిప్రాయ మేమన, ప్రాచీనకాలమున —ప్రాచీన చరిత్రమున—అనేకమైన మంచి విషయము లుండవచ్చును, ఉండినవి, వానితోఁ బాటు చెడ్డ విషయ ములు నుండినవి. మంచివానిని మనము నిలుపుకొనవలయును, కాని భావిభారతదేశము ప్రాచీనభారతదేశముకంటెను మహత్తరమై వెలయవలయును. శ్రీ రామకృష్ణుడు దుడయించిన నాటినుండియు నవీనభారతదేశవికాసము, సత్య యుగము, ఆరంభమైనది. మీరు తత్ప్రతినిధులు కావలసి యున్నారు. ఈ నిశ్చయముతోఁ గృషిచేయుటయే మీ కర్తవ్యము....నాస్తికుని మనస్సున నే మున్నది?—చెత్త. ఆస్తికులే వీరులు. అద్భుత శక్తిని వారు ప్రకటింపఁగలరు. ప్రపంచము వారికిఁ బాదాక్రాంతమగును.—“దీన జన సానుభూతి సాహాయ్యములు”: “నరుడే నారాయణుడు”: —“ఆత్మ స్త్రీ పురుష బ్రాహ్మణ క్షత్రియాదిభేద విరహితము”;—“సర్వం విష్ణుమయంజగత్” (భగవంతుడు సర్వాంతర్యామి). పరులకుఁ దోడ్పడుటయే మనయందలి దైవాంశము వ్యక్తమగు విధానము....

బ్రాహ్మణునికంటె జండాలునికే విద్య విశేష మావశ్యకము. బ్రాహ్మణపుత్రున కొకగురువు గావలసి యున్నచో, జండాల పుత్రునకుఁ బదుగురు కావలసి యున్నారు....కమ్మరివీధిలో సూదు లమ్మనేల? దరిద్రులు,

దీనులు, అధఃకృతులు, అజ్ఞానులు .—వీరే మీ కారాధ్యులు కావలయును.

...అస్పృశ్యత మనోజాడ్యము, కావున జాగ్రత !
వికాసమే జీవనము, సంకోచమే మరణము. ప్రేమయే
జీవన ధర్మము...— మీ నేవకుఁడు, వివేకానందుఁడు.

37

1895.

అయుష్మంతుఁడగు నఖిండానందునకు—...నీ యాశయ
మద్భుతమైనది, కాని యొక కట్టుపాటునకు వచ్చుశక్తి
మన హిందూసంఘమున శుద్ధశూన్యము—ఇదియే సర్వా
నర్థములకును బుట్టినిల్లు. మన మే విషయమునను ఏకీ
భవింపము, పైగా నందులకు విముఖులము. కట్టుపాటునకు
ముఖ్యవిషయము విధేయత. “త్రోచినచో నేదో కొంచెము
చేయుదును, తరువాత నది ధ్వంసమైనను సరియే—” ఇది
మన ధోరణి—ఈ విధమైన పనివలన నేమియుఁ బ్రయో
జనము లేదు. సహనము, అఖిండా కార్యదీక్షయు మనకుఁ
గావలసియున్నవి....

...అగ్నికీలలలో దుముకుటకై నను నీవు సిద్ధముగా
నుండవలయును—అపుడే యేమైనను సాధింపఁ గలుగుదువు
...—నీ ప్రియసోదరుఁడు, వివేకానందుఁడు.

38

రీడింగ్, ఇంగ్లాండ్, 4-10-1895.

స్నేహస్పద—...జీవన రహస్యము భోగానుభవము
కాదు, అనుభవ మూలమున జ్ఞానార్జనము...నీ
శ్రేయోభిలాషి, వివేకానందుఁడు.

39

రీడింగ్, ఇంగ్లాండ్, 4-10-1895.

నేనీహాస్యద—, ...నైర్మల్యము, సహనము, కార్యదీక్ష
—ఇవియే సమస్త విఘ్నములను జయించును. మహా
కార్యము లెప్పుడును నెమ్మదిగా సాగును...ఆత్మ, వివేకానందుడు

40

రీడింగ్, ఇంగ్లాండ్. 4-10-1895.

నేనీహాస్యద—, ఇతరులను నేను బ్రేమింతును, కాని శ్రీరామ
కృష్ణుని శరణు జొచ్చినవానికి రవంత ముల్లు గ్రుచ్చు
కొనినదని వినిన ఘోరపరితాపమును బొందుదును....

నాయభిప్రాయమును దెలిపెదను, దయ యుంచి
కోపపడకుము. నీ వాతని వాడవై యున్నంతవఱకు నేను
నీ దాసుడను,— తన్మార్గమునుండి లేశముతొలగితివా,
నీదారి నీది, నాదారి నాది. నాయనా! దేశములోని
సమస్త సంప్రదాయములకును నాతఁ డాపోశనము పట్టి
నాడు. “మయై వేతే నిహతాః పూర్వమేవ నిమిత్త
మాత్రం భవ సవ్యసాచిన్—ఓ సవ్యసాచీ! (అర్జునా)
వీరందఱును నాచే బూర్వమేనిహతులైరి, నీవు నిమిత్త
మాత్రుడవు కమ్ము.” (గీత). నేడో, రేపో, అవి మీ
సంఘముననే లయించును. నరుఁడా! విశ్వాసహీనుఁడా!
అతని కృపచే, “బ్రహ్మణ్డం గోష్పదాయతే—బ్రహ్మండ
మంతయు గోష్పద మాత్రమైపోవును సుమీ”, గురుద్రో

హులు కాకుండు, గురుద్రోహము ప్రాయశ్చిత్తము లేని పాతకము. పేరు ప్రతిష్ఠలు, సత్కర్మములు, “యజ్ఞహోషి, యత్తపస్యసి, యదశ్నాసి,” ఇత్యాది.—మీ రేమి యజ్ఞముగానర్చినను, ఏమి తపమొనర్చినను, ఏమి భుజించినను—సర్వము నాతని చరణోపాంతమున సమర్పింపుడు. లోకమున మనకిక నేమి కావలయును?—ఆతడు మన కాశ్రయము నొసంగినాడు, ఇంతకంటె మనకేమి కావలయును? భక్తికి భక్తియే ఫలము—ఇక నేమి కోరదగినది? సోదరా? మనలను బెంచి, పోషించి, జ్ఞానవిజ్ఞానముల నొసంగిన మహానీయునియెడ—మన మెవనిని సాక్షాత్ భగవానుడని గ్రహించితిమో ఆ పురుషోత్తమునియెడ—ద్రోహులము కాదగునా!!! ఆ ప్రభుని దయను మఱచితివా! బుద్ధుడు, కృష్ణుడు, ఏను—వీరి జీవితములు పురాణేతిహాసవిషయములు, వీరు చారిత్రకపురుషులా, కాదా, యను శంకలు వెలువడుచున్నవి; ఇక శ్రీరామకృష్ణ నౌన్నత్యమును బ్రత్యక్షముగాఁ గాంచిన నీవు ఒక్కొక్కప్పుడు భ్రమించుటయా! ఇస్సీ! నేను జెప్పవలసిన దేమియులేదు. దేశదేశాంతరములలో, నాస్తికులచే, నిర్దయాత్ములచే, నాతని విగ్రహము పూజింపఁబడుచుండ నీవపుడపుడు సంశయాత్ముడవగుటయా!! నీవంటివారిని వందల కొలది, వేలకొలదిమంది, నాతఁడుచ్చాసమాత్రమున సృజింపఁగలఁడు. అతని పాదఘాతాని శిరమునఁ దాల్చుగలుగుటచే నీ జన్మము ధన్యమైనది, నీ వంశము ధన్యత చెందినది, నీ దేశము ధన్యమై ప్రకాశించుచున్నది. నేనేమి చెప్పదును? ఆతడు

మనరక్షకుడు—ఇది నాప్రత్యక్షానుభవము. నాయనా ! పిచ్చివాడవు గాకున్న, అప్పరసలును లక్షలకొలది రూప్యములును నన్ను లేశము నాకర్షింపఁజాలక, తృణప్రాయముగాఁ దోచుటకు నాబలమేనా కారణము ? లేక నన్ను రక్షించుచున్న యామహానీయుడా, కారణము ? ఆతనియందు విశ్వాసము లేనివాడు, ఆతనియెడ గౌరవము లేనివాడు, భ్రష్టుడగునని నిష్కర్షగాఁ జెప్పెదను.

...హిందువులకుఁ బ్రపంచజ్ఞానము లేనట్లుతోచుచున్నది ; ఏపనినైనను జేయుదునని నీవు మాటయిచ్చినయెడల సరిగాఁ జెప్పిన సమయమునకు నీవా పనిచేయవలయును, లేకున్న, జనులకు నీ యందలి నమ్మకము చెడిపోవును. ధనాదివ్యవహారవిషయములకు వెంటనే జబాబు చెప్పవలయును. వ్యవహార మెన్నటికిని వ్యవహారమే... మీ విచేకానందుడు.

41

చెన్నై, 31-10-1895, సాయంకాలము, గం. 5 లు.

ప్రియమిత్రునకు—...సాధారణముగా లోకమున కేదియో యొక సంప్రదాయమనునది కావలయును. కర్మకాండ మూలమునను బ్రతీకముల మూలమునను రూపకల్పన నొందిన వేదాంతమే సామాన్యముగా మతము లేక ధర్మమని భావింపఁబడుచున్నదని చెప్పనొప్పును.

ఏదియో యొక విధమైన యాచారకాండ నేర్పటచుట—మన కొక సంప్రదాయమనునది యుండుట—అత్య

వశ్యకము. వీలైనంత శీఘ్రముగా మన మొక యాచార కాండను నిర్ణయింపవలసి యున్నదని నా యభిప్రాయము... భండారమునుండి హిమాద్రికోశమును ఉపనిషత్తులను నీవు తీసికొని రాగోరెదను. మానవునకు ఆజన్మాంత ముత్కృష్టమగు నొక ధర్మశాస్త్రమును నిర్మింతుము. కేవల తత్త్వశాస్త్రమును వేదాంతమును జనుల తలకెక్కవు— జనుల నవి వశపఱచుకొనఁజాలవు.—ఆప్తమిత్రుఁడు, ఆశీర్వాదకుఁడు, విచేకానందుఁడు.

42

లండన్, 18-11-1895.

అయ్యుష్మంతుఁడగు నఖిండానందునకు—...నాయనా! ఇది బహువిచిత్రమైన ప్రపంచము—బ్రహ్మ విష్ణు మహేశ్వరులు సహితము కామినీ కాంచనములఁగారి పడకుండ తప్పించుకొనుట దుర్ఘటము...మఠముపేర నెవ్వరిని డబ్బు వసూలు చేయనీయకుము...గృహస్థుఁ డెవఁడైనను మఠము కట్టించుటకను మిషతో నాపేరఁగాని, మనపేరఁగాని ధనము వసూలుచేయుచున్నట్లు వినుట తటస్థించిన, నీవు మొదట చేయవలసినపని వానిని నమ్మకుండుటయు వానితో జోక్యముకల్పించుకొన కుండుటయునే...భక్తుఁడగు ధర్మకర్తయైనను, యోగ్యుఁడును స్థితిపరుఁడునగు గృహస్థుఁడైనను నిట్టికార్యమును బూనినయెడల, లేక వసూలు చేయఁబడిన సొమ్ము ధర్మకర్తయగు గృహస్థుని యధీనమున నుంచఁబడినయెడల మంచిదే, భయములేదు...

...ఈ దేశమున (ఇంగ్లాండున) నేయుద్యమమైనను సాగవలయుననినఁ గొంతకాలము పట్టును. కాని John Bull (అనఁగా నాంగ్లేయుఁడు) ఏ పనికైనను బూనుకొనెనా, అది భట్లాకపుఁబట్టే. అమెరికాదేశీయులు చుట్టుకైనవారేగాని వారి యుత్సాహము తాటియాకుమంట...మీ ప్రియసోదరుఁడు, విచేశానందుఁడు.

43

అండన్, 18-11-1895.

స్నేహస్పద—...ఇంగ్లాండులో నా యుద్యమము దివ్యముగా సాగుచున్నది. ఇచటి విజయము నాకే ఆశ్చర్యకరముగా నున్నది. ఆంగ్లేయులు పత్రికలలో గడబిడచేయరు. కాని శాంతముగాఁ బని సాగింతురు...(పాఠములు మొదలైనవానినిమిత్తము) జనులు గుంపులు గుంపులుగా వచ్చుచుండుటచే వారికిఁ దగు నాసనము లొసఁగుటకు నాకు శక్యముగాకున్నది, కావున దొరసానులును నెల్లదను నేలమీఁదనే కూర్చుందురు. రాజోవు వారము నే నమెరికాకు వెళ్లెదనని విని యిచటి జనులు చాల విచారించుచున్నారు. నేను వెళ్లినచో, నిచట నా యుద్యమమునకు హానికలుగునని కొందఱి యభిప్రాయము. కాని నే నట్లు తలంపను. మానవులపై, పరిస్థితులపై, నే నెన్నఁ జాధారపడువాఁడనుగాను, పరమేశ్వరుఁడే నా కాధారభూతుఁడు...

...ఆత్మవంచకుఁడవును, బిటికిపందవును గాకుండ, నెల్లరకును సంతోషకరముగా వర్తింపుము. ...మనదేశీయు

లనునట్లు నాకు మరణించుటకుఁగూడ తీటిక లేకున్నది... ఆత్మవికాసమునకు గురుభక్తియే మూలము.

...నిజముగా కార్యభారముచే నలసియున్నాను. ఇంత తీవ్రముగాఁ బనిచేసినచో, మఱి యేహిందువైన నీపాటికి మరణించియుండును....చిరకాల విశ్రాంతి నిమిత్తము భారతదేశము రాఁగోరెదను...ఆప్తుఁడు, ఆశీర్వాదకుఁడు, వివేకానందుఁడు.

44

మ్యూంబై, 20-12-1895.

ప్రేమాస్పద—,...సూక్తముల ననువదించుటలో భాష్యకారులు తెలుపు విషయములను శ్రద్ధతో గమనింపుము, అంతేకాని ప్రాచ్యభాషాపండితు లనఁబడువారి యభిప్రాయములను బాటింపకుము. మన శాస్త్రములనుగూర్చి వారికి రవంతయుఁ దెలియదు. శుష్కశబ్ద శాస్త్రజ్ఞులు మతధర్మములనుగూర్చియుఁ దత్త్విమునుగూర్చియు గ్రహించుట దుస్సరము...ఉదాహరణమునకు ఋగ్వేదములోని “అనీద వాతమ్” అను మాటలు “ఆతఁడు శ్వాసింపకుండ జీవించెను” (He lived without breathing) అని యనువదింపఁబడినవి. ‘అవాతమ్’ అనుదానికి ‘అచలితముగా’ లేక ‘స్పందనరహితముగా’ అని మూలార్థము. కల్పారంభమున విశ్వశక్తి, లేక ప్రాణస్థితి యిందు వర్ణితము ;—భాష్యకారుల వచనములను గమనింపుము. మన ఋషుల ననుసరించితే కాని, ఐరోపా పండితుల ననుసరించి వ్యాఖ్యానింపకుము. వారి కేమి తెలియును!

...మీలో మీరు తగవులాడకుండు. అనూయయే మన జాతికి వేరువురుగు. నీవును నచటి మిత్రులెల్లరును నాకత్యంత ప్రేమపాత్రులని గ్రహింపుండు.— వివేకానందుడు.

45

న్యూయార్క్, 29-12-1895.

ప్రియసోదరికి —, కామాది ప్రవృత్తుల కున్నతగతి కల్పించుటయే మన ధర్మముకాని వానిని నశింపజేయుట కాదు....

...భక్తులను సేవించువాడే మహోత్తమ భగవద్భక్తుడని మన భగవద్గీత బోధించుచున్నది...— సదా మీ ప్రియసోదరుడు, వివేకానందుడు.

46

స్నేహస్పద—, ...ఎవ్వరికైనను ధనికులు సాయము చేసి యుండిన దేశమేదియో నాకుఁ జెప్పము! సమస్త దేశములందును ఘన కార్యము లొనర్చినది నడిమితరగతి జనులే...ఏమియు భయము లేదు! అల జగన్మాత నాకుఁ దోడ్పడుచున్నది!...మీ ప్రియసోదరుడు, వివేకానందుడు.

మఱియొకమాట....వంగమాసపత్రికను నెల కొల్పుటనుగూర్చి ప్రస్తావించుచున్నాడు. అతనికి నీ చేతనైనంత వఱకుఁదోడ్పడుము....ఏ యుద్యమమునను ఎవ్వరిని నిరుత్సాహపఱుపరాదు. నిరసనమును ఖండినమును విసర్జింపుము,

పరులు సరియైన మార్గమవలంబించుచున్నట్లు తోచునంత వఱకు వారికిఁ దోడ్పడుము, పెడదారిని బోవుచున్నట్లు తోచెనా, మెల్లఁగా వారి తప్పిదమును వారికిఁ దెలుపుము. పరస్పర ఖండనమండనములే యల్లరికి మూలము. ఇదియే సంస్థలకు వేరువురుగు....వి.

47

అమెరికా సంయుక్తరాష్ట్రములు, 1895.

అయుష్మంతుఁడగు—...ఈ లేఖ నీతొక్కనికే యుద్దేశింపఁబడినది. ఈ లేఖయందలి హితబోధలను బ్రతిదినము పఠించి వాని ననుసరింపుమని కోరెదను....

1. మన తాపత్రయము సహజముకాదు. కావున దానిని దొలఁగించుకొనవచ్చునని శాస్త్రములు చెప్పుచున్నవి.

2. జనులు తమలోఁ దాము జాతులను దెగలను నేర్పఱచుకొనుటయే యాధిభౌతిక తాపమునకు మూలమని—అనఁగా జన్మముపైఁగాని, సిరిసంపదలపైఁగాని యాధారపడి యుండునట్టి జాతిభేదమే యీ తాపమునకు మూలకారణమని — బుద్ధావతారమున భగవానుఁడు వెల్పియున్నాఁడు. ఆత్మయందు స్త్రీపురుషవర్ణాశ్రమాదిభేదము లేవియులేవు; బురదను బురద శుభ్రముచేయఁజాలనియట్లు భేదభావముచే నెన్నఁటికిని ఏకీభావము కలుగఁజాలదు.

3. సమస్తపాపములకును దుఃఖములకును అవిద్యయే మూలమనియు నిష్కామకర్మము చిత్తశుద్ధిని జేకూర్చు

ననియుఁ గృష్ణావతారమున భగవంతుఁడు పలికియున్నాఁడు. కాని, “ కిం కర్మ కి మకర్మేతి కవయోప్యత్ర మోహితాః ఏది కర్మము, ఏది యకర్మమును విషయమునఁ బండితులు సైతము మోహితులగుచున్నారు.” (గీత)

4. పారమార్థిక శీలమును జెంపొందించిన దేదియో అదియే కర్మము. విహికచింతను బురికొల్పున దేదియో అదియే అకర్మము (దుష్కర్మము).

5. కావున మానవుని చిత్తవృత్తిని దేశకాలములను ననుసరించి కర్మాకర్మములు నిర్ణయింపఁబడవలయును.

6. యజ్ఞయాగాది కర్మములు పూర్వకాలమునకే కాని యాధునిక కాలమునకుఁ దగవు.

7. రామకృష్ణావతారము సత్యయుగ ప్రారంభము.

8. ఈ యవతారమున నాస్తికభావములు...జ్ఞాన కుతారముచే నిర్మూలింపఁబడును; నిఖిల ప్రపంచమును బ్రేమమూలమునను భక్తిమూలమునను నేక మొనర్పఁబడును....రామకృష్ణు సవతారముగా నంగీకరించినను, అంగీకరింపకున్నను నాతని బోధల నవలంబించువా రెవ్వరైనను ధన్యులై వెలయుదురు.

9. ప్రాచీన కాలమునఁగాని, యాధునిక కాలమునఁగాని వివిధ సంప్రదాయ కర్తలు త్రొక్కినది పెడదారి కాదు. వారు చేసినది మంచిదే, కాని యింకను వారు

విశేషమైన మేలు చేయవలయును. యోగ్యము—యోగ్యతరము—యోగ్యతమము—ఇది మననూత్రము.

10. ఎల్లరను వారివారి స్థితినుండియే మనము లేవ నెత్తవలయును. ఇష్టనిష్ఠనుండి మఱియు, యెల్లరకును గ్రమముగా నుత్తమాశయములను జూపవలయును. నేటి సాంఘిక పరిస్థితులు యోగ్యమైనవే, ఐనను వానిని యోగ్యతరముగను యోగ్యతమముగను నొనరింపవలసి యున్నది.

11. స్త్రీల స్థితిగతులను జక్కజేయనిచో, లోక శ్రేయమున కవకాశము కాన్పింపదు. ఒక్కటెక్కతోఁ బక్షి యెగురఁజాలదు.

12. రామకృష్ణావతారమున స్త్రీ గురువుగా స్వీకరింపఁబడుటయు స్త్రీ వేషమునను మధురభావమునను నాతఁడు (శ్రీ రామకృష్ణుఁడు) సాధన లొనర్చుటయు స్త్రీ జగన్మాతృస్వరూపిణి యని లోకమున కాతఁడు చాటుటయు — పైని దెల్పిన విషయములనే ప్రకటించుచున్నవి.

13. కావుననే స్త్రీలకోసము మొట్టమొదట మతమును స్థాపింపవలయునని నా ప్రయత్నము. గార్గలును మైత్రేయులును వీరిని మించు విశిష్టగుణసంపన్నులును ఈ మతమునుండి వెలువడవలయును.

14. మోసముచే నే ఘనకార్యమును సాధింపఁ జాలము. ప్రేమ, సత్యవ్రతము, అఖండ కార్యదీక్ష—వీని

వలననే యుద్యమములు కొనసాగుచుండును. “తత్ కురు పౌరుషమ్.” (కావున నీ పౌరుషమును బ్రకటింపుము.)

15. ఎవ్వరితోడను మనము వివాదపడనక్కఱలేదు. మీ సందేశము నొసఁగి జనులను వారి యభిప్రాయము నవలంబింపనిండు. “సత్యమేవ జయతే నాన్యతమ్” — సత్యమే జయించునది, అన్యతము కాదు.” తదా కిం వివాదేన? (కావున వివాద మెందులకు?)

...కార్యదీక్ష నఖండః స్కాపట్యముతోడను సౌజన్యముతోడను మేళవించి వర్తింపుము. ఎల్లరతోడను బాంక్షుకలిగియుండుము. అహంభావమును జాతీయభావములను బూర్తిగా విడిచివేయుము. వ్యర్థ వాగ్వాదము మహదోషము.

...N—ఘోష నన్ను ఏసుక్రీస్తు మొదలగువారితోఁ బోల్చినట్లు తెలియవచ్చుచున్నది. మన దేశములో దానికిఁ దలలూఁపువా రుందురేమోకాని, వానిని (అట్టి యభిప్రాయములను) అచ్చొత్తించి మీ రిచటికిఁ బంపిన, నన్ను వీరు దూషింపవచ్చును! ఒకరి భావస్వాతంత్ర్యముజోలికి మనము పోరాదని నా యభిప్రాయము. అది నే నిచ్చగింపను— నేనేమి ‘మిషనరీ’నా?

...ఏకార్యమైనను, ఉద్యమమైనను ఆరంభించుటకు ముందు శ్రీ రామకృష్ణుని బ్రార్థింపుము, నీ కారణము సరియైన మార్గము చూపును...

...నే నీ లోకమున నుండ, శ్రీ రామకృష్ణుడు నన్ను నిమిత్తమాత్రుని జేసికొని తన యుద్యమమును

సాగించుచున్నాడు. మీ కిందు విశ్వాసమున్నంతవఱ కే
కీడును హానియుఁ బాటిల్లునను భయములేదు.

...మనము లోకుల దృక్పథమున నున్నామనియు
మన మొనర్చు ప్రతికార్యమును, నుచ్చరించు ప్రతివాక్యమును
వారు గమనించుచున్నారనియు జ్ఞప్తిలో నుంచుకొనుఁడు.

...ప్రతిపక్షులను గొట్టుటకుఁ గత్తులును గఠారులును
గావలయును, కావున శ్రద్ధతో నాంగ్లమును సంస్కృతమును
నేర్చుకొనుము...ఆలంకారిక శైలి విడిచిపెట్టుమని...చెప్పుము.
విదేశీయభాషలో నాలంకారిక శైలిని వ్రాయుట దుర్లభము.

48

ఇంగ్లాండ్, 1895.

స్నేహస్పద—...పెద్దమనుష్యులకుఁ దగునట్లు మనవా
రేల స్వ దేశీయ వేషమును ధరింపరాదు?—తమ
కాటునలుపునకుఁ దోడు (దొరటోపీలతో) ఆ భయంకర
వేషమేల! శ్రీరామ రక్ష!...

...నిరంతరోపన్యాసములచే నాడీ దౌర్బల్యమును
దన్యులమున నిద్రలేమియు నితరబాధలును గలుగు
చున్నవి...—ఆప్తుఁడు, వివేకానందుఁడు.

49

రీడింగ్, ఇంగ్లాండ్, 1895.

...‘తాక్యము’ మహాదుర్గుణము, దానిని దొలఁ
గించుకొనుట దుర్లభము...ఇందున, నందునఁ బొందక
సగము సన్నాహములును సగము గృహస్థులైన యుండు

విచిత్రవ్యక్తులు నా కక్కటలేదు. “దుర్విమర్శలను జేయు లోకులను గ్రమితులులుగాఁ జూడవలయును!” అని శ్రీ రామకృష్ణుడు వచించువాడు ... మీ మాటలకును జేతలకును సంపూర్ణ సామరస్యము ఉండవలయును ... సాంఘికాచారముల కన్నిటికిని ‘దాసోఽహ’ మను సనాతన పౌరాణిక హిందువుడనా నేను? నే నెన్నడును అట్లు నటింపలేదు—ఎన్నడును అట్లు చెప్పకొనను. ఏ పక్షము నకుఁగాని యింపుగానుండు విషయములను మీరు చెప్ప నక్కటలేదు...నాయనా! ప్రతివ్యక్తియు రామకృష్ణ పరమహంస గానేరడు!

...ఇంగ్లాండులో ధార్మికోద్యమములు మెల్లఁగాఁ గాని సాగవు. ఇచటి జనులు మొండిపట్టుదలగలవారు, లేదా, నాస్తికులు. ఇందు మొదటి తరగతివారికి మఱల నేదో కొంచెము నామమాత్రమగు ధర్మముండును. వారు “దేశభక్తియే మామతము” అందురు. అంతే.

...ఉపన్యాసాదుల నిమిత్త మాంగ్లేయులు వైస ఖర్చుపెట్టరు. వీరు నీ మాటలను వినవచ్చినయెడల నీ వదృష్టవంతుడ వనుకొనవలసినదే—మన దేశమునను నింతే కదా...దీనికిఁదోడు బ్రహ్మము మొదలగు తత్త్వములను గూర్చి నీవు వారికి బోధింపఁబోయినయెడల, “చిత్తము, సెలవు పుచ్చుకొందుము” అందురు. “ఈతఁడెవరో మఱి యొక Clergyman (మతగురువు) కాఁబోలునురా బాబూ!” అనుకొందురు!...మీ స్నేహాస్పదుడు, వివేకానందుడు.

1895.

...ఉన్న సంగతి యిది: 'మిషనరీ' పండితుల చేతులనుండి యెవరైనను దమ యన్నమును లాగుకొన వలయును. అనగాఁ బాండిత్య ప్రకర్ష చే వీరిని గద్దించి వ్యవహరింపవలయును. లేనిచో వానిని 'ఉఫ్' అని యూఁదివేయుదురు. మీ సాధువు లెట్టివారో, సన్న్యాసు లెట్టివారో, మీ పై రాగ్యమేమో వారికేమియు బోధ పడదు. కాని, వారికి బోధపడున దొకటి కలదు—అది పాండిత్యప్రకర్ష, వక్తృత్వవిజృంభణము, తీవ్రకార్యపర త్వము. అన్నిటికంటెను ఎల్లరును రంధ్రాన్వేషణ చేయు చుందురు, శక్తిచేతనో, యుక్తిచేతనో మతాచార్యు లహర్నిశము గద్దించు జూచుచుందురు. తత్త్వప్రచారము చేయుటకై యీ యాటంకములను దొలగించుకోవలయును. అల జగన్మాత కృపవలన సమస్తము సాధ్యమగును....

...ఉడుకఁబెట్టఁబడి సిద్ధము చేయఁబడిన దానిలో మీరు కాసంత యుష్ప వేయఁజాలని యెడల, సామగ్రి నంతయు సమకూర్చుకొనఁగలరని నే నెట్లు నమ్మఁగలను?... మీ విశ్వాసమునుండి చలింపకుండు...—సదా మీ వివేకానందుండు.

1895.

స్నేహస్పద—, ...నేను సన్న్యాసిని, కావున నేవకుండ ననుకొందునే కాని యధిపతి ననుకొనను...జనులు

నన్ను బ్రేమించిన సంతోషము, ప్రేమింపకున్నను సంతోషమే.

...నాకెవ్వరైనను దోడ్పడినచో, అది వారియనుగ్రహము, నా 'హక్కు' గాదు, కావున శాశ్వతముగాఁ గృతజ్ఞుడనై యుందును....

నేను బిచ్చగాఁడను, నా మిత్రులు పేదలు. పేదలను నేను బ్రేమింతును, పేదటికము నాహ్వానింతును. ఒక్కొక్కప్పుడు పస్తుండవలసి వచ్చినందులకు నా కానందము... "సుఖదుఃఖే సమే కృత్వా లాభోలాభౌ జయాజయశ్చ, తతో యుద్ధాయ యుజ్యస్వ నైవం పాప మివాప్స్యసి— సుఖదుఃఖములను లాభనష్టములను జయాపజయములను సమముగా నెంచి యటుసిమ్ముట యుగము చేయఁబూనుము; అట్లుచేయుదువేని పాపమును బొందవు." (గీత.)...—మీ విచేకానందుఁడు

...సింహుబల సాహసములను గునుమమార్దవముతో మేళవించి పనిచేయుఁడు...(శ్రీ రామకృష్ణ జన్మోత్సవదినమున) వేదవేదాంత గ్రంథములకు మంగళహారతు లొసఁగుఁడు...

మీరు క్రిందఁ బరుండుట మానివేయఁగలిగినయెడల చాల బాగుగా నుండును. రోగములకు మూలకారణము ముటికిగుడ్డలు...

...శ్రీ రామకృష్ణుని నైవేద్యమునకుఁ గొంచెము పాయసాన్నము చాలును; అందే గురు దేవుఁడు ప్రీతి

వహించువాడు...కర్మకలాపములను దగ్గించి గీతనో, ఉపనిషత్తులనో, ఇతర పవిత్రగ్రంథములనో చదువుచుండుడు.

...ఊహారను వాడవాడలందును శ్రీ రామకృష్ణుని బోధనలను జాటుడు—ఇంతకంటె మహత్తరభాగ్యమేమి కలదు?

...స్త్రీలకును, బురుషులకును, ధనికులకును, నిర్ధనులకును, బండితులకును, బామరులకును, బ్రాహ్మణులకును, జండాలురకును గల భేదమును రూపుమాపుటయే శ్రీ రామకృష్ణ జీవితోద్దేశము. ఆతడు శాంతిదూత: హిందువులకును మహమ్మదీయులకును, హిందువులకును క్రైస్తవులకును గల భేదము లిపుడు భూతకాలవిషయములు.

...హిందువులలోఁ గల గొప్పదోషములు రెండు—స్త్రీల నణగఁగ్రొక్కుట, జాతిభేదాదుల మూలమునఁ బేదలను బీడించుటయును...శ్రీ రామకృష్ణుని పూజను బ్రతిగ్రహమునను నెలకొల్పినిమ్మ—ఆతనిని బూజించుట కెల్లరకును హక్కుగలదు. భక్తితో నాతని నారాధించువాఁ డెవ్వఁడైనను ధన్యుడై తీరును...—ఆప్తుడు వివేకానందుడు.

52

జనవరి, 1896.

...పత్రికకుఁ జందాదారులు దొరకుట చాలకష్టము, నిజమే. కాని మార్గమిది: పరివ్రాజకులై సంచారము చేయుడు; మీ మాతృభాష (వంగభాష) మాటాడువా

కున్నతావులం దెల్ల చేతి కందిన వారిని—వా రెవరైనను సరియే—నిర్బంధించి చందాదారులను జేయుడు. బలాత్కారమే మార్గము! —డబ్బు ఖర్చు పెట్టవలసివచ్చినయెడల వా రెప్పుడును బెడమొగము పెట్టుదురు....

...మీరు కలుగజేయు కోలాహలము లోకాంతమున మాటుమోగవలయును ... యావచ్చుక్రితోడను గృహిచేయవలయును!...భయమేమి!...

...చెన్నపురి కొకరిని బొంబాయికి మఱియొకరిని వెళ్లనిండు, లోకము లల్లలాడి పోవలయును! ఆహ! నావంటి రాక్షసు లిద్దఱు ముగ్గురు దొరకినయెడల, బ్రపంచము నుష్టాంతలూగించి వైచియుందును. కాని నేను బ్రస్తుతము నెమ్మదిగా నడువవలసియున్నది. లోకము నామూలముగ దల్చివేయుడు! ఒకరిని జై నాకును మఱియొకరిని జపాన్ నకును బంపుడు! తమ సంసారములతో, అల్పాయుధ్దాయములతో, పాపము, గృహస్థు లేమిచేయగలరు? శివుని భూతములు, సన్న్యాసులు, “హర! హర! మహాదేవ! శంభో!” యను నినాదములచే భూమ్యాకాశములను గంపింపఁ జేయవలయును.—అప్పుడు, వివేకానందుడు

53

న్యూయార్క్., 24-1-1896.

ప్రేమాస్పద—...డాక్టరింగువంటి శీతల ప్రదేశములకు వెళ్లగలవా? శైత్యాధిక్యము (నావిషయమునవలెనే)

నీ జీర్ణశక్తిని సరిచేయును. నేతిని సంభారములను బూర్తిగా విడువగలవా? నేతికంటె వెన్న దబ్బున జీర్ణమగును....

ఎల్లరియెడలను సమానమగు ప్రేమముండుట దుర్లభము; కాని యది లేనిదే ముక్తిలేదు.—ఆత్మడు, వివేకానందుడు.

54

17-2-1896.

స్నేహస్పద—...గ్రహింప దుష్టరమగు నద్వైతము కళాసంశోభితమై దైనందిన జీవితమున సజీవమై యొప్పువలయును; దుర్భేద్యమైన పురాణములనుండి సుబోధమగు నైతికసూత్రములు వెలువడవలయును; భీతిగొలుపు యోగసంప్రదాయమునుండి యత్యంత శాస్త్రీయమును ఆచరణయోగ్యమునగు మానసికశాస్త్రము బయల్పడవలయును—ఇదియంతయుఁ బసిబాలునకు సైత మవగాహనమగు భాషాస్వరూపము నొందవలయును. ఇదియే నా జీవితోద్యమము. ఇందు నే నెంతవఱకు విజయము నందఁగలనో పరమాత్మున కెఱుక. కృషిచేయుటకేకాని ఫలమున మన కధికారములేదు. ఇది కష్టసాధ్యము. నాయనా! కష్టసాధ్యమే! కామకాంచన ఝంఝామారుతముచేఁ జలింపక, స్వీయాదర్శములను వీడక, పరిపూర్ణత్యాగము, ఆత్మానుభవము—ననెడి పరమాశయములను శిష్యులు గ్రహించునంతవఱకు వారికి శిక్షణ గఱపుచు వర్తించుట నిజముగాఁ గష్టసాధ్యమే. ఐనను భగవదనుగ్రహమున నిది వఱకే యిందుఁ జాలవఱకు విజయము నందినాను. క్రైస్తవ

ప్రచారకులును నితరులును నా తత్త్వము నవగాహన చేసి
 కొనజాలనందులకు వారిని నేను నిందింపజాలను — కామిని
 కాంచనములను లెక్కనేయనివానిని, పాపము, వా రెన్నఁ
 డును జూచియెఱుంగదు. ఇది సాధ్యమని మొదట వారు
 నమ్మజాలరైరి; ఎట్లు నమ్ముదురు! బ్రహ్మచర్యమును
 గూర్చియు వైర్మల్యమును గూర్చియు భారతీయులకున్న
 యాశయములే పాశ్చాత్యులకును గలవని మీరు భావింప
 రాదు. వారికి వీని ప్రత్యామ్నాయములు సౌదన్యము,
 ధైర్యమును... ఇప్పుడు జనులు నాకడకు దండోపదండ
 ములుగా వచ్చుచున్నారు. కామక్రోధాదులను నిగ్రహింపఁ
 గాలవారు నిజముగా గలరని వందలకొలదిమందికి
 (పాశ్చాత్యులకు) నమ్మకము కలిగినది, సనాతనధర్మ
 తత్త్వములయెడ శౌరవభావము వారిలో వృద్ధిపొందు
 చున్నది. ఓరిమితో వేచియుండువారికి సర్వము సిద్ధిం
 చును. శాశ్వతముగా మీరు ధన్యులగుదురు గాక! — మీ
 వివేకానందుడు.

55

బోప్స్, 28-3-1896.

ప్రతిభాజన—... ఇచటి నా నూతన సన్న్యాసి బృంద
 మున నొకరు స్త్రీ... మిగిలినవారు పురుషులు.
 ఇంగ్లాండులో మఱికొందఱను సన్న్యాసుల నొనర్చి, నాతోఁ
 గూడ భారతదేశమునకు దీసికొని వచ్చెదను, హిందువుల
 కంటె నీ “శ్వేత ముఖములకు” హిందూదేశములో
 విశేషమైన ప్రభావముండును — అంతేగాక వీరు బలవంతులు,

పరాక్రమవంతులు ; హిందువులో, — మృతప్రాయులు, హిందూదేశమున కెన్నటికైనను ఆశాజనకమగునది జనసామాన్యమే. అగ్రవర్ణజాలు శారీరకముగను నైతికముగను మృతప్రాయులైయున్నారు....

జనహితమగు శైలియే నావిజయమునకుఁ గారణము—బోధకుని ఘనత భాషాసరళతలో నిమిడియుండును...మీరందఱును నాకుఁ బ్రేమపాత్రులనియు మీకు నాయాశీర్వచనము లనియు గ్రహింపుఁడు. వివేకానందుఁడు.

56

అమెరికా సంయుక్తరాష్ట్రములు, 1896.

ప్రేమాస్పద —, ...మీరు నడపుచున్న పత్రిక (బ్రహ్మవాది) శుద్ధపారిభాషిక పదభూయిష్ఠము, జటిలమునై యుండుటచేఁ జందాదారు లెవరును జేరుట లేదు—మీరిది గమనింపవలయును. కేవలసాంకేతిక పదములతత్త్వము—అతికఠినమై, పండ్లూడిపడఁజేయు సంస్కృత శబ్దముల తత్త్వము—ఇదంతయు సామాన్య పాశ్చాత్యునకుఁ దెలియదు—తెలిసికొనుట కాలఁడు తాపత్రయమును బడఁడు... ప్రత్యేకార్థమున వాడఁబడిన ప్రతిపదమును సంపాదకీయములనుండి తొలగింపవలయును, మఱియు భారతదేశమును మాత్రమేకాక, యావత్ప్రపంచమును మీరు ద్వేషించుచున్నారనియు మీరు చెప్పఁదలఁచిన విషయములను గూర్చి లోకులకేమియుఁ దెలియదనియు సదా మీరు గుర్తింపవలయును. జాగ్రత్తగాఁ బ్రతిసంస్కృత శబ్దమును అను

వదించి విషయమును సాధ్యమైనంతవఱకు సుబోధము చేయుడు...—మీ వివేకానందుడు.

57

న్యూయార్క్, 14-4-1896.

స్నేహస్పద—,...నా కొక (పరిచయ) లేఖను కైకొని యీ పెద్దమనుష్యుడు బొంగాయినుండి వచ్చి యున్నాడు. ఈతఁడొక యంత్రకారుడు. ఈ దేశము నందలి యినుప యంత్రాగారములను గోత పనిముట్లను జూడవలయునని యీతని యభిప్రాయము.... ఈతనిఁగూర్చి నా కేమియుఁ దెలియదు, కాని యీతఁడు వట్టి మోస గాఁడై యుండుఁగాక, నా దేశీయులలోఁ బరిశ్రమాభివృద్ధికి సంబంధించిన యిట్టి చొరవను బ్రోత్సహించుటయు నభివృద్ధి చేయుటయు నా యభిమతము... దారిఖర్చులకుఁ దగినంత డబ్బీతనివద్ద నున్నది... నమస్కారములు.—భవదీయుడు, వివేకానందుడు.

58

న్యూయార్క్, 14-4-1896.

స్పృహదయ—,...సంస్కృత వాఙ్మయమున నద్భుతమైన కథలు వెల్లివిరియుచున్నవి. వానిని మఱల జనహితము, సుబోధమునకు భాషలో వ్రాయవచ్చును. (మీ పత్రికకు) నాకవకాశము గలిగినపుడెల్ల వీలై నన్ని కథలను వ్రాయుచుందును.... అత్యంతసరళభాష నుపయోగింపుడు, పత్రిక విజయము నందితీరును. కథల మూలమునఁ దత్త్వములను దెలుపుటయే పత్రికకుఁ బ్రధానలక్షణమై యుండవలయును.

దాని నెంత నూత్రము వేదాంతమయముఁ చేయకుండు...
ఏకీభావ శక్తి—సంఘ నిర్మాణశక్తి—లేకుండుటయే మన
దేశమునందలి గొప్పలోపము. విధేయతయే సంఘ నిర్మాణ
కీలకము...—ఆప్తుఁడు, వివేకానందుఁడు.

59

న్యూయార్క్, 14-4-1896.

స్నేహస్పద—...రంధ్రాన్వేషణము సులభమే, గుణగ్ర
హణమునకు సాధుశీలము కావలయును —ఈ సంగతి
మఱవకుండు...మీకుఁ గావలసియున్నది సంఘీభావము—
దానికి విధేయతయుఁ బరిశ్రమ విభాగమును ఆవశ్యకములు...—
ఆప్తుఁడు, వివేకానందుఁడు.

60

సిడింగ్, ఇంగ్లాండు, 27-4-1896.

స్నేహస్పద—...శాసనబద్ధులమై యుండుట దోష
మనుటకు సందియము లేదు ; ఐనను బరిపక్వము చెందని
యారంభావస్థలో శాసనబద్ధులమై—నియమబద్ధులమై—
యుండు టావశ్యకము—మొక్క చుట్టును గంచేవేయవల
యునని గురు దేవుఁడు వచించు వాడుగదా....

...మీలో నెవ్వరును వామాచార సాధనలకుఁ
దగరు...వామాచారము పేరైనను మతమున నెత్తిరాదు.
దుష్టవామాచారమును శ్రీ రామకృష్ణ సంఘమునఁ బ్రవేశ
పెట్టఁ జూచుదురాత్ముఁ డిహపర భ్రష్టుఁడగును!

*

*

*

...మీలో నెవ్వడైనను, ఎంతటి వాడైనను, దుర్మార్గు మృవలించిన పక్షమున వెంటనే వానిని (మతము నుండి) వెడలఁగొట్టుఁడు....మిథ్యాచారులు—వంచకులు—మన కక్కఱలేదు. కావలసినంత మంది యోగులను భగవంతుడే కైకొనివచ్చును.

*

*

*

...పరమహంసదేవుఁడు శీలమునఁ బూర్వావతార మూర్తులందఱి కంటెను మిన్న. బోధన విషయమునఁ బూర్వులందఱిబోధలకంటెను నాతనిబోధలు విశేషముగా స్వతంత్రములు, ఉపజ్ఞావిలసితములు, ఉదారములు, వికాస సమన్వితములు; పూర్వాచార్యుల భావములు పాక్షికములై యుండ, యోగ జ్ఞాన కర్మ భక్తి మార్గములందలి యుత్తమ తత్త్వములు నూతన సమాజమును నిర్మించునటుల నేఁ డొండొంటితో సమ్మేళన మొందింపఁబడవలయునని యీ యాచార్య శేఖరుఁడు—అవతారమూర్తి—మన కుపదేశించుచున్నాఁడు...పూర్వ సంప్రదాయములు మంచివే, కాని యోగ జ్ఞాన కర్మ భక్తి సమ్మేళనము—స్త్రీ పురుషాది భేదములను బాటింపక, యాచండాలము భక్తిజ్ఞానముల నందఁజేయు ధర్మవ్యాపనము—వర్తమానయుగ నసిన ధర్మము. పూర్వావతారపురుషులు తెల్పిన విషయములు యోగ్యములే, కాని యన్నియు రామకృష్ణుని వ్యక్తిత్వమున సమ్మేళన మొందినవి. సాధారణుడగు సాధకున కిష్టనిష్ఠ యత్యావశ్యకము. అనఁగా మహాపురుషుల నెల్లరను

ఆచార్యుల నెల్లరను ఉచితరీతిని ఋజింపవలసియున్నను రామకృష్ణునకు మాత్రము నేఁ డెల్లరును బాదాక్రాంతులు గావలసియున్నదని జనులకు బోధింపుఁడు. నిష్ఠయనునది లేనిదే పటుత్వము ఉండఁజాలదు. అది లేనిదే హనుమంతుని దీక్షవంటి దీక్షతో నెవ్వఁడును బ్రచారము చేయఁజాలఁడు. నూతన దైవముతో, నూతన ధర్మముతో, నూతనవేదములతో నొప్పు నవీన భారత వర్షము నేఁడు మనకు లభ్యమైనది. ఎంతసేపు పురాతన విషయములను బట్టుకొనియే, ప్రాత పుంతలను బట్టుకొనియే, ప్రాకులాడుచుండు ఛాందసమునుండి, పరమేశ్వరా! మాదేశ మెపుడు విముక్తి నొందునోగదా! ఏమైనను గొంచెము స్వమతాభిమానమును అవసరమే, కాని యితరులయం దెన్నఁడును ద్వేషభావమును వహింపరాదు....

...ఎవ్వఁ డనంత ప్రేమమూర్తియో. న్యూనతాధి క్యము లనునవి పాటింపక, యెవ్వఁ డెల్లరను సమానముగాఁ బ్రేమించునో, వానికి లోకమంతయుఁ బాదసేవ యొనర్చును.—మీ వివేకానందుఁడు.

61

లండన్, మే, 1896.

ప్రియసోదరికి—...నూతన విషయములను జూడ నే నభిలషింతును, ...ఇపుడు హిందూదేశమునకు వెడలి, స్వమత దురభిమాన సంకుచిత భావపూరితమైన యాఘోర కళేబరమునుండి యొక నవీన సంస్థను, —సరళము, బలీయము,

ప్రథమోదిత శిశువులీల నవ్యనూతనము—నగు నొక సంపూర్ణ నవీనసంస్థను—నిర్మించుటకుఁగాను నేనేమి చేయుఁ గలనో చూడఁబోవుచున్నాను...దాపున దివ్యగంగానదీ తోయములు లభించుచుండ, దాహపీడితులకు ముఱుగునీటి నీయనేల? అది కేవలము స్వార్థపరత్వము...సదా మీ యావుఁడు, వివేకానందుఁడు.

62

లండన్, 5-6-1896.

ప్రేమాస్పద—...నాతండ్రి స్త్రీడరై నను నాకుఁ బ్రేమాస్పదుఁడగు వాఁ డెవ్వఁడును బ్లీడరగుటకు నేను సమ్మతింపను : నాగురు దేవుఁడును సమ్మతించువాఁడుకాఁడు... మన దేశము స్త్రీడరులపుట్ట, విశ్వవిద్యాలయములు వీరిని వందలకొలఁదిమందిని డయారు చేయుచున్నవి. ధైర్య సాహసములును (భౌతిక) శాస్త్ర ప్రతిభయు దేశమున కిపు డావశ్యకమై యున్నవి...విద్యుద్వ్యంత్రకారకుఁడు (Electrical Engineer) హిందూదేశములో జీవనోపాధి సంపాదించు కోఁగలఁడు...ఆవుఁడు, వివేకానందుఁడు.

63

లండన్, 8-6-1896.

ప్రేమాస్పదురాలగు నోబుల్ కన్యామతల్లికి *—సంగ్రహముగాఁ జెప్పినచో—మానవులకు వారి దైవత్వమును

* సోదరి నివేదితకు.

గూర్చి చాటుచు, జీవితమున ననుక్షణమును దానిని వ్యక్తికరించు విధానమును బోధించుటయే నా యాదర్శము.

లోకము మూఢవిశ్వాస బద్ధమై యున్నది. హింస తులను— అంతకంటె విశేషముగా— హింసకులను జూచి నేను జాలిపడుదును.

అజ్ఞానమే దుఃఖసేతువుని నాకు విస్పష్టముగాఁ గాన్పించుచున్నది... మహాధీరులు, మహావీరులు, ఉత్తమోత్తములు నగువారు బహుజనహితార్థము, బహుజన సుఖార్థము, స్వార్థత్యాగము చేయవలసి యుందురు. చిరంతన ప్రేమసానుభూతులతోఁ గూడిన వందలకొలదిమంది (గౌతమ) బుద్ధు లావశ్యకమైయున్నారు.

లోకమందలి మతధర్మములు ప్రాణవిరహితమై పరిహాసార్పదమై యున్నవి. లోకమునకుఁ గావలసినది శీలము, స్వార్థరహితులై, యుజ్జ్వల ప్రేమపూరితులగు వ్యక్తులు లోకమునకుఁ గావలసియున్నారు. ఇట్టి ప్రేమతోఁగూడిన ప్రతిపదమును వ్రజాయుధము.

నమ్ముము, నామాట—లోకము నుజ్జ్వాత లూఁగించు శక్తి నీయం దణగియున్నది—ఇది మూఢవిశ్వాసముగాదు, నీవంటివారి తరులును వెలువడుదురని నానమ్మకము, నిశ్చయము. మనకుఁ గావలసినవి సాహసవాక్కులు, సాహసోజ్జ్వల కార్యములు. ఓ మహాత్ములారా! లెండు, లెండు! లోకము దుఃఖానల సంతప్త మగుచున్నది. మీరింకను

నిద్ర పోగలరా?... సదా సకల శుభములును నీకొనఁగూడుఁ
గాక!—ఆవుఁడు, వివేకానందుఁడు.

64

లండన్, 24-6-1896.

స్వహృదయ—,... మహోత్సాహమును మహాశక్తి సామర్థ్య
ములును మనకుఁ గావలసియున్నవి, నంగినంగి మాటలును
నంగనాచితనమును పనికిరావు. ... సంఘీభావమే శక్తి
హేతువు, విధేయతయే యిందలి రహస్యము —ఆవుఁడు
వివేకానందుఁడు.

65

లండన్, 6-7-1896.

స్నేహస్పద—,... ఇరువదేండ్ల ప్రాయమున నే నితరాభి
ప్రాయములతో రవంతయు సానుభూతిలేని—లేశమును
సమాధానము నొందని—స్వమతాభిమాన పూరితుఁడను;
కలకత్తాలో నాటకశాల వైపుననున్న బాటనే నడచు
వాఁడను గాను. ముప్పదిమూడేండ్ల వయస్సున (నిపుడు)
వ్యభిచారిణులున్న యింటనే నివసించుచు, వారిని బట్టెత్తు
మాట నైనను అనకుండ నుండఁగలను. ఇది క్షీణదశయా?
లేక భగవత్స్వరూపమగు విశ్వమానవ ప్రేమానురాగము
లందు లీనమగు వికాసమా?... నా కార్యశక్తి యపారముగా
వృద్ధిపొందుచున్నది. కొన్నిదినములలో దివ్యభావ పార
వశ్యము గలుగుచుండును. ప్రతివ్యక్తిని, సర్వమును, ఆశీర్వ
దింపవలయునని, ప్రేమింపవలయునని, యాలింగన మొనర్చు
కొనవలయునని, తోచును; అప్పుడు చెడుగనునది భ్రాంతి

యని తట్టెను. ఇప్పటి నా మనోభావమిట్టిదే; నాయనా! నిన్ను దలచుచు, నా యందలి...దయను అనురాగమును స్మరించుచు, ఆనందబాష్పములు విడుచుచున్నాను...ఆమహ నీయునకు నేను నిమిత్తమాత్రుడను!...

ఇదియొక విచిత్రమైన లోకము, ప్రేమమూర్తియగు భగవానుడు మహావిచిత్ర వ్యక్తి! లీలామయుడు!...

నేను గ్రహించినవి యొకటి రెండు విషయములు : యుక్తికిని, బాండితీకిని, బ్రవచనములకును నతీతమై “ప్రేమ జ్యోతి”, పరంజ్యోతి వెల్గొందుచున్నది. అదియే మనకుఁ “బ్రీయతమము.”...—ప్రేమోన్మత్తుడు, సదా మీ యాప్తుడు, వివేకానందుడు.

66

ఇంగ్లాండ్, 14-7-1896.

సహృదయ—...విదేశ భాషలో వ్యాసము వ్రాయుటకంటెఁ గథవ్రాయుట కష్టతరము....

...వ్యక్తులవలెనే సంఘములును స్వయం సాహాయ్య మొనర్చుకొనవలయును, ఇదియే నిజమైన దేశభక్తి... ఆశీర్వాదములు.—ఆప్తుడు, వివేకానందుడు.

67

స్విజ్జర్లాండ్, 8-8-1896.

స్నేహస్పద—...విదేశీయు లెవ్వరును గాక, మనమే పారమార్థిక విషయములలో లోకమునకు బోధకుల

మని మన దేశీయులు గుర్తింతురుగాక ;—కాని వ్యావహారిక విషయములలో మనము వారివద్దనుండి నేర్చుకొనవలయును.

కృషి సాగింపుడు ! పట్టు విడువకుడు ! ధైర్యము వీడకుడు ! సర్వమునకును సాహసింపుడు.

సంసారము దుఃఖనిలయము !—ఆశీర్వాదకుడు, ఆత్మడు, వివేకానందుడు.

68

స్విట్జర్లాండ్, 8-8-1896.

...వక్లిష్ట పరిస్థితులు — ఏ విషయ సమస్యలు— సంభవించినను వేదాంతలమగు మనము మనల నిట్లు ప్రశ్నించుకోవలయును : “ ఇది నా కెందుకు సంభవించినది ? ప్రేమచే దీనిని జయింపజాలనా ? ”...

69

స్విజ్జర్లాండ్, 28 8-1896

ప్రేమా స్పృహ—...నే నుద్యమము నారంభించినాను, ఇతరులను దానిని గొనసాగింపనిమ్ము. కావునఁ జూచితివా, ఉద్యమమును నడపుటకై కొంతకాలము నేను సిరి సంపదలను దాకవలసి వచ్చినది. ఈ కార్యమున నావంతు ముగిసినదని నానిశ్చయము. ఇంక వేదాంతమునఁగాని, లోకమున మఱియేతత్త్వమునఁ గాని, తుద కీ యుద్యమమునఁగాని, నా కభిమానము లేదు, రుచిలేదు. ఈ లోకమునకు—ఈ నరకమునకు—మఱల రాకుండుటకై ప్రయాణమునకు మూటఁగట్టుకొనుచున్నాను.

పారమార్థిక ప్రయోజనముగూడ నాకు నిస్సారముగాఁ దోచుచున్నది. మఱల రాకుండునటుల జగన్మాత నన్ను దన సన్నిధిని జేర్చుకొనుఁగాక !

...సంసార బంధమనెడి యినుపసంకెలను విడిచి నాను—పారమార్థిక భ్రాతృత్వమనెడి బంగారుసంకెలను దగుల్చుకొనుటయు భావ్యము కాదు. ఘుక్తుడను నేను, సదా ముక్తుడనై యుండవలయును. ప్రతి వ్యక్తియు ముక్తమై, మలయమారుతము లీల స్వేచ్ఛామయమై యుండవలయునని నాకోరిక....

ఇంతటినుండి ధనవిషయమున నెట్టి జోక్యమును నాకు వలదు—ప్రాప్తించిన దానిని మీ యిష్టానుసారము వ్యయింపుఁడు ; సకల శుభములును మీకుఁ గలుగును.— భగవదేక శరణుఁడు, వివేకానందుఁడు.

70

స్విజ్జర్లాండ్, 23 8-1896.

ప్రీతిభాజన—...పునీతుల నిమిత్తమునకంటె విశేషముగా పాపుల నిమిత్తమే భగవంతుఁ డవతరించుచుండును.

...ఓవ్యభిచారులారా! ఓ చోరులారా! ఓ మధుపాన మత్తులారా!—రండు. మీరందఱును రండు,—రామకృష్ణ మందిరద్వారము మీకందఱకును దెలువఁబడి యున్నది. “ధనికుఁడు దైవసామ్రాజ్యమును జొచ్చుటకంటె

నాంటె సూదికంటిని జొచ్చుట సులభతరము.” * మీరందఱును నాకత్యంత ప్రేమపాత్రులు,—వివేకానందుడు.

71

స్విజరాండ్, 26-8-1896.

ప్రేమాస్పద—...పదుగు రేకమై చేయవలసిన ప్రయత్నములన్నియు—ఉద్యమము లన్నియు—హిందూ దేశములో నడుగంటుచుండును : కారణమేమి? కచ్చితమైన వ్యవహార ధర్మములను మన మలవదుచు కొనకుండుటయే. “ఎక్కడ నైన బావకాని వంగతోటలో బావకాడు” అనునట్లు వ్యవహార మెప్పటికిని వ్యవహారమే, అందు మోమోటమి పనికిరాదు. తన కప్పగింపబడిన మూలధనమున శివ్యంజైనను దేట తెల్లముగా జమాఖర్చులు వ్రాయుచుండ వలయును—అంతేకాని యొక కార్యమున కుద్దిష్టమైన ధనమును మఱియొక కార్యమునకు—అది యెట్టిదగుగాక—ఉత్తరక్షణమునఁ దాను బస్తుండవలసి వచ్చుగాక—ఎన్నఁడును, గలనైనను, వ్యయింపరాదు. ఇది వ్యవహారనీతి, తరువాతి విషయము కార్యదీక్ష. నీవేమి చేసినను దాత్కాలి కముగా నది నీ యారాధనమై యుండవలయును. ఇప్పుడు (నీవు నిర్వహింపవలసిన) ఈ పత్రికయే నీదైవమై యుండ నిమ్ము, విజయము నిన్నువరించును.

* “It is easier for a camel to pass through the eye of a needle than for a rich man to enter the Kingdom of God.”—Bible.

ఈపత్రికలో జయమొందిన తరువాతఁ దమిళము, తెలుగు, కన్నడము మొదలైన దేశభాషలలోఁగూడ పత్రికలను నెలకొల్పుఁడు, చెన్నరాజధానివారు యోగ్యులు, బలోత్సాహవంతులు, వారియం దింకను నెన్నియో సుగుణములు కలవు—కాని శంకరాచార్యునిదేశము త్యాగవై రాగ్యములను గోల్పోయి నట్లు తోచుచున్నది.

నావత్సలు సమరమున దుముకవలయును, సంసార పరిత్యాగము చేయవలయును—అవుడు సుస్థిరమైన వునాది యేర్పడును.

ధైర్యోత్సాహములతోఁ బని సాగింపుఁడు... నేను మీ దండనున్నాను, నా యనంతరముగూడ నా యంత రాత్మ మీతోఁ గలిసి కృషి చేయును. ముందంజ వేయుఁడు!—ఆశీర్వాదములు. ఆప్తుఁడు, విచేకానందుఁడు.

72

లండన్, 1896.

ప్రేమా స్పృహ—...యోగ వేదాంతములను బ్రచార మొనర్చుటకై యమెరికాలో నిరువదిమంది బోధకులకుఁ దగిన తావు గలదు...సమర్థులును నిష్కపటులునగువారు కొందఱు దొరకినఁ బదియేండ్లలో నమెరికాసంయుక్త రాష్ట్రములలో సగము జయింప వచ్చును. వారేరి? మీ రందఱును అర్హులైతిరి! దేశభక్తులమనియు పారమార్థికులమనియు విజ్ఞప్తిగూ మీరు, స్వాధీపరులగు పిఱికి పందలు!!!

మీ దేశ భక్తి నాలుక చివరిమాట! చెన్న రాష్ట్రీయులకుఁ జొరవయు నిలుకడయు నున్నవి, కాని ప్రతిమూర్ఖుఁడును బెండ్లి చేసికొనియున్నాఁడు... అంటియు నంటనట్లు సంసారము చేయఁదలఁపవచ్చును గాని చెన్న రాష్ట్రమున మనకిపుడు కావలసినది—బ్రహ్మచర్యమే—అవివాహత్వమే.

నాయనా! ఇనుపకండలు, ఉక్కునరములు, తదంతరమున వజ్రాయుధతుల్య మానసము—వీనితోఁ గూడిన వ్యక్తులు నాకిపుడు కావలసియున్నారు. బలము, పౌరుషము; తాత్రవీర్యము, బ్రహ్మతేజము. మన మెంతయో యాశ పడఁదగిన మన బాలురు—సౌమ్యులగు మనవత్సలు— పెండ్లియనఁబడు నీ ఘోరబలిపీఠమున నిహతులేకానిచో, వారి కేలోపమును కనుంఁడెడిది. ఓపరమేశ్వరా! నా మొఱాలకింపవా? చెన్నపట్టణమున నుత్తమోత్తములును విద్యావంతులు నగు యువకులు కనీస మొకవందమంది యైనను సంసారమును ద్యజించినై చి, యుజ్జ్వల దీక్షానిధులై దేశ దేశాంతరములకు వెడలుచు, సత్య సమరమునఁ బోరాడ సంసిద్ధులైనచోఁ జెన్నపురి మేల్కొనును. భారతదేశము బయట పొందిన యొక విజయము దేశమందలి నూలువేల విజయములకు సమానము....

.. పదిలక్షలమంది హిందువులైనను బ్రపంచ మంతయు సంచరించినచో నెంత బాగుంఁడెడిదో కదా! సదా మీ యాత్ముఁడు, వివేకానందుఁడు.

73

ఇంగ్లాండ్, 22-9-1896.

స్నేహస్పద—...జర్మనీలో డోయిసన్ (Prof. Deussen)
పండితునితో నాకు మనోజ్ఞమైన కాలక్షేపము జరిగినది.
తరువాత నిరువురమును లండన్ వచ్చినాము. మా కిరువుర
కును నిట్లచిరకాలముననే ప్రాణమైత్రి కుదిరినది.

...ఇంకను నొక డ్యేత్రమున మనము విశేషమైన
కృషి చేయవలసియున్నది,—కబీరు, నానక్ తులసీదాసుల
యొక్కయు దక్షిణ దేశమందలి సాధు సత్తములయొక్కయు
జీవిత చరిత్రములను వ్రాయవలసి యున్నది. అజాగ్రత్తగను
గ్రమవిహీనముగనుగాక, సమగ్రముగను బండిత పామర
రంజకముగను వ్రాయవలయును.

...శక్తి సామర్థ్యములతోఁ గృషి సాగింపుఁడు,
మీరెల్లరును నా కత్యంతప్రేమపాత్రులని గ్రహింపుఁడు,—
మీ వివేకానందుఁడు.

74

ఇంగ్లాండ్, 7-10-1896.

...ఒక గుహలోనికి వెళ్లి ప్రశాంతముగామనుట
సహజమగు నామనఃప్రవృత్తి, కాని వెనుకనుండి విధి నన్ను
ముందునకుఁ ద్రోయుచున్నది, నేను బోవుచున్నాను. విధి
నెవ్వ రెదుర్కొనఁగలరు ?

“నిత్యసంతోషులును సంతత సదాశా పూరితులును
ధన్యులు, వారిదివఱకే భగవత్సాన్నిధ్యము నొంది యున్నారు

గదా” —యని కొండపైనుండి యొనర్చిన ధర్మబోధలోఁ గ్రీస్తు పల చెప్పలేదు? యావల్లోకదుఃఖములను భరించిన యామహానీయుఁడు — పావనాత్మునిఁ బసిబిడ్డతోఁ బోల్చిన యామహాత్ముఁడు — ఇట్లు చెప్పియుండవలెనని, చెప్పియే యుండెనని, నానిశ్చయము. అనుచుదులు దానిని వ్రాసికొన లేదు? వేయింటి కే యొక్కటియో వారు గుర్తించి వ్రాసిరి, ఇట్టిలోనుంచుకొనిరని నా యభిప్రాయము.

...హిందువులు, బౌద్ధులు, మహమ్మదీయులు, “సోదర బృందములును” మతవరెవరో యొక పెద్ద బలగ మిటు నచురికా సంయుక్త పరగణాలను, మహాత్మా నేష్వమకులు, క్రైస్తవాచార్యులు మొదలైనవారితోఁ గూడిన మఱియొక బలగమిటు హిందూదేశమును బ్రవేశించినవని విన్నాను!! మంచిది, సంయుక్త పరగణాలును హిందూ దేశమును — ఇవి రెండే మతిసంబంధమైన చొరవకుఁ దగిన దేశములని తోచుచున్నది... ఆశీర్వాదకుఁడు, సదా మీ యాప్తుఁడు, వివేకానందుఁడు.

75

విమ్బుల్ డస్, ఇంగ్లాండ్, 8-10-1896.

సహృదయ...నా సిద్ధాంతము నీకుఁ దెలిసినదే. కామ కాంచనములను జయింపనివాని నెవ్వనిని నేను నమ్మఁ జాలను... పాఠములను గూర్చి ప్రచురణ చేయుచు, గ్రంథములపై ప్రసంగములను నుపన్యాసములను సాగింపుము. ...ఉజ్జ్వలదీక్షను బూనుడు! ఉజ్జ్వలదీక్షను

బూనుడు! ఉద్యమము నఖండవ్యాప్తి చేయుడు! మీ రందఱును నా కత్యంత ప్రేమాస్పదులు. ఆశీర్వాదములు.— వివేకానందుడు.

76

స్నేహస్పద—,పురోహితులు, సైనికులు, వర్తకులు, కార్మికులు—నను నీ నాలుగు జాతులచేతను గ్రమముగా మానవసంఘము పరిపాలింపఁబడుచుండును. ఒక్కొక్కదానియందును గుణదోషములు గలవు. పురోహితులు (బ్రాహ్మణులు) పరిపాలించునపుడు పారంపర్యసంబంధమైన యుక్తులను బురస్కరించుకొని ఘోరమైన సంకీర్ణత యేర్పడుచుండును—సకలవిధ సంరక్షణోపాయములును వారిని, వారి వంశీయులను నావరించియుండును—తమకుఁ దక్క మతెవ్వరికిని విద్యాధికారము లేదు—తద్ బోధనాధికారముగూడఁదమకే. ఇందలి గుణమేమన, ఈ యుగమున సకలశాస్త్రములకును బునాదు లేర్పడును. పురోహితులు ధీశక్తిమూలమునఁ బరిపాలింతురు కావున ధీశక్తిని వికసింపఁజేసికొందురు.

సైనికుల (క్షత్రియుల) పరిపాలన నిరంకుశముగను గఠినముగను నుండును, ఐనను వీరు సంకుచితాశయులు కాదు, ఈ యుగమునఁ గళలును సభ్యతయు నుచ్ఛస్థితి నందును.

తరువాతిది వర్తకుల (వైశ్యుల) పరిపాలన. నెమ్మదిగా నెత్తురును బీల్చివేయుచు (నెవ్వరినైనను) అణచుటలో ఈ పరిపాలనము ఘోరశక్తిమంతమైయుండును. వర్తకుడు నానా

ప్రదేశములకును వెడలుటచే ముందటి యుగములు రెండిటి యందును గూర్వబడిన భావములు బాగుగా వ్యాప్తియగుటయే యీ పరిపాలనమువలని లాభము, సంకీర్ణత యనునది లేకుండుటలో క్షత్రియులను వీ రధిగమింతురు. కాని సామాజిక సభ్యత యీ యుగమున క్షీణింప నారంభించును.

కడపటిది కార్మికుల (శూద్రుల) పరిపాలనము. ఎల్ల రకును శారీరసౌఖ్యము నందుపాటులో నుంచుటయే యీ పరిపాలనమువలని లాభము—(ప్రాయికముగా) సభ్యత క్షీణించుట దీనివలనఁ గలుగు నష్టము. ఈ యుగమున సాధారణవిద్య విశేష వ్యాప్తిచెందును, కాని యసాధారణ ప్రతిభావంతుల సంఖ్య విశేషముగా క్షీణించును.

బ్రాహ్మణయుగమందలి జ్ఞానము, క్షత్రియయుగమందలి సంస్కృతి, వైశ్యయుగమందలి సదాశయ సంపద్యాపనము, శూద్రయుగమందలి సమత్వాదర్శము—నివన్నియు వెలయునట్లును వీని ననుసరించు దోషములు లేకుండునట్లును రాష్ట్రమును నిర్మింపఁగలిగినచో నది యాదర్శ రాష్ట్రమై యొప్పుననుటకు సందియము లేదు. కాని యిది సాధ్యమా!

ఐనను మొదటి మూడిటి హయామును గడచినది, ఇప్పుడు నాల్గవదానికి (శూద్రపరిపాలనమునకు) సమయము—శూద్రు లుచ్చడత నొందితీరవలసియున్నది—దీని నెవ్వరును అడ్డుకొనఁజాలరు. వెండి బంగారపుఁ బ్రమాణములను (Gold and Silver Standards) గూర్చిన చిక్కులన్నియు

నాకుఁ దెలియవు (అమాటకు వచ్చిన, నెవ్వరికిని తెలిసినట్లు కనఁబడదు); కాని సువర్ణప్రమాణము పేదలను మఱింత పేదలుగను ధనికులను మఱింత ధనికులుగను జేయుచుండుట మాత్రము నాకు స్పష్టమగుచున్నది. “బంగారపు సిలువపై మేము కొఱత వేయఁబడ నొల్లము”* అని బ్రయాన్ (Bryan) చెప్పినమాట యథార్థము. రజత ప్రమాణము (Silver Standard) ఈ విషయ సమరమునఁ బేదలకుఁ గొంత సదవకాశము నొసఁగఁగలదు. సామ్యవాదము (Socialism) నలోపములు లేవని కాదు కాని, లేనిబావకంటె గుడ్డిబావ మేలు, కాఁబట్టి నేను సామ్యవాదిని.

ఇతర విధానముల నవలంబించి చూడఁగా నవి లోప భూయిష్ఠములని తేలినది. మఱెందుకును గాకున్నను, గేవల నవీనమని యైనను ఈ మార్గ మవలంబించి చూతముగాక. ఎంతసేపును నొకరే కష్టసుఖముల ననుభవించుచుండుటకంటె నితరులును నందు భాగస్వాములగునట్లు చేయుట మేలుకదా. లోకమందలి మంచిచెడుగులు మొత్తముమీద నెప్పుడును నొక్కటే. వేతేమియుఁ గానిచో, నూతన విధానము వలన బండికాడి యొక పశువుమెడనుండి మఱియొక పశువుమెడ మీఁది కెత్తఁబడినదగును.

దుఃఖాలయమగు నీ లోకమునఁ బ్రతిజంతువును బ్రతి వ్యక్తిని దన యుచ్చదశ ననుభవింపనిండు,—ఈ సంసారము

* “We refuse to be crucified on a cross of gold.”

రాడంబరమును, ఈ ప్రభుత్వములను, ఈ బాధలను సర్వము విడనాడి తుదకెల్లరును భగవానునిఁ బ్రాపించుటకుగాను సౌఖ్యమనఁబడెడి యీ యనుభవమును బొందనిండు.

మీరెల్లరును నా కత్యంత ప్రేమాస్పదులని గ్రహింపుడు.—సదా మీ యథార్థ సోదరుడగు వివేకానందుడు.

77

లండన్, 20.11-1896.

స్నేహస్పద—...భారతీయ పత్రికలు భారతీయులచేతనే పోషింపఁబడవలయును. నానాదేశీయులకును బత్రికను సమానాంగీకార యోగ్య మొనర్చుటనిన, నానాదేశీయ లేఖక సముదాయము నేర్పాటు చేయవలయునన్నమాట, అందులకుఁగాను బ్రతిసంవత్సరము కనీసము లక్షరూపాయలు వ్యయింపవలయు నన్నమాట.

...నా సంబంధ బాంధవ్యములనునవి యొక్క భారత దేశముతో మాత్రమే కాక, సమస్త దేశములతోడను గూడుకొనియున్నవను సంగతి మీ రెన్నఁడును మఱవరాదు.... ఆప్తుడు. ఆశీర్వాదకుడు, వి.

78

లండన్, 28-11-1896.

ప్రియసోదరీమణులకు—...ఆంగ్లేయు లమెరికాదేశీయులంతటి బుద్ధికుశలులు కారు, కాని మీరు తెలుపు విషయములు వారి మనసునకు నచ్చెనా, శాశ్వతముగా మీ యధీనులగుదురు....

...ప్రతి నాగరిక దేశమునకును దత్తప్రచార
కార్యము హిందూయువకులను బంపుటయు (దేశోద్ధరకార్యము)
హిందూదేశమునఁ గృషిచేయుటకు విదేశములనుండి స్త్రీ
పురుషులను బడయుటయు నా యుద్యమము. ఇచ్చి పుచ్చు
కొనుట కిది చక్కని మార్గముగదా....—శాశ్వతప్రే
మానురాగ బద్ధుఁడు. వి.

79

డాక్టర్ బారోన్ అను క్రైస్తవ మతప్రచారకునకు
భారతీయులు సముచిత స్వాగతము నొసంగ
వలయునని తెలుపుచు, 'ఇండియన్ మిజ్టర్'
పత్రికాధిపతికి స్వామి వ్రాసిన లేఖ

లండన్, 1896.

...కృతజ్ఞతయు నతిధిసత్కారమును భారతీయుల
ప్రత్యేకలక్షణములని మనము గుర్తింపవలయును; భూగోళ
మున కవ్వలితట్టునుండి వచ్చుచున్న యీ పర దేశి
(Dr. Barrows) మనము క్షైత్యదుఃఖ దారిద్ర్యముల మ్రగ్గు
చున్నను, ప్రాచీనకాలమున నేదేశ మార్యావర్తమనఁబరఁ
గెనో, యేదేశ మైశ్వర్యమునకు నిఖిల దేశములందును
(రత్నగర్భయని) పేరుగాంచెనో, అట్టి భారతదేశము నేటి
కిని దన ప్రాణశక్తిని గోల్పోలేదని (యీతఁడు) గుర్తించు
రీతిని వర్తింపుఁడని నా దేశీయులను బ్రార్థించుచున్నాను.

80

ఒక యమెరికాదేశీయ నారీమతల్లికి

లండన్, 13-12-1896.

అమ్మా—ధర్మములును నీతినియమములును మనోవికాస క్రమమున నాయాజనులకు వర్తించునను సంగతి మనము తెలిసికొనవలయును, తెలిసికొనిన యెడల సమస్తము తేట తెల్లమగును.

త్యాగము, అప్రతికారము, అహింస—యనునవి క్రమక్రమముగా తాకితచింతను, బ్రతికారబుద్ధిని హింసాత్మక దృష్టిని విడనాడుటచే బాండ్లదగిన యాదర్శములు. ఆదర్శమును దృక్పథమున నిడుకొని తత్ప్రాప్తి నిమిత్తము కృషి చేయుము. ప్రతికారము, హింస, కోరికలు ననునవి లేనిదే లోకమున నెవ్వరును మనఁజాలరు. ఆదర్శమునునది సాంఘికముగా నవలంబనీయమై యనుభూతము కాదగినట్టి స్థితికింకను లోకము రాలేదు.

దోషములవలన గుణపాతములను గ్రహించుచు లోకము పొందెడి వికాసము నెమ్మదిగానయ్యును నిశ్చయముగా నాదర్శప్రాప్తికి దానిని యోగ్యమొనరించుచున్నది. జనబాహుళ్యము మెల్లఁగా నిట్టి వికాసము గొందుచు సాగుచుండవలయును—అసాధారణులనడగువారు ప్రస్తుతపరిస్థితులలో నాదర్శప్రాప్తికై యీవలకు రావలసియే యుండుదు.

సమయోచితవిధిని — సమయోచితధర్మమును — నిర్వహించుటయే ఉత్తమమార్గము. 'ఇది నాధర్మము', 'ఇది

నా కర్తవ్యము' అను భావముతో నాచరింపఁబడిన ధర్మము మనకు బంధమునుగాని సంఘమునుగాని కల్పింపదు.

గాన ముత్తమోత్తమమైన కళ, గ్రహింపఁగలవారి కిది మహోత్తమారాధన.

శక్తికొలదియు మనము లోకమునందలి చెడుగును అజ్ఞత్వమును దొలఁగింపఁ బ్రయత్నింపవలయును. సౌజన్య వికాసమే దౌర్జన్య వినాశకమని మనము గ్రహింపవలసి యున్నది.—ఆత్మఁడు. వివేకానందుఁడు.

81

రీడింగ్, 1896.

ప్రేమాస్పద—...మనదేశమంతయుఁ గేవల తమస్సున మునిగియున్నది. మొదట మనకుఁ గావలసినది రజస్సు, సత్త్వి మెప్పటి మాటయో!—అది తరువాత వచ్చును.... —ఆత్మఁడు, వివేకానందుఁడు.

82

రీడింగ్, ఇంగ్లాండ్, 1896.

శక్తి కొలదియుఁ బ్రయత్నించిననేకాని యేమైనను సిద్ధించునా!
“ఉద్యోగినం పురుషసింహముపైతి లక్ష్మీః”* ఇత్యాది.

శ్లో “ఉద్యోగినం పురుషసింహ ముపైతి లక్ష్మీ
ద్వైవం ప్రధాన వితి కాపురుష వదన్తి,
ద్వైవం నిహత్య కురు పౌరుష మాత్మకత్వై
యాత్మే కృతే యది న సిద్ధ్యతి కోఽత్రదోషః ?”*

క్రియాశూరుఁ డగువానిని, బురుషసింహుఁ డగువానిని, భాగ్యదేవత వరించును. వత్సలారా! వెనుకకుఁ జూడ నక్కఱలేదు, ముందంజ వేయుఁడు! అఖండ ధైర్యసాహసములు, అఖండదీక్ష, అఖండ సహనము ఇవి మనకు గావలసినవి, వీని మూలముననే మహాకార్యములు సాధ్యమగును. —ఆపుఁడు, వివేకానందుఁడు.

83

రామనాథము, 80-1-1897.

అభిన్నహృదయ—, అతివిచిత్రముగా, తలవని తలంపుగాఁ బరిస్థితు లేర్పడుచున్నవి...సింహళము (Ceylon)న నేను దిగిన తావగు కొలంబోనుండి దక్షిణ దేశాగ్ర మనఁదగు రామనాథమువఱకును (రామనాథరాజునకు నేనిప్పుడు అభిధినైయున్నాను) నా ప్రయాణము జనసమూహములతో, దీపావళులతో, స్వాగతాభినందన పత్రికలతో, ఇత్యాదులతో—బ్రహ్మాండమైన యుత్సవముగాఁ బరిణమించినది. నేను దిగిన తావున నలుబదియడుగుల యెత్తగు విజయస్తూపము నిర్మింపఁబడినది. రామనాథరాజు తన స్వాగత పత్రమును జక్కని నగిషితోఁ గూడిన యొక పెద్ద మేలిమి బంగారు బరిణయందిడి, “His Most Holiness” నకు (అఖండపావనాత్మునకు) ఒసఁగెను. యావద్దేశమును నాకుఁ బ్రత్యుత్థాన మొనర్పజోవుచున్నదా యను నటుల చెన్న నగరవాసులును కలకత్తా పౌరులును నారాకకై యుత్కంఠతో నిరీక్షించుచున్నారు. నాకిది మహాచ్ఛదశయే కాని

మనస్సు ప్రశాంతమగు నేకాంతవాసము దెసకు, పి. కాగోలో, గడపిన యాప్రేమ ప్రశాంతమయ దివసముల దెసకు, మఱలుచున్నది. కావుననే యిపుడు నీకు వ్రాయుచుండుట. మీ కందఱకును జిరాయురారోగ్యములును శాంతియు లభించుగాక, ... మీ ప్రియసోదరుడు, వివేకానందుడు.

84

కలకత్తా, 26-2-1897.

ప్రేమాస్పద ... ఉత్సవములచే నేమి, ఊరేగింపులచే నేమి, దేశమంతటను మఱి యితరవిధమైన స్వాగతములచే నేమి, సామ్యము చెప్పనట్లు నాకు మరణించుటకుఁగూడ తీటిక లేకున్నది; ... (శ్రీరామకృష్ణ) జన్మదినోత్సవమైనంతనే 'బ్రదుకు జీవుడా' యని పర్వతములకుఁ బాఠిపోవుదును.

... నే నిపుడు రెండు కేంద్రములను—చెన్నపట్టణములో నొకటియు, కలకత్తాలో మఱొకటియు—నెలకొల్పవలసియున్నది. చెన్నపురి పోరులు కలకత్తావారికంటె విశేష గంభీరహృదయులును గార్యతత్పరులును; చెన్నపురినుండియే వలయు ధనమును వారు ప్రోగుచేయగలరని నా నమ్మకము. దేశభక్తిని బురస్కరించుకొని 'కలకత్తా పోరులు—అందు ముఖ్యముగా కులీచలు—ఉత్సాహవంతులై యున్నారే కాని వారి సానుభూతి యెన్నడును గార్యరూపము నొందదు. పైపెచ్చు నా యుద్యమమునంతను ధ్వంసముచేయుటకై విశ్వప్రయత్నముచేయు నసూయాపరులతోడను దయా విహీనులతోడను దేశము నిండియున్నది.

కాని యాటంకములు హెచ్చినకొలదియు నీభూతమును జెలరేగుచుండును. సన్న్యాసుల కొకటియు స్త్రీలకు మఱొకటియు—నీరెండు కేంద్రములను నెలకొల్పకుండు నేను గతించిన, నా కర్తవ్యము నసంపూర్తిగా విడిచినవాడ నగుదును....—అప్పుడు, ఏవే కానందుడు.

85

సంస్కృతమునుండి యనువాదము

ఓం నమో భగవతే శ్రీ రామకృష్ణాయ!

డార్జిలింగ్, 19-3-97.

...నీ యభీష్టసిద్ధినొంది నిర్భయుడవై పరుల నీ ఘోర సంసారసాగరమునుండి తరింపజేయ యథాశక్తిగాఁ బ్రయత్నింతువుగాక!—తన్నిమిత్తిము నీ హృదయమున వెలయుమని యల జగద్గురుని—మహాసమన్వయాచార్యుని—శ్రీరామకృష్ణుని—బ్రార్థించుచున్నాను. సదా ధీరుడవై, వీరుడవై, వర్తింతువుగాక! భీరువునకుఁ గాదు—వీరునకే మోక్ష మతిసన్నిహితము. వీరులా! సాయుధులుకండు! కట్టెదుట మహామోహరూపులగు శాత్రవులు. “శ్రీయాంసి బహువిఘ్నాని” యనుటకు సందియములేదు, ఐనను మీ గమ్యప్రాప్తికై యావచ్చక్రితోడను గృహిచేయవలసి యున్నది. మోహగ్రస్తమగు నీ లోకము నవలోకింపుడు! అతిదీనమై, హృదయభేదనకరమగు వారి యార్తనాదమును వినుడు! బద్ధులను బంధవిముక్తులను జేయుటకై, యార్తుల దుఃఖభారము నుపశమింపజేయుటకై, అజ్ఞానుల హృద

యాంధ్రకారమును బటాపంచలొనరించుటకై, యో వీరు లారా! ముందంజవేయుడు? అగ్రసరులుకండు! “అభీః, అభీః, (భయములేదు, భయములేదు) అని భేరినినాదములతో వేదాంతము ఎల్లు ఘోషించుచున్నదో ఆలకింపుడు! ఆ గంభీరశబ్ద మెల్లరిహృదయగ్రంథులను భేదించుగాక!— సదా మీ శ్రేయోభిలాషి, వివేకానందుడు.

86

ఓం తత్ సత్

డాక్టరింగ్, 6-4-1897.

పూజ్యురాలగు భారతీ పత్రికాధిపురాలికి.

అమ్మా—... ఈ జీవన సమరమున నూతనభావములను బోధించువ్యక్తిని బ్రోత్సహింపబోవు స్త్రీల మాట యటుండ, నట్టివానికిఁ బ్రోత్సాహము నొనఁగూర్చు పురుషులు—ముఖ్యముగా మన యభాగ్యదేశమున దుర్లభులు. భారతదేశములోని పురుషులందఱి గంభీర స్తుతులకంటెను మీవంటి వంగ దేశీయ విదుషీమణి యభినుతి నాకు విశేష మాన్యము.

భగవదనుగ్రహమున మీవంటి మహిళామతల్లులనేకు లీ దేశమున సుద్భవించి, మాతృదేశక్షేమార్థము జీవితము ధారపోయుదురుగాత!

భారతిలో నన్నుగూర్చి మీరు వ్రాసిన వ్యాస విషయమునఁ గొన్నిమాటలు చెప్పవలసియున్నది. భారత

దేశశ్రేయమునకుఁగాను బాహ్యత్యలోకమున మతప్రచార మిప్పుడు జరిగినది, పాశ్చాత్యులు మనకుఁ దోడ్పడని దే మనము పైకిరాఁజాలమని సదా న్నానిశ్చయము. గుణగ్రహణము గాని, ఆర్థిక బలముకాని—యన్నిటికంటెను శోచనీయము—అణుమాత్ర మాచరణకాని యీ దేశమునఁగానరాదు.

చేయవలసిన కార్యము లనేకములు కలవు, కాని యీ దేశమున సాధనసంపద లోపము. మెదడు మనకున్నది, కాని చేతులు లేవు. మనకు వేదాంత సిద్ధాంతము కలదు, కాని దాని నన్యుసానమునఁ జూపు శక్తిలేదు గ్రంథములలో సర్వసమత్వ సిద్ధాంతమున్నది, కాని క్రియలో భేదములను బ్రహ్మాండముగాఁ బాటించుచుండుము. మహోత్సృష్ట నిష్కామ కర్మము బోధింపబడినది భారతదేశమున ; తిరిగి మనమే ఘోరక్రూరులమై, ఘోరనిర్దయాత్ములమై, మన రక్తమాంసమయశరీరము దక్క మఱిదేనిని గూర్చియుఁ జింతింపఁజాలకున్నాము.

ఐనను బ్రస్తుత పరిస్థితులనుండియే మనము కృషి సాగింపవలసియున్నది, వేటుమార్గము లేదు. మంచి చెడు గలనుగూర్చి విమర్శించుటకుఁ బ్రతిమానవునకును శక్తి కలదు ; దుఃఖప్రమాదనిలయమగు సంసారతరంగములకు జడియక—యొకచేతితోఁ గన్నీటిని దుడుచుచు, నచంచల మైన రెండవచేతితో మోక్షమార్గము నెవ్వఁడు చూపఁ గల్గునో వాడే వీరుఁడు, వాడే ధీరుఁడు. జడమైన మట్టి ముద్దవలె నొకవైపున సంకీర్ణమైన సంఘము, మఱియొక

వై పుననాందోళనముతో, నాత్రముతో, నూరక మండిపడుచుండు సంఘ సంస్కర్త ; శ్రేయోమార్గ మీయుభయ పక్షములకును నడుమ నున్నది. జపాన్ దేశములోని బాలికలు తమ యాట బొమ్మలను హృదయపూర్వకముగాఁ బ్రేమించిన నవి సజీవములగునని నమ్మెదరని యా దేశమున నేను విన్నాను. జపాన్ దేశీయ బాలిక తన బొమ్మ నెప్పుడును విటుగఁగొట్టదు. ఓ మహాభాగ్యశాలులారా ! సిరిసంపద్విహీనులై, యదృష్టహీనులై, వివేకభ్రష్టులై, యధఃకృతులై, క్షుత్రీడితులై, యసూయాద్వేషపూరితులై యున్న యీ దేశీయుల నెవ్వరై నను హృదయపూర్వకముగాఁ బ్రేమింపఁగలిగినచో, భారతదేశము పునర్జీవితమగునని నేనును నమ్ముచున్నాను. అజ్ఞానదారిద్ర్యముల నానాఁటికిఁ గ్రుంగిపోవుచున్న తమసోదరతోటి శ్రేయమును గాంక్షించి వండలకొలఁది స్త్రీపురుషులు, ఉదాహలు, ఎవుడు భోగవాంఛలను బూర్తిగా విడనాడి యావచ్చక్తితోడను గృహిచేయుదురో అపుడే భారతదేశము మేల్కొనును. సత్సంకల్పము, నిష్కాపట్యము, అఖండ ప్రేమానురాగములు ననునవి లోకమును జయింపఁజాలునని క్షుద్రమగు నా జీవితముననే నా కనుభూతమైనది. ఈ సుగుణములు గల యొక్కవ్యక్తి లక్షలకొలఁది వంచకుల — పశుత్వముల — కపటోపాయములను నశింపజేయఁజాలును.

నేను బడమటకు వెళ్లుట యింకను నిశ్చయము గాలేదు ; వెళ్లుటయే తటస్థించునడ నది భారతదేశముకోసమే

యని గ్రహింపుడు. ఈ దేశములో మనుష్య బలమేది? ఆర్థిక బలమేది? భారతీయమార్గమున, భారతీయధర్మ మూలమున నత్యంతనిమ్న జాతులకు—చండాలురకు—సైతము సేవచేయుచు, భారత దేశ హిత మొనరించుటకుఁగాను బల్లిమ దేశములందు స్త్రీపురుషుల నేకులు సంసిద్ధులైయున్నారు. ఈ దేశమున నట్టివా రెందఱున్నారు? ఇక నార్థికబలము! నా స్వాగతమునకైన ఖర్చులను భరించుటకుఁగాను గలకత్తా పౌరులు నాచే సుపన్యాసముచేయించి, టిక్కెట్లమ్మినారు. ఇందుకు నేనెవ్వరిని నిందింపను, దూషింపను, పాశ్చాత్య దేశములనుండి స్త్రీలును బురుషులును రానిదే మన దేశము బాగుపడుటనునది యసంభవమని తెలుపుటయే నా యభిప్రాయము.

సదా మీయెడ కృతజ్ఞుడై సదా మీ క్షేమార్థము భగవంతుని బ్రార్థించు—వివేకానందుడు.

87

జూలై 24-4-'97.

అమ్మా—...నీ సమాలోచనమునకుఁగాను నా యనుభవ పూర్వకమైన యభిప్రాయములను (సంగ్రహముగా) దెలిపెదను.

మనము శాశ్వతముగా, బానిసలమైయున్నాము, అనగా జన్మసిద్ధమగు సంతస్కృతిని వెలువరించుటకు భారత జనసామాన్యమున కవకాశము లేదయ్యె. కొన్నిశతాబ్దము లనుండియుఁ బాశ్చాత్యలోకము స్వాతంత్ర్యముదెస వురోగ

మన మొనర్చుచున్నది. కలీనత్వము మొదలుకొని భోజన విధి నిషేధములవఱకును రాజే హిందూదేశమున శాసన కర్తయైయుండువాడు. పాశ్చాత్యదేశములందో, జనులే స్వయముగా సర్వకార్యములను జేయుదురు.

సాంఘికవిషయములలో రాజున కిప్రదేమియుఁ బెత్త నములేదు ; ఇంక హిందువులు స్వశక్తిని నమ్మకొను మాటటుంచి, యాత్మవిశ్వాసము లేకమైనను లేనివారై యున్నారు. వేదాంతమునకు మూలాధారమనఁదగు నాత్మ విశ్వాస మణుమాత్రమును నింకను నాచరణలోనికి రాలేదు. ...మన కాశాసనకులగు యువకుల నడుమ నిరాడంబర ముగా, శాంతముగా, సిరముగా మనము కృషిచేయు టుత్తమము.

...జనసామాన్యమున విద్యాబుద్ధులు వ్యాప్తి చెందినకొలఁదియు దేశ మభివృద్ధిచెందుట నాకు విస్పష్టముగాఁ గాన్పించు విషయము. ఆభిజాత్యముతో, రాజాధికారముతో, నేకొలఁదిమండియో విద్యనంతను దమ యధీనమున నుంచుకొనుటయే — తమ హక్కుగాఁ దలఁచుచుండుటయే—హిందూదేశపతనమునకు ముఖ్యకారణము. ఎన్నటి కైనను మఱల మనము పైకి రావలయుననిన, నదేవిధముగా ననఁగా జనసామాన్యమున విద్యావ్యాప్తిచేయుటయే మార్గము. సంఘసంస్కారమునుగూర్చి యర్థశతాబ్దముగాఁ బెద్ద గడచిడ. పదియేండ్లనుండియుఁ బర్యటనముచేసి చూచుచున్నాను ; సంఘసంస్కారసమాజములు కుప్పతిప్పులుగా

బయలుదేరియున్నవి. కాని “పెద్ద మనుష్యులు” అనిపించుకొనువారు, ఎవరి రక్తమును బీల్చి పెద్దమనుష్యులై యున్నారో యట్టి జనసామాన్యము నిమిత్తము నెలకొల్పబడిన సమాజమొక్కటియు నా కంటఁబడలేదు! ముసల్మానుల వలన నేమాత్రముమంది సిపాయిలు తీసికొనిరాఁబడినారు? ఆఱురూపాయిలకు స్వయముగాఁ దమ తండ్రుల కుత్తుకలను సోదరుల కుత్తుకలను నుత్తరించుటకు లక్షల కొలఁదిమంది హిందూ దేశములోఁదక్క మఱెక్కడ దొరకుదురు? ఏడుశతాబ్దముల మహమ్మదీయ పరిపాలనమున నాఱుకొట్లమంది ముసల్మానులు, నొక్క శతాబ్దపుఁ క్రైస్తవ పరిపాలనమున నిరువదిలక్షలమంది క్రైస్తవులునా? — ఎందుచేత? స్వతంత్రమైన యాలోచనాశక్తి దేశమునుండి యెదుఁచేబలాయనమైనది? హస్తలాఘవమును నైపుణ్యమును గలమన శిల్పులు, ఐరోపావారితోఁ జోటికి నిలువలేక దినదినము నెందుచే నశించుచున్నారు? అనేకశతాబ్దములుగా నిలువఁ ద్రొక్కుకొనియున్న యాంగ్ల దేశపుఁ బనివాని స్థానబలము నేశక్తిచే జర్మన్ దేశీయకార్మికుఁడు గదల్చి వేయఁగలిగినాఁడు?

విద్యాభ్యాసము, విద్యాభ్యాసము, విద్యాభ్యాసము— మఱేమియుఁగాదు! ఐరోపాఖండమున వివిధపట్టణములలోఁ బయనించునపుడు, అచటి పేదలకు సైతముగల సదుపాయములును సౌఖ్యమును విద్యయు మనదేశీయుల దైన్యావధానముదలఁపునకుఁ దెచ్చుటచేఁ గన్నీళ్లుగాడ్చువాఁడను. ఈవ్యత్యాస

మునకుఁ గారణమేమి? విద్యయేయని నేను బొందిన సమాధానము. విద్యవలన, ఆత్మవిశ్వాసమువలన, (మఱిదేని వలననుగాదు) అంతర్గతబ్రహ్మము వారియందు మేల్కొనుచున్నది; మనయందలి బ్రహ్మమో, నిద్రపోవుచున్నది. మడిమాన్యములనునవి లేక, చేతఁ గానైననులేక, యధఃకృతులై, వెఱ్ఱపాలకముతో, బుద్ధిమాంద్యముతో,—నొక కఱ్ఱయు దానిచివరఁ గట్టఁబడిన చింపి గుడ్డల మూటయు— నీమాత్రపుటా స్తితో, బేలచూపులతో— నైర్లాండు దేశము నుండి వలసవచ్చువారిని న్యూయార్కు లో నేను గమనించువాఁడను. ఆటు నెలలలో వేటుదృశ్యము. — ఆవృత్తియే నీవితో నడచుచుండును, దుస్తులు మాటును. కన్నులలోఁ గాని, అడుగులలోఁగాని దైన్యమేమియుఁ గానరాదు. కారణము? స్వదేశమున నందఱిచేతను నాతఁ డేవగించుకొనఁబడుచుండెనని — యేకగ్రీవముగా సమస్త ప్రకృతియు వానితో, “నోరి పుల్లయ్యా! నీకింతకంటె గతిలేదు, నానిసవై పుట్టినావు, బానిసవై నీవుండవలయును” అని చెప్పచుండెనని వేదాంతము మనకుఁ దెలుపును. పుట్టుక నుండియు స్థల చెప్ప బడుటచేఁ బుల్లయ్య దానిని నమ్మి తానల్పుడనని భ్రమించినాఁడు, వానియందలి బ్రహ్మము నిహితమైపోయినది. కాని యమెరికాలోఁ గాలిడినంతనే— “పుల్లయ్యా, నీవును మావలెనే మనుష్యుడవు, మనుష్యుడే సర్వము సాధించియున్నాఁడు, నిన్నుఁబోలు మనుష్యుఁడు కూడ సర్వము సాధింపఁగలఁడు; ధైర్యము నవలంబింపుము!”

అని నానాదిక్కులును ఘోషించినవి. పుల్లయ్య తల యెత్తెను, అది నిజమేయని గ్రహించెను, అంతర్గతమగు బ్రహ్మము మేల్కొనెను, “ఉత్తిష్ఠత, జాగ్రత, ప్రాప్య వరాన్నిబోధత*—లెమ్ము, మేల్కొనుము, గమ్యప్రాప్తి పర్యంత మాఁగవలదు” అని ప్రకృతియే వానికి జాతెనని చెప్పనగును.

ఇదేవిధముగా మన జాలుర విద్యాభ్యాస మంతయుఁ బెడదారిని బట్టుచున్నది. పాఠశాలలోఁ బిల్లవాఁడు నేర్చుకొనునది శూన్యము, వాని చిత్తసంస్కారమంతయు ధ్వంసమగును—ఫలితము, అశ్రద్ధ, వేదవేదాంతముల కన్నిటికిని గీలకమగు శ్రద్ధ—నచి కేతుని యమునెదుట నిల్చి, యాతనిఁ బ్రశ్నింపఁజేసిన శ్రద్ధ—లోకగమనమునకును లోక సంస్థితికిని మూలమగు శ్రద్ధ—యిట్టి శ్రద్ధ నశించుట సంభవించుచున్నది! “అష్టశ్చశ్రద్ధధానశ్చ సంశయాత్మా వినశ్యతి †—అజ్ఞాఁడును శ్రద్ధావిహీనుఁడును సంశయాత్ముఁడును వినాశము పాలగుదురు.” కావున మనము వినాశమున కతిసన్నిహితులమైయున్నాము. విద్యావ్యాప్తియే యిందుల కిప్పుడు నివారణోపాయము. మొట్టమొదటి దాత్మజ్ఞానము. ఈ మాటవలనఁ దోచునట్టి జటాజూటములు, దండక మండలువులు, కొండగుహలును నని నా యభిప్రాయము కాదు. ఇంక నేమని నా యభిప్రాయము? సంసారబంధ

* కఠోపనిషత్తు, 1. 3. 4.

† భగవద్గీత, 4. 40.

విమోచనము చేయఁజాలునట్టి జ్ఞాన మైహికసంపదలను గలుగఁ జేయఁజాలదా? నిస్సందేహముగాఁ గలుగఁజేయఁ గలదు. మోక్షము, విరక్తి, త్యాగము — నివన్నియు మహోత్తమాదర్శములు, కాని “స్వల్ప మప్యస్య ధర్మస్య త్రాయతే మహతోభయాత్ * — స్వల్పమైన ధర్మాచరణమైనను మహా (సంసార) భయమునుండి రక్షించును.” ద్వైతి, విశిష్టాద్వైతి, అద్వైతి, శైవుఁడు, నైష్ఠివుఁడు, శాక్తియుఁడు, తుదకు బౌద్ధుఁడు, జైనుఁడు తదితరుఁడు—వీరిలో నెవ్వరు గానిండు, —భారతదేశమున నేయే సంప్రదాయస్థులు వెలువడిరో వారందఱును జీవాత్మ యం దఖండశక్తి యిమిడియున్నదని యంగీకరించుచున్నారు; వ్యక్తీకరణమునఁ దారతమ్యముండుఁగాక, పిపీలికాది బ్రహ్మ షర్యంతము నెల్లరయందును నొకే యాత్మ వెలయుచున్నది. “నిమిత్తమప్రయోజకం ప్రకృతీనాం వరణభేదస్తు తతః క్షేత్రికవత్ † — సత్కర్మములును దుష్కర్మములును స్వయముగఁ బ్రకృతియొక్క మార్పులకుఁ గారణములు కానేరవు. కాని యవి ప్రకృతి పరిణామముల యాటంకములను దొలఁగించును. వ్యవసాయి ప్రవాహమున కాటంకములను దొలఁగించిన తోడనే స్వాభావికముగా నీరు పొలములోనికిఁ బ్రవ

* భగవద్గీత. 2. 40.

† పాతింజలయోగనూత్రములు, కైవల్యపాదము, 3. మూలమున స్వామి యీ నూత్రము సుదాహరింపక, భావమునుమాత్రమే కొలఁదిగా సూచించియున్నాఁడు : అది యిచట వివరింపఁబడినది.

హించునుగదా,” సముచిత దేశకాలపాత్రములు లభించి నంతనే యా యఖండశక్తి ప్రకాశించుచున్నది. బ్రహ్మ డిస్తంబపర్యంతము సర్వమునను-వ్యక్తమైయున్నను, అవ్యక్త మైయున్నను — ఒకే శక్తి నెలకొనియున్నది. ప్రతివ్యక్త వద్ది కును వెడలి జనులందు మన మాశక్తిని విజృంభింపఁ జేయవలసియున్నది.

...(జనసామాన్యమున విద్యావ్యాప్తినిమిత్తము నెలకొల్పఁబడు) ముఖ్యకేంద్రములలోఁ గ్రమముగా వ్యవసాయము, పరిశ్రమలు మొదలగునవి నేర్పఁబడుటయేగాక, శిల్పాభివృద్ధినిమిత్తము కర్మాగారములు స్థాపింపఁబడును.

...జ్ఞానదానమును గాంక్షించుచు నైరోపా, యమెరికా ఖండములు భారతదేశముదెస పీక్షణములను బఱపుచున్నవి—ఇదియే లోకహితాచరణమునకు సమయము, ఇదియే శత్రుదుర్గముల నాక్రమించుటకు సమయము.

...భారతఋషీశ్వరప్రకటిత ధర్మతత్త్వములను భారతీయనారి భారతీయవేషమున వెడలి ప్రచారము చేయుచోఁ, బాశ్చాత్యలోకమును ముంచియెత్తు ధార్మిక మహోత్సంగతరంగము బయల్పెడలును—ఇయ్యది నాకు గోచరించు దివ్యదృశ్యము. మైత్రేయి, ఖానా, లీలావతి, సావిత్రి, ఉభయభారతి మున్నగు నారీమతల్లులను గన్నతల్లియైన భారతదేశమున నీ కార్యమొనరింప సాహసించు స్త్రీలెవ్వరు నుండరా? ...మనము ఇంగ్లాండు దేశమును జయింపవలయును, ఆధ్యాత్మికశక్తివలన నింగ్లాండు మన

యధీనము కావలయును. “నాన్యః పథా విద్యతే అయ నాయ—మఱియొక మార్గము లేదు.” సభలవలనను సంఘములవలనను ముక్తి చేజిక్కునా? మన యాధ్యాత్మికశక్తివలన మన విశేతలను మనము దేవతలుగా మార్పవలయును.... ఇంగ్లాండ్, ఐరోపా, అమెరికాదేశములను జయించుట— ఇదియే నేడు మన మహామంత్రము కావలసియున్నది, ఇందే దేశాభ్యుదయము నెలకొనియున్నది. వికాసమే జీవన లక్షణము, మన యాధ్యాత్మికాశయములతో లోకమున మనము వ్యాపింపవలయును. ఆహా! ఇది బలహీనమైన శరీరము, పైగా వంగదేశీయుని శరీరము; ఈపాటి పరిశ్రమ వలన నొక ఘోరవ్యాధి దీనికి సంక్రమించినది, ఐనను నాశ లేకపోలేదు—

శ్లో॥ “ఉత్పత్స్యతేఽస్తిమ కోఽపి సమానధర్మః,
కాలోహ్యాయం నిరవధి ర్విపులా య పృథ్వీ,”

(భవభూతి)

(అపారమైన కాలమున, బహుజననివాసమైన వసుంధరయం దీకార్యమును గొనసాగించుటకై సమానధర్మః ఉద్భవించియున్నాడు, లేనిచో నుద్భవింపఁగలడు.)

శాకాహారమునుగూర్చి నే జెప్పవలసిన దిది; నాగురుదేవుడు శాకాహారి యనునది మొదటివిషయము. కాని దేవికి నివేదింపఁబడిన మాంసము నాతని కొసఁగిన పక్షమున దానిని శిరమున కద్దుకొని స్వీకరించువాడు. ప్రాణహాని పాపమే, సందియము లేదు; కాని రసాయన

శాస్త్రాభివృద్ధిమూలమున శాకాహారమును మానవశరీరమునకు సరిపడునట్లు చేయఁబడకుండునంతవఱకు మాంసాహారముకంటె గత్యంతరము లేదు. నేటిపరిస్థితులతో మానవుఁడు రాజసిక జీవనము గడపవలసియున్నంతవఱకు మాంసాశనముకంటె వేఱు మార్గములేదు. మరణదండనచే జనులను భయపెట్టి, యశోకచక్రవర్తి లక్షలకొలది జంతువుల ప్రాణము కాపాడెననుమాట నిజమే, కాని వేయేండ్ల బానిసత్వమంతకంటె ఘోరతరము కాదా! కొన్ని మేకల ప్రాణము తీయుటయూ, లేక భార్యాపుత్రికల ప్రాణమును గాపాడుకొనఁజాలకుండుటయు, దోపిడిగాండ్ర చేతులనుండి బిడ్డల పోషణార్థ మన్నమును రక్షించుకొనఁజాలకుండుటయునా? — వీనిలో నేది విశేష పాపకృత్యము? ఇంతకంటె గాయకష్టమువలన జీవనోపాధి నార్జించుకొనని యగ్రవర్ణజాతు పరిమందియు మాంసాహారము తినకుండుదుగాక ; కాని యహర్నిశము కష్టపడి పనిచేసి యన్నము సంపాదించుకోవలసియున్న వారిని బలవంతపెట్టి శాకాహారులను జేయుట మన దేశస్వాతంత్ర్య నాశనమునకుఁ గల హేతువులలో నొకటి. మంచి పుష్టికరమగు నాహార మేమి చేయఁగలదో జపాన్ ను జూచిన బోధపడును. సర్వశక్తిమయియగు విశ్వేశ్వరి మీకు మహోదారాశయములను గలిగించుఁగాక ! — విచేకానందుఁడు.*

* ఈ లేఖ క్రిమతి సరళా ఘోషాల్ అను విద్యుషిమణికి వ్రాయఁబడినది.

డాబ్లింగ్, 28-4-1897.

స్నేహస్పద—,... దేశమంతయు నేకీభవించి నా కిచట స్వాగత మొసఁగెను. ప్రతిచోటను లక్షలకొలది జనుల హర్షధ్వనులు, జయజయధ్వానములు, ప్రభువులు నా శకటమును మూపున వహించుటలు, ముఖ్యపట్టణవీధులం దంతటను దివ్యస్వాగత వాక్యాలంకృత తోరణములు, ఇంకను నేమేమో!!!...

పాపము, — ఈపాటికి అమెరికా చేరెనని తలంతును! శుద్ధ దురభిమానగ్రస్తమగు తన క్రైస్తవమత బోధచే భారతీయుల నాతఁ డుద్ధరింపవచ్చెను. ఆతని బోధల నెవ్వరును జెవియొగ్గి వినలేడట! కాని వారాతనియెడ విశేషాదరముఁ జూపిరి. అందులకుఁ గారణము నా లేఖయేసుమీ. కాని యాతనికి వివేకమును గలుగఁజేయఁజాలనైతిని! ఆతఁడు విచిత్రవృత్తివలె గనిపించుచున్నాఁడు. నా స్వదేశాగమన సందర్భమందలి జాతీయోత్సాహమును నుత్సవములను జూచి యాతఁడు మనోవైకల్యము నొందెనని వింటిని.... ఆధ్యాత్మిక విషయములలో భారతదేశము నెదుట నిలువఁగలిగిన దేశము ప్రపంచమున మఱి లేదు; అది యేమి చిత్రమోకాని క్రైస్తవదేశమునుండి యిచ్చటికి వచ్చు వ్యక్తులందఱను బురాతనమైన పిచ్చి యభిప్రాయమొకటి యావేశించియున్నది. క్రైస్తవు లధికారవంతులు, ధనవంతులు నట, హిందువులు కారట; అందుచే హిందూమతముకంటె క్రైస్తవమతము మిన్నయై యుండవలయునని వారి వాదము. సరిగా నీ

హేతువుచేతనే హిందూమతము ధర్మమనిపించుకొనడగు ననియుఁ ద్రైస్తవమతము తగదనియు హిందువులు తగినట్లు వారికి సమాధానము చెప్పదురు. ఇంతకును నీ దుర్మార్గ లోకమున మోసమే యెప్పుడును ముందునకు వచ్చునది, సౌజన్య మెప్పుడును దెబ్బతినుచుండును. నా కిట్లు తోచు చున్నది — భౌతికవిజ్ఞానమునఁ బాశ్చాత్యు లెట్టి ఘనత వహించినను బౌరమాధికవిషయములలో వారికింకను నక్ష రాభ్యాసము కాలేదు. భౌతికవిజ్ఞానము క్షణిక భౌతిక సంపత్తి హేతువు, పరవిద్య శాశ్వత బ్రహ్మానందదాయకము. అమృత త్వమను నది లేవనుకొన్నను, ఆదర్శములుగా గ్రహింపఁబడిన యాధ్యాత్మికాశయములచే గలుగు ననుభవము బహుసూక్ష్మము, విశేషానందదాయకమునై యొప్పును; ప్రాకీక చింతామాఢ్యమో, ఆర్పరాని తృప్తిను స్పర్ధను బుట్టించి, తుదకు వ్యక్తిని సంఘమునుగూడ నశింపఁ జేయును.

ఈ డార్జిలింగు మనోహరమైన ప్రదేశము, (28,146 అడుగుల యెత్తున) మహావైభవాన్నితమై యొప్పు కాంచన గంగ మేఘము లెడ మిచ్చుచో, నపుడపుడు కాన్పించు చుండును; మఱియు (29,001 అడుగుల యెత్తుగు) గౌరీ శంకర (శిఖర) మును సమీప పర్వతాగ్రమునుండి చూచాయగాఁ గనవచ్చును....

నాకిచట హాయిగా నున్నది, సమతలములకు వచ్చి మనుట యనిన యమయాతన. గడప దాటి కాలు వీధిలోఁ

బెట్టితినా, నన్ను విడ్డూరముగాఁ జూడవచ్చు జనన
 మూహము!! ప్రఖ్యాతి యనునది నిర్విచారముగా నను
 భవించుచుఁ గూర్చుండుటకుఁ దగిన వస్తువుకాదు!! కేశములు
 నెరియుచున్నవి కావునఁ బెద్దగడ్డము పెంచఁబోవుచున్నాను.
 అది గౌరవనీయమైన యాకృతిని గలుగఁజేసి యెవరినైనను
 నమెరికా దేశపుటపవాదకులనుండి కాపాడును! ఓ పలిత
 కేశములారా! మీరెన్నిదోషములనైనను గప్పిపుచ్చఁ
 గలరు, మీకు జయము!

తపాలాసమయము దాటుచున్నది, కావున ముగించు
 చున్నాను. సస్యనోరథములు, చిరాయురారోగ్యములు,
 సమస్తశుభములును నీ కొనఁగూడుఁగాక!

అమ్మయ్య బాబును మీరందఱును నా కఖండ
 ప్రేమాస్పదులని గ్రహింపుడు,—వివేకానందుడు.

89

కలకత్తా, 5-5-1897.

అభిన్నహృదయ —, ... నేను మఱికొన్ని సంవత్సరములు
 జీవించినను, జీవింపకున్నను సరియే — భారతదేశ మీ
 వఱకే రామకృష్ణునిది.

*

*

*

అసహ్యమైన యీ నవీన హిందూమతము (Modern
 Hinduism) అనఁబడునది మూలఁబడిన బౌద్ధమతముకంటె
 మఱియొకటి కాదని నా దృఢనిశ్చయము. ఈసంగతి స్పష్ట
 ముగా హిందువులను గ్రహింపనిండు, కిక్కుఱుమనకుండ,

వారు దాని ననాయాసముగా విడనాడగలుగుదురు. కాని పూర్వము బుద్ధుడు బోధించిన ధర్మమనినను బుద్ధుడనినను నా కఖండశౌరవము, హిందువులమగు మన కాలఁ డవ తారమూర్తి యనుట మీ రెఱిగిన విషయమే. సింహళము లోనున్న బౌద్ధమతమైనను సరియైనదికాదు. నేను సింహళము వెళ్లినప్పుడు నా భ్రమ పూర్తిగాఁ దొలఁగినది అచట సజీవులైయున్న జనులు హిందువు లొక్కరే. బౌద్ధులందఱును నాచారవ్యవహారములలో విశేషముగా నైరోపా సంప్రదాయముల నవలంబించివారు... ఎల్లెడలను “కసాయిదుకాణములను” నెలకొల్పుటయే తమ పరమధర్మమగు నహింసయెడబౌద్ధులు చూపుచున్న శౌరవభావము!...

అమెరికాలో నేకొక వ్యక్తిని, ఇచటఁ గేవలము మఱియొక వ్యక్తిని. దేశమంతయు నిచట నన్నఁ దన ప్రమాణ పురుషునిగాఁ బరిగణించుచున్నది—అచటనో, విశేషముగా దూషింపఁబడిన ప్రచారకుడను. ఇచట ప్రభువులు నాశకటమును మూఁపున వహింతురు, అచటనో, శుభ్రమైన హోటలు (Hotel) లోనికిఁ గూడ నన్ను రానిచ్చువారు కారు. కాఁబట్టి యిచటి నామాటలు—కొలఁదిమంది కెంత యరుచిగాఁ దోచినను—దేశక్షేమోద్దిష్టములై యుండవలయును....

...గమనింపుడు, భారతదేశ మివఱకే రామ కృష్ణునిది; హిందూ ధర్మసంస్కరణార్థము నా యుద్యమమును గొంత కట్టదిట్టము చేసినాను.—మీ ఏదేకానందుఁడు.

90

ఆల్మోరా, 29-5-1897.

స్వహృదయ—...ఉదయ సాయంసమయములందు గుట్టపు స్వారిరూపమున విశేషమైన వ్యాయామము నారంభించినాను. నాటినుండియు నిజముగా శరీరస్థితి బాగుపడినది.... నాకిప్పు డఖండబలము చేకూరినది. హిమాలంకృతములగు పర్వత శిఖరముల మ్రోల పద్మాసనస్థుడనై,—

శ్లో. న తస్య రోగో న జరా న మృత్యుః,

ప్రాప్తం హి యోగాగ్నిమయం శరీరమ్ *

అను నుపనిషద్వాక్యము నుచ్చరించుచు ధ్యానస్థితుడ నగు నన్ను, డాక్టరుగారూ! మీ రొకసారి వచ్చి చూచిన నే నెట్టి స్థితిలో నున్నానో తెలియఁగలదు... —ఆపుడు, భగవదేకశరణుఁడు, వివేకానందుఁడు.

91

ఆల్మోరా, 30-5-1897.

వృహశయ —...అట్టి భగవానుని — అవతారమూర్తిని— నా జీవితమునఁ గాంచియున్నాను, అతని యాజ్ఞలను బాలించుటకే జీవించియున్నాను. పరిమిత జ్ఞానవంతులై సేత్వాభాసములతో, భ్రమలతో, అభిజాత్యముతో, అసూయాద్వేషములతో, గూడినవారివలన స్మృతులును బురాణములును వెలువడినవి, ప్రేమను, ఔదార్యమును

* “యోగాగ్నిమయమగు శరీరముగల యోగిని రోగ జరా మరణ దుఃఖము లేవియు సమీపింపఁజాలవు.”

—శ్వేతాశ్వతరోపనిషత్తు, 2. 12

బ్రకటించు భాగములు మాత్రమే యందుండి స్వీకరింపఁ దగినవి, మిగిలినవి త్యాజ్యములు. ఉపనిషత్తులు, గీత— ఇదియే నిజమైన శ్రుతులును, బ్రాహ్మణిక శాస్త్రములును. రాముఁడు, కృష్ణుఁడు, బుద్ధుఁడు, చైతన్యుఁడు, నానక్, కబీరు— ఇత్యాదులే నిజమైన యవతారమూర్తులు; ఏలన వారిహృదయము లాకాశమువలె సువిశాలములు, జగద్వ్యాప్తములు;—అందఱికింజెను మిన్న రామకృష్ణుఁడు. రామానుజుఁడు, శంకరుఁడు మొదలైనవారు విశేషసంకుచిత దృష్టితోఁ గూడిన కేవల పండితులని తోచుచున్నది. పండితుని శుష్కపాండిత్య ప్రకర్ష—హడావుడిగాఁ దా నొక్కడే మోక్షపదవినిఁ బొందవలయున నెడి యాందోళన! కాని, అయ్యా, అది సాధ్యమా? ఎన్నఁడైనను నట్టిది సంభవమయ్యెనా, ముందుఁ గాఁగలదా? అహంభావావేశమున్నంతవఱ కేమైనను బ్రాప్తించునా?

మఱియొక యసందర్భము : జాతిభేదాదులు జనులలో లేనిపోని భేదభావమునకుఁ గారణమని—మాయామూలమని—జన్మముపై నాధారపడినది కానిండు, గుణకర్మములపై నాధారపడినది కానిండు—సమస్తమైన జాతి విభజనయును బంధహేతువని—నానాటికి నాకు బాగుగా ధ్రువపడుచున్నది. కొందఱు మిత్రు లిట్లు హితోపదేశము చేయుదురు : “నిజమేనోయి, దానినంతను సంతరంగమున నుంచుకొనుము, బయట వ్యావహారిక జగత్తులోమాత్రము జాతిభేదాదులు తప్పక పాటింపఁబడవలయును,”...అంత

రంగమున నైక్యభావము (బలవంతముగాఁ దెచ్చి పెట్టుకొనినదని భావము); బయట ఘోర రాక్షస తాండవము—దాదానిహింస—ఔను, పేదలపాలిటి యముడు—కాని ‘యస్పృశ్యుడు’ ధనికుడైన పక్షముననో, “ఓహో, యాతడు ధర్మరాజు!”

వీని యన్నిటికంటెను నియమములును నిష్ఠలును శూద్రున కుద్దేశింపఁబడినవి కావని నా చదువులవలన నాకుఁదెలియుచున్నది; ఆహారవిషయమునఁగాని, విదేశయాత్రావిషయమునఁగాని, శూద్రుడు విచక్షణచేసినచో, నది నిష్ప్రయోజనము, వ్యర్థకాలక్షేపము, శూద్రుడను, ప్లేచ్చుడనునగు నా కా గొడవలతోఁ బనిలేదు. ప్లేచ్చాహారమైన నాకేమి, చండాలాహారమైన నాకేమి! జాతిభేదాదిమతిభ్రమలు మతాచార్యబ్రువులు వ్రాసిన గ్రంథములలోనే కాని భగవదావిష్కృతములగు వానిలోఁ గనఁబడవు. మతాచార్య బ్రువులను వారి పూర్వులు చేసిన ఘనకార్యముల ఫల మనుభవింపనిండు, నే నీశ్వరాదేశము ననుసరింతును, నాకదియే శ్రేయస్కరము.

నేను గ్రహించిన మఱియొక తత్త్వమిది: పరహితార్థమగు సేవయే పరమధర్మము; మిగిలిన కర్మకలాపములన్నియు మతిభ్రమలు—స్వీయమోక్షమునకై ప్రాకులాడుటయుఁ దప్పే, పరహితార్థము సర్వము సమర్పించు వానికే మోక్షము. “నాముక్తియో, నాముక్తియో” యని దేవులాడువా రిహపరభ్రష్టులై తిరుగాడుచుందురు, —

ఇది నే ననేకపర్యాయములు ప్రత్యక్షముగాఁ గాంచి యున్నాను. ఈ చిల్లర విషయముల నన్నిటిని గూర్చియు నాలోచించుచుండ మీకు లేఖవ్రాయ మనసు రాలేదు. ఈ యసందర్భము లన్నియు నిటులున్నను నాయెడ మీ యనురాగము చలింపనిచో నది నా కాష్టోదకరము.*—మీ వివేకానందుడు.

92

ఆల్మోరా, 1-6-1897.

మహాశయ—, వేదములనఁగా సంహితలని మనము భావింపఁ గలిగినచో వేదవిషయమున మీరు చేసిన యధిక్షేపము చెల్లును. వేదమను శబ్దము సంహితలు, బ్రాహ్మణములు, ఉపనిషత్తులు నను మూడు భాగములకునుగూడ నన్వయించును. భారత దేశమున నిదియే సర్వజన సమ్మతమైన యభిప్రాయము. ఇందు సంహితలు బ్రాహ్మణములు నను మొదటి రెండు భాగములును గర్మశాస్త్రము లగుటచే నించుమించుగా నలక్షితములై సమస్త తత్త్వజ్ఞులచేతను సంప్రదాయ కర్తలచేతను నుపనిషత్తులే ప్రమాణభూతముగా స్వీకరింపఁబడినవి.

* నుహాపండితుఁడు, పూర్వాచార పరాయణుఁడునగు శ్రీప్రభుదాదాసమిత్రున కిది స్వామి వ్రాసిన కడపటి లేఖ. స్వామి తనయాశయములయెడ మిత్రుని సానుభూతిని సమన్వయద్వష్టినిఁ గాంక్షించుటయే యాంతరంగికమైన యీ లేఖయందించుక కఠిన వాక్కులను గొంతవఱకతిశయోక్తులను బ్రయోగించుటకుఁ గారణమని తోచుచున్నది.— ఆనువాదకుఁడు,

సంహితలు మాత్రమే వేదము లను భావము మొన్న మొన్నటిది — దయానందస్వామి దానిని వెలువరించి యున్నాడు. సనాతనుల కిది యెంతమాత్రము మాన్యము కాలేదు.

సంహితలకు తన నూతన వ్యాఖ్యానము నాధారముగాఁ గొని వేదమున కంతకును సమంజసమై యనువర్తించు నొక సిద్ధాంతమును గనుఁగొందమను తలంపున దయానంద స్వామి యీ మార్గమును ద్రొక్కెను, కాని చిక్కులెప్పటివే, అవి వచ్చి బ్రాహ్మణముల పైఁ బడినవి. ప్రక్షిప్త వాదము, వివరణవాదము మొదలైన వాదము లెన్ని బయలుదేరినను సమన్వయింపవలసిన భాగ మింకను గావలసినంత యున్నది.

సంహితల నాధారముగా గ్రహించి సుసంగతమైన మతమును స్థాపించుట యనునది సాధ్యమైనచో, నుపనిషత్తుల నాధారముగాఁ గైగొని సుసంగతము, శ్రుతిసంప్రదాయముల కవిరుద్ధమునగు మతమును స్థాపించుట యంతకంటె వేయిరెట్లు సులభతరమని నా నిశ్చయము; మఱియు నిందు శిష్టజనసమ్మతమైన యభిప్రాయమునకు విరోధమేమియుఁ గలుగదు. పూర్వాచార్యులందఱు నిందు మీతో నేకీభవింతురు; మఱియు నూతన వికాసమునకు విశేషమైన యవకాశము గలుగును.

హిందూ ధర్మమున కీవఱకే గీత యత్యంత ప్రామాణిక గ్రంథమై యున్నది, గీత కట్టి పరిపూర్ణమైన యర్హ

తయః గలదు : కాని కృష్ణుని వ్యక్తిత్వమతిగూఢమై, యస్పష్టమై యుండుటవలన నేఁ డా జీవితమునుండి ప్రాణ ప్రదమగు భావములను గ్రహించుట దుస్థరము. మఱియు నూతనచైతన్యమును నూతన దృక్పథములును బ్రస్తుత యుగమున కావశ్యకములై యున్నవి. ఈ మార్గమునఁ బర్యాలోచించుటకు మీ కీలేఖ తోడ్పడునని నమ్ముచున్నాను. ఆశీర్వాదములు. — మీ ఏవేకాసందుఁడు.

93

సంస్కృతమునుండి యనువాదము

ఒకశిష్యునకు

ఆల్మోరా, 1-6-1897.

...ఈ శ్లోకార్థమునకు * నీవు శంకరు ననుసరింప వలయును.

లేదా, ఈ క్రింది విధముగా నర్థము చెప్పవచ్చును :-

పెద్దపెద్ద భూభాగములు జలమయములై యున్నను జిన్న దొరువులు దప్పిగొనినవాని కెట్లు మహోపయుక్తములో — (అనఁగాఁ గొంచెమునీరే తనకుఁ జాలుటచే నాతఁ డిట్లు చెప్పవచ్చును, “ఈ పెద్ద జలాశయము నటుండ నిమ్ము, కొంచెము నీరే యా యక్కఱనుదీర్చును.”) — అట్లే

* శ్లో. యావానగ్ధ ఉదపానే సర్వతః సంప్లుతోదకే,

తావాన్ సచ్ఛేషు వేదేషు బ్రాహ్మణస్య విజానతః

—గీత, 2. 46.

విద్వాంసుడగు బ్రాహ్మణునకు సమస్త వేదములు నాప్రయోజనమునే నెఱవేర్చును. నేలయంతయు జలమయమై యుండుఁగాక, తనకు వలయునది నీరు త్రాగుటయే యైయుండునట్లు సమస్త వేదములందును తత్త్వజ్ఞానమే పడయఁదగినది.

ఈ శ్లోకాభిప్రాయమునకు విశేషానుగుణమగు మఱియొక వివరణము తెలిపెదను :

నేలయంతయు జలమయమైయున్నను బానయోగ్యమగు నీటినే జను లన్వేషింతురు. భూమి జలావృతమై యుండుఁగాక — ఆధారభూతమగు నేలను బట్టి వేర్వేరు ధర్మములు గల వేర్వేరు జలము లుండవచ్చును. అట్లే నిపుణుడగు బ్రాహ్మణుఁడును సంసారపిపాసానివృత్తిర్థము నానావిద్యా సమన్వితమైన వేదముల నెడి శబ్దసాగరమునుండి యేది మోక్షమును బ్రాప్తింపఁజేయఁగలదో, యట్టి విద్యనే గ్రహించును. బ్రహ్మవిద్యయేగదా మోక్షదాయకము. ఆశీస్సులు, శుభాకాంక్షలు, — మీ విచేకానందుఁడు.

94

ఆల్మోరా, 3-6.1897.

ప్రతిభాజన—, ... నామట్టునకు సంతృప్తుడ నైయున్నాను.

దేశీయులలో ననేకులను మేల్కొల్పినాను, అదియే నాకు వలయునది. కర్మానుసార మిక్కనేమి జరిగినను సరియే. నేను బంధవిముక్తుడను, సంసారధోరణి గమనించినాను — “మన కాయుష్యము, మన కారోగ్యము.” తనకే యాయువు, తనకే ప్రేమ, తనకే ప్రతిష్ఠ, అంతయుఁ దనకే, తనకొఱకే,

దృష్టి సారించి వెనుకకుఁ జూతునుగదా, స్వార్థపరమైన కార్యమేదియు నాకు గోచరించుట లేదు—నాదుష్కృతములు సైతము నానిమిత్తము చేసినవి కావు. కావున నేను సంతృప్తుఁడను; నేనేమియో ఘనకార్యముగాని, విశేష సత్కార్యముగాని చేసియుంటినని కాదు, ప్రపంచమత్యల్పము, సంసారమతి నికృష్టము, మనుగడ యతి హేయము—మానవులు, యుక్తియుక్తులు, అతినికృష్టమగు నీస్వప్ర మో జనము నిమిత్తము దొర్లాడుచుండుటఁ జూచిన నాకు నవ్వు వచ్చుచుండును.

విషయమిది : మన మొక బోనున బంధితులమై యున్నాము, ఎంత శీఘ్రముగాఁ దప్పించుకొనిన సంతమంచిది. బ్రహ్మానుభూతి నందినాను, ఇంక శరీర మెటు కొట్టికొని పోయిన నాకేమి?

*

*

*

ఏకాంతముగాఁ బ్రశాంతముగా, గ్రంథావలోకన మొనరించుచుఁ బండితుఁడనై మనుట నా సహజ ప్రవృత్తి. కాని యమ్మ వేటువిధముగా నడపుచున్నది—ఐనను జిత్తి వృత్తి యదియే.—ఆపుడు,—వివేకాసందుఁడు.

95

ఆల్మోరా, 14-6-1897.

స్నేహస్పద,—(విజ్ఞోరియా) మహారాణికిఁ బంపఁబోవు నభినందన పత్రికలో నీ క్రింది విషయములను గమనింతురు గాక :

1. అతిశయోక్తు లుండరాదు, అనగా నామె భగవత్ప్రీతినిధియని, మఱియేమేమోయని, మన దేశీయులకుఁ బరిపాటియగు నతిశయోక్తు లుండరాదు.

2. ఆమె పరిపాలనమున సర్వమతములును సురక్షితములై యుండ, స్వదేశమునను నిండ్లాండునందునుగూడ నిర్భయముగా మన వేదాంత తత్త్వములను బ్రచారము చేయఁగలిగితిమి... — మీ వివేకానందుడు.

96

ఆల్మోరా, 15-6-1897.

అభిన్నహృదయ—...బౌదాత్యమే, జయించునది, ధీశక్తి కాదు. పుస్తకములు, పాండిత్యము, యోగము, ధ్యానము, జ్ఞానము—నివన్నియుఁ బ్రేమతోఁ బోల్చి చూచినచోఁ దృణప్రాయ మనిపించును, ధూళి యని పించును. ప్రేమయే నీకు దివ్య శక్తులను జేకూర్చును. ప్రేమయే భక్తి నొసఁగును, జ్ఞానము నొసఁగును; ప్రేమయే ముక్తి నొసఁగూర్చును, మానవుఁడ నెడి యాలయమున మాధవు నుపాసించుటయే యుపాసన—“నేదం యదిక ముపాసతే — జను లుపాసించు భగవదితర విషయము లుపాస్యములు కావు.”...

...ఇట్టి యుద్యమమును సాగింపుము, నిన్ను నాబుజ ములపై నెత్తుకొని మోయుదును—సెబాసు! చూతువు గాక—క్రమముగాఁ బ్రతి జిల్లాయును నొక కేంద్రమై— నెలయును... నేను యోధుఁడను, యుద్ధరంగమున మరణిం

తును. ఇచట రాణివాస స్త్రీవలె నూరక కూరుచుండుట నాకు దగదు.... —ఆపుడు, వివేకానందుడు.

97

ఒక యాంగ్లేయ మిత్రునకు

ఆల్మోరా, 20-6 1897.

...ఒక విధముగాఁ జూచినయెడల నిచటి జనులకుఁ ద్యాగము చేయుట కేమియు లేదనుమాట వాస్తవము— ఐనను, త్యాగము భారతీయుల రక్తనాళములలో స్పందించు చున్నది. మఠమున శిక్షణము నొందుచున్న వత్సలలో నొకఁడు డిస్ట్రిక్ట్ ఎగ్జిక్యూటివ్ ఎంజినియరు (District Executive Engineer). అనఁగా నిచట నది గొప్పపదవి. దాని నాతఁడు తృణప్రాయముగాఁ బరిత్యజించినాఁడు!

98

ఆల్మోరా, 20-6-1897

ప్రేమాస్పద—...గుఱ్ఱపు స్వారిలో మంచి నైపుణ్యము సంపాదించుచున్నాను, బాధగాని, యలసటగాని లేక మును బొందక యెకాయకీ నిరువది, ముప్పది మైళ్లదూరము స్వారిచేయఁగలుగుచున్నాను....

...వంగభాషలోనున్న మంచిమంచి విజ్ఞానశాస్త్ర గ్రంథ ములను (Scientific books) అన్నిటిని గొని వానిని బఠింపుడు. —మీ ప్రియసోదరుడు, వివేకానందుడు.

ఆల్బర్తా, 30-6-1897.

అయ్యుష్మంతుఁడగు సఖిండానందునకు ...మన మూర్ఖులెంతసేపు జనుల నెరసులనే వెదకెదరు, ఈ రంధ్రాన్వేషణము నూని, కొలఁదిగా సుగుణములను గూడ వారు గ్రహింతురుగాక.

...రాజకీయ విషయములలో నెంతమాత్రము జ్యోక్యము కల్పించు కొనకుము, ఐనను నెవ్వరితోడను నీవు వివాదపడ నక్కఱలేదు. కార్యసాధనార్థము నీవు త్రికరణశుద్ధిగాఁ బనిచేయవలయును.

ఇచట నేను...ఆంగ్లమున నొక యుపన్యాసమును ...హిందీలో మఱియొక యుపన్యాసమును జేసినాను...

...శరీర మెప్పుడో యొకప్పుడు నశింపక తప్పదు. అగుచో నలసులమై గతింపనేల? “త్రుష్పవట్టి చెడిపోవుట కంటె నటిగిపోవుట మేలుకదా?” ఆందోళనపడకు, నేను గతించినను నాయస్థులే స్వయముగా నద్భుతకార్యములను జేయఁగలవు. పదియేండ్లలోపున మనము భారత దేశమంతటను వ్యాపింపవలయును, లేనియెడల లాభములేదు. రాక్షసునివలెఁ బని చేయవలయును! జయ గురుదేవ! ధనాదులు వానియంతట నవియే వచ్చును, మనకుఁ గావలసిన వారు మనుష్యులు, ధనముకాదు...—నీ ప్రియసోదరుఁడు, వివేకానందుఁడు.

100

సంస్కృతమునుండి యనువాదము

ఒక శిష్యునకు

ఆల్కోరా, 3-7-1897.

స్తో. యస్య వీర్యేణ కృతినో పయం చ భవనాని చ,
రామకృష్ణం సదా వందే శర్వం స్వతంత్రా మిశ్వరమ్. *

అయుష్మంతుడవగు శరచ్చంద్రా !

ఉద్యోగశీలురుకాని శాస్త్రకారులందఱును విధియే బలీయమందురు; ఉద్యోగవంతులును గర్మమశలులు నగు వారో, పురుషకారమునే శ్రేష్ఠముగా నెంచుదు. పురుషకారమును దుఃఖప్రతికారోపాయముగా, దలంచి దానిపై నిర్భరపడువారు కొందఱు; దైవబలముపై నాధారపడి యుండువారు మరికొందఱు. ఈ యుభయపక్షములవారి వివాదమును గేవల మజ్ఞానజనితము — ఇట్లు గ్రహించి మహోన్నత జ్ఞానశిఖరము నధిరోహింపఁబూనుము.

...కావున స్వతస్సిద్ధముగా జీవేశ్వరు లభింనులు. జీవసేవ, ఈశ్వరప్రేమ—ఇవి రెండును నొక్కటే. విశేష మేమన, జీవుని జీవబుద్ధితో సేవించినయెడల నది దయ, ప్రేమ కాదు. ఆత్మబుద్ధితో జీవుని సేవించినచో నది ప్రేమ.

* ఎవ్వని ప్రభావమున లోకమును, మనమును ధన్యులమైతిమో యట్టి స్వతంత్రుడు, నీశ్వరుడు, మంగళస్వరూపుడు నగు శ్రీరామ కృష్ణునకు సదా ప్రణామములు.

ఆత్మయే ప్రేమాస్పదమని శ్రుతిస్మృతి ప్రత్యక్షాది ప్రమాణము లన్నిటివలనను దెలియుచున్నది. కావున చైతన్య భగవానుడు, “ఈశ్వరునియెడఁ బ్రేమ” యనియు, “జీవునియెడఁ దయ” యనియు నుపదేశించియుండుట యుక్తమే. ఆయన ద్వైతవాది. కావున జీవేశ్వర భేదమును సూచించు నాతని యీ సిద్ధాంతము సమీచీనముగనే కానిపించును. కాని యద్వైతసిద్ధులమగు మనకు జీవుఁ డీశ్వరునికంటె భిన్నుడనుబుద్ధి బంధకారణము; కావున మన కవలంబ నీయము ప్రేమ, దయ కాదు. జీవుని విషయమున దయ యను మాట నాకు సాహసపూర్వకముగను నహంభావ సంజనితముగను దోచును. మనము దయ చూపుటలేదు, కాని సేవించుచున్నాము. ఒరులయెడ ప్రేమ, సర్వత్ర యాత్మానుభవము—ఇదియే మన యనుభవము—అంతియే కాని కనికరముకాదు.

...—శాశ్వత ప్రేమబద్ధుడు, వివేకానందుడు.

101

ఆల్మోరా, 9-7-1897.

ప్రేమప్రసాద — ,...నా శ్రేయమునుగూర్చి మీరు భయపడ నక్కఱలేదు. నాయపవాదకు లెంత గర్హాలు చేసినను సువిశాలమగు నీ విశ్వమున నాకుఁ దావు లేకపోలేదు. ఏమైనను నాయుద్యమము నాకుఁ దృప్తికరముగా నున్నది. ప్రాప్తానుసారము వర్తించితినేకాని, యీ కార్యమిట్లు జరుగవలయునని సంకల్పించిన వాడనుగాను. భారతజనసామా

స్వము నుద్ధరించు తెట్లనియే నేఁ బరితపించితిని. నేటికిఁ గొంతవఱకందు జయము గాంచితిని. దేశమున జనులు కాటకముచే, మహావ్యాధులచే, బాధల నొందుచున్న తఱి నా వత్సలెట్లు విఘ్నాచిగ్రస్తులగు మాలలపజ్జను నిరాహార్యులై మరణించు పంచముల పంచను సేవచేయుచున్నారో చూచిన మీకు బ్రహ్మానందమగును. సర్వేశ్వరుఁడే నాకును వారికిని దోడ్పడుచున్నాఁడు. “మానవు లేపాటివాడు?” నా ప్రియతముఁడు, సర్వేశ్వరుఁడు నాదండ నున్నాఁడు; అమెరికాలో, ఇంగ్లాండులో నే నుండినప్పుడు, అజ్ఞాతముగా భారతదేశమున సంచరించుచుండినప్పుడు నాదండనుండినవాఁ డల సర్వేశ్వరుఁడే. బొడ్డుఁడనివారి పలుకులనా నేను బాటించు నది! ఏమేమి! పరత్వమును సంసార సారహీనతను గ్రహించిన నేనా, పసిపాపల ప్రలాపములను విని నా మార్గమునుండి చలించుట! ఇదియూ నన్నుఁగూర్చి మీ యభిప్రాయము?

స్వవిషయమున విశేషముగా జెప్పకోవలసివచ్చినది — అది మీవలననే. నావిద్యుక్త కర్మము సమాప్తమైనదని తోచుచున్నది — కాకున్న మూడు నాలుగేండ్లకంటె నే నెక్కువ జీవింపను. స్వీయమోక్షార్థము సమసిపోయినది. ప్రాపంచిక భోగముల నెన్నఁడును గాంక్షించిన వాఁడను గాను. లోక శ్రేయమునకై నేనారంభించిన యుద్యమము జయప్రదముగా సాగుటొక్కటే నాకు వాంఛనీయము. నా యుద్యమ మప్రతిహతము. కాకున్న భారత దేశమందైనను

నా కృషి కొనసాగుటఁ జూచి గుండెలపైఁ జేయి నైచుకొని నిద్రింతును. సమస్త జీవస్వరూపుని, అద్వితీయుని, విశేషము నా యార్తనారాయణుని, నాదీన నారాయణుని, సమస్త దేశీయులకెల్లఁ బేదయకు నా భారత నారాయణుని, నాయుష్టదేవత నర్చించుటకై యెన్నిజన్మములైన నెత్తెదను గాక, యెన్నివేల బాధలనైన ననుభవింతునుగాక.

“ఎవ్వఁడల్పుఁడుగను నధికుఁడుగను, గీటకముగను గిరీటాధిపతిగను, బాపిగను బుణ్యాత్ముఁడుగను వ్రోగ్గొందునో యా సర్వేశ్వరుని భజింపుఁడు; ఇతరవిగ్రహములను విచ్చిన్నముచేయుఁడు.

“ఎవ్వఁడు జననమరణాతీతుఁడో, గమనాగమన విరహితుఁడో, ఎవ్వనియందు మనము నెలకొనియుంటిమో, యెవ్వఁడు సదా యద్వితీయుఁడో, ఆ సర్వేశ్వరుని భజింపుఁడు, ఇతరవిగ్రహములను విచ్చిన్నముచేయుఁడు.”

నా నియమితకాల మల్పము. ఒకరికిఁ జూకుమనుఁ గాక, మఱియొకరిని జీకాకుపఱచుఁగాక, నాయంతరంగమున నున్నమాట చెప్పక తప్పదు. కావున నాయనా!...నా నోటినుండి యేమి వెలువడినను భయపడకుము. నా కాధార భూతమైయున్న వ్యక్తి సర్వేశ్వరుఁడుగానీ వివేకానందుఁడు కాఁడు. వాఁడు సర్వజ్ఞుఁడు. లోకమును నేను సంతృప్తి పఱుపవలసివచ్చినచో లోకమునకు హానిచేసినవాఁడ నగుదును. ఏ విషయమునైనను బహుజనులు చెప్పినంతనే యది సమంజసమని భావింపరాదు, అనేకులు పరిపాలించుచున్నను

లోకులదురవస్థ యథాప్రకారముగ నే యుండుట ప్రత్యక్షమే కదా. ప్రతినూతనభావమును బ్రతిఘటనమును గలిగించి తీరును—నాగరికలోకమున హేళనయు సనాగరికలోకమున నటపులు, అసహ్యమైన నిందలును దలయై వ్రితిరును.

...అర్భకులు సైతము వికాసము నందవలయును. అమెరికాదేశీయులు నడుమంత్రపుసిరిచే గన్నును మిన్నును గానకున్నారు. నా దేశమునకు వేయిసార్లు, లక్ష్మీకటాక్షము కలిగినది, పోయినది. మనము నేర్చిన గుణపాఠము లింకను నేయర్భకునకును బోధపడవు. జగము మిథ్య. ఈ ఘోర మాయాజగమును — నిస్సారమగు నీ సంసారమును — దృఢించి సుఖంపుడు. కామకాంచనములను బరిత్యజింపుడు. పెండ్లి, కామకాంచనములు — ఇవియే నిజమైన పిశాచములు. శరీరమే, శరీరాభిమానమే, మోహము, కామ కాంచనమమత తొలగినచో మోక్షము కరతలామలకము, ...—చిరస్నేహోస్పదుడు, వివేకానందుడు.

102

ఓం నమో భగవతే రామకృష్ణాయ !

ఆల్మోరా, 10-7-1897.

అయుష్మంతుడగు నఖిండానందునకు—నీవు నాకంపిన మన సంఘోద్దేశముల చిత్తుప్రతులను (Proofs) దిద్ది మఱల నేడు పంపుచున్నాను. అందు (మన సంఘసభ్యులచే జదువబడిన) నియమావళిభాగము తప్పులకుప్పగా నున్నది.

దానిని జాగ్రత్తగా దిద్ది పునర్మద్రణముచేయుడు, లేని యెడల లోకులు నవ్వుదురు.

(వంగ దేశమందలి) బరం (బ్రహ్మ) పురము (Berham pore) లో సాగుచున్న పని చాలఁజక్కఁగానున్నది. అట్టి పనులే దిగ్విజయము నందఁగలవు — వాదములును సిద్ధాంతములును మానవహృదయమును వశపఱచుకోఁ గలవా? కృషి చేయుడు, దీక్షతోఁ గృషి చేయుడు — ధర్మముల నాచరణమునఁ జూపుడు — వాదములును సిద్ధాంతములును నేమి చేయఁగలవు? వేదాంతము, యోగము, తపస్సు — పూజా మందిరము — మీ సన్న బియ్యపు టన్నపు నైవేద్యములు, మీ శాకోపహారములు — ఇవన్నియు నేయొకానొకనిధర్మమో ఏదేశధర్మమోయైనఁ గావచ్చును; పరహితాచరణ మొక్కటియే సార్వజనీన మహావ్రతము. స్త్రీలు, పురుషులు — పిన్నలు, పెద్దలు — ఆశాలగోపాలము, — వేయేల, జంతువులుపైత మీధర్మమును గ్రహింపఁగలవు. కేవల నిషేధాత్మక ధర్మముల * వలన ఫలమేమి? తాయి యెప్పుడును వ్యభిచరింపదు, ఆ వెన్నఁడును నసత్యము చెప్పదు. చెట్లు దొంగతనము చేయవు, దోపిడులను జేయవు — ఐన నేమి ప్రయోజనము? నీ వెన్నఁడును దొంగతనము చేయకుండ, వ్యభిచరింపకుండఁ, బ్రతిదినము నాలుగు గంటలసేపు ధ్యానించుచు, దానికి రెట్టింపుసేపు శాస్త్రోక్తముగా గంట వాయించు

* “న పరదారాం గచ్ఛేత్” (పరస్త్రిసంగము కూడదు).
 “నా నృతం బ్రూయాత్” (అసత్య మాడరాదు) మొదలగు నిషేధములు.

చున్నావనుకొందము—ఐన నేమి విశేషము ! అల్పమైనను నీవు చేసిన యాకార్యము, బరంపురమును నీకుఁ గాదా క్రాంత మొనర్చినది—ఇప్పుడు జనులు నీవేమి చెప్పినను శిరసావహింతురు. “రామకృష్ణుఁడు సాక్షాద్భగవంతుఁడు” అని నీవింక జనులతో వాదింపనక్కఱలేదు, ఆచరణహీన మైన శుష్కోపన్యాసములవలన నేమి ప్రయోజనము !— మంత్రములకుఁ జింతకాయలురాలునా ! పది జిల్లాలలో నీ వట్లు చేయఁగలిగినయెడల నా పదియును నీ చెప్పుసేతలలో నుండును. నీవు ప్రాజ్ఞుఁడవు, కావునఁ బ్రస్తుతము కార్య శాఖయే ప్రధానమని చూపుచు. తద్వినియోగమును శక్తి కొలఁదియు వృద్ధిచేయఁ బూనుము. యువజనసంఘము నేర్పఱచి, యింటింటికి వెళ్లి, ధనము, ప్రాతబట్టలు, బియ్యము, భక్ష్యములు—ఏవి దొరకిన వానిని ‘అలాఖియా సాధువుల’ వలె వారిని యాచించి తీసికొనిరానిమ్ము, అప్పుడు వానిని బంచిపెట్టుము. కృషియనఁగా, నుద్యమమనఁగా, నిది. అంతట జనులకు నమ్మకము కలుగును, అప్పుడు మీ మాట విని మీరేమి చెప్పినను జేయుదురు.

కలకత్తాసభకై న ఖర్చులకు పోఁగా మిగిలిన దానిని తొమనివారణార్థము జమకట్టుము, లేదా, కలకత్తాలోని గొందులు, గూఢములు మొదలగు వానిలోనుండు పేదల కాధనమును వినియోగించి సాయము చేయుము; స్మారక భవనములు మొదలైన వాని మాట దేవుఁ డెఱుఁగును. ప్రస్తుతము నా యారోగ్యము దివ్యముగా నున్నది....

దరిద్ర నారాయణసేవార్థ మిటువంటి శాఖ నొక దానిని నెలకొల్పుమని...వ్రాయుము.

...పూజకగు వ్యయము నెలకొకటి రెండు రూపాయలు మించనీయకుడు. ఈశ్వర సంతానము తిండి లేక మాడుచున్నది...తులసీప్రతములతోడను జలముతోడను బూజచేసినఁ జాలును, నైవేద్యములకగు సొమ్ము పేదల యందు నెలకొనియున్న ప్రత్యక్షదైవమున కాహార నివేదనార్థము వినియోగింపఁబడుఁ గాక—అప్పుడు సర్వము భగవదనుగ్రహప్రాతమై యొప్పును,...—నీ ప్రియ సోదరుడు, వివేకానందుడు.

103

ఆగ్స్టా, 11-7-1897.

ప్రేమాస్పద—...ఇంతవఱకు జరిగిన పని నాకుఁ దృప్తికరముగనే యున్నది, కాని దానిని వృద్ధి నొందింపవలయును. రాసాయనిక శాస్త్రోపకరణములను భౌతిక శాస్త్రోపకరణములను గొన్నిటిని సంపాదించి, ప్రాథమికము, పరిశోధనాత్మకమునగు భౌతిక రాసాయనిక శాస్త్రములందును (Elementary and Experimental Chemistry and Physics) ముఖ్యముగా శాస్త్ర శాస్త్రమునందును (మతసోదరులకుఁ) గౌరవముల నేర్పఱచుట మంచిదని తెలిపియున్నానే—ఆ విషయమున మీరేమి చేయుచున్నదియు చాకింకను దెలియకున్నది.

వంగభాషలోని కనువదింపఁబడిన భౌతిక శాస్త్ర గ్రంథముల నన్నిటిని గొన్ని జతలను కొనవలయునని నేను సూచించితినే—దానిమాటయేమి?

ఒకేతూరి ముగ్గురు మహాత్ముల (మతాధిపతుల) నెన్నుకొనవలయుననియు నందొకరు వ్యవహారశాఖను మఱి యొకరు పరిశోధనశాఖను నింకొకరు విజ్ఞానశాఖను బరి పాలింపవలయుననియు నాకిప్పుడు తోచుచున్నది.

కలకత్తాలోని గాబులు మాత్రమే మతమునకు వచ్చునట్టి జనులని వినుట నాకు విచారకరము. వారివలన లాభములేదు. మనకుఁ గావలసినవారు ధైర్య సాహసా నిష్ఠులగు యువకులు, కార్యదీక్షాపరులు, వట్టి యవివేకులు కారు.

...మా హులాలో... అద్భుతము గాఁ బనిచేయు చున్నాఁడు. ఒక కుగ్రామములో—నదియుఁ గేవలము బియ్యము పంచిపెట్టుచు—వారు తమతమ శక్తిసామర్థ్యము లను గ్రమముగా వ్యర్థముచేసికొనుచున్నట్లుకనిపించుచున్నది, ఈ సాయముతోఁగూ టేవిధమైన ప్రచారముచు జరిగినట్లు కని పించుటలేదు. స్వయంసాహాయ్యమును జనుల కలవడఁజేయ నిచోఁ బ్రపంచైశ్వర్యమంతయు హిందూదేశములోని యొక చిన్నయూరికి సాయము చేయుటకుఁ జాలదు. మనధార్మికోద్యమమును వైజ్ఞానికోద్యమమును ముఖ్యముగా స్వయం సాహాయ్య పథకమై యుండవలయును. ఈ విషయమున మీరేమి చేయుచున్నారో నాకుఁ దెలియుటలేదు ఎంతసేపు 'ఇందఱు బిచ్చగాండ్రకు సాయముచేసెతి' మనుమాటయే! మనవద్దనున్న స్వల్పదాయముతో వీలైనంతవఱకు విస్తీర్ణ

ప్రదేశమునకుఁ దోడ్పాటందు బాటులో నుండునట్లాయాజిల్లా
లలోఁ గేంద్రములను నెలకొల్పుమని... తెలియఁజేయుము.

*

*

*

అత్యంత సులభమైన మార్గమిది—ఒక కుటీరమును
గైకొని దానిని గురుదేవుని యాలయ మొనరింపుడు.
సాయము గోరియేకాక, పూజించుటకును జనుల నచటికి
రానిండు. అచట నుదయసాయంసమయములందుఁ బురాణము
జదువుచుండుఁడు. తన్ములమున జనులకు మీద బోధింపఁ
దలఁచిన దానినంతయు బోధింపవచ్చును. క్రమముగా జనుల
కభిరుచి కలుగును, ఆలయమును స్వయముగా వారే నిర్వ
హింతురు, కుటీరాలయము కొన్ని యేండ్లలో నొక మహా
సంస్థగాఁ బరిణమింపవచ్చును. యౌమనివారణార్థము వెల్లిన
వారు ప్రతిజిల్లాలోను నిట్టి కుటీరాలయమును నెలకొల్పు
నిమిత్త మొక కేంద్రస్థానము నెన్నుకోవలయును—అందుండి
మన కృషియంతయు సాగుచుండును.

తనకు నచ్చినయెడలఁ బరమమూర్ఖుడైనను గార్య
మును గొనసాగింపఁగలఁడు. కాని ప్రతికార్యమును దనకు
నచ్చనట్లు—రుచించునట్లు—చేసికొనఁగలవాఁడే ధీమం
తుఁడు. ఏకార్యమును హీనముకాదు. అల్పారంభములే
మహాకార్యములుగాఁ బరిణమించుచుండును. రవంత మట్టి
గింజయందు మహావటవృక్ష మిమిషియన్నది. లోకమందలి
ప్రతివిషయమును నిట్టిదే. ఈ తత్త్వమును గ్రహించి, ప్రతి

కార్యమును నిజముగా ఘనకార్యముగా నొనర్పఁగలుగు వాడే ధీమంతుఁడు.

దీనజనసేవావిషయమున వంచకుల కర్హులగువారి యన్నము చేజిక్కికుండునట్లు మీరు చూడవలయును. హిందూదేశము శుద్ధసోమరిపోతులతో నిండియున్నను, విచిత్రము, ఆకలిచే వా రెన్నఁడును జనిపోదు, ఏదో వారికి దొరకుచునేయుండును. తామనివారణోద్యమమున నున్న ప్రతివ్యక్తికిని ఈ విషయములను దెలియఁజేయుమని... వ్రాయుము... వారు ధనము నిర్ధృతముగా వ్యయింపరాదు. అధమాదాయముతో సాధ్యమైనంతవఱకు శాశ్వతసత్కార్యమును మనము సాధింపవలయును.

ఎంతసేపు ప్రాతఃపుతలనే పట్టుకొని ప్రాకులాడక, మీరింక స్వతంత్రమైన దారులను ద్రోక్కఁ బ్రయత్నింప వలయును—తెలిసినదా? లేనిచో నాయనంతర మంతయు విచ్చిన్నమై పోవును. ఉదాహరణమునకు “మనవద్దనున్న స్వల్పదాయముతో శాశ్వత సత్ఫలములను బడయుటెట్లు?” అను విషయమును బర్యాలోచించుటకుఁగాను మీరింక సభ చేయుఁడు. ముందుగా నెల్లరకును గరపత్రములు పంపి, ప్రతివ్యక్తిని దనకుఁదోచిన విషయములను దెలుపనిండు, ఇటులందఱి సూచనలను గూర్చియు జర్పించి, విమర్శించి, సారాంశమును నాకుఁ దెలియఁజేయుఁడు.

నా సోదరశిష్యులకంటెను నావత్సలే విశేషము సాధింపఁగలరని యాశించుచున్నానని మీరు గుర్తింపవలసి

యున్నది. నావత్సలలోఁ బ్రతివ్యక్తియు నాకంటె నూఱు రెట్లధికులు కావలయునని నాతోరిక, మీలోఁ బ్రతివ్యక్తియు వీరాధివీరుఁడు కావలయును—దత్తరవలయునని నాయభిప్రాయము. విధేయత, సంసిద్ధత, ఉద్యమమున శ్రద్ధాభక్తులు—ఇవి మూడును మీవద్దనున్న పక్షమున మీ రప్రతి హతులై వెలయుదుడు.— ఆప్తుఁడు, ఆశీర్వాదకుఁడు, వివేకానందుఁడు.

104

ఆల్మోరా, 23-7-1897.

స్నేహస్పదురాలగు నోబుల్ కన్యామతల్లికి--ఇపుడీ కొలఁది పంక్తులు వ్రాయుచున్నందులకు నన్ను మన్నింపుము, పర్వతప్రదేశములనుండి సమతలములకు వెడలుచున్నాను గావున నేడేని యొకతావును జేరినంతనే వివరముగా వ్రాయుదును.

‘చనపు లేకుండునట్టి నిష్కాపట్యము’ (Frankness without familiarity) అనఁగా నీయభిప్రాయమేమో నాకు బోధపడుటలేదు—ప్రాచ్యుల లాంఛన మనునది లేశమును నావద్ద లేకుండునట్లు మోమోటమి విడిచి, బాలుని వలె సహజసరళరీతిని నాభావములను వెల్లడింతును. ఒక్క నాఁడైనను సంఘార్థ స్వాతంత్ర్య తేజమున, నిష్కాపట్య మనెడి స్వచ్ఛంద వాయువును బీల్చుచు మనుట, యాహా! ఎంత బ్రహ్మానంద దాయకము! ఇదియేకదా మహోత్తమ నైర్మల్యము!

ప్రపంచమున మనమెంతసేపు లోకులకు బడిసి కార్యములను జేయుచుందుము, బడియుచు మాటలాడుచుందుము, బడియుచునే యాలోచించుచుందుము, అహ! శత్రుభూమిలో మనము జన్మించియున్నాము! ప్రతివ్యక్తియుఁ బ్రత్యేకముగాఁ దన్నుఁ గనిపెట్టి చూచుటకే నియమింపఁబడిన చారుఁడో యనునట్లు కనిపించెడి యీ జడుపుచుండి విముక్తుఁడు కాగలిగిన వాఁడేడి? ఈ జడుపును — ఈ భయమును — జీల్చి చెండాడి, ముందునకుఁబోవువాని పాట్లు పరి మాత్మున కెఱుక! ప్రపంచ మెన్నఁదైనను మిత్రభూమి యగునా? ఎవరు చెప్పఁగలరు? ప్రయత్నించుటయే మనవంతు.

ఉద్యమ మీవటకే ప్రారంభమైనది, తామనివారణ మిపుడు చేయవలసిన కార్యము. అనేక కేంద్రములు నెలకొల్పఁబడినవి. ఉద్యమము—తామనివారణము, కొలఁదిగా ధర్మప్రచారమును సాగుచున్నవి. ఐన నిదియంతయు సత్యలబ్ధమనుటకు సందియములేదు, శిక్షణమందుచున్న వత్సలవసరము వెంబడి నాయా కార్యములకై పంపఁబడుచున్నారు. చెన్నపురి కలకత్తాలు ప్రస్తుత కార్యాంగణములు. గుడ్విన్ మహాశయుఁడు చెన్నపురిలోఁ బనిచేయుచున్నాఁడు. మఱి యొకరు కొలంబో వెళ్లినారు. నీ కీవటకే యందియుండని యెడల మరుసటివారమునుండి మాసకార్య నివేదిక నీకుఁ బంపఁబడుచుండును. కార్యాంగణముచుండి నేను దూరమున నున్నాను, గావునఁ జూచితివా? పని కొంచెము మెల్లగా సాగుచున్నది. ఐనను మొత్తముమీఁద సంతృప్తికరముగ నే యున్నది.

ఇచటికి వచ్చి చేయుదానికంటె నింగ్లాండులో నుండియే నీవు మా నిమిత్తము విశేషముగాఁ గృషిచేయు గలుగుదువు. పేదలగు భారతీయుల నిమిత్తము నీవు మహా త్యాగ మొనరించితివి — భగవానుఁడు నిన్ననుగ్రహించుఁ గాక !

నేనింగ్లాండులో నున్న పక్షమున నచటి యుద్యమము వికాసము నొందునను విషయమునఁ బూర్తిగా నీతో నే నేకీభవించును. ఐనను యంత్రము కొంత వేగముగా నడచు వలకును భారత దేశమును నేను విడుచుట భావ్యముకాదు, అదిగాక నేను లేకున్నను గార్యమును సాగించువా రచట ననేకులు గలరని నా నిశ్చయము. ముసల్మానులనునట్లల్లా సంకల్పించినయెడల నే నచటికి వచ్చుట కొలఁది నెలలలో నమకూడును... మాకు నీవు శాశ్వత ప్రేమపాత్రురాలవని గ్రహింపుము. — ఆశీర్వాదకుఁడు, దివేకానందుఁడు.

105

ఓం నమోభగవతే రామకృష్ణాయ !

ఆల్ఫోరా, 24.7-1897.

ప్రేమాస్పద ,... అనాధశరణాలయ విషయమున నీయాశ యములు చాలఁ జక్కనివి.... అచట శాశ్వతమైన యొక కేంద్రమును నెలకొల్పుటకుఁగాను యథాశక్తిగాఁ బ్రయత్నింపుము. ... ధనవిషయమై బెంగపెట్టుకొనకు.... తామనివారణార్థము నేను జందాలను వసూలుచేయుదును. ... కలకత్తాలోని మన మఠమువంటిది ప్రతిజిల్లాలోను

నొకటి వెలసిన నాయభీష్టము నెఱవేటును. ప్రచార కార్యమును నిలిచిపోనీయకు, ప్రచారముకంటెను ముఖ్యమైన విషయము పేదలకు విద్యాబోధనము....

సర్వశక్తిసామర్థ్యములను నీలోనున్నవి, విశ్వాసమును బూనుము. అవి వ్యక్తము కాకపోవు... ధైర్యోత్సాహములతో నెల్లరును గృహిణిగించుచుండటకుఁగాను భావోద్దీపకమగులేఖల నవుడవుడు మనమునకు వ్రాయుచుండుము, జయ గురు దేవ!—నీప్రియసోదరుఁడు, ఏవేకానందుఁడు.

106

ఆగ్గోరా, 29-7-1897.

స్నేహస్పదురాలగు నోబుల్ కన్యామతల్లికి భారతదేశమునకు వచ్చి స్వయముగా విషయములను బరిశీలించుటకై నీవు నిశ్చయించుకొన్నట్లు... వద్దనుండి నిన్న నాకొక లేఖ వచ్చినది...

మనఃపూర్వకముగాఁ జెప్పచున్నాను—భారతదేశాభ్యుదయార్థము నీవు చేయవలయు కృషి కెంతయో సదవకాశము గలదని నా నమ్మకము. కావలసిన వ్యక్తి పురుషుఁడుకాదు, స్త్రీ; సింహబల సాహసాన్వితురాలగు స్త్రీ; ముఖ్యముగా స్త్రీలే హిందూదేశాభ్యుదయార్థము కృషి చేయవలసియున్నది.

హిందూదేశమింకను మహాస్త్రీలను వెలువడఁజేయఁజాలదు, భారతమాత వారిని విదేశములనుండి కైకొని 'దత్తత చేసికొనవలసియున్నది.' నీ విద్యాబుద్ధులు, భావ

సంశుద్ధి, అఖండ ప్రేమానురాగములు, అన్నిటికంటెను నీ (Celtic) మనస్తత్త్వము — నివన్నియు నిన్నిపుడు సరిగా మాకుఁ గావలసిన వ్యక్తి నొనరించుచున్నవి.

ఐనను జిక్కు లనేకములు. ఇచటి జనులదుఃస్థితి, మూఢవిశ్వాసములు, దాస్యమును నిట్టివని నీ పూహింపఁ జాలవు. ఇఁక జాతివిషయకమగు విచిత్రభేదభావములతో, భయముచేఁ గానిమ్ము, శైల్లవారనిన నేవగించుకొనుచు, వారివలనఁ దీవ్రముగా నేవగించుకొనఁబడుచు, నిచట మసలు ననాగరిక స్త్రీ పురుషులనడుమ నిపు మనవలసియుండువు. దీనికిఁదోడు శైల్లవారు నిన్నుఁ గేవల విపరీతవ్యక్తిగాఁ దలపోయుచుండురు, ని ప్రతిచలనమును ననుమానముతోఁ బరిశీలించుచుండురు.

తరువాత నిచటి శీతోష్ణస్థితి ప్రచండము, పలుతావు లలో మాశీతకాలము మీ వేసవిని బోలియుండును, ఇఁక దక్షిణదేశమున వేసవి సదా నిప్పులు కురియుచుండును.

ఐరోపాదేశీయసౌఖ్యముగాని, సదుపాయముగాని యిచటి పట్టణములను దాటినచో మచ్చునకైనను గాన రాదు. వీనిని గణింపక కార్యాంగణమునఁ బ్రవేశింప సాహించితివా, నీకు మాస్వాగతము, మనఃపూర్వకమగు స్వాగతము. నేనోయనిన, నిచటఁ గానిమ్ము, మతెచ్చటఁ గానిమ్ము, అనామధేయుఁడను, కాని నా కే మాత్రము పరపతి యనునది యున్నను దానిని నీసేవకై వినియో గింతును.

ఈ యుద్యమమున దిగుటకుముందు నీవు బాగుగా నాలోచించుకోవలయును; నీవిందు విజయమునందఁజాల కున్నను, నీకు విసుగు జనించినను, భారతదేశ క్షేమార్థము నీవు కృషి చేసినను జేయకున్నను, వేదాంతమును నీవవలం బించినను విడనాడి వైచినను సరియే—అమరణము నేను నీకు బాసటయై నిల్చెదనని వాగ్దానము చేయుచున్నాను. “ఏనుఁగు దంతములు ముందునకు వచ్చునేకాని వెనుక కెన్నఁ డును బోవు,”—ఇట్టివే మాసప్తుని వచనములు. ఐన నీ వాగ్దానముతోఁబాటాక హెచ్చరిక చేయవలసియున్నది.... వారియండనుగాని, మఱెవ్వరియండనుగాని మసలక స్వశక్తి మీఁదనే నీవు నిర్భరపడవలయును.—అనేకులతోఁ దగు మాత్రము దూరముననే మైత్రి కలిగియుండుట మేలు, స్వశక్తిపై నిర్భరపడువారి కంతయు సక్రమముగనే నడుచును.... మాకు నీవు శాశ్వతస్నేహస్పదురాలవని గ్రహింపుము.—భగవదేకశరణుడగు మీ ఐదెకాసందుఁడు.

107

జీవీకామతము, 19 8-1897.

స్నేహస్పద—, ...మిరియపురును హిందూ దేశమునకు వచ్చుటనిన నిజముగా నాకపరిమిత సంతోషము; ఐనను మొదట మీ రీ విషయమును గమనింపవలసియున్నది: పెద్ద పెద్ద ముఖ్యపట్టణములలో వివా, ఐరోపా దేశీయ సౌఖ్యముగాని సదుపాయముగాని లేక, యత్యంత మలినము, ననారోగ్య కరమునగు బిలము హిందూదేశము.

(ఇచటికి వచ్చుచో) ఆశ్రికాఖండంతర్భాగమునకు బయలుదేలుచున్నారనియు సంతకంబు మేలేమైనను దటస్థించునెడల నది మీ యదృష్టమనియు భావించుకొనవలయును....—సదా మీ వివేకానందుడు.

108

ఒక వంగదేశీయ నారీమతల్లికి

1897.

అమ్మా—...ఈ కాశ్మీరము భూతలస్వర్గము. ఇట్టి ప్రదేశము లోకమున మఱిచ్చటను లేదు. కొండలు, నదులు, చెట్లు, లతలు, మృగములు, పక్షులు, స్త్రీలు, పురుషులు—సర్వము రామణీయకమున నొండొంటిని మించుచుండును. ఇంతవఱ కీ దేశమును దర్శింపనైతి నే యని నా కెంతయో పరితాపము గలిగినది. తల్లీ, నీ యోగక్షేమములనుగూర్చి వివరముగా నాకు వ్రాయుము, నీకు నాయాశీర్వచనములు. సదా నీ శ్రేయోభిలాషినని నిశ్చయముగా గ్రహింపుము—విశ్వసనీయుడగు వివేకానందుడు.

109

శ్రీనగరము, కాశ్మీరము, 30-9-1897.

స్నేహస్పద ,...తన లేఖలో నోబుల్ కన్య వెలువరించిన ప్రశ్నలకు నా సమాధానము లివి :

1. ఇంచుమించుగాఁ గార్యశాఖలన్నియుఁ బని సాగించుచున్నవి, కాని యద్యమ మింకను ప్రారంభావస్థలో నున్నది.

2. సన్న్యాసులలో ననేకులు విద్యావంతులు, విద్యా వంతులుకానివారికి విద్యగఱపఁబడుచున్నది. కాని యన్నిటి కంటెను బరహితాచరణమునకు స్వార్థత్యాగ మత్యావశ్య కము కావున దానిని బలపఱచుటకుఁగాను ముందుఁగాఁ బారమార్థికసాధనల విషయమున విశేషశ్రద్ధ వహింపఁబడు చున్నది.

3. విద్యాబోధకులు : మతమునఁ జేరువారిలో ననేకు లీవఱకే స్వయముగా విద్యావంతులైయుందురు. శీలమును బెంపొందించుచు మనవిఘానము ననుసరించి వారికిఁ దగు శిక్షణగఱపుటయే మనము చేయవలసిన పని. వారిని వినయ విధేయులుగను నిర్భయులుగను నొనరించుటయే యీ శిక్షణో ద్దేశము. పేదలకు మొదట జీవయాత్రకు వలయు సాయము నొసర్పవలయును, అనంతర ముల్లిమ మానసికవికాసమును గలుగఁజేయవలయును—ఇదియే మన కార్యక్రమము.

కళలు, పరిశ్రమలును : తగిన మూలధనము లేమిఁ గార్యక్రమమందలి యీ భాగము మాత్రమే ప్రారంభింపఁ బడఁజాలకున్నది. స్వయముగాఁ దాము తయారుచేసిన వస్తువుల నుపయోగింప భారతీయులను బ్రోత్సహింప వలయును, భారతీయ శిల్పచిత్రాదులు విదేశీయ విక్రయ శాలలలో నమ్ముడువోవుటకుఁ దగిన సదుపాయముల నరయ వలయును—ఇదియే ప్రస్తుతము మన మవలంబింపఁదగిన యతి సరళమైనమార్గము. ఈ కార్యమును నిర్వహించు

నట్టివారు స్వయముగాఁ దాము దలారులు కాకుండుట మాత్రమే కాక, యీ శాఖవలన వచ్చు నికరాదాయము నంతయు శిల్పుల యభ్యుదయార్థము వినియోగించునట్టివారై యుండవలయును.

4. విద్యనేర్చుటకు జనులు తమంతతాము వచ్చువఱకును మనమే పలుతావులందు సంచరింపవలసియుండును. పరివ్రాజకుల పారమార్థికశీలము తన్నూలముననే విశేషముగా శోభించును.

5. సర్వజాతులందును మన ధార్మికోద్యమము కార్యకారి కాఁగలదు. ఇంతవఱ కగ్రజాతులందుమాత్రమే మన యుద్యమము ఫలప్రదమైయున్నది. ఆయా తావులందలి ట్రామనివారణ కేంద్రములలోఁ గార్యశాఖ బాగుగాఁ బని చేయుచుండుటవలన సర్వజాతులవారు క్రమముగా వశులగుచున్నారు.

6. ఇంచుమించుగా హిందువులందఱును మాయుద్యమము నామోదించుచున్నారు, కాని యిట్టికార్యములలో నాచరణపూర్వకమగు సహకారమునకు వారలవడినవారు కాదు.

7. ఔను, ఆదినుండియు దానధర్మాదీకమగు మాలోకహితకార్యములందు హిందూదేశములోని వివిధమత సంప్రదాయముల నడుమ మేమెట్టిభేదమును బాటించుట లేదు....—వివేకానందుఁడు.

110

ఒక యాంగ్లేయ మిత్రునకు

శ్రీనగరము, కాశ్మీరము, 1-10-1897.

దైతరులు తమ్ము సడపుసప్పుడె కొంద అత్యుత్తమముగాఁ బనిచేయుదురు. ప్రతివ్యక్తియు నాయకుఁడు కాఁజాలఁడు- జన్మసిద్ధముగా నొకానొకఁడు నాయకుఁ డగుచుండును. ఎటులైనను “బసిబిడ్డవలె నడపువాఁడు” ఎవ్వఁడో వాఁడే నాయకోత్తముఁడు. ప్రతివ్యక్తిమీఁదను నిర్భరపడియున్నట్లు పైకిఁ గాన్పించినను బసిబిడ్డఁ డింటికంతకును రాజు. ఏమైనను నామట్టునకు నాకిదియే రహస్యమని తోచు చున్నది....అనేకులు సానుభూతి నొందుదురు, కాని ప్రకటింపఁగలవా రేకొలఁదిమందియో, ఒరులయెడఁదనప్రేమానురాగములను, సానుభూతిని, గుణగ్రహణమును బ్రకటింపఁ గలుగు శక్తియే యొకానొకనిని దనయాశయముల నితరుల కంటె విశేష జయప్రదముగా వ్యాప్తిచేయ సమర్థు నొనరించుచుండును.

కాశ్మీరమునుగూర్చి నీకు నేను వర్ణింపఁ బ్రయత్నింపను. ఈ భూతలస్వర్గమునువినా మఱి యేదేశమును విడనాడుటకై నను నే నెన్నఁడును బరితపింపలేదని చెప్పినఁ జాలును. ఇచట నొక కేంద్రమును నెలకొల్పుటకుఁగాను కాశ్మీరరాజును యథాశక్తిగాఁ బ్రోత్సహింపఁ బ్రయత్నించుచున్నాను. ఇచటఁ జేయవలసిన దెంతయో యున్నది, పరిస్థితులును నాశాజనకముగా నున్నవి.

కాని గొప్పచిక్కిది: నాయం దించమించుగాఁ దమ యావత్ ప్రేమానురాగములను జూపు వ్యక్తులను గనుచుందును. కాని నాప్రేమసంతయుఁ దిరిగి వారియందుఁ జూపరాదు, చూపితినో, ఉద్యమ మానాఁడే ధ్వంసమై పోవును. ఐనను వ్యక్తిగతదృష్టి సత్క్రమించు నుదారబుద్ధి లేనివా రట్టిప్రతిఫలమును గాంక్షించుచుండురు. అనేకులు నన్ను మనఃపూర్వకముగాఁ బ్రేమింపవలయును. ఐనను నాప్రేమ మెంతమాత్రము వ్యక్తిగతము కారాదు— ఉద్యమనిర్వహణమున కిది యత్యవశ్యకము. లేనిచో నసూయా ద్వేషములును వివాదములును జెలరేఁగి యన్నిటిని జెలుచును. నాయకుఁడగువాఁడు వ్యక్తిగతదృష్టి కతీతుఁడై యుండవలయును. నీకిది బోధపడునని నానమ్మకము. ఒరుల శ్రద్ధాధక్తులను స్వప్రయోజనార్థము వినియోగించుకొనుచు, దన తెలివికిఁ దాను సంతసించుచు, మానవుఁడవివేకియై యుండవలయునని నాయభిప్రాయముకాదు. వ్యక్తులయెడ గాఢమైన ప్రేమానురాగములను గలిగియున్నను, అవసరమగుచో, బుద్ధుఁడు వచించిన చందమున, “బహుజన హితార్థము, బహుజన సుఖార్థము” స్వహస్తములతో నా హృదయమును నేను జెఱికివేసి కొనఁగలిగియుండుటయే యని నా యభిప్రాయము. ప్రేమాన్మత్తత, కాని యందు బంధరాహిత్యము. ప్రేమ ప్రభావమున జడ మాత్మగా మాటవలయును. ఇదియే మన వేదాంతతత్త్వము. అద్వితీయమగు నాత్మనే యజ్ఞులు జడముగను విజ్ఞు లాత్మగను గాంచుచున్నారు. క్రమక్రమముగా జడమున నాత్మను

దర్శింపనేర్చుటయే విజ్ఞాన వికాసము. అజ్ఞాన దాత్మను వ్యక్తిగాఁ గాంచును. విజ్ఞానో, వ్యక్తియం దాత్మను దర్శించును. రాగద్వేషముల మూలమునను సుఖదుఃఖముల మూలమునను మనము నేర్చుకొనుచున్న గుణపాఠమిదియే...

(మరల నీయాంగ్ల మిత్రునకే)

అభిమానమువలనఁ గార్యములు చెడును, “వజ్రాదపి కఠోరాని మృదూని కుసుమాదపి—వజ్రముకంటెను గఠోరముగను కుసుమముకంటెను మృదులముగను నుండవలయును” ఇదియే మన వ్రతము.

111

ముఱ్ఱీ, 10 10-1897.

ప్రేమాస్పద—, నీలేఖ యందినది, చాల సంతోషము.

ప్రస్తుతము పెద్ద కార్యక్రమమును గూర్చి నీవు చింతింప నక్కఱలేదు, ప్రస్తుత పరిస్థితులలో సాధ్యమైనదానినే చేయుము. క్రమముగా మార్గ మేర్పడును. అనాథశరణాలయము మనకావశ్యకము — సంశయింపఁ బనిలేదు. దిక్కులేక యల్లాడుచున్న బాలికలను మనము విడువరాదు. ఐనను, అనాథ బాలికా శరణాలయమునకు మనకొక నిర్వాహకురాలు కావలయును. ఇందుకు—అమ్మ తగియున్నదని తలఁతును. లేదా, సంతానములేని వితంతువును—వయసు చెల్లిన యామెను—ఎవ్వరినైనను గ్రామములో నిందులకై నియోగింపుము. బాల బాలికలకు వేర్వేరుతావు లుండవలయును, సెవియరు సేవాని (Captain Sevier) ఇందులకు

ధనసాహాయ్యము చేయుటకు సంసిద్ధుడై యున్నాడు...—
మీ వివేకానందుడు.

మఱియొక సంగతి. మహమ్మదీయ బాలురనుగూడ మీరు చేర్చుకొనవలయును, కాని వారి మతధర్మములతో మీరు జోక్యము కలుగఁజేసికోరాదు. వారి భోజనాదులకుఁ గాను బ్రత్యేక వసతుల నేర్పఱిచి, నీతిని ధైర్యసాహసములను బరహితాచరణమును వారికిఁగఱపుటయే మీరు చేయవలయుపని. ధర్మమనఁగా నిదియే.

మీ ధర్మసూక్ష్మములను మీ సిద్ధాంత రాద్ధాంతములను బ్రస్తుతమటుంచుడు.—వి.

మానవత్వము, దయ—ఇవియే ప్రస్తుతము మన దేశమునకుఁ గావలసియున్నవి. “స ఈశః అనిర్వచనీయ ప్రేమస్వరూపః—ఆ యీశ్వరుఁ డనిర్వచనీయ ప్రేమస్వరూపుడు.” (నారదభక్తి సూత్రము.) కాని “ప్రకాశ్యతే క్వాపి పాత్రే—ప్రత్యేక వ్యక్తులందాతఁడు ప్రకాశించుచున్నాఁ” డనుటకు బదులు, “స ప్రత్యక్ష ఏవ సర్వేషాం ప్రేమరూపః—సర్వభూతములందును నాతఁడు ప్రేమరూపుడై వెలయుచున్నాఁ” డని మనము చెప్పవలయును. ఇంతకంటె మఱియే యితరదైవమును—మీ మనః కల్పితమును—మీ రారాధింపఁబోయెదరు! వేదములు, ఖురాను, పురాణములు మొదలగు తత్త్వశాస్త్రపు బలగమునంతయుఁ బ్రస్తుతము కొంతకాలమువఱకును విరామము నొంద నిండు—ప్రత్యక్ష దేవుని—ప్రేమదయా స్వరూపుని—యారా

ధన మిప్పుడు నెలకొల్పబడవలయును. తాకికచింతా మధు
పాన మత్తుల ప్రలాపములను విని మీరు జడియకుండు.
“అభీరభీః — నిర్భయులు కండు!” — వారు మానవులు
కారు, కీటకములు! హిందూ బాలురను, మహమ్మదీయ
బాలురను, క్రైస్తవ బాలురను — మఱియెవ్వరిని గానిండు
— చేర్చుకొనుండు. కాని తొందరపడక మెల్లగాఁ బని
సాగింపుండు — వారియన్నపానములు కొంచెము వేర్వేరుగా
నుండునట్లు మాత్రము చూడుడని నా యభిప్రాయము.
వారికి మతధర్మములందలి విశ్వజననాంశములనే బోధిం
పుండు. — వి.

ఈ విషయమున మీ రున్నట్లులు కావలయును, ఈ
యున్నాదముచే జనులను మీరు వశపఱచుకొనవలయును!
ఇదియే జీవితపరమార్థము. గురుదేవుని నామమును బ్రచా
రము చేయుండు, ఆతని బోధలు లోకమున దశదిశలందును
మూలమూలందును వ్యాపింపవలయును. అప్రమత్తులై
యుండుడు. మీ నిత్యకృత్యములలో, మీ యంతరంగ
మున నీ మంత్రమును బురశ్చరణ మొనర్చుకొనుచుండుడు.
— మీ వి.

112

రావల్ పిండి, ఆక్టోబరు, 1897.

వృహశయ — ... సరిగా మీరిప్పుడు చేయవలసిన పని చేయు
చున్నారు. ప్రకటింపుండు, ప్రకటింపుండు, మీ శక్తి
సామర్థ్యములను! యావజ్జీవము నిద్రయేనా? కాలము
పరుగిడుచున్నది. సెబాసు! ఇదియే పద్ధతి!

మీరు ప్రకటించిన మంజరికిఁగాను మీకనేక వంద నములు—చిన్న పొత్తమైయుండుటచేఁ గిట్టుబడి యుండ దేమోయని నాభయము....కిట్టుబడి యుండనిండు, ఉండక పోనిండు,—లోకమున దానిని వ్యాప్తి కానిండు, సంకోచింపకుండు. దీనివలన మీకనేక భూషణలును వానికి మించిన దూషణలును గూడఁ గలుగును—అదియేగదా లోకుల ధోరణి!

ఇదియే తరుణము. —భగవదేకశరణుండు, మీ వివేకానందుండు.

113

వంగదేశీయురాలగు నొక శిష్యురాలికి

లాహోరు, 15 11-1897.

అమ్మా—కరాచీ వచ్చి నిన్నుఁ జూడవలయునని మనః పూర్వకముగా వాంఛించుచున్నను, అవకాశము గాన్పింప కున్నందులకుఁ జాలఁ జింతించుచున్నాను....

మూత్రపిండ సంబంధమైన బాధలనుబట్టి చూచిన, నేను జిరకాలము జీవితం ననుకొనఁజాలను. కలకత్తాలో నొకమఠమును నెలకొల్పవలయునని యిష్టపడితిని నా కోరిక, ఇంతవఱకా విషయమై యేమియుఁ జేయఁజాలకున్నాను. మన దేశీయులు మఠమున కింతవఱకుఁ జేయుచుండిన యల్ప సాహాయ్యము కూడ నిటీవల విరమించినారు. ఇంగ్లాండు నుండి కావలసినంత డబ్బు తీసికొని వచ్చియున్నానని వారి యభిప్రాయము!! వీనియన్నిటికంటెను విశేషము, నేను

బాశ్చాత్యదేశములకు వెళ్లి యుండుటచే, రాసమణివనమున కధికారులు నన్ను రానీయరు, కావున నీయేడు శ్రీరామ కృష్ణుని జన్మదినోత్సవము జరుపుట యసంభవము!!...తల్లీ! చింతింపకు. మిమ్ముల నెవ్వరిని, ఎన్నడును, నేను మఱవను. కాని, కర్తవ్యమును మొదట నిర్వహింపవలయును గదా. కలకత్తాలో మఠము నెలకొల్పఁబడినంతనే నామనస్సు కుదుటఁబడును. దేని నిమిత్తము యావజ్జీవమును బడరాని పాట్లు పడితిను, యట్టికార్యము నాయనంతరము సమసిపోదని మఠస్థాపనానంతర మాశింపఁగలుగుదును.... ఆ శీర్ష చ న ములు.—విశ్వసనీయుఁడగు మీ వివేకానందుఁడు.

114

శ్రీరామకృష్ణ సందేశామృతము (Gospel of Sri

Ramakrishna) అను గ్రంథమునుగూర్చి 'ఎమ్'

అను మహనీయునకు

ఢిల్లీ, 24-11-1897.

ప్రహేళయ—, మీ రెండవసంపుటమునకుఁగాను మీ కనేకవందనములు. అది నిజముగా నద్భుతముగా నున్నది. పోకడ పూర్తిగా స్వతంత్రము, మీ రొనరించు రీతిని రచయిత మానసముచే నణుమాత్రమును గలుపితముగాకుండునట్లు మహనీయుఁడగు నాచార్యుని జీవితము లోకమున కింతవఱ కెన్నఁడును బ్రదర్శితముకాలేదు. నవ్యనూతనము, సునిశితము, అటులయును సతీసరళము, సుబోధమునై భాష వర్ణనాతీతమై యెప్పుచున్నది.

ఇది నా కెంతటి మోదము నొనఁగూర్చినదో తెలుపఁ దగు పదములు నాకు దొరకకున్నవి. దీనిని జదివి నిజముగాఁ బారవశ్యము నొందితిని. విచిత్రముకాదా! మన గురుదేవుఁడు పజ్జావిలసితుఁడు — అతినూతనమార్గావలంబకుఁడు; మనలోఁ బ్రతివ్యక్తియు భావములందేమి, క్రియలందేమి, నూతనమార్గావలంబకుఁడు కావలయును, లేనిచో లాభము లేదు. మాలో నెవ్వరును నాతని జీవితము నింతవఱ కెందుచే రచింపఁ బ్రయత్నింపలేదో నాకిప్పుడు బోధపడుచున్నది. ఈ మహాకార్యము మీ కుద్దిష్టమైయున్నది. గురుదేవుఁడు నిజముగా మీ దండనున్నాఁడు. మీకు నాప్రేమపూర్వక నమస్కార పరశ్శతము—వివేకానందుఁడు.

మఱియొకమాట. సోక్రటీస్ (Socrates) సంభాషణలన్నియు ప్లేటో (Plato) మయము, మీరు పూర్తిగా దాఁగుకొనియున్నారు. విశేషము, రచనమునందలి కావ్యాంశము (Dramatic Part) దివ్యసుందరముగా నున్నది; ప్రాచ్యులకును బాశ్చాత్యులకును నెల్లవారికిని హృదయంగమమై యొప్పును.

115

ఒక వంగదేశీయ మహిళామతల్లికి

వైద్యనాథము, 8 1-1898.

అమ్మా—నీ లేఖలో నతిముఖ్యమైన కొన్నిప్రశ్నలు వెలువఱచితివి. చిన్నలేఖలో వాని కన్నిటికిని సమాధానించుట

దుర్లభము, ఐనను సాధ్యమైనంతవఱకు సంగ్రహముగాఁ దెలిపెదను.

(1) బలాత్కారముగా సంఘములో నొకయాచారమును బ్రవేశపెట్టుటకు ఋషికిఁ గానిమ్ము, మునికిఁగానిమ్ము—అధికారములేదు. పరిస్థితులనుబట్టి యావశ్యకమైనపుడు సంఘమే ప్రత్యేకమగు కొన్నియాచారముల నవలంబించుచుండును. ఋషులు కేవలము వానిని స్మృతులలో లిఖించినారు. భావికాలమున హానికరమగుఁగాక,—ఆత్మరక్షణమున కావశ్యకమగు నుపాయములను మానవుఁ డవలంబించునట్లు తాత్కాలికోపాయములచే సమాజము తఱచుగా రక్షణమందుచుండును; తాత్కాలికముగా సమాజమున కివి క్షేమకరములయ్యుఁ గాలక్రమమున మహోపద్రవ హేతువు లగుచుండును.

ఉదాహరణమునకు దేశమందలి శ్రీపునర్వివాహనిషేధమును గైకొందము. ఏ దుర్మార్గులో, ఋషులో, ఈ శాసనమును దెచ్చిపెట్టిరని తలఁపకుము. శ్రీలను బూర్తిగాఁ దను యధీనలను జేసికొనవలయునను పురుషుల యిచ్చ యటుండ, నాటి సాంఘికావశ్యకత వారికిఁ దోడ్పడనిదే వా రెన్నఁడును నట్టి నియమముల నేర్పఱుపఁ గలిగియుండెడివారుకారు. ఇందు ముఖ్యముగా గమనింపవలసిన విషయములు రెండు.

(అ) శ్రీపునర్వివాహములు శూద్రులలో (అథోజాతులందు) జరుగుచున్నవి.

(అ) అగ్రజాతులలోఁ బురుషులసంఖ్యకంటె స్త్రీల సంఖ్య హెచ్చుగా నుండును.

ఇట్టిపరిస్థితులలో విధిగాఁ బ్రతిబాళికకును వివాహము చేయవలయునన్నచో, నొకబాలిక కొక భర్త దొరకుటయే దుర్లభము. ఇక నొక్కొకతె కిద్దఱ ముగ్గురమాట చెప్ప నేల? అందుచే సంఘ ముభయులలో నొకరికిఁ బ్రాతి కూల్యము గల్పించినది—అనగా నొకసారి పెండ్లియైన స్త్రీకి రెండవ వివాహమున కొప్పకొనలేదు. ఒప్పకొని నచో, నొక స్త్రీకి భర్త దొరకకుండఁబోవును. ఇక స్త్రీల సంఖ్యకంటెఁ బురుషులసంఖ్యయే హెచ్చుగానుండు జాతు తులలో నీ బాధ లేకుండుటచే స్త్రీపునర్వివాహము లందు జరుగుచున్నవి. పాశ్చాత్యదేశములలోఁగూడఁ గన్యలకు భర్తలు దొరకుట నానాఁటికిఁ గష్టసాధ్యమగుచున్నది.

వర్ణవ్యవస్థయొక్కయు నితర సాంఘిక వ్యవస్థల యొక్కయు విషయముకూడ నిట్టిదే.

అందుచే నేసాంఘికాచారమునైనను మార్పవలయు నన్నచో మొట్టమొదట నది యెంతవఱ కావశ్యకమో కనుఁ గొనవలయును. అప్పుడు దానిని మార్చినయెడల నా యాచారము దానియంతటదియే యంతరించును. అంతేకాని యూరక ఖండనమండనములవలన నేమియుఁ బ్రయోజనములేదు.

(2) 'సాంఘిక నియమములు ప్రజాభ్యుదయమునకై యేర్పఱుపఁబడినవా, లేక సంఘమే యీ నియమముల

నిమిత్త మేర్పడినదా? 'యనున దిపుడు వెలువడు ప్రశ్న. అనేకులు (మొదటిరీతిని) ఔనందురు, కొందఱు మఱల (రెండవరీతి నవలంబించి) కాదని చెప్పవచ్చును. ఇతరుల కంటె బలవంతులై మెల్లఁగా వారిని వశపఱచుకొనుచుఁ గొందఱు క్రితేతనో, యుక్తిచేతనో, స్వకార్యములను సాధించుకొనుచుందురు. ఇదియే సత్యసమ్మతము, న్యాయము నగుచో, అఱ్ఱలకు స్వాతంత్ర్యమిచ్చుట హానికరమనుట కర్థ మేమి? మఱియు స్వాతంత్ర్యమనఁగా నేమి?

ధనాదులను మీరు నేను బంచుకొని యనుభవించుట కెట్టి యాటంకము నుండరాదనికాదు, స్వాతంత్ర్య మను పద మున కర్థము. కాని ఇతరుల కెట్టి హానియుఁ గల్గింపకుండ మన శరీరమును బుద్ధిని సంపదను వినియోగించుకొనుటకు మనకు సహజమైన యధికారము కలదు. మఱియు ధన విద్యాజ్ఞానములను బడయుటకు సంఘమునందలి ప్రతివ్యక్తి కిని సమానమైన యవకాశముండవలయును. అఱ్ఱలకును బేదలకును స్వాతంత్ర్య మిచ్చినచో, ననఁగా శరీరము, సంపద మొదలై నవానిని యధేష్టముగా వినియోగించుకొననిచ్చినచో — శ్రీమంతుల బిడ్డలవలెనే వారి బిడ్డలకును విద్యాభ్యాసాదుల కవకాశమున్నచో — వారు పెడదారి త్రొక్కుదురనియు దుర్మార్గులగుదురనియుఁ గొందఱు అందురే — వాస్తవమా? యని మరియొక శంక. ఇట్లు చెప్పవారు సంఘ ప్రేయోభిలాషులొ, స్వార్థపరాయణులొ, గమనింపుడు. “అందఱు పల్లకి నెక్కిన మోయువారెవరు?” — “జనసామా

న్యమునకు విద్యనేర్పిన నిక మనకు సేవచేయు వారెవరు?" అని యాంగ్ల దేశమునను ననేకులు శంకించుచుండఁగా వింటిని.

పదుగురు ధనికుల భోగముల నిమిత్తము లక్షలకొలది మంది స్త్రీలను బురుషులను 'అలో లక్ష్మణా' యనుచు, నజ్ఞానాంధకార పంకమునఁ గూలఁబడియుండనిండు, — కారణమేమన, వారికి విద్యాసంపదలు చేఁజిక్కినచో సంఘ మంతయుఁ దలక్రిందై పోవును!

సంఘమనఁగానేమి? జనసామాన్యమా, లేకమీరు, నేను, అగ్రజాతులయందలి మఱి యేపదిమందియునా?

మఱియు నొకవేళ రెండవ పక్షమే యథార్థమను కొన్నను, "ఇతరులను నడపుచున్నవారము మనము" అను కొనుట యర్థరహితాహంభావము. మనమేమి సర్వజ్ఞులమా? "ఉద్ధరేదాత్మ నాత్మానమ్ — ప్రతివ్యక్తియఁ దన్నుఁదానే యుద్ధరించుకోవలయును." సర్వవిధములను స్వాతంత్ర్యము, అనఁగా ముక్తియే మానవుని మహోత్తమలాభము. శారీ రికముగను మానసికముగను నాధ్యాత్మికముగను స్వయముగా ముక్తిమార్గమునఁ జరించుచు, బరులకును సంధులకుఁ దోడ్పడుటయే మానవుని పరమపురుషార్థము. ఇట్టి స్వాతంత్ర్యమునకుఁ బ్రతికూలములగు సాంఘికవిధులను శీఘ్రముగా నిర్మూలింపవలయును. స్వాతంత్ర్యాభివృద్ధి నొనఁగూర్చునట్టి సంప్రదాయములనే ప్రోత్సహింపవలయును.

అసాధారణ గుణసంపద లేవియులేని యొకానొకరి యెడఁ బ్రథమదర్శనముననే మనము ప్రేమబద్ధులమైనచో,

అందులకుఁ గారణము పూర్వజన్మ సంస్కారమని మనదేశ మందలి విజ్ఞులు చెప్పదురు.

సంకల్పమునుగూర్చి నీ వడిగిన ప్రశ్న నాకు నచ్చి నది—అది తెలియఁదగిన విషయమే. ప్రత్యేక మైన సంకల్ప పరిణామమునకే యిచ్ఛయని పేరు: కావున నేయిచ్ఛా నాశనముతోఁబాటు నిశ్చయముగా సంకల్పనాశనమును గలుగునో, యట్టి యిచ్ఛానాశనమే సమస్త మత ధర్మము లకును బరమార్థము....

ఆరంభావస్థలో శిష్యుఁడు గురునిరూపమును ధ్యానింప వలయును. క్రమముగా, ఆరూపము నిష్ట దేవతయందు లయ మొనరింపవలయును....

మానవునియందు దేవత్వము నారోపించుట దుస్స థమే, కాని పలుసారులు ప్రయత్నించుటచే నిందు తప్పక విజయము నందవచ్చును. తనకుఁ దెలిసినను దెలియకున్నను, ప్రతిమానవునియందును దేవుఁడు కలఁడు; ‘ప్రేమభక్తి’ వానియందలి దేవత్వమును బ్రకాశిత మొనర్చితీరును.—చిర శ్రీయోభిలాషి, వివేకానందుఁడు.

116

ఆల్మోరా, 20-5-1898.

ప్రేమాస్పద—...కర్తవ్యమనుదాని కంటె లేదు, లోక మత్యంత సారభూయిష్ఠము.

ధైర్యోత్సాహవంతుఁడవై యుండుము. “నహి కల్యాణకృత్ కశ్చిత్ దుర్గతిం తాత గచ్ఛతి—వత్సా!

శుభ మొనరించువాఁ డెన్నఁడును దుర్గతి నొందఁడు.”
(గీత,)...—సదా మీ వివేకానందుఁడు.

117

నై నిటానలోని యొక మహమ్మదీయునకు

ఆలోచన, 10 6-1898.

ప్రియమిత్రునకు—మీ లేఖయందలి విషయములు విశేషముగా నామోదింపఁదగినవి; మన మాతృదేశక్షేమార్థము భగవంతుఁడు మెల్లఁగా నద్భుతసంఘటనలను గలుగఁజేయుచున్నాఁడు. మనము వేదాంతమతమన్నను మఱి యేమతమన్నను, అద్వైతమే సమస్త మతతత్త్వములకును దుదిమాట, సమస్త మతసంప్రదాయములను బ్రేమతో లక్షించుటకుఁ దగిన యద్వితీయస్థానము. ఇదియే విజ్ఞానవంతమగు భావి మానవకోటి మత మగునని మా నమ్మకము. హిబ్రూలకంటెను నరబ్బులకంటెనుగూడ పూర్వలైన హిందువు లితర జాతులకంటె ముందుగా నీ సిద్ధాంతమునకు వచ్చినందులకుఁ బ్రశంసనీయులు కావచ్చును; ఐనను సమస్త మానవకోటిని దన యాత్మగనే కాంచునట్టి యనుష్ఠానాద్వైతము హిందువుల నడుమ సార్వజనీనముగాఁ బెంపొందవలసియున్నది.

ఇకఁ బ్రత్యక్ష వ్యావహారికజగత్తునఁ జెప్పఁదగినంతవఱ కే మతావలంబులైనను నీ సమత్వము నెన్నఁడైనను సమీపింపఁగలుగుచో—సర్వసాధారణముగా నిందలి తత్త్వ

మును—అంత రార్థమును—హిందువులు గ్రహించునట్లు గ్రహింపకయే యనుకొందము—వాడు మతెవ్వరునుగాదు, జక్కయిస్లాము మతావలంబులేయని మా యనుభవమును బట్టి తోచుచున్నది.

కావున వేదాంత సిద్ధాంతము లెంత యోగ్యమైనవియు నద్భుతమైనవియు నగుగాక, అనుభవసిద్ధమగు నిస్లాముయొక్క తోడ్పాటులేనిదే జనబాహుళ్యమునకుఁ గేవల నిరుపయోగములని మా నిశ్చితాభిప్రాయము. బైబిలునకును ఖురానునకును వేదములకును సతీతమగు గమ్యమును మానవకోటికిఁ జూపుటయే మా యభిమతము; ఐనను బైబిలును ఖురానును వేదములను సమన్వయించుట చేతనే యీ కార్యమును సాధింపవలసియున్నది. మతము లన్నియు నేకధర్మమును నానావిధములుగా వ్యక్తీకరించుచున్నవని మానవకోటికి బోధింపవలయును. అపుడు ప్రతి వ్యక్తియుఁ దన కత్యంత మనుకూలించు మార్గము నెన్నుకొనఁగల్గును.

హిందూమహమ్మదీయమహామత సమ్మేళనమే—వేదాంతధీశక్తి యిస్లాము శరీరపాటవముతో సంయోగమొందుటయే—యెన్నటికైనను మన మాతృదేశాభ్యుదయోపాయము.

ఈ యల్లకల్లోలమునుండియు నీ వివాదములనుండియు భావిభారతవర్షము వేదాంతవైభవముతోడను, నిస్లాముమత శరీరదార్ధ్యముతోడను పరిపూర్ణప్రభాకరితమై, యప్రతి

హతమై వెలువడు చందమున నామనోవీధిని భాసించుచున్నది.

మానవాభ్యుదయమునకు, ముఖ్యముగా మన పేద భారతీయుల—నిరుపేదభారతీయుల — యభ్యుదయమునకు, భగవానుడు మిమ్ము మహాసాధనభూతునిఁ జేయుఁగాతమని నిరంతరము ప్రార్థించు మీయాప్తుఁడు, వివేకానందుఁడు.

118

కాశ్మీరము, 25-8-1898.

స్నేహస్పద—,...పరమేశ్వర నిర్మిత ప్రపంచమందలి మహోజ్వల దృశ్యముల నడుమ—భూమి, భూరుహములు, మారుతము, హిమము, మానవాకృతులు మున్నగు వానిమూలమున జగదీశ్వర సౌందర్యమును—బాహ్యము గనె కానిమ్ము—ప్రకటించుచుఁ బ్రకృతినీమంతిని విహారము సలుపు తావులందు—మనోహరమగు జీలమ్నదీ తోయములలో, నానివాసమగు నావయం దటునిటు మెల్లఁగాఁ దేలియాడుచు,—‘నా’ యనునది, తుదకొక లేఖనియైనను, లేకుండ, ఎపుడెచట ననుకూలించునో యపుడచటఁ గుడుచుచు, రెండునెలలుగా సోమరినై, సాక్షాత్తు రిప్ వాన్ విన్ కిల్ (Rip van Winkle) న కాదర్శప్రాయుఁడనై మనుచున్నాను!...

మితిమీటి పనిచేయుచు మనశ్శరీరములను బాడుచేసికొనకుము. దానివలన లాభములేదు; “కర్తవ్యమను

మధ్యందిన మార్తాండుడు తన ప్రచండకిరణములచే మానవాత్మను దహించుచున్నాడు” అని సదా మది నుంచుకొనుము. కర్తవ్యాచరణమనునది శిక్షారూపమున, సాధనరూపమున, గొంతవఱ కావశ్యకమే, అటుపైన నది పీడకల. మనము తోడ్పడినను, దోడ్పడకున్నను సరియే, ప్రపంచము సాగుచునే యుండును, ఆగిపోదు. భ్రాంతిమతులమై మనమే మనశ్శరీరములను బాడుచేసికొనుచుందుము. “లోకులు తనయెడ సలుపు ప్రతి దుష్కార్యమునకును లోబడుచు, వారిని బాడుచేయునట్టి స్వార్థరాహిత్యము” మితిమీరిన దురభిమానము కాని మఱియొకటికాదు. మన స్వార్థరాహిత్యముచే బరులను స్వార్థపరులను జేయ మనకధికారములేదు; కలదా?;...—మీ వివేకానందుడు.

119

బేలూరు మఠము, 15-12-1898.

ప్రేమాస్పద—,...జగన్మాతయే మనకండఱకును మార్గదర్శకురాలు; ఏమి జరిగినను, జరుగనున్నను నామె నియమాధీనమే....—మీ వివేకానందుడు.

120

చైతన్యనాథము, 29-12-1898.

అభిన్నహృదయ—,...ఊరక కాలయాపన చేయుచు బలవంతముగానైనను విశ్రాంతి నొంద యత్నించుచున్నాను. ...—సదా నీ ప్రియపుత్రుడు, వివేకానందుడు.

121

శేలూరుమఠము, 11-4-1899.

ప్రీతిభాజన—,...రెండేండ్ల శరీరదుగ్ధత నాయరువదేండ్ల
యాయువును హత మార్చినది. కాని యాత్మ మాటదు,
మాటనా? ఈ నెట్టియాత్మారాముఁ డింకను భల్లూక పుఁ
బట్టుతో నొక్క టేభావము నంటిపట్టుకొనియున్నాఁడు....
—మీ వివేకానందుఁడు.

122

రిజ్లే, పెప్టెంబరు, 1899.

ప్రేమాస్పద—,...అల జగన్మాత కెఱుక, నన్నుఁ గూర్చి
నేఁ జెప్పవలయున దిదియే....—మీ వివేకానందుఁడు.

123

హ్యూయర్క్, 15 11-1899.

ప్రేమాస్పద—,...మొత్తముమీఁద శరీరస్థితినిగూర్చి నే
నాందోళన మొందవలసిన దేమియు లే దనుకొందును.
నాడీదౌర్బల్యముతోఁగూడిన యిట్టి శరీరమే యొక్కొ
క్కప్పుడు దివ్యగానము నాలపించుటకును మఱియొకప్పు
డంధకారమున మూలుగుటకును సరిగాఁ దగిన సాధనము.
...—మీ వివేకానందుఁడు.

124

రిజ్లే, 18-11-1899.

ప్రియవర—,...నీవు వ్యాకులచిత్తుఁడవై యున్నట్లు తోచు
చున్నది. చింతింపకు, ఏదియుఁ గలకాలము ఉండఁబోదు.
ఏమైనను సంసారము శాశ్వతముకాదు. ఇందులకు నాకుఁ

జాల సంతోషము, లోకమున నుత్తమోత్తములును
ధీరాగ్రేసరులును బాధపడవలసివచ్చుచుండును—ఐన వనేక
యుగముల పర్యంతము, సాధ్యమగుచో లోకము చక్కఁబడు
పర్యంతము, ఇహమున—ఈ సంసార స్వప్నమును భేదించు
టకై నను—ఇది యొకసాధన. ప్రసన్న చిత్తుడనై యున్న
తటి నేను నాబాధల కానందించుచుండును. ఎవరోయొక
రిచట బాధపడవలయును : ప్రకృతి సాగించు మహాయజ్ఞ
మున నావంతు వచ్చినందులకు నాకానందము. —మీ
వివేకానందుడు.

125

లాస్ ఏన్జలిస్, 6-12 1899.

స్నేహస్పద—, ఆటవతేదినాటి నీలేఖ యందినది, కాని
నాయదృష్టమున నింకను ఏమార్పును గలుగలేదు.
మార్పు మంచిదనియేనా నీ యభిప్రాయము? ఈ విధముగా
దుఃఖానుభవము నామోదించుటయే కొండటి నైజము. స్వదే
శీయుల నిమిత్తము నేను తాపత్రయపడియుండనిచో మఱి
యెవ్వరి నిమిత్తమో తాపత్రయపడియుండును, సందియము
లేదు. ఇది కొండటి మార్గము—అని నాగట్టినమ్మకము.
మనమందఱము సౌఖ్యమును గోరుదుము, నిజమే, కాని
కొండఱు దుఃఖానుభవమున సుఖమందుచున్నారనుట—
విచిత్రము, కాదా? ఐనను బాధలేదు. కాని సుఖదుఃఖములు
రెండునుగూడ సాంక్రామికములే. తానే భగవంతుడైనచో
రోగమునకు బదు లారోగ్యమును సాంక్రామికముగాఁ జేసి
యుండునని ఇంగర్ సాల్ (Ingersoll) ఒకప్పుడు చెప్పినాడు,

అధికముగాఁ గాకున్న తుల్యముగానైనను నారోగ్య మనా
 రోగ్యమంతటి సాంక్రామికమేయని, సాప మాతఁ డెఱుఁ
 గఁడు! ఇదియే ప్రమాదము. లోకమున నేను సుఖనై
 యున్నచో బాధలేదు; దుఃఖతుఁడనై యున్నను బాధలేదు,
 —ఇతరులకుమాత్ర మది సంక్రమింపరాదు. ఇదియే గొప్ప
 నేరిమి. ప్రవక్త — ఆచార్యుఁడు — లోకలస్థితినిగూర్చి పరి
 తాపపడ నారంభించినంతనే మొగము ముడుచుకొని గుండెలు
 బాదుకొనుచు, నిఁకఁ బ్రతివారితోడను, “చేదు మేయుఁ”
 డనియు, “బూడిదె బుస్సన్నలుకం” డనియు, “బెంట
 కుప్పలపైఁ గూర్చుండుఁ” డనియు, “మూలుగుఁ” డనియు,
 “విలపింపుఁ” డనియు బోధింప నారంభించును! — ఇట్టి
 వారందఱుమ దోషభూయిష్ఠులని నాకుఁ దోచుచున్నది.
 ఔను, దోషభూయిష్ఠులే. లోకుల భారమును నీతలపైఁ
 బెట్టుకొన నీవు సంసిద్ధుఁడవైనఁ దప్పక పెట్టకొనుము. కాని
 నీమూలుగులను శాపములనుమాత్రము మాకు వినఁబడనీయ
 కుము. నీబాధలచే మమ్ము భయపెట్టకు, భయపెట్టితివా,
 మాభారములన్నిటితో మేమే నీకంటె మేలైనవారమని
 భావింపఁగలము. నిజముగా లోకుల భారమును దాను
 వహించువాఁడు వారల నాశీర్వాదించి తన దారిని దాను
 బోవును, లోకమునఁ జెడుగు లేదని కాదు, కాని దానిని
 దాను స్వయముగా, ఇచ్చాపూర్వకముగాఁ దన మూఁపున
 వహించుచున్నాఁడు కావున నాతఁడు నిందాపూర్వకముగాఁ
 గాని, ఖండనపూర్వకముగాఁగాని, యొక్క మాటనైనను

బలుకఁడు. “ అనందించుచుఁ దనదారిని బోవలయువాఁడు”
రక్షకుఁడుకాని రక్షితుఁడుకాఁడు.

ఇదియే నేటి యుదయము నేను బొందిన మనోవికా
సము. ఈ వికాసము నా హృదయాంతర్గతమై, నాకుఁ దోడు
నీడయైయున్నఁ జాలును.

రండు, దుఃఖభారమునఁ గ్రుంగుచున్న మీరు మీ
భారమంతయు నాపై నిడి, మీ యిచ్చవచ్చినట్లుచేసి సుఖం
చుచు, నా మనుగడమాటయే మఱచిపొందు. మీరు నాకు
శాశ్వత ప్రేమ పాత్రులని గ్రహింపుఁడు.—మీ తండ్రి
వివేకానందుఁడు.

126

12-12-1899.

అమ్మా—మీ యభిప్రాయమే సరియైనది ; నేను కూరు
డను, నిజముగా నతికూరుఁడను. కాని మార్దవమనునది
యేమైనను నావద్దఁ గాన్పించిన, అది నాదోషము. అది
యింకను స్వల్పముగా, బహు స్వల్పముగా నుండియుండవలె
నని కోరెదను—అది నా దౌర్బల్యము—ఆహా ! నా బాధ
లన్నియుఁ దన్నూలముననే....నా వత్సలయెడఁ గఠినవాక్కుల
నుపయోగించుచున్నందులకుఁ జాల చింతిలుచున్నాను, కాని
లోకమున మఱి యే యితరులకంటెను నేను వారిని విశేష
ముగాఁ బ్రేమింతునను సంగతియు వా రెఱుఁగుదురు. నాకు
దైవసాహాయ్య ముండియుండవచ్చును—నిజమే, కాని,
యాహా ! ఆ దైవసాహాయ్యమునఁ బ్రతిలేశమును నా రక్ష
మాంసములను బలిగా గ్రహించినది!! అట్లు కానియెడల

విశేషముగ సంతసించెడివాడను, విశేషదార్ధ్యము గలిగి యుండెడివాడను. వర్తమాన పరిస్థితులు నిజముగా నతి విపాదకరముగాఁ దోచుచున్నవి, కాని నేను యోధుడను, రణరంగమున యుద్ధమొనర్చుచు మరణింతును—అధైర్య పడను—అందువలననే నా వత్సలను జూచి వెట్టియావేశముఁ జెందుచుందును. పోరాడుడని నేను వారికిఁ జెప్పను, కాని నా పోరాటమున కడ్డుపడకుడని మాత్రము చెప్పదీను.

...గొప్ప తప్పిదములు చేసియున్నాను, కాని యవి యన్నియు మితిమీరిన ప్రేమమూలముననే సంభవించినవి. ఇస్సీ! ప్రేమ మెంత నింద్యమో! అసహ్యమో! భక్తియను నది నాకు లేకుండిన నెంత బాగుండెడిదోకదా! నిశ్చయముగా! శాంతచిత్తుడను గరినాత్ముడను నగు నద్వైతినై యుండిన నెంత మేలైయుండెడిదోకదా! సరి, యీ జీవితము గడచినది; ముందుజన్మమునఁ బ్రయత్నింతును. నామిత్రులకు నావలన నాశీస్సులకంటె విశేషముగా బాధయే సంప్రాప్తమైనదని ముఖ్యముగా నివుడు విచారించుచున్నాను. నే నన్వేషించుచున్న శాంతి—ప్రశాంతి—నా కెన్నడును జిక్కలేదు.

పెక్కిండక్రితము హిమాలయములకు, అటనుండి మఱల రాకుండు సంకల్పముతో వెళ్లినాను; నా సోదరి యాత్మహత్యచేసికొనినది, ఆవార్త నాచేవినిఁ బడినది, హృదయదార్బల్యము ప్రశాంతిని నాయనకాశమును

గంగపాలు చేసినది!! నాప్రేమాస్పదులకుఁ దోడ్పడుమార్గము నన్వేషించు నిమిత్తము హృదయచార్పల్యమే నన్ను భారత దేశమునుండి బయటికిఁ దఱిమినది, ఇపు డిచట నున్నాను! శాంతిని బడయఁ బ్రయత్నించుచున్నాను, కాని భక్తికిఁ దావలమగు హృదయము నన్ను దానిని గననీయకున్నది. ఎంతసేపు పోరాటము, వేదన; వేదన, పోరాటము! కానిమ్ము, ఇది నావిధి కావున నెంత త్వరితముగా సమాప్తమైన నంతమేలు. లోకులు నన్ను “ఎంత తోచిన నంత చేయువాఁడు” అందురు, కాని పరిస్థితులను గమనింపుడు!!! నాయం దింతటి ప్రేమానురాగములుగల మీకు, అఖండ దయామయురాండ్రగు మీకు, నావలన బాధ కలిగినదని చాల చింతించుచున్నాను. ఐనదేదో ధైర్యము. ఇంక సమస్యను బరిష్కరింతును, లేదా, తత్ప్రయత్నమునఁ బ్రాణములు విడుతును. — సదా మీ పుత్రుఁడు, వివేకానందుఁడు.

మఱియొకమాట....మీ లేఖ యందినపిమ్మట నే నిపు డెంతో యుల్లాసముగా నున్నాను, అనేకసంవత్సరములుగా నిట్టి యుల్లాసమును — సంతోషమును — బొందలేదు — “వా గురుకి ఫతె!”* ఔను, బ్రహ్మచమెదురై రానిండు, పాతాళ మెదురై రానిండు, దేవత లెదురై రానిండు, జగదీశ్వరినే రానిండు. నేను బోరాడెదను, విడువను. స్వయముగా భగవానునితోడనే పోరాడుటచే రావణుఁడు మూడుజన్మములలో ముక్తుఁడైనాఁడు! జగ

* అనగా, “జయ గురుదేవ!” యని భావము.

దీశ్వరితోఁ బోరాడుట మహోత్కృష్టముగదా, ...—
వివేకానందుఁడు.

127

లాస్ ఏజ్లీస్, 28-12-1899.

స్నేహస్పద—, ... ఏ మైనను నే నారోగ్యముగ నే
యున్నాను. శరీరవిషయమున భయపడవలసిన దేమియు
సంభవింపలేదు—నాడీదౌర్బల్యము, అజీర్ణము—ఇవి యే
నన్ను బాధించినవి.

భోజనమునకు ముందు గాఁగాని, తరువాతఁగాని
ప్రతిదినము మైశ్లకొలది నడచుచుందును. ఇప్పుడు
పూర్తిగా నారోగ్యవంతుఁడనై యున్నాను—ఇకని ప్లే
యుందునని నా నమ్మకము.

పరిస్థితులు శుభసూచకముగా నున్నవి. అమ్మయే
యిట్లొనరించుచున్నది. తనపని కానిదే, అమ్మ నన్ను విడువఁ
జాలదు—ఇదియే రహస్యము...

ఇంగ్లాం డెట్లు ముందంజవేయుచున్నదో చూడుఁడు.
రక్తపాతప్రియులగు వీరు యుద్ధమునుగూర్చి కలవరించుటకు
బదు లిటుపైన నుత్తమాశయములనుగూర్చి చింతించుట
కవకాశము గలుగును. అదియే మనకుఁ దరుణము, పరుగున
వెడలి, మనము పదులకొలది జనులను జేపట్టి, భారతీ
యోద్యమమును జకచక నడిపింపవలయును. , , —వివేకా
నందుఁడు.

128

లాస్ ఏంజెలిస్, 24-1-1900

ప్రేమాస్పద—, నే నన్వేషించు శాంతియు విరామమును
నా కెన్నడును లభింపవేమో యని నాభయము, ఐనను
అమ్మ నా మూలమున నితరులకు, నా మాతృదేశమున
నధమము కొందఱిక్తెనను మే లొనఁగూర్చుచున్నది; ఇది
యొక యజ్ఞమున భావమున — ఆత్మనమర్పణ భావమున—
నేమి సంభవించినను సరియే యని మనస్సమాధానము
నొందుట సులభముగదా! ఒకవిధముగాఁ బ్రతివ్యక్తియు
బలియే—ఆహుతియే—మనమందఱము నాహుతులమే.
మహారాధన సాగుచున్నది—ఇది మహాయజ్ఞముని భావించి
ననే యిందలి పరమార్థము బోధపడును. మనఃపూర్వక
ముగా నాత్మార్పణమునకు సంసిద్ధులగువారికి విశేషమగు
బాధ తొలఁగును. సంసిద్ధులుకాక, ప్రతిఘటించువారో, విధి
బలాధీనులై విశేషబాధ ననుభవించుదు. ఇచ్ఛాపూర్వక
ముగా బలియగుటకై నే నిపుడు నిశ్చయించుకొనియున్నాను.
—మీ వివేకానందుడు.

129

లాస్ ఏంజెలిస్, 15 2-1900.

ప్రేమాస్పద—, ...నీవు నీ గుణపాఠములను నేర్చుకొను
చున్నావు—అదియే నేను గోరునది. నేనును నేర్చుకొను
చున్నాను; మన మర్హులమైనంతనే ధన మానవ సాధన
సంపదలు స్వయముగా మనవద్దకువచ్చి తీరును. నా నాడీ
దౌర్బల్యమునకును నీ వీరావేశమునకును జత కుదిరినచో,

నిపుడంతయుఁ బ్రాయశముగా నల్లకల్లోలమగును. అమ్మ యందుచే నా దౌర్బల్యమును దొలగించి నీకు సమభావమును నేర్పుచున్నది. ఇక మనకు భయములేదు. 'ఈసారి మనకు సుస్థిరమగు మే లొనఁగూడును—అని నా నిశ్చయము. ఇకఁ బురాతనప్రపంచము నుట్టూఁతలూఁపివేయదము.

...అందోళనపడక ధైర్యమున నన్నిటికిని సంసిద్ధుడనగుచున్నాను—ఏమి జరిగినను జరుగనిమ్ము, సిద్ధముగా నున్నాను—తరువాతి యెత్తు—ఒక్కటియుఁ దప్పి పోరాదు—విజయము నొందితీరవలయును—ఇది తరువాతి కథ. నీవు నాకు అత్యంత ప్రేమాస్పదుఁడవని గ్రహించుము.—వివేకానందుఁడు.

130

కాలిఫోర్నియా, 21-2-1900

స్నేహస్పద—, నీ లేఖ మూలమున వార్తలను వివరముగాఁ దెలిసికొనఁగలిగినందులకుఁ జాల సంతోషము. పాండితీయు జ్ఞానమును గేవలము పైపై మెఱుఁగులు, కాని సర్వశక్తినిలయము హృదయము. ఇచ్చాజ్ఞానక్రియాశక్తి యుతమగు నాత్మకు నిలయము హృదయమే కాని మెదడు కాదు. “శతం చై కాచ హృదయస్య నాడ్యః—హృదయ నాడులు నూట యొక్కటి,” ఇత్యాది. హృదయముదాపున నుండు (Sympathetic Ganglia అనఁబడు) ప్రధాన నాడీ గ్రంథియే యాత్మదుర్గము. హృదయము నెంత విశేషముగా వ్యక్తమొనర్పఁ గలుగుదువో యంతటి ఘన విజయమును

సాధింపఁగలుగుదువు. ధీసముద్భవ భావముల నేఁకొండతో గాని గ్రహింపఁజాలరు, కాని యాజ్ఞాలగోపాలము, ఎల్ల వారును హృదయసంజనిత భావములను—ప్రేమానురాగాదులను — గ్రహింపఁగలరు. కాని మన దేశమున మనము మృతప్రాయులై యున్నవారిని మేల్కొల్పవలసియున్నది. ఇందులకుఁ గొంతకాలము పట్టును, కాని యఖండసహనమును దీక్షయు మీకున్నచో, అచిరకాలముననే విజయము నంది తీరుదురు.

* * * *

కాటకము, వజ్రదలు, వ్యాధులును జెలరేఁగుచున్న యీ రోజులలో మీ ‘కాంగ్రెస్ వారు’ ఏరి?—ఎక్కడ నున్నారో నాకుఁ జెప్పఁడు! “ప్రభుత్వమును మా యధీనము చేయుఁడు, మాకు స్వరాజ్యము కావలయును” అనుట తోడనే సరిపోయినదా? మీ మాటలను విను వా రేరి? పనిచేసినయెడల నోరు తెఱచి యడుగవలయునా? వేర్వేలు జిల్లాలలో నీవంటివారు రెండువేలమంది నడుము కట్టుకొని పనిచేయుచున్న ఆంగ్లేయులు తమంత తాము వచ్చి ముఖ్య రాజకీయ విషయములలో మీతో సంప్రతింపరా? “స్వకార్యముద్ధరేత్ప్రిజ్ఞః—ప్రాజ్ఞఁడగువాఁడు స్వకార్యము నుద్ధరించుకోవలయును.”...“ఒక్కొక్క తాయి తీయుచు వచ్చిన, కొండయినను దఱుగును.” ఒక మహాకార్యము జరుగు సమయమున, రాజమార్గము నిర్మింపఁబడునెడ, అమానుషశక్తి యావశ్యకమగు పరిస్థితులందు బ్రహ్మాండ

మగు నాటంకములను గట్టములను నెదుర్కొనుచు, నే యొక రిద్ద ఆసాధారణ వ్యక్తులలో నిశ్శబ్దముగా, నిరాడంబరముగాఁ బనిచేయుచుందురు. వేలకొలది జనులు లబ్ధిచొందినపుడు కోలాహల ముదయించును, దేశమున నపు డెచటఁ జూచి నను హర్షధ్వనులే, జయజయ ధ్వానములే. రథము బయల్పడెడినది. యంత్రము చకచక పనిచేయసాగినది. ఇంక నొక పిల్లవాడైనను దానిని నడుపవచ్చును, అర్భకుడైనను దానివేగము నొకించుక హెచ్చింపవచ్చును. ఒకటి రెండు గ్రామముల కొనర్పఁబడిన యా తోడ్పాటు, ఇరువదిమంది యనాథవ్యక్తులతోఁ గూడిన యా శరణాలయము, ఆ పది పదునేనుగురు కార్మికులు—వీరే యనశ్వరమగు బీజమును నాటఁజాలుదురని గ్రహింపుము. వీరిమూలమున సకాలమున వేలకొలదిమంది, లక్షలకొలదిమంది, లబ్ధిచొందుదురు. మన కిప్పు డై దాటుగురు సింహసాహసాన్వితములు కావలసియున్నారు. వీరు దొరకినచో వీరి తోడ్పాటున వందలకొలదిమంది యల్పులైనను నద్భుతకార్యములను గొనసాగింపఁగలరు.

రక్షణ గోరుచు, నీవద్ద కనాథ బాలికలు వచ్చుట తటస్థించుచో, నన్నిటికంటెను ముందుగా వారికి నీవు చేయూత నీయవలయును. లేకున్నచో, ఆ నిర్భాగ్యుర్రాండ్రు కైస్తవ ప్రచారకు లెత్తుకొనిపోవుదురు! వారి రక్షణార్థము ప్రత్యేకమైన వసతులును దగిన యేర్పాట్లును సిద్ధముగా లేకున్న నేమి? జగజ్జనని కృపవలన నన్నియు సమకూరును. ఏనుఁగు దొరకినపు డంకుశముకోసము తాప

త్రయపడకుము...నీ చేతికి దొరకినవా రెవరైనను సరియే, వారిని జేరఁదీయుము, లేనిపోని యెన్నికల కిది సమయము కాదు—కాలక్రమమున నన్నియుఁ బక్కఁబడును. ప్రతి మహాకార్యమునను అనేకమైన యాటంకముల నెదుర్కొన వలసియుండును, కాని క్రమముగా దారి తిన్నఁబడును.

...నిర్భయముగాఁ బని సాగింపుము—నీవే వీరుఁ డవు! సెబాసు! దివ్యముగా—ముమ్మాటికిని దివ్యముగా నున్నది—నీవు సాగించుచున్న యుద్యమము! భాగల్పురమున కేంద్రమును నెలకొల్పుట—బడిపిల్లలకు బోధించుట—ఇవన్నియు నుత్కృష్టాశయములు—లేశమును సంఘాతము లేదు. కాని దీనులకు, పేదలకు, చదువునందె లెఱుంగని రైతుబిడ్డలకు, కార్మికులకు—వీరి పురోవృద్ధి నిమిత్తమే—మన యుద్యమము; మొదట వీరి యభ్యుదయమునకుఁగాను జేయవలసినదంతయుఁ జేయవలయును—తరువాత, వ్యవధి యున్నచో 'సంపన్నులమాట చూడవచ్చును. ఈ రైతులును, ఈ కార్మికులును—వీరిపై మనము చూపు ప్రేమ సానుభూతులవలన—మనమాటను దలఁదాల్తురు. తమ గ్రామములలోఁ గొంచెము కొంచెముగా ధనము ప్రోగుచేసి కాలక్రమమున సేవాశ్రమమును నెలకొల్పువాడు వీరే, క్రమముగా వీరియందుండియే బోధకులు బయలుదేలుదురు.

పాలముకాపుల బాలబాలికలకుఁ జదువుట, వ్రాయుట మొదలైనవానిని నేర్పి, పారిహృదయమున సదాశయములను నెలకొల్పుము....తమ స్థితిగతులనుగణించి, తోడ్పా

టును నభివృద్ధియుఁ దమ శైంతయావశ్యకములొ వారు గ్రహింపసాగినంతనే నీ యుద్యమము ఫలప్రదమగుచున్నదని, సక్రమమార్గమున సాగుచున్నదని, గుర్తింపుము. ధనికులును నగ్రవర్ణజులును దయాధర్మభిక్షగాఁ బేడలకుఁ జేయు నల్పమగు తోడ్పాటు చిరస్థాయిగాదు, పై పెచ్చు తుడకది యుభయులకును హానికరమై పరిణమించును... కాని ధనికులకును కార్మికులకును నడుమ కక్షలను, కార్పణ్యములను మాత్రము నీవు వెలువడఁ జేయరాదు — ఈ విషయమున నీవు జాగరూకతతో మెలఁగవలయును. సంపన్నజాతులను దూషింపఁ జోకుము — “స్వకార్యముద్ధరేత్ ప్రాజ్ఞః—ప్రాజ్ఞఃకడగువాఁడు స్వకార్యమును జక్కఁబెట్టుకొవలయును.”

జయ! గురుదేవ! జయ! జగన్మాత! భయమేమి! అవకాశము, ఉపాయము, తద్వినియోగము — అన్నియు స్వయముగనే వచ్చును. ఫలమును నేను లెక్కనీయను. ఈ మాత్రము నీవు చేయఁగలిగితివా, నాకు బ్రహ్మానందము. గ్రంథములు, వాదోపవాదములు, సిద్ధాంతరాద్ధాంతములు — ఇవన్నియు వయఃపరిపాకమున నా కిప్పుడు రోతగా — విషతుల్యముగాఁ — దోచుచున్నవి. కార్యశూరులను నేను శిరసావహింతును. ఇది నిశ్చయమని గ్రహింపుము. వ్యర్థవాగ్వాదములును లేనిపోని యట్టహాసమును జగద్ధితాచరణము నిసుమంతయు సాగనీయక, మనకాలమును శక్తిసామర్థ్యములను హరించివేయుచున్నవి. “మాభీః—భయములేదు.” వహవా! వీరుఁడనఁగా నీవే! గురుదేవుఁడు నీ హృదయమున

నధివసించుఁగాక ! జగజ్జనని నిన్ను నడిపించుఁగాక ! —
మీ స్నేహస్పదుఁడు, వివేకానందుఁడు.

131

కాన్ ఫ్రాన్సిస్ కో, 4-3-1900.

ప్రేమాస్పద—, పనిచేయవలయునని నేను గోరను. ప్రశాంతముగా నుండి విశ్రాంతి నొందవలయునని కోరెదను. ఇందులకుఁ దగు దేశకాలములును నాకుఁ దెలియును. కాని, విధి నన్ను “పనిచేయుము, పనిచేయుము” అని ముందునకుఁ ద్రోయుచున్నట్లు తోచుచున్నది. పథశాలకుఁ గొఱడాతోఁ దోలఁబడుచుండ, బాటపక్కనున్న పచ్చికను బట్టెడు తొందర తొందరగాఁ గొఱికి సమలుచుండునట్టి పశువులవంటివారము మనము. శోకమూలము, రోగమూలము, మఱియెన్నిటికో మూలమునగు భయము—ఇదియంతయు మన కర్మము. ఒరుల కెక్కడ హాని చేయుదుమో యను మితిమీరిన భయమువలననే వారికి మఱింత హానిచేయుచుండుము. చెడుగును గీడును దొలఁగించుకొనవలయునని—విశ్వప్రయత్నముచేయుచు వానిబారి నే పడుచున్నాము.

ఏమి యర్థరహితమైన యభిమానమున కధీనుల మగుచున్నాము!! ఈ యభిమానాదులవలన మనకేమియు లాభములేదు, దేనిని మనము తొలఁగించుకొనఁగోరుచుండుమో, యా దుఃఖమునకే యవి మనలను గుఱిచేయుచుండును.

నిర్భయులమై, సాహసాన్వితులమై, దేనిని లక్ష్యపెట్టకుండుట—ఓహో! ఎంతటి మహాభాగ్యము!...—మీ వివేకానందుడు.

132

శాన్ ఫ్రాన్సిస్కో, 25 3-1900.

ప్రేమాస్పద—, నాకిపు డారోగ్యమును విశేషమైన బలమును గలుగుచున్నవి. మోక్ష మతిసన్నిహితమై యున్నట్లు నా కొక్కొక్కప్పుడు తోచుచుండును; రెండేడ్లనుండి నే ననుభవించుచున్న యాతనలన్నియు నా కనేకవిధముల గొప్పగుణపాఠములై నవి. అనుభవకాలమున మన కింక తరణోపాయములేనట్లు తోచినను, పర్యవసానమున మే లొనఁగూర్చుటకే వ్యాధియు దురదృష్టమును సంభవించుచుండును.

నే నఖండ నీలాకాశమను; నాపై నెన్నిమబ్బులు గుమికూడినను నే నఖండ నీలాకాశమనే.

నాకును బ్రతివ్యక్తికిని స్వభావసిద్ధమని నే నెఱింగి యున్న ప్రశాంతి ననుభవింపఁ బ్రయత్నించుచున్నాను. పైపై మెఱుఁగులతోఁ గూడిన యీ యస్థిపంజరములవలనను సుఖదుఃఖాత్మకమైన యీ మాయాస్వప్నములవలనను నేమి ప్రయోజనము?

నా స్వప్నము లంతరించుచున్నవి. ఓం తత్ సత్! —మీ వివేకానందుడు.

133

కాన్ ఫ్రాన్ సిస్ కో, 28-8-1900.

ప్రీతిభాజన—, నీ యదృష్టమును గని బ్రహ్మానందపడుచున్నాను. మనము చలింపనిచో, బరిస్థితు లనుకూలపడితీరును....తీవ్రముగాఁ బనిచేయుచున్నాను — తీవ్రముగాఁ బనిచేసినకొలఁదియు దేహస్థితి బాగుపడుచున్నట్లు తోచుచున్నది. ఈ యనారోగ్యము నాకుఁ జాల మేలు చేసినది— నిశ్చయము, అనాసక్తి యనఁగా నేమో నిజముగా నాకు బోధపడుచున్నది. అచిరకాలమున నే పరిపూర్ణముగా ననాసక్తుడను గాఁగలనని నా యాశయము.

ఒకే కార్యమునం దాసక్తులమగుటకై మన శక్తి సామర్థ్యముల నన్నిటి నేకాగ్రమొనర్చి ప్రయోగించుచుందుము, కాని దానితో సమముగాఁ గష్టమగు మిగిలిన యంశమున—ఏ కార్యమున నిమగ్నులమై యున్నను క్షణములోఁ దద్విషయమున ననాసక్తులము కాఁగలుగుటకై— ఎన్నడును శ్రద్ధవహింపము.

ఆసక్తియు ననాసక్తియు రెండునుగూడ పూర్ణ వికాసము నొందినప్పుడే మానవుడు మహాత్ముడును సుఖయుఁ గాఁగలడు.

...ప్రతిదినము, ఉదయ సాయం సమయములందుఁ బనిచేయుచు, నెపు డేది ప్రాప్తించునో యపుడు దానిని భుజించుచు—రాత్రి పండ్లెండు గంటలకుఁ బండుకొనుచుందును—కాని యేమి గాఢ నిద్ర!! ఇంతకు ముం దెన్నఁ

డును నిట్టి నిద్రపోయి యెలుగను!! . ఆప్తుడు, ఆశీర్వాదకుడు, వివేకానందుడు.

134

షికాగో, 6-4-1900.

ప్రేమాస్పద—...మనస్సు సర్వగతము, ఎచట నుండి యైనను నొరుల మనోభావములను గ్రహింపవచ్చును, స్వయముగా వినవచ్చును....—మీ వివేకానందుడు

135

అమెరికా దేశీయుడగు నొక మిత్రునకు

కాన్ ఫ్రాన్సిస్ కో, 7-4-1900.

కాని యిప్పుడు నెమ్మదిగా, ప్రశాంతముగా నున్నాను—మునుపెన్నడును నిట్టి ప్రశాంతి ననుభవించి యెలుగను. స్వశక్తి నే నమ్ముకొని తీవ్రముగా, మహానందముగాఁ బని చేయుచున్నాను. పని చేయుటకే నా కధికారము, మిగిలిన దంతయు జగన్మాత కెలుక.

నే ననుకొనినదానికంటె విశేష కాల ముండి యిచటఁ బనిచేయవలసియుండునని మీరు తెలిసికొనవచ్చును. కాని కలవరపడకుడు. నా సమస్యల నన్నిటిని నేనే పరిష్కరించుకొందును. నా కిప్పు డేలోటును లేదు ; మఱియు యథార్థము గ్రహింప నారంభించుచున్నాను. విజయము నన్ను బెడదారిని బెట్టియుండెడిది, నేను సన్న్యాసినను సత్యమును విస్మరించి యుండెడివాడను. కావుననే అమ్మ నా కీ యనుభవమును గూర్చుచున్నది.

నా నౌక శాంతిసందీప్త రక్షణస్థానమును—ఎం
దుండి పునరావృత్తి లేకుండునో యట్టి గమ్యమును—సమీ
పించుచున్నది. జయ! మాత! జయ! జగన్మాత! నా కిపు
డే కోరికయు నే యాశయును లేదు. జగన్మాతృకటాక్షము!
రామకృష్ణుని దాసుడను నేను; కేవల యంత్రమను.
మతేమియు నాకుఁ దెలియదు, తెలిసికొనవలయుననియు
లేదు. జయ! శ్రీ గురుదేవ! జయ! శ్రీ గురుదేవ!

136

అమెరికాదేశీయుడగు నౌక మిత్రునకు

ఆల పేడ, కాలిఫోర్నియా, 12-4-1900.

అమ్మ మఱల ప్రసన్నురాలగుచున్నది. పరిస్థితులు శుభ
సూచకమై యున్నవి, ఉండితీరవలయును.

కర్మ మెప్పుడును దోషభూయిష్ఠము. అనారోగ్య
రూపమున నీ దోష సంచయ ఫల మనుభవించినందులకు
నాకు సంతోషము. తన్మూలమున మఱింత మనఃప్రసాదము
లభించినది. ఇదివఱ కెన్నఁడును ననుభూతముకాని యొక
విధమైన మార్దవమును బ్రశాంతియు నిపుడు జీవితమున
భాసించుచున్నది. ఏ కార్యముననైనను నాసక్తుడ నగు
విధానమును నాసక్తుడనగు విధానమును నిపుడు నేర్చుకొను
చున్నాను, సంపూర్ణ మనోనిగ్రహము లభించుచున్నది....

స్వకార్యమును అమ్మయే చేసికొనుచున్నది; కావున
నే నిపు డంతగాఁ దాపత్రయపడుటలేదు. నావంటి మిడుతలు
వేలకొలది యనుక్షణము సంతమొందుచుండును, ఐనను

నామె కార్యము సాగుచునేయుండును. జయ! మాత!... కేవలఁడనై మాతృసంకల్పప్రవాహమునఁ గొట్టుకొనిపోవుచున్నాను— ఇదియే నా జీవిత కథ. ఏ తుణమున నిందులకు భిన్నముగా వర్తింపఁ బ్రయత్నించితిனో యా తుణముననే హనిపొందియున్నాను. మాతృసంకల్పమే నెఱవేఱుఁగాక!

ఆత్మశాంతి నందుచు, నానందమయఁడనై మునుపటి కంటె విశేషముగా సన్నిహితులై మనుచున్నాను. ఆ ప్రప్రేమ యనునది నానాటికి క్షీణించుచున్నది, మాతృప్రేమ వికసించుచున్నది. దక్షిణేశ్వరవన వటవృక్షముక్రింద శ్రీరామకృష్ణునితో జాగరణమునఁ గడపిన దీర్ఘరాత్రములు తలఁపునకు వచ్చుచున్నవి. ఇక నుద్యమమో? ఉద్యమ మేమి? ఎవరి యుద్యమము? ఎవరినిమిత్తము నేను గృహిచేయవలయును?

నేను ముక్తుఁడను. జగన్మాత యొడిలోని బిడ్డను. కర్మమొనరించుచున్నదియు, గ్రీడించుచున్నదియు నామెయే. నా సంకల్పము దేనికి? ఎందులకు? నా సంకల్పమును గార్యాలోచనలును లేకయే, కేవల మామె యిచ్చానుసారము విషయములును బరిస్థితులును సమకూడినవి, పోయినవి, మనము అమె చేతిలోని కీలుబొమ్మలము.

137

మిస్ మెక్లెడ్ (Miss MacLeod) అను కిష్కరానికి

అలపేడ, కాలిఫోర్నియా, 18-4-1900.

...కర్మమొనర్చుట కష్టసాధ్యము. నా విధ్యుక్త కర్మ మింక శాశ్వతముగా నంతమొందుఁ గాక యని, నా

మానసము జగన్మాతృభావమున లీనమగుఁ గాక యని, నా నిమిత్తము ప్రార్థింపుము. ఆమె యుద్యమ మామెకే తెలియును.

*

*

*

నా కఖండ మనశ్శాంతి లభించినది. శారీరవిశ్రాంతి కంటె నాత్మశాంతిని నే నెక్కు డనుభవించుచున్నాను. జీవితయుద్ధములోని భయాపజయములు సమాప్తములై నవి. మూటకట్టుకొని ప్రయాణమునకు సిద్ధముగా నున్నాను. అల జగద్రక్షకుని యాజ్ఞకై నిరీక్షించుచున్నాను.

శివా! సర్వేశ్వరా! ఈ నా నౌక నద్దరిఁ జేర్చుము!

...దక్షిణేశ్వరవన వటవృక్షముక్రిందఁ గూర్చుండి, రామకృష్ణవచనామృతమును - సమ్మోహితుఁడనై క్రోలు బాలుఁడనే కదా నేను! అదియే నా సహజస్థితి. కర్మము, ఉద్యమము, జగద్ధితము మున్నగునవన్నీయు నవాంతరముగా నామీఁదఁ బడినవి. అతని కంతస్వరమే, నన్నుఁ బులకిత గాత్రు నొనర్చు నాతని కంతస్వరమే. నా కిపుడు వినవచ్చు చున్నది. బంధములు సడలుచున్నవి. ప్రేమానురాగము లింకిపోవుచున్నవి. కర్మము రసహీనముగాఁ దోచుచున్నది. జీవితవ్యామోహము తొలగిపోయినది. అదిగో, సర్వేశ్వర వాణి వినవచ్చుచున్నది! “వచ్చుచున్నాను. తండ్రీ! వచ్చు చున్నాను.” “గతార్థములను దలఁపక న న్ననుసరింపుము” అనుచుంటివా? “తండ్రీ! ఇదిగో, వచ్చుచున్నాను!”

...నిర్వాణము నా యెదుట దీపించుచున్నది. అనంతము, నిస్తరంగము నగు నా యనంత శాంతిసాగరమే నన్నావరించియున్న దనేకపర్యాయములు.

జన్మించినందులకు నే నానందించెదను; కష్టములనుభవించినందుల కానందించెదను; మహాప్రమాదములఁ బొల్పడినందుల కానందించుచున్నాను; శాంతిసాగరమున లీనమగుట కమందానందము నొందుచున్నాను. బద్ధునిగా నొక్క ప్రాణినైనను విడువను. బంధములు నాపై వైచుకొనను. విదేహముక్తి కలిగినను జీవన్ముక్తియే లభించినను సరియే; ఈ శరీరమందలి పూర్వ పురుషుఁడు వెడలిపోయినాఁడు. మఱల రాఁడు!

ఇందున్న గురువు, నాయకుఁడు, ఆచార్యుఁడు, వెడలిపోయినాఁడు;—బాలకుఁడు, విద్యార్థి, సేవకుఁడు మాత్రమే నిలిచియున్నాఁడు.

...ఎవ్వరితోడను నాకు జోక్యము వలదు. నాకేల? నాయకపదవిని విడిచిపెట్టి చాలకాలమైనది. ఇంక గంత మెత్తుటకు నా కధికారములేదు. కాలప్రవాహమునందుఁబడి కొట్టుకొనిపోవునపుడే నా కఖండానందము, అట్టినిమేషములే నా జీవితమున మహోత్తమానందసమయములు. ... కాలప్రవాహమును నా చేయివైచి కలఁచి యీ మహద్భుతప్రశాంతిని, ఇదియంతయు మహామాయ యని తోఁపించెడి యీ యఖండప్రశాంతిని, భేదింప నే సాహసింపను!

నా కర్మమునకు ముందు వాంఛకలదు, నా ప్రేమ ముందు వ్యక్తిభావమున్నది, నా పవిత్రతముందు భయమున్నది, నా గురుత్వమునకు ముందున్నది యధికారతృప్తి ! ఇప్పుడివి యన్నియు సమసిపోవుచున్నవి. కాలప్రశాంతివాహి నీతరంగములయందుఁబడి కొట్టుకొనిపోవుచున్నాను. తల్లీ ! వచ్చుచున్నాను. నన్ను నీ యెడిలోఁ గూర్చుండఁబెట్టు కొనుము ! లోకాతీతలోకమున నీయిచ్చవచ్చినచోటికి నన్నుఁ గొనిపోమ్ము. నే నిక కర్తనుగాను, సాక్షీభూతుఁడను. తల్లీ ! వచ్చుచున్నాను !

ఆహా ! ఏమి ప్రశాంతిమయము ! నా భావము లతి దూరమునుండి, హృదయాంతరాళమునుండి, వెలువడుచున్నట్లు తోచుచున్నది. ఆ ధ్వను లస్పష్ట రహస్యములవలె వినవచ్చుచున్నవి. ప్రస్తుతినొందుటకు ముందు కొలఁది నిమేషములు విషయములు ప్రేమానురాగ భయోద్వేగాది రహితములై ఛాయామాత్రముగాఁ దోచుతఱి ననుభూతమగు ప్రశాంతి,—ఏకతమునఁ జిత్రప్రతిమాది పరీవృతుల మైయున్నయెడ ననుభూతమగు శాంతి—యఖండశాంతి—మధురప్రశాంతి యెల్లెడలను భాసించుచున్నది....ప్రభూ ! వచ్చుచున్నాను.

జగము ఉన్నది, కాని మనోహరముగ నున్నదా ? —లేదు; అసహ్యముగనులేదు. ఎట్టి రాగద్వేషములను గల్గింపని బాహ్యస్పర్శమాత్రముగ నున్నది. ఆహా ! ఏమి

యీ యానందము! సమస్తము యోగ్యమై, మనోజ్ఞమై కాన్పించుచున్నది. సుఖదుఃఖాది ద్వంద్వములు తొలగిపోవుచున్నవి, శరీరస్పృహయే తొలగిపోవుచున్నది. ఓం తత్ సత్!...—ఆపుడ, విశ్వసనీయుడ, వివేకానందుడు.

138

ఆంగ్లేయుడగు నొక శిష్యునకు

కాన్ ఫ్రాన్సిస్ కో, 26-5-1900.

సమస్త శుభములును నీ కొనఁగూడుఁగాక!. ఎంతమాత్రమధైర్యపడకుము. “శ్రీ వా గురు! శ్రీ వా గురు!” (శ్రీ గురునకు జయము! శ్రీ గురునకు జయము!) నీవు తొత్రపరాక్రముడవు. రణరంగమున మృత్యువేషము మన కాపాయము. ఉద్యమార్థము ప్రాణస్మరణమే—విజయము కాదు—మనగమ్యము. ‘శ్రీ వా గురు!!!’

దుష్టవిధి కల్పించెడి యావరణమంధకారబంధురము. కాని నే నధీశుడను. నా చేయి యెత్తినంతనే, అదిగో, చూడు, అది పటాపంచలైపోవుచున్నది! ఇదంతయు వట్టి భయము. భయమునకు నేను భయపేతువను, భీతికి భీతి కారకుడను, నిర్భయుడను, అద్విలీయుడను, విధినియామకుడను, కర్మనిర్మూలకుడను. ‘శ్రీ.వా గురు!’ వత్సా! సుస్థిరుడవై యుండుము, కాంచనాదులకు దాసుడవు గాకుము, ఇటు లుంటివా, మనదే విజయము!

139

న్యూయార్క్, 2-7-1900.

ప్రేమాస్పద—,... నే నెప్పుడును జెప్పెడిరీతిని జగదీశ్వరికే యొఱుక. జగదీశ్వరినిఁ బ్రార్థింపుము. నాయకత్వము వహించుట మహాకష్టము—సంఘమునకు నా యక్కఱు తన యాత్మను బలి యాయవలసియుండును...—మీ వివేకానందుఁడు.

140

ప్ర్యాఠి, 25-8-1900.

ప్రేమాస్పద—,... ఉద్యమమున నే యధికారమును పడ వియు నిలుపుకొనలేదు కావున నే నిపుడు బంధవిముక్తుఁ డను. రామకృష్ణ సేవా సంఘము (Ramakrishna Mission) నకు అధ్యక్షపదవిని వదలుకొన్నాను.

మఠాదు లిపుడు నేనుదక్క మిగిలిన (రామకృష్ణ) శిష్యులకు చెందును. అధ్యక్షత యిపుడు బ్రహ్మానందునిది, అనంతరము క్రమముగా ప్రేమానందాదులకు సంక్రమించును.

భారమంతయు నాపై నుండి తొలగిపోయినందులకు నాకు మహానందము, నా కిపుడు హాయిగానున్నది....

ఎవ్వరిపక్షమునను నే నిక వ్యవహరించునట్టివాఁడను గాను. ఎవ్వరితోడను నాఁ కికఁ బేచీగాని, పూచీగానిలేదు.

...ఒక వేళ మఱి యే దుర్గుణములతో జన్మించితినిని భావించినను, అసూయ, దురాశ, అధికారవాంఛయు నను

నవి నాకు జన్మమునుండియు లేవని నీవు రూఢిగాఁ దెలిసికొన వలయును.

...హృదయపూర్వకముగా నీ వుపాసించుచున్నచో, అమ్మయే నీకు దారిచూపును—ఇంతవఱకే నాకుఁ దెలియును.

...నీకు మే లగున దొరులకుఁ గాకపోవచ్చును — ఈ సంగతి మఱచి, పాశ్చాత్యులు, అది యేమి చిత్రమోకాని, తమకు మేలుగాఁ దోచినదాని నవలంబింపఁ బరులను బలాత్కరింపఁ బూనుచుందురు....

మిత్రులు కానిమ్మ, శత్రువులు కానిమ్మ—సుఖ దుఃఖాదుల మూలమునఁ గర్మానుభవమునొంద మనకుఁ దోడ్పడుటకు వారందఱును నిమిత్తమాత్రులు, జగదీశ్వరి కధీనులు. కావున నెల్లరను నామె రక్షించుఁగాక !

సకల శుభములును నీకొనఁగూడుఁగాక!—ఆప్తుడు, విశ్వసనీయుడు, విచేకానందుడు.

141

ప్ర్యాః, 28-8-1900.

స్నేహస్పద—, ...దేవుని ధర్మమా యని సంసారము మిథ్య, అశాశ్వతము. భావిప్రపంచము వర్తిమాన ప్రపంచముకంటె మేలై యుండు టెట్లు? అదియు దీని ఫలితమే కావున నింతకంటె నధ్వానముగానిచో, నధమము దీనివలెనే యుండవలయునుగదా !

స్వప్నములు, ఓహో! స్వప్నములు! సంసార స్వప్నమును గనుచునే యుండుడు! స్వప్న మనెడి యింద్రజాలమీ సంసార కారణము, సంసారవిమోచనకారణమును....

ఇచటి...పీరితో మాటలాడుచు పరాసుభాష (French) నేర్చుకొనఁ బ్రయత్నించుచున్నాను. కొండఱపుడే మెచ్చుకొనుచున్నాడు. అనంత జగద్రహస్యమును—తలయుఁ దోఁకయు లేని కర్మమనెడి దారపుఁగండెను—దేని కొన నెవ్వరును గనుఁగొనరో, ఐనను బ్రతివ్యక్తియుఁ దనమట్టు నకుఁ దాను, అధమము కొంతసేపటివఱకై నను—క్షణ కాలము తనవెట్టికిఁ దా నానందించుట కనుఁడు—కనుఁగొని నట్లే తలఁచుచుండునో, యట్టి కర్మరహస్యమునుఁగూర్చి లోకమంతటితోడను ముచ్చటింపవలయును.

సరి, యిప్పుడు ఘనకార్యములను జేయవలసియున్నది —కాని ఘనకార్యము లెవరికిఁ గావలయును? అదేరితి నల్పకార్యముల నేల చేయరాదు? అవి యెట్టివో యివియు నట్టివే. అల్పకార్య మహత్త్వము—ఇదియే గీతోపదేశము. ఆ పురాతన గ్రంథమునకు జయము!!

శరీరమునుగూర్చి చింతించుటకు నాకంతగా వ్యవధి లేకపోయినది. కావున నది బాగుగనే యుండవలయును. ఇచట శాశ్వతముగా బాగుగా నుండున దేదియిలేదు. మన మపుడపుడు శరీరాదులను మఱచియుందుము—ఆరోగ్య మన్నను సౌఖ్యమన్నను నదియే.

ఈ జగన్నాటకమున మనము మన పాత్రలను—అవి మంచివగుగాక, చెడ్డవగుగాక—నిర్వహించుచుందుము.

మనస్వప్నము ముగిసినంతనే, రంగమును వీడినంతనే, మనఃపూర్వకముగా నవ్వుచుందుము—ఇదియే నా నిశ్చయము.—మీ వివేకానందుడు.

142

బేలూరుమఠము, 11-12-1900.

స్నేహస్పదురాలగు—...సెవియరు సేనాని (Captain Sévier) కొలఁది దినముల క్రితము గతించెను—ఈ రీతిగా నిరువు రాంక్లెయులు * మనకోసము, హిందువులకోసము, తమ జీవితములను సమర్పించినారు. స్వమతార్థము ప్రాణ త్యాగమనఁగా నిదియే....—సత్తైక్యశరణుడు, సదామీ వివేకానందుడు.

143

ఒక పంగదేశీయ నారీమణికి

వైద్యనాథము, 23-12-1900.

అమ్మా నీ లేఖ యందినది. బ్రహ్మానందము, నీ యభిప్రాయము సరియైనదే. “స ఈశః అనిర్వచనీయ ప్రేమ స్వరూపః ఆ యీశ్వరుః డనిర్వచనీయ ప్రేమస్వరూపుడు.” నారదునిచే బేర్కొనఁబడిన యీ భగవల్లక్షణము

*మఱియొకరు జె. జె. గుడ్విన్. ఈతఁడు స్వామి యుపన్యాసములకు సంక్షిప్త లేఖకుడు. స్వామి యీతనిఁ గూర్చి “నా కుడి భుజము” అని వచించియున్నాడు.

ప్రత్యక్షగోచరమనియు సర్వవిధములను నెల్లరచే నంగీకరింపఁ బడినట్టిదనియు నా నిశ్చయము—నా జీవితానుభవము.... వ్యప్తి యనుదానికి వ్యక్తిగతస్వాతంత్ర్యము కలదా? కలదనిన నది యెంతవఱకుండవలయును? వ్యప్తి తన యిచ్చను సౌఖ్యమును సమప్తి నిమిత్తము సమర్పింపవలయునా? వలదా? అనునవి ప్రతి సమాజమును గలవరపఱచుచున్న సమస్యలు.... ఆధునిక పాశ్చాత్య సమాజము నివి యల్ల కల్లోల మొనర్చుచున్నవి. వ్యక్తిగతస్వాతంత్ర్యమును సమాజాధిపత్యమునకుఁగాను ధారపోయవలయునని తెలుపు వాదము సామ్యవాదము (Socialism) అనియు వ్యక్తిపక్షమును బ్రకటించు వాదము వ్యక్తివాదము (Individualism) అనియు వ్యవహరింపఁబడుచున్నవి.

వ్యక్తిని శాశ్వతముగా సమాజమున కధీన మొనర్చుటవలనను, నిర్బంధపూర్వక శిక్షా సంప్రదాయముల మూలమునఁ గలుగు స్వార్థత్యాగమువలనను బ్రాప్తించు ఫలమునకు మన మాతృభూమి దివ్యనిదర్శనము. ఈ దేశమున శాస్త్రవిధుల ననుసరించియే జనులు సంతానముఁ గనుచుందురు, యావజ్జీవము శాస్త్రవిధినిపేథముల ననుసరించియే వారి భోజన పానములు జరుగుచుండును, వివాహాది సంస్కారములును నట్టివే; తుదకు వారు మరణించుటయు శాస్త్రవిధి ననుసరించియే. ఇందుఁ గల యొక గొప్ప సుగుణము వినా యీ కఠిన శిక్షణమంతయు దోషయుక్తము. సుగుణ మేమనఁ, దరతరములనుండియుఁ బ్రతిదిన మభ్యస్తమై

యుండుటచే నల్పప్రయత్నముతోడనే చాల చక్కఁగా నేయొకటి రెండుపనులో జనులు చేయఁగలుగుచుందురు. మూడు మట్టిగడ్డలయొక్కయుఁ గొన్ని పుడకలయొక్కయు సాయమున నీ దేశమందలి వంటవాఁడుకాని, వంటక తైగాని సిద్ధము చేయఁగలుగు రుచ్యమగు నన్నమును గూరయు భూతలమున మఱి యెచ్చటను లభింపవు. ఇత్వోక్తులనాఁటి సాధన సామగ్రియగు నొక్కరూపాయి విలువగల మగ్గముతో, చిన్న గోతిలో నుంచఁబడిన కాళ్లతో, గజ మిరువదిరూపాయిలు ఖరీదుచేయు నన్నని జరీబట్టలను నేయుట యీ దేశమున మాత్రమే సాధ్యము. చినిగిపోయిన యొక చాప, ప్రమిదలోఁ బెట్టఁబడిన యాముదపుదీపము ఇటువంటి సాధన సంపదచేఁ బండితప్రకాండు లుత్పన్నమగుచుండుట యీ దేశముననే. అంగవైకల్యపు టందవికారపుఁ బెండ్లము నెడ నఖండ క్షమాశీలమగు ననురాగమును, అభాగ్యపు టవక తవక వ్యక్తియైన మగనియెడ నా జన్మాంతమగు పతిభక్తియు సాధ్యమగుచుండుట యీ దేశముననే. ఇంత వఱకే సులక్షణములు.

కాని యివియన్నియుఁ గేవల నిర్జీవయంత్రములవలె నడచు జనులచే నొనర్పఁబడుచున్నవి; మనోవ్యాపారదక్షత లేదు, హృదయవికాసములేదు, జీవవైతన్యములేదు, ఆశా ప్రసారములేదు, ఇచ్ఛాప్రకోపములేదు, ఆనందోత్కర్ష లేదు, తీవ్రదుఃఖానుభూతియులేదు; నిర్మాణప్రతిభా సంచలనము లేదు, నూతనతత్త్వి జిజ్ఞాసలేదు, నూతనవిషయ గుణగ్రహ

ణమే లేదు. ఇట్టి మానసమునుండి మబ్బులెన్నడును దొలగవు. ఉదయభాను సందీప్తచిత్ర మీ హృదయమును రంజింపఁ జేయఁజాలదు. ఇంతకంటె నున్నతస్థితి కలదా, లేదా యను విషయమే మనస్సునకుఁ దట్టదు; తట్టెనో, నమ్మకము కలుగదు; కలిగెనో, ప్రయత్నము కొఱవడును: ఒకవేళ ప్రయత్నము నబ్బెనో, ఉత్సాహలోపము దానిని నాశనముచేయును.

నియమానుసారము మనుటవలన మాత్రమే యశాన్న త్యము గలుగుచో, వంశానుగతాచార సంప్రదాయములను 'తు, చ' తప్పకుండఁ బరిపాలించు లొక్కటియే సుగుణ మగుచో, నొక చెట్టుకంటె విశేష సుగుణసంపన్నుఁ డెవ్వఁడో, ఒక రైలుబండికంటె విశేషభక్తుఁడును విశేష మహనీయుఁడును నెవ్వఁడో, చెప్పఁడు. తాయి ప్రకృతి నియమము నుల్లంఘించు టెవ్వరైనను నెన్నఁడైనను జూచిరా? పశువులు పాపముచేయు టెవ్వరైనను నెఱుఁగుదురా?

పెద్దస్త్రీమరు, బ్రహ్మాండమైన రైల్వేఇంజను నడచును, తిరుగును, పరుగెత్తును; కాని వానికిఁ దెలివిలేదు. అదిగో, ఆ రైలుపట్టానుండి ప్రాణరక్షణార్థము కదలిపోయిన యా పురుగున్నదే,—అది యేల తెలివి కలది? యంత్రమున నిచ్చాశక్తి లేదు, యంత్ర మెన్నడును నియమోల్లంఘనము చేయఁగోరదు; పురుగో, నియమము నతిక్రమింపఁగోరును, నియమమున కెదురుగాఁ బోవును—జయాపజయముల విష

యము వేటుమాట—కావున నది తెలివిగలది. ఈ యిచ్చ నెంత జయప్రదముగాఁ బ్రకటింపఁగలుగునో జీవి యంత యున్నతవర్గములోనిది, తదీయసౌఖ్యమును నంతటి విశేషము. పరమేశ్వరేశ్చ సంపూర్ణ ఫలప్రదము కావున పరమేశ్వరుఁడు పురుషోత్తముఁడు.

విద్యయనఁగా నేమి? పుస్తక పాండిత్యమా? కాదు. వివిధశాస్త్రజ్ఞానమా? అదియుఁ గాదు. ఇచ్ఛావాహినియుఁ దద్వ్యక్తీకరణమును నే శిక్షవలన స్వాధీనమై ఫలప్రద మగునో యదియే విద్య, అదియే విద్యాభ్యాసము. దేనివలనఁ దరతరములనుండియు నిరంతర బలాత్కారముచే నిచ్ఛాశక్తి స్తబ్ధమై, నేఁ డించుమించుగా వినాశముపాలైనదో, దేని ప్రభావమున నూతనభావముల మాట యటుండ, పూర్వ భావములును నొకటొకటిగా నంతర్ధానమగుచున్నవో, అదియూ విద్యాభ్యాసము? ఎయ్యది మానవుని మెల్లఁగా యంత్రముగా మార్చివేయుచున్నదో, అదియూ విద్యాభ్యాసము?—ఆలోచింపుఁడు. యంత్రప్రాయముగా నజ్ఞులమైయుండుటకంటె స్వతంత్రేచ్ఛాజ్ఞానప్రేరితులమై తప్ప చేయుటయైనను దివ్యమని నా యభిప్రాయము. మట్టిముద్దల వంటి, నిర్జీవయంత్రములవంటి, గులక రాళ్లకుప్పవంటివారి వలన నేర్పడిన కూటమును సమాజ మనఁదగునా? అట్టి సమాజము గాగుపడు తెట్లు? అభ్యుదయమనునది దాని వలన సాధ్యమైనచో శతాబ్దములకొలది మనము బానిసలమై యుండుటకుబదులు ప్రపంచమున మహోత్తమజాతియై

యుందుము. నిరక్షరాస్యులతోడను మూఢులతోడను నిండి యుండుటకు బదులీ భారతభూమి శాశ్వత విద్యాలయమై దీపించెడిది.

అగుచో, స్వార్థత్యాగము సుగుణము కాదా? బహు జన హితార్థము, బహుజన సుఖార్థము, ఒక్కని హితమును సుఖమును ద్యజించుట మహోత్తమ ధర్మము కాదా? నిశ్చయముగా; కాని (వంగదేశమున) సామ్యము చెప్పునట్లు, “తోముకొనుటచే సౌందర్యము తెచ్చుకోగలమా?” “బలాత్కరించుటచే బ్రేమ పుట్టింపగలమా?” “అభావే విరక్తి” యనునట్లు బిచ్చగాని వైరాగ్యమున ఘనత యేమున్నది? నపుంసకుని బ్రహ్మచర్యవ్రతమున సుగుణ మేమున్నది? అదేవిధమున త్యాగాశయమే లేని, ఔదార్యమే లేని, సదాశయమే లేని, సమాజమనఁగా నేమో తెలియనివాని స్వార్థత్యాగమనఁగా నర్థమేమి? వితంతువును సహగమనము చేయుమని బలాత్కరించుటలో నేమి పతిభక్తి ప్రకాశితమగుచున్నది; వెట్టి నమ్మకములను మూఢ విశ్వాసములను బోధించి జనులచే సత్కార్యములను జేయింప నేల? జనులను స్వతంత్రులనుజేయుడు, వారి సంకెలలను విడలింపుడు—అనియే నేను ఘోషింతును. బురదచే బురదను గడుగఁగలమా? దాస్యముచే దాస్యమును బాఱఁద్రోలఁగలమా? ఏది?—ఒక్క నిదర్శనముఁ జూపుడు. సమాజము నిమిత్తము సర్వ సుఖేచ్ఛలను త్యజింపఁ గలిగిననాడు నీవు బుద్ధుడవై ప్రకాశింతువు,

ముక్తుడనై వెల్లొందుదువు; కాని యది యెప్పటిమాట! మఱియు నొరులను బీడించుటచే నది సాధ్యమగుననియా నీ యభిప్రాయము? “ఓహో! మా వితంతువు లెట్టి స్వార్థత్యాగాదర్శముార్తులు! ఆహా! బాల్యవివాహ మెంత మనోహరము! ఇట్టి దివ్యాచారము మఱియొకటి యుండుట సాధ్యమా! బాల్యవివాహమున భార్యా భర్తల కన్యోన్య ప్రేమానురాగములకంటె మఱియొకటి యుండునా?”—ఈ రోజులలో దేశమున నెల్లెడలను మనకు వినబడుచున్న యటపు లివి! కాని సర్వాధికారులగు పురుషుల మాటయో? —స్వార్థత్యాగము వారి కవసరము లేదు! ఒరులను సేవించుటకంటె నుత్తమధర్మము కలదా? కాని బ్రాహ్మణుల కీ నియమ మన్వయింపదు—ఇతరులు మీరండఱును నవలంబింపుడు! యథార్థమేమన, సమాజముతో నెట్లో రాజీపడి స్వలాభమునుజూచుకొనుటకు—గేవల స్వప్రయోజనార్థము—ఈ దేశమున, దల్లిదండ్రులును బండుగులును గనికర మనునది లేక, తమబిడ్డలయొక్కయు నితరుల యొక్కయు బాగోగుల నీసడించివేయఁగలుగుచున్నారు; పరంపరానుగతమైన దుర్బోధవలన మనస్సు మొండితేటి పోవుటచే వారి కిది బహుసులభమై పోయినది. ధీరుడగు వాఁడే స్వార్థమును తృణీకరింపఁగలఁడు. దండమును జూచి పిటికిపంద భయపడి, యొకచేతితోఁ గన్నులు తుడుచు కొనుచు, రెండవచేతితో నిచ్చును. అట్టి దానమువలన నేమి ప్రయోజనము? సర్వజనులను బ్రేమించుటనునది కల లోని వార్త. లేత మొక్కచుట్టును గంచెవేసి సంరక్షింప

వలయును. ఒక్కరిని స్వార్థరహితముగాఁ బ్రేమింప నేర్వఁగలిగినచోఁ గ్రమముగా విశ్వమూనవప్రేమ నాశింపవచ్చును. ప్రత్యేకమగు నిష్టదేవతయందు భక్తిని బడయఁగలిగినచో విరాడ్రూపమున భక్తి క్రమముగా సాధ్యమగును.

కావున నొక వ్యక్తినిమిత్రము స్వార్థమును విడనాడఁగలిగినప్పుడే స్వార్థత్యాగమునుగుఱించి మాటాడవలయును, అంతకుముందు కాదు. సకామకర్మమే నిష్కామకర్మమునకు సాధనము. “కామిగాక మోక్షకామి గాఁడు” అనునట్లు మొదట రాగమనునది లేనిదే వైరాగ్యము కలుగదు. చీకటి యనునది లేనిదే వెలుతురనుమాట కర్థమేమి?

కోరికతో, రాగముతో, నుపాసన ప్రారంభమగును అల్పతత్వోపాసన మొదలిడుము, ఉత్తమ తత్వోపాసన దానంతటదియే వచ్చును.

అమ్మా, ఆందోళన పడకు. మహావృక్షమునకే తుపాను. “ఊదిన నిప్పు రగుల్కొనును;” “తోక త్రొక్కిన త్రాచు లేచును;”—విషయ మిట్టిది. హృదయ వేదన కలిగినప్పుడు, వికాసము కలుగునను నాస లంతరింపఁ బరితాపమును ప్రళయవాయువులు వీచునపుడు, ధైర్యభానుఁ డించుమించుగా నదృశ్యమై పోయినపుడు—ప్రచండమైన యీ గాలివాన నడుమనే యంతర్గత బ్రహ్మతేజము భాసించును. ఆగర్భశ్రీమంతులై భోగములతోఁ బుట్టి పెరిగి, పూలపాన్పులపై శయనించుచుఁ బరితాపమున నెట్టిదో యెఱుఁగక, కన్నీటికణమైనను నెన్నఁడును రాల్పక, అమ్మా,

యెవ రంతర్గతబ్రహ్మవికాసము నొందిరో చెప్పము? విలపించుటకు నీకు భయమెందులకు? విలపింపుము! విలాపము దృష్టిని నిర్మలమొనర్చి, యాత్మవికాసమును జేకూర్చును. అపుడు భేదదృష్టి — పశుచూనవ వృత్తాదులందు భేదభావము — క్రమముగాఁ దొలగిపోవ, సర్వత్ర, సర్వకాల సర్వావస్థలందును నఖండబ్రహ్మ దర్శనము నొందు నవకాశము లభించును. అపుడు,—

శ్లో. సమం పశ్యన్ హి సర్వత్ర సమవస్థితమీశ్వరమ్,

న హినస్త్యాత్మనాఽఽత్మానం తతో యాతి పరాం గతిమ్.

(భగవద్గీత, 13. 28.)

—“ఎల్ల ప్రాణులయందును నొకే పరమాత్మ వెలయుచుండుటఁ గాంచునట్టివాఁడు తనయం దంతర్గతమైన పరమాత్మను హింసింపఁడు కావున నుత్కృష్టమగు మోక్షమును బొందుచున్నాఁడు.”—సదా నీ శ్రేయోభిలాషి, వివేకానందుఁడు.

144

బేలూరుమఠము, 26-12-1960.

స్నేహస్పదురాలగు—...రష్యానుగూర్చి ప్రాజ్ఞుడగు మన మిత్రుఁడు చెప్పనదే నా యభిప్రాయమును. ఐన నీ విషయమునఁ బర్యాలోచింపఁజగిన యొక చిక్కున్నది— హిందూజాతి రష్యాజాతిగా మాటుట యెన్నఁజైనను సంభవమా? ...ప్రణామములు.—వివేకానందుఁడు.

145

బేలూరుమఠము, 7-9-1901,

స్నేహస్పద—, ...ఇక వానలసంగతి చెప్పెదను—

స్వేచ్ఛగా ప్రారంభమై ప్రళయము వచ్చిన ట్లహర్నిశము సంతతధారగా నిపుడు వానలు కురియుచున్నవి. గట్లుదాటి నది విజృంభించుచున్నది, చెఱువులును దోరువులును బొరలి పాటుచున్నవి. మతావరణమునుండి నీటిని దొలగించు లోతైన జలదారి త్రవ్వటకు (సోదరులకు) దోడ్పడి నే నిప్పుడే వచ్చినాను. వాననీరు పలుతావులందుఁ గొన్ని యడుగుల యెత్తున నిలిచియున్నది. నాపెద్దకొంగయు బాతులును బ్రహ్మానందపడుచున్నవి. నాపెంపుడు జింక మఠమునుండి పాటిపోయి దన్ను దిరిగి పట్టుకొనుటకుఁగాను గొన్నిదినములపాటు మాకాదుర్దా కలుగఁజేసినది. నాపొట్టి బాతులలో నొకటి, పాపము, నిన్న చనిపోయినది. వారము దినములపాటు ది యెగయూపిరివిడిచినది. ఇది యంతయుఁ గని, హాస్యప్రియుడగు మా వృద్ధసన్నాహి యొకఁ డిట్లనుచుండును: “అయ్యా, చెమ్మచే, వానచే, బాతులకు జలుబుచేయునటువంటి—కప్పలు తుమ్మునటువంటి—యీ కలియుగమున జీవించుటవలన లాభములేదు!”

ఒక బాతున కీకలు రాలిపో నారంభింపఁగా, నుపాయాంతరముఁగానక, పలుచని ‘కార్బాలిక్’ ద్రావకముతోఁ గూడిన యొక తొట్టిలో, (ఆ ద్రావకము దానిని జంపినను రక్షించినను సరియే యని) కొన్నినిముసములపాటుంచినాను—ఇప్పుడ బాతు తేలుకొనినది,—మీ వివేకానందుడు

వారణాసి, 9-2-1902.

సహృదయ—, ...బౌద్ధవాఙ్మయమున వేదాంతమతమును సూచించు ఘట్టములు గలవు, బౌద్ధమతమందలి మహాయాన సంప్రదాయము తుద కద్వైతపరముగా నున్నది. బౌద్ధుఁడగు నమరసింహుఁడు బుద్ధనామావళిలో 'అద్వయవాది' యను నామము నేల చేర్పవలయును?

బౌద్ధసంప్రదాయములు రెంటియందును మహాయానము * విశేష ప్రాచీనమని నా మతము.

ఋక్సంహిత యెంత ప్రాచీనమో మాయావాదమును సంతటి ప్రాచీనమైనది. మాయాభావన ప్రకృతిభావననుండియే వెలువడినది. మాయ యను పదము శ్వేతాశ్వతరోప నిషత్తునఁ గలదు. ఈ యుపనిషత్తును నే నధమపక్షము బౌద్ధమతముకంటె ప్రాచీనమని భావించును.

బౌద్ధమతమునుగూర్చి యిటీవల నా కనేక నూతన విషయములు ద్యోతకమైనవి; ఈ క్రింది విషయములను నిరూపింప సంసిద్ధుఁడనై యున్నాను:

(1) వివిధరూపములను బొందిన శివపూజ బౌద్ధులకుఁ బూర్వముండినదే, బౌద్ధులు శైవ పుణ్యక్షేత్రములను వశపఱచుకొనఁ బ్రయత్నించిరి, కాని విఫలమై తత్సమీపమున సారనాథమువంటి నూతన స్థానములను నిర్మించిరి.

* రెండవది హీనయానము,

(2) డాక్టర్ రాజేంద్రలాల్ వచించు రీతినిఁగాక, యగ్నిపురాణమందలి గయాసురుని గూర్చినగాథ బుద్ధునికి సంబంధించినది కానేకాదు, అది యంతకు పూర్వపు గాథయే.

(3) బుద్ధుఁడు గయాశ్రీర్ష పర్వతమున నివసింప నేఁగెనను విషయము తత్ప్రదేశము పూర్వమే యుండెనను సంగతిని నిరూపించుచున్నది.

(4) గయ యిదివఱకే పితృదేవతాపూజకుఁ దావలమై యుండెను, పాదముద్రాపూజను బౌద్ధులు హిందువులను జూచి నేర్చుకొనిరి.

(5) వారణాసినిగూర్చి యతిప్రాచీనగ్రంథములు సైతమది శివపూజానిలయమని నిరూపించుచున్నవి—ఇత్యాది విషయములు.

బుద్ధ గయయందును బౌద్ధవాఙ్మయమునుండియు నేను గ్రహించిన నూతన విషయము లనేకములు కలవు....

ఆధునిక హిందూమతమునకును బౌద్ధమతమునకును గల సంబంధమునుగూర్చి నా భావములు పూర్తిగామాత్రే నవి. దిజ్ఞాత్రముగా నాకుఁగలిగిన యభిప్రాయముల నిదమితముగను సవిస్తరముగను బ్రకటించునంతవఱకు నేను జీవింపకపోవచ్చును, కాని యే మార్గమున పరిశోధన సాగింపనగునో సూచించివిడుతును, నీవుచు సోదరులును దానిని గొనసాగింపవలసియుండును. ఆశీర్వాదములు.—ఆప్తుఁడు, వివేకానందుఁడు,

147

వారణాసి, 12-2 1902.

స్వర్వశక్తిసామర్థ్యములును నీకుఁ గలుగుఁ గాక! స్వయముగా
జగన్మాతయే నీ హృదయమును హస్తములునై వెలయుఁ
గాక! అఖండము, అప్రతిహతము నగు శక్తితో ననంత
శాంతి—సాధ్యమగుచో— లభించుఁగాక!

శ్రీరామకృష్ణనియం దేమైనను యథార్థమనునది
యున్నచో, నా కాతఁ డేవిధముగా మార్గదర్శకుఁ డయ్యెనో,
అదేవిధముగా, కాదు, సహస్రగుణాధికముగా, నీకును మార్గ
దర్శకుడై వెలయుఁగాక!

148

ఒక పాశ్చాత్య నారీమణికి

బేలూరుమఠము, జూన్, 1902.

అమ్మా—ఏ జాతియైనను బరిపూర్ణమైన సంయమమును
బ్రహ్మచర్య వ్రతాదర్శమును బ్రాపింపఁ గలుగుటకు
ముందు వివాహము పావన సంస్కారమనియు తన్నియమము
లనుల్లంఘనీయములనియు గ్రహించి, మాతృత్వమునెడ
మహాశౌరవభావము నలవఱచుకొనవలయునని నా యభి
ప్రాయము. రోమన్ క్యాతలిక్కులును హిందువులును
వివాహమును పవిత్రము, ననుల్లంఘనీయమునగు సంస్కార
ముగాఁ బరిగణించియున్న కారణమున నఖండశక్తిమంతులగు
స్త్రీలకు బురుషులను వెలువడఁజేసియున్నారు. అరబ్బులకు
వివాహ మిచ్చానుసారము రద్దుచేసికొనఁదగిన యొడంబడిక,

లేదా, బలప్రయోగముచే బొందఁదగిన 'హక్కు', అందు పవిత్ర కన్యాజీవనాశయముగాని, బ్రహ్మచర్యజీవనాశయముగాని వికాసము నొందినట్లు కానరాదు. ఆధునిక బౌద్ధ మతము వివాహ పరిణామదశ నొందని జాతుల వశమైన సన్న్యాసమును బరిహాసాస్పదము జేసివేసినది. కావున (పరస్పర ప్రేమాకర్షణవిషయము నటుంచి) వివాహమును గూర్చి జపాన్ దేశమున మహాపవిత్రాదర్యము పెంపొందిననే కాని మహాసీయులగు సన్న్యాసులును సన్న్యాసినులును నెట్లు వెలువడఁగలరో నాకుఁ దెలియకున్నది. జీవనాన్నత్యము బ్రహ్మచర్యమున నిమిడియున్నదని నీ కవగతమైన రీతినే సమాజమున నఖండశక్తిమంతులగు కొలఁది మంది నైష్ఠిక బ్రహ్మచారులును బ్రహ్మచారిణులును వెలువడవలయుననిన, పాతివ్రత్యము, ఏకపక్షీ వ్రతము నను పావన నియమములు జనబాహుళ్యమున కత్యావశ్యకములని నాకును దోచుచున్నట్టి...—వివేకానందుఁడు.

ఓం తత్ సత్

శ్రీరామకృష్ణార్పమస్తు!

అనుక్రమణిక

అమెరికాదేశీయులకును హిందువులకును తారతమ్యము, 38.

అదైవతమతము, 41, 56.

అదైవతము : ఇస్లాము, 177.

అనాథశరణాలయము, 165, 167, 190.

అల్పకార్యమహత్త్వము, 205.

అవతారతత్త్వము, 51-52.

అప్పుశత్రు, 1, 68, 70.

అష్టానము దుఃఖహేతువు, 90.

అఽంశేయుల స్వభావము, 75, 109.

అచరణప్రభావము, 149.

అచారవిమర్శ, 171.

అచారసంప్రదాయ దాస్య నిరసనము, 209.

అచార్యుని విధి, 48.

అత్యుజననమరణాతీతము, 17.

—దేశకాలాతీతము, 16-17.

—శక్తిసామర్థ్యములు, 124.

అత్యుచితము, 121, 122.

అసీయా - ఆధ్యాత్మికశక్తి నిలయము, 48.

ఇంగ్లాండులో ఉద్యమము, 75, 83.

ఇష్టనిష్ఠ - సాధకున కత్యావశ్యకము, 93.

ఇస్లాము : అదైవతము, 176-177.

ఉపాసనావిధానము, 213.

ఐరోపా - సాంఘికశక్తికి నిలయము, 43.

కర్తవ్యపరిమితి, 178.

కర్మకలాప నిరసనము, 63-64.

కర్మయోగరహస్యము, 152.

కాశ్మీరము, 160, 178.

కృష్ణావతారము - కృష్ణుని యుపదేశము, 79.

క్రైస్తవ ప్రచారకులు (మిషనరీలు), 59, 60, 89.

క్రైస్తవమతము : వేదాంతము, 47.

గీత-తత్త్వామాణికత్వము, 136.

గురుధ్యానము, 175.

గురుభక్తి ఆత్మవికాసమునకు మూలము, 76.

గురుని భగవంతునిగా నర్చించు భావము, 30.

చౌతుర్వర్ణ్యము : ప్రజాపాలనము, 106-108.

చైతన్యభగవానుడు, 144.

దైగన్నాటకము, 206.

జగన్మిత్రత్వము, 204.

జననమరణతత్త్వము, 16.

జాతిభేదములు - బంధశీతువు, 188.

జాతులు : ప్రజాపరిపాలనము, 106-107.

జ్యోతిషము, 6.

జ్ఞానలక్షణము, 214.

తత్త్వకళాశాల, చెన్నపట్టణమున, — ఏర్పాటు, 8, 14.

త్యాగము, భారతీయులలో, 141.

దరిద్రనారాయణసేవ, 149-

దీన (నారాయణ) సేవ, 148, 144, 191.

దైవబలము, 198, 198.

దైవబలము : పురుషకారము, 148.

నరుడు నారాయణుడు, 67.

నాయకత్వము, 163-164, 203.

ప్రపంచలి, 57.

పత్రిక ("బ్రహ్మవాది") 90,

పత్రికా నిర్వహణ విధానము, 91.

పరహితాచరణము సార్వజనీనమహావ్రతము, 148.

పురుషకారము : దైవబలము, 148.

ప్రకృతి (మాను), 16.

ప్రేమ - ఎట్టిభేదమును పాటింపదు, 44.

ప్రేమతత్త్వము, 148, 166.

ప్రేమమహత్త్వము, 94, 96, 98, 140.

బౌధాతత్త్వము, 181.

బాల్యవివాహఖండనము, 68.

బుద్ధావతారము - బుద్ధనియుపదేశము, 78.

బౌద్ధమతము : వేదాంతము, 48, 216, 217.

బౌద్ధమతము : హిందూమతము, 130-131.

భగవద్భక్తితత్త్వము, 146.

భగవల్లక్షణము, 206.

భగవానుడు లీలామయుడు, 98.

భారతదేశము

భారతదేశమునకు మహాశ్రీలయావశ్యకత, 157.

— పాశ్చాత్యదేశములు, 120.

— పునర్జీవనవిధానము, 118.

—రామకృష్ణునిది, 180, 181.
 భారతీయులు — వారి నాగరికత
 యందలి గుణదోషములు,
 208-211.
 —పతనమునకు కారణము, 120.
 —వారిలో రెండు గొప్పదోష
 ములు, 86.
 —వారిలో పములు, 117-119.
 —వారిలో ఆస్పృశ్యత (చూ.
 ఆస్పృశ్యత).
 —వారిలో వర్ణవ్యవస్థ (చూ.
 వర్ణవ్యవస్థ).
 —వారి విశిష్టత, 99, 110,
 129.
 —వారిలో శ్రీబాల్యవివాహము,
 68.
 —శ్రీ సముద్ధరణ, 80.
 భాష్యకారులు, 76.
 ద్వైతము, కలకత్తాలోని, 45.
 మనస్సు సర్వగతము, 196.
 మహాన్మదీయమతము: వేదాంతము,
 48.
 మాంసాహారము, 127.
 మానవునందలి దేవత్వము, 175.
 మానవదైవము, 64.
 మానవమహత్త్వము, 59.
 మానవసేవ, 64-65, 67.
 మాయ, 16.

రామకృష్ణపరమహంస, శ్రీ
 —అవతారము సత్యయుగ
 ప్రారంభము, 69, 79.
 —అగమన ఫలితము, 58.
 —ఆవిర్భావము లోకకల్యాణ
 కార్యము, 51, 52, 66.
 —ఆతని యుద్యమమునకు
 స్వామి నిమిత్తమాత్రుడు,
 81.
 —బౌద్ధార్యము, 100.
 —ఘనత, 56, 98.
 —జీవితోద్దేశము, 86.
 —కాంతిదూత, 86.
 —ఆతనియొడ స్వామి భక్తి ప్రప
 త్తులు, 71-78.
 —శ్రీ సముద్ధరణ, 80.
 —స్తోత్రము, 143.
 రామకృష్ణ సందేశావృత ప్రశంస,
 శ్రీ, 168, 169-170.
 వర్ణవ్యవస్థ, సరియైన, 4-6.
 విక్టోరియా మహారాజి, 189.
 విజ్ఞానకాస్త్రగ్రంథపతనము,
 141, 150.
 విదేశయానావశ్యకత, 46.
 విద్యాభ్యాసము, నిజమైన, 210.
 విద్యావ్యాప్తి, జనసామాన్యమున,
 అవశ్యకత, 120-128.

